

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Liber Decimvs Qvartvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20020

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBER DECIMVS QVARTVS.

EPISCOPO BASILIENSI, ET DE LVZILA
& de Tannibach Abbatibus Cisterciensis ordinis Constantiensis
& Basiliensis diocesum.

Epist. 1.
Confirmat elec-
tionem Præ-
positi Constantien-
sis.

DILECTVS filius Walterus Constantiensis Præpositus nuper proposuit coram nobis quod Constantiensis præpositura vacante, cum ejusdem Canonici ad celebrandam electionem Præpositi convenissent, vota dividi contigit eorundem, & tredecim ex præsentibus Canonici, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, eundem Vvalterum concorditer eligentibus, sex alij, quorum unus erat Decanus & Presbyter, & quatuor Subdiaconi, ac unus Acolythus, vota sua in A. Præpositum de Sindolingen & Ecclesie supradictæ Canonicum contulerunt, & subsequenter prædictus A. vocem ad nos appellationis emisit, ne venerabilis frater noster Constantiensis Episcopus ad examinandam seu confirmandam electionem ipsius Vvalteri procederet inhibendo. Sed Episcopus electionem ipsam, utpote à majori parte Capituli celebratam, nihilomi-

Tom. II.

nus confirmavit. Cum autem dictus Vvalterus nuper electionem ipsam auctoritate peteret apostolica confirmari, præfatus A. quasdam causas proposuit propter quas eandem asseruit reprobendam; quia videlicet electores ipsius Vvalteri non fuerant, juxta Ecclesie consuetudinem, in virtute obedientie requisiti, & quia idem Vvalterus erat ultimus in Capitulo, & nondum integrum stipendium obtinebat, nec etiam ad dispensationem præposituræ videbatur idoneus, cum nondum domui suæ bene præpositus extitisset, & quoniam ad carnales preces Episcopi fuerat nominatus; item quia post appellationem ad nos interpositam ejus fuerat electio confirmata, & ipse ante confirmationem obtentam stulum sibi Præpositi usurpavit. Ad hæc autem ex ipsius Vvalteri fuit parte responsum quod etsi Canonici non fuerint adjurati, ex eo tamen ejus non debebat electio vitari, quæ aliàs fuerat canonicè celebrata. Sed nec id ei nocere debebat quod

Scilicet ij

fuerat ultimus in Capitulo, cum & inferiores loco, dummodo alias reputentur idonei, ad dignitates elegeri non sit in sacris canonibus interdictum; maxime cum dicitur Vv. illius ætatis existat quæ in eo sufficeret si fuisset ad episcopatum electus; qui curam quoque rei familiaris providè habuisse dinoscitur, dum scholasticis studiis laudabiliter insudavit. Nec preces ab Episcopo memorato interpositæ carnales sunt reputandæ, quas pro digno dinoscitur porrexisset. Propter appellationem etiam interpositam minimè videbatur confirmatio Episcopi revocanda, cum id ei licere prima facie videretur, ex eo quod à majori & saniori parte Capituli eadem videbatur electio celebrata; cum in Lateranensi Concilio invenitur expressum ut nisi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit & ostensum, semper appellatione remota prævaleat & suum consequatur effectum quod à majori & saniori parte Capituli fuerit constitutum. Quin immo etsi Episcopus minus providè processisset, id eidem Vv. officere non debebat. Præterea etsi processus Episcopi foret per appellationem hujusmodi retractandus, eadem tamen electio, utpote à majori & saniori parte Capituli celebrata, à nobis confirmari debebat. His igitur & aliis intellectis quæ utraque pars proposuit coram nobis, de fratrum nostrorum consilio electionem de ipso Vv. celebratam duximus confirmandam, memorato A. super hoc silentium imponentes. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus quod à nobis est sententialiter diffinitum faciatis per censuram ecclesiasticam firmiter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quod si non omnes &c. tu ea, frater Episcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani VIIII. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

Cap. Cum in
causis. De his
quæ s. à ma.
par. Capit.

* Cod. Colbert.
Vvoltero

Epist. 1.
Super eodem.

* WALTERO PRÆPOSITO
Constantiensi.

IN nostra nuper proposuisti præsentia constitutus quod Constantiensi præpositura vacante, cum ejusdem Canonici ad celebrandam electionem Præpositi convenissent, vota dividi contigit eorundem, & tredecim ex præsentibus Canonicis, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, te concorditer eligentibus &c. in eundem ferè modum ut in alia usque silentium imponentes. Nul-

li ergo &c. diffinitionis & confirmationis &c. usque incursum. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO TOLETANO,
& Tiraſonensi, Colimbriensi, &
Zamorensi Episcopus.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius F. primogenitus &c. ut supra lib. XIIII. epist. CLXXXIII. usque exhortationibus inducere minimè postponatis, monentes ex parte Dei & nostra subditos vestros, in remissionem eis omnium peccaminum injungendo, ut tam præfato primogenito Regis Castellæ &c. usque exequendum. Ceterum ne ipsius F. laudabile propositum ab aliquo possit temerè impediri, præsentium vobis auctoritate præcipimus mandamus quatenus si fortè aliquis Regum Hispaniæ, cum quo prædictus Rex Castellæ treugam vel pacem firmavit, tempore quo idem Rex vel filius ejus Sarracenos impugnant, ipsum præsumperit violare, vos eum per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescatis. Datum Laterani VIII. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

In hunc etiam ferè modum scriptum est pro carissimo in Christo filio Petro illustri Rege Aragonum quibusdam Prælatibus Hispaniæ.

ALDEFONSO ILLVSTRI
Regi Castellæ.

CUM personam tuam inter Christianissimos Reges & catholicos Principes specialis dilectionis prærogativa in Domino amplexemur, preces ac petitiones tuas, in quibus postulum, libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus quæ serenitati regiæ novimus placere. Sanè venientem ad apostolicam sedem dilectum filium Palentinum electum nuntium tuum, virum utique providum & honestum, benignè recepimus, & petitiones quas nobis ex parte tua porrexit libenti animo curavimus promovere. Super eo autem quod ex parte tua Legatum requisivit à nobis ad partes Hispaniæ destinandum, ad præsens propter tempora impacata nequivimus regiæ satisfacere voluntati, sed opportunitate accepta, petitioni regiæ dante Domino satisfiet. Nos verò ne laudabile tuum & F. filij tui propositum valeat ab aliquibus aliquatenus impediri, venerabili fratri nostro Archiepiscopo Toletano, & Zamorensi, Tiraſonensi, & Colimbriensi Episcopis nostris damus litteras in mandatis ut si quis Regum Hispaniæ, cum quo treugam vel pacem firmasti, tem-

Epist. 1.
De his
quæ s. à ma.
par. Capit.

Epist. 1.
Super eodem.

Epist. 1.
De his
quæ s. à ma.
par. Capit.

pore quo tu vel filius tuus Sarracenos impugnat, ipsam præsumperit violare, ipsi eum per censuram ecclesiasticam sublato appellationis impedimento compescant. Monemus igitur serenitatem regiam attentius & hortamur quatenus in devotione nostra & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris tuæ firmiter perseveres: quia nos in his quæ à nobis secundum Deum duxeris postulanda, regiæ serenitati assensum apostolicum libenti animo impendemus. Datum Laterani VII. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*F. PRIMOGENITO CARISSIMI
in Christo filij nostri A. illustris
Regis Castellæ.*

*Epist. 5.
super eodem.*

CVm personam tuam inter Christianissimos Principes speciali prærogativa in Domino amplexentur, preces ac petitiones tuas, in quibus possumus, libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus quæ devotioni tuæ novimus complacere. Sanè venientem ad apostolicam sedem &c. *ut in alia usque* promovere Nos verò ne laudabile tuum & patris tui propositum valeat ab aliquibus aliquatenus impediri &c. *usque* Hispaniæ, cum quo idem pater tuus treugam vel pacem firmavit, tempore quo ipse vel tu Sarracenos impugnat &c. *usque* compescant. Monemus igitur discretionem tuam &c. *ut in alia usque* postulanda, tibi assensum apostolicum libenti animo impendemus. Datum Laterani VII. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*ABBATI ECCLESIAE SANCTÆ
crucis sitæ super fluvium Engliæ juxta oppidam ejusdem nominis, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.*

*Epist. 6.
De confirmatione privilegiorum.*

QVotiens à nobis petitur quod religioni & honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & sanctissimæ crucis Ecclesiam à bonæ memoriæ Ilsemberto quondam Pictavensi Episcopo & matre ejus Theberga ejusque fratribus Senebaldo & Manasse constructam ad exemplar piæ recordationis Urbani Papæ secundi prædecessoris nostri, cujus privilegium inspeximus, licet in parte corrosam, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siqui-

dem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis idem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo Ecclesia ipsa sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Sancti Martini, beatæ Mariæ, & sancti Petri Ecclesias in Engliæ, cum omnibus pertinentiis suis, Sancti Mauricij & sancti Leodegarij Ecclesias de Vico, cum suis pertinentiis. Ecclesiam sancti Petri de Buxeria sitam super fluvium Gartimpæ cum pertinentiis suis, sancti Aniani de Rampeio, sancti Martini de Tornum & de Izorio Ecclesias sitas super fluvium Crofæ cum omnibus pertinentiis suis, sancti Petri de Capella rubea & sancti Petri de Longoprato Ecclesias cum omnibus pertinentiis suis, de Ecclesia sancti Nicolai de Letone septem solidos censuales Pictavensis monetæ, in Ecclesia sanctæ Mariæ Magdalene de Ruffiaco decem solidos Andegavensis monetæ, in Ecclesia sancti Vincentij de Noum quinque solidos Andegavensis monetæ, decimas de campagna Fontisterlandi, de Tornum, de Izorio, & de Vico, decimas de Exodun, de Podio Ergnos, de Saleris, de Lestap, de Closo Petri, de Cenius, & de Closo Samuelis de Thæcco, molendina de Tornum & de Beraut, grangias de Monte alto, de Berault, de Villena, de Bileteria, de Fontanis, de Rocha, & de Perereio, cum omnibus pertinentiis suis. Præpositum autem seu Abbatem vel cujuslibet dispensationis ecclesiasticæ ministrum, nisi quem suæ professionis communis electio fratrum vel pars consilij sanioris secundum Deum & beati Augustini regulam elegerit, vobis præferri auctoritate apostolica prohibemus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc præfatam Ecclesiam temerè perturbare &c. *usque* profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica &c. *usque* subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura &c. *usque* inveniunt. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in

Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VII I. Idus Martij, Indictione XIV. incarnationis dominicæ anno millesimo ducentesimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

*RAYNALDO BRANCALEONI
Syrino.*

*Epist. 7.
Recipitur sub
protectione
beati Petri.*

Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis precibus inclinati, personam tuam cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum justis modis præstante Domino poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem possessiones tuas, sicut eas justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo &c. protectionis & confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani v. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*ILLVSTRI REGI
Portugalsi.*

*Epist. 8.
Redarguitur
de quibusdam
excessibus.
Vide infra epist.
98. 600*

Si te diligenter attenderes, ut deberes, quòd cum ejus sponsam offendis qui te ad regni solium sublimavit, sponsi etiam indignationem incurris, Ecclesias, quarum sponsus est Christus, vel ministros earum nullatenus aggravares, ne dum eas ancillare niteris & redigere sub tributo, ob ingratitude vitium Dominus in servitute redigat regnum tuum, & in potestatem antiqui te tribuat exactoris; quia non oppressor esse debes, sed defensor potiùs earundem, utpote qui ad malefactorum vindictam, laudem verò bonorum suscepisti gladium bajulandum. Verùm, sicut ex litteris venerabilis fratris nostri Episcopi Colimbriensis accepimus, tu hæc prout convenit non attendens, nec salutis tuæ consulens & honori, omiſsa reverentia redemptoris, te de rebus ecclesiasticis plus debito intromittens, Ecclesias & ecclesiastica beneficia confers quibusvis personis & auferes, destituendo illos qui sunt canonicè per dictum Episcopum in Ecclesiis suæ diocesis instituti, ac per proprios homines proventus earum faciens occupari, balistarios, canes, aves, & equos tuos in illis, quarum nulli vel pauci sunt redditus, introducis, ut ipsis provideatur de proventi-

bus earundem. Præterea Clericos capi faciens & publicæ custodiæ mancipari, eos coram te & tuis iudicibus secularibus litigare compellis, atque ipsos in exercitum tecum trahis, eisdem injurias & opprobria multa inferens & gravamen, &, quod sine dolore non dicimus, pro diro reputans nonnunquam augurio cum tibi vides religiosum aliquem vel Clericum occurrentem. Ceterum in animæ tuæ periculum detinens phitonissam, excommunicatos defendis & usurarios atque Ecclesiæ inimicos, continentem viduas invitans hominibus tuis tradens, & liberos nihilominus deputans perpetuæ servituti, personas insuper ecclesiasticas à regno exire prohibes & intrare; & si fortè illarum aliqua licentiam tinet exeundi, ne ad apostolicam sedem accedat priùs præstat corporaliter juramentum, & si secus attenter agere, capitur, spoliatur, & publicæ custodiæ mancipatur. Quæ omnia dictus Episcopus personaliter est expertus. Cum enim super his non immeritò fueris redargutus ab eo, & monitus diligenter ut dimitteres phitonissam, quam quotidie consulebas, ita quòd licet vocatus ob hoc ad te accedere noluisse, tu quærens malignandi occasionem in eum, dari tibi in quadam villula Ecclesiæ suæ ab eo procuracionem indebitam petisti: quam cum præstare renuerit, sicut nec debebat, tam suam quam Canonicorum ejusdem loci domus dirui faciens, atque equitaturas eis proprias auferens, Ecclesiam, quam jam pro magna parte spoliaveras, eis quæ remanserant fecisti bonis omnibus spoliari. Quare idem suam diocesim sententiæ suppositi interdicti, & ne Bracarenſis electus ipsam præsumeret relaxare, vocem ad nos appellationis emisit. Quòd cum ad tuam notitiam pervenisset, more solito quoslibet hujusmodi sententiam observantes & nolentes etiam celebrare mandasti rebus omnibus spoliari, illos tuos reputans inimicos & etiam proditores qui quemlibet illorum recipere attentarent. Postmodum verò præfatus electus ipsum, missis ei suis & tuis litteris de conductu, apud Bracaram evocavit, promittens quòd ibidem ipsi & Ecclesiæ satisfaceres competenter. Qui cum ad ejus præsentiam accessisset, & dictus quæſivisset electus ab eo quare protulisset sententiam supradictam, idem innovans appellationem emissam, ei causas prædictas pro quibus hoc fecerat explicavit. Die verò sequenti electus à te cautione recepta, mandavit eisdem ut dictam sententiam relaxaret, quòd

idem efficere noluit, præsertim cum nulla esset satisfactio de tot & tantis injuriis subsecuta, nec tu etiam ab inceptis quiesceres; licet ipsam postmodum, pro eo quod Clericos ad mandatum electi, qui eam relaxare volebat, celebrare nolentes coram propriis parentibus & amicis, ut asserbatur eidem, exoculari mandaveras, & crudelitates alias exerceri, ne punirentur fontes, ad tantum evitandum periculum relaxarit, in his & aliis damna plurima sustinens & gravamen; & ut adderes afflictionem afflicto, eundem pro gravaminibus ipsis volentem ad sedem apostolicam properare fecisti sub publica custodia detineri. Hæc autem de tua regali magnificentia non facile crederemus, nisi nuper quasdam nobis litteras indifcretione plenas & præsumptione non vacuas direxisses, quibus inter cetera quæ non sunt digna relatu, hæc nobis scribere præsumpsisti, quod cuilibet de te sinistra suggerenti aures libenter apponere consuevimus, & coram omnibus contra te non erubescimus in verba prorumpere inhonesta. quod nostram non illustrat, providentiam, sed obfuscat; quia sancti successores Petri non consueverunt inferre convitia, sed ea exemplo Christi cum patientia sustinere. Sanè nullus Principum, quantumlibet magnus, nisi forsan hæreticus aut tyrannus, tam irreverenter & arroganter nobis aut prædecessoribus nostris scribere attentavit, propter ejus reverentiam & honorem cujus representamus in apostolatu personam. Sed & illud quod in eisdem litteris subscripsisti non sapit catholicam puritatem, sed hæreticam videtur perfidiam exhalare, quod videlicet nullatenus in eis qui religionem simulant, & maxime in Prælatibus & Clericis, melius potest frangi vel comminui simulachrum luxu atque superbiæ quam si eis nimia superabundantia temporalium, quam à te habent & patre tuo in regni tui ac successorum tuorum maximum præjudicium, subtrahantur, & filiis tuis ac regni defensoribus in multis patientibus indigentiam assignetur. Nobis autem pro minimo est ut à te vel ab humano die, sicut dicit Apostolus, judicemur, quoniam qui nos judicat Dominus est; nec agere desistemus quod idem Apostolus ait: *Argue, increpa, obsecra; in omni patientia & doctrina.* Quare arguentes & increpantes more pii patris, qui filium quem diligit corripit, obsecramus te, fili carissime, per misericordiam Iesu Christi quatinus illa mensura contentus quam Deus tibi donavit, ad

ecclesiastica jura non extendas aliquatenus manus tuas, sicut nec nos ad regalia jura manus nostras extendimus; relinquens nobis judicium Clericorum, sicut & nos laicorum judicium tibi relinquimus: quia secundum Apostolum servus suo domino stat aut cadit; ne si alienum tibi officium usurpaveris, exemplo Ozia Regis divinam sentias ultionem. Quoniam igitur excessus hujusmodi multipliciter apud homines obnubilant famam tuam & conscientiam maculant apud Deum, serenitatem tuam rogamus attentius & monemus, salubriter consulentes, quatenus habens respectum ad illum cui nuda sunt qualibet & aperta, qui etiam nec falli poterit nec corrumpi, prædictum Episcopum propriæ restituens libertati, ablata eidem restituas universa, & de damnis, injuriis, & gravaminibus sibi & Ecclesie irrogatis satisfaciens competenter, ab eisdem & similibus sic desistas ut majestatem divinam, quam propter hoc graviter offendis, valeas complacere, ac cum defeceris, in tabernacula recipiaris aeterna. Alioquin, quantumcunque te in Domino diligamus & honori tuo deferre velimus, quia magis est Regi Deo quam Regi homini deferendum, noveris quod in jure suo non deerimus Episcopo memorato, qui sumus omnibus in justitia debitores. Datum Laterani v. i. Kal. Martij, anno quartodecimo.

COMPOSTELLANO
Archiepiscopo.

Vehementer nos comedit zelus domus Dei, ad cujus sumus, licet immeriti, custodiam deputati, cum ab illis affligitur qui eam deberent potius confovere, ac gravatur ab eis per quos deberet ab aliis defensari: quibus paterno compatiens affectu, non minus urimur pro eisdem quam pro domo Domini quam affligunt. Sanè, sicut ex litteris venerabilis fratris nostri Episcopi Colimbriensis accepimus, carissimus in Christo filius noster Rex Portugalesis illustris hoc prout convenit non attendens, nec salutis sue consulens & honori, ommissa reverentia redemptoris, se de rebus ecclesiasticis plus debito intromittens, Ecclesias & ecclesiastica beneficia confert quibus vult personis & aufert, destituendo illos qui sunt canonicè per dictum Episcopum in Ecclesiis sue diocesis instituti &c. *in eundem serè modum ut in alia usque detineri.* Quapropter dilectum filium M. Capellanum suum, qui cum ipso in hujusmodi tribulationibus spe-

Epist. 9.
Super eodem.

cialius permanebat, de nocte latenter mutato habitu quasi nudum ad sedem apostolicam destinavit. Cum autem dictus Episcopus appellationem interpositam per procuratorem idoneum memoratum Capellanum suum fuerit profecutus, dictus Rex non curavit idoneum mittere responsalem, licet quidam simplex nuntius ipsius P. dictus Abbas nobis ex parte sua litteras minus providas præsenterit. Quia verò quanto prædictum Regem ampliori caritate diligimus, tanto majori dolore turbamur quotiens nobis ea de ipsius actibus referuntur quæ famam ejus obnubilant apud homines & conscientiam maculant apud Deum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus eundem Regem moneas attentius & efficaciter inducere non postonas ut memoratum Episcopum propriæ restituat libertati, ablata eidem restituens universa, & de damnis, injuriis, & gravaminibus supradictis sibi & Ecclesiæ irrogatis satisfaciens competenter, ab eisdem & similibus de cetero sic desistat quod offensam divinæ majestatis evitet, quam propter hoc creditur incurrisse, & apud homines ejus opinio, quæ per prædicta maculata fuerat, releveretur. Alioquin, quantumcunque ipsius velimus honori deferre, quia tamen homini contra Deum deferre nolumus aliqua ratione, omni gratia, timore, ac amore postpositis ipsum ad hoc per illam quam magis videris expedire censuram & per penam in compromisso statutam, qua se, sicut ex litteris Bracarensis electi nuper accepimus, voluntariè obligavit, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo compellere non postonas. Datum ut in alia per totum.

E I D E M.

*Epist. 10.
De negotio Episcopi Colimbricensis cum Egitanensis.*

Licet venerabilis frater noster Colimbricensis Episcopus, pro eo quod inter ipsum & Egitanensem Episcopum suffraganeum tuum super limitatione episcopatum suorum & quibusdam aliis quæstio ventilatur, te in causa sua possit judicem recusare, nos tamen de discretione tua ac prudentia plenè confisi, causam suam, quam habet contra carissimum in Christo filium nostrum Regem Portugalensem illustrem, tibi de certa scientia duximus committendam. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus habens præ oculis solum Deum, taliter in negotio ipso procedas quod & idem Episcopus suam & Ecclesiæ suæ justitiam pro-

sequatur, & nos devotionem tuam possimus exinde meritò commendare. Ceterum quia, sicut accepimus, Cancellarius ejusdem Regis litteras nostras vel delegatorum nostrorum, quæ mittuntur eidem, ob favorem ipsius aut interpretatur aliter quàm se habeant, aut omnino subicit quod noscit regis auribus displicere, volumus & mandamus quatinus litteras quas super eodem negotio ipsi Regi dirigimus, per tuum Clericum ei præsentari facias, & legi etiam continentiam earundem; ipsum Cancellarium monens auctoritate nostra pariter & inducens ut sicut divinam non vult & nostram indignationem incurrere, ab opere tam iniquo de cetero conquiescat. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO ET
suffraganeis Ecclesiæ Senonensis.

ADversus quosdam Clericos vestrorum diocesum, qui dudum ad sedem apostolicam accedentes, à vicinis Episcopis, Castellano videlicet, & Ortano, Sutrino, & Nepesino, temerè se fecerunt ad sacros ordines promoveri, gravi fuimus indignatione commoti, pro eo maxime quod quosdam eorum per falsas litteras & simoniacam pravitatem accepimus fuisse promotos. Unde ordinatores à potestate suspendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdiximus ordinum taliter susceptorum, super hoc vobis litteras apostolicas destinantes. Nuper autem multi de ipsis ad nostram præsentiam revertentes, cum multo fletu & ejulatu quotidie non cessabant ad nos opportunè importunè clamare, suppliciter obsecrantes ut cum eis misericorditer agere dignaremur. Quibus diù nos difficiles exhibuimus & severos in tantum quod eis sub pena excommunicationis injunximus ut redirent, nec nos super hoc diutiùs molestant. Sed nec sic quidam eorum ab obsecrationis instantia desistere voluerunt, quò magis repellentur à nobis, eò magis apud nos ut misereremur instantes. Ejus denique nos exemplo qui cum iratus fuerit non obliviscitur misereri, rigorem mansuetudine providimus temperandum, cum & ipsi, exemplo Iacob luctantis cum angelo, nullatenus nos dimitterent, nisi eis benedicere curaremus. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus his qui de prædictis duobus criminibus canonice se purgaverint, falsitate videlicet litterarum & simoniaca pravitatem, suspensionis sententiam quam in eos tulimus relaxetis;

relaxetis; ut si alijs digni sint & idonei, & vos eis concedere volueritis, in vestris possint diocesis ministrare. Ad hæc, per dioceses vestras ex parte tam nostra quam vestra publicè ac districtè vetetis ne quis ulterius se faciat taliter ordinari. Et ne facultas veniat incentivum tribuat delinquendi, quicumque de cetero fuerit taliter ordinatus, eo ipso se noverit ab ordinis executione suspensum. Datum Laterani 11. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATISSÆ ET MONIALIBVS Aurignacensibus.

CVM ex injuncto &c. ut supra lib. XIII. epist. CCV. usque attentantur. Sanè, te, filia Abbatisa, referente ad nostram audientiam est delatum quòd Abbatisa quæ te præcessit & vos ad multorum instantiam importunam quibusdam non vacantiis beneficiis promisistis, pensionem eisdem ipsorum nomine concedentes in vestri monasterij læsionem. Quia igitur id contra statuta &c. ut supra usque incursum. Datum Laterani vi. Nonas Martij, anno quartodecimo.

HENRICO ELECTO SANCTI Stephani Heribipolensis.

Olim in dilecti filij nostri Benedicti tituli sanctæ Susannæ Presbyteri Cardinalis, quem tibi & * O. procuratori venerabilis fratris nostri Wirzeburgensis Episcopi auditorem concessimus, præsentia constitutus, proponere curavisti quòd cum in Abbatem monasterij sancti Stephani fuisset electus, & electionem tuam prædictus noluisse Episcopus confirmare, ad venerabilem fratrem nostrum Heistetensem Episcopum & dilectum filium Abbatem * Halbrunnensem commissionis litteras impetrasti, cumque coram ipsis inter te ac quosdam monachos adversarios tuos lis fuisset legitime contestata, quoniam pars adversa non solum comparere noluit in terminis peremptorijs etiam assignatis, sed quendam alium in prædictum monasterium intrudere, iudices receptis ex parte tua quibusdam testibus, te in possessionem causa rei servandæ mittentes, cum quem adversarij tui duxerant in monasterio intrudendum cum omnibus fautoribus suis excommunicationis sententiæ subjecerunt. Ad hæc autem respondebat Episcopi procurator quòd & tu per falsi suggestionem prædictas litteras impetraveras, & inordinatè procefferant iudices memorati: quia cum

inter te ac Episcopum fuisset causa commissa, ipsi, Episcopo non citato, contra prædictos monachos, de quibus in commissione mentio non fiebat, post appellationem ad nos interpositam præsumperant iudicium exercere. Nos igitur his & alijs quæ coram eodem Cardinale proposita fuerant plenius intelledis, tam id quod de illo extiterat attentatum qui lite pendente per adversarios tuos intrusus fuerat in Abbatem, quam illud quòd te in possessionem causa rei servandæ iudices induxerant memorati, decrevimus irritum & inane, ac de consensu partium venerabili fratri nostro Episcopo & dilectis filiis majoris Ecclesiæ & sanctæ crucis Præpositis Augustensibus dedimus in mandatis ut vocatis ad præsentiam suam quoscunque noscerent evocandos, te ac socijs tuis ad stipendia restituis, & absolutis secundum formam Ecclesiæ absolvendis, audirent causam, & tam recipiendis attestacionibus quam receptis legitime publicatis, eam sine canonico sublato appellationis obstaculo terminarent. Ipsi verò receptis per quosdam viros discretos testibus, & per se tandem attestacionibus publicatis, post multas exceptiones & alia utrinque proposita, quia quidam testes eis contrarij videbantur, causam ad nos remiserunt instructam, vigiliam beati Andrea partibus terminum præfigentes quo nostro se conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Quamvis autem tu propter hoc ad sedem apostolicam accessisses, pro parte tamen altera nullus comparuit responsalis. Quare te oportuit diutius expectare. Tandem verò, ne pars altera lucrum de contumacia reportaret, sed ejus absentia Dei præsentia suppleretur, aperiri gesta fecimus & examinari omnia diligenter. Contra te igitur videbatur propositum & probatum quòd cum juri eligendi renuntiatum in Episcopi manu fuisset, ipse monachis sub hac forma licentiam tribuerat eligendi si possent in personam idoneam de gremio ipsius Ecclesiæ convenire, alioquin, ne sine ipso vel nuntio suo procedere attentarent districtius curaverat inhibere. Ipsi ergo super electione tractantibus, in quatuor arbitros fuit ab omnibus compromissum, sic videlicet ut si unus etiam ab alijs discordaret, quod tres facerent non valerent. Qui cum in quadam camera convenissent, nec potuissent adinvicem concordare, sed recessissent de loco ipso discordes, Iohannes cum socijs suis accedens ad eos, ex Episcopi parte prohibuit ne ulterius

rius ad arbitrium confederent, quia ipsi de cetero eorum arbitrium non servarent. Ceterum tres eorum prohibitioni factæ minime deferentes, contradicente quarto, absentia Iohannis & Cononis captata, te sibi eligere præsumperant in Abbatem. Quare quod ab eis factum fuerat, videbatur penitus non valere: quia cum in manu Episcopi renuntiatum juri eligendi fuisset, & sub hac forma duntaxat electionis restituta facultas si possent unanimiter convenire, ipsi non fecerant electionem concordem, sed contra formam præscriptam convenerunt in arbitros, quorum tres contra compromissi tenorem, contradicente quarto, & arbitrandi licentia revocata, contemptis absentibus, te, qui bona cellarij, cujus administrationem prius habueras, assererebaris enormiter dissipasse, in Abbatem præsumperant nominare. Verum ad hoc fuit ex tua parte responsum quod non fuerat sufficienter ostensum vos juri eligendi renuntiasse in manu Episcopi, quod ipsis secundum canones competeat; præsertim cum nullus testium quod tu cum parte tua renuntiaveris ausus fuerit affirmare, licet aliquis dixerit se ab Episcopo sic audisse. Præterea si fuisset renuntiatum ab omnibus, Episcopus tamen facultatem restituerat eligendi si possent concorditer convenire. Ipsi quoque quatuor arbitros concorditer assumpserunt, qui etiam intelligendi sunt concorditer processisse; cum etsi quartus dixerit quod te, obstante juramento quod Abbati præmortuo de te non eligendo præstiterat, eligere non valebat, personam tamen tuam multipliciter commendavit & sibi dixerit complacere. Præterea concorditer illud intelligitur esse factum à quo non poterant obstante juramento ab omnibus unanimiter præstito resilire, cum fuisset juratum ab omnibus quod eum in quem quatuor vel tres arbitri convenirent, etiamsi quartus contradiceret, reciperent in Abbatem. Eadem quoque ratione dicebas quod arbitrandi seu eligendi facultas revocata non fuerat, nec potuerat revocari; præsertim cum etsi arbitri nondum publicassent arbitrium, jam tamen in te pariter convenissent. Nec nocet in aliquo quod quibusdam absentibus arbitri processerunt; cum Iohannes, qui abfuisse dicitur, staret præforibus, & Cono scienter se duxerit absentandum, illaque hora instaret qua electionem publice debebant, & qua elapsa, eligendi arbitrium expirasset. Super dilapidatione verò etsi nihil contra te fuerit sufficienter osten-

sum, per testes tamen tuos erat apertè probatum quod officium tuum melioratum reliqueras, & de omnibus sufficientem reddideras rationem. Nos igitur his & aliis diligentius & plenius intellectis, electionem de te factam auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani v. i. Idus Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

RATISPONENSI EPISCOPO,
& de sancto Emmeranno Ratispontensi & Præveningensi Ratispontensis diocesis Abbatibus.

Lim dilectus filius Henricus electus monasterij sancti Stephani Herbipolensis in dilecti filij nostri Benedicti tituli sanctæ Susannæ Presbyteri Cardinalis, quem sibi & O. procuratori venerabilis fratris nostri Wirleburgensis Episcopi auditorem concessimus, præsentia constitutus proponere curavit quod cum in Abbatem ejusdem monasterij fuisset electus, & electionem suam prædictus nolisset Episcopus confirmare &c. in eundem ferè modum ut in alia usque examinari omnia diligenter. Itaque contra eundem electum videbatur propositum & probatum &c. usque manu fuisset, ipse monachis dicti monasterij sub hac forma &c. usque captata, eum sibi eligere præsumperant in Abbatem. Quare &c. in eundem ferè modum ut in alia usque contemptis absentibus, ipsum, qui bona cellarij, cujus administrationem prius habuerat, assererebatur enormiter dissipasse, in Abbatem præsumperant nominare. Verum ad hæc fuit ex sua parte responsum quod &c. in eundem ferè modum ut in alia usque plenius intellectis, electionem de dicto electo factam auctoritate apostolica per diffinitivam duximus sententiam confirmandam. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus sententiam ipsam executioni mandantes, eundem Henricum in corporalem abbatiæ possessionem inducere procuretis, & ab universis monachis ei faciatis obedientiam exhiberi; contradicentes per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI,
& Nivernensi Episcopo, & magistro Roberto de Corzon Canonico Parisiensi.

fol. 19
Episcopi
Lingonensis
Canonici de
Luz.

Venerabilis frater noster Lingonensis Episcopus quædam nobis contra G. Canonicum Lingonensem Presbyterum de Musiaco per suas litteras intimavit quæ sapere præsumuntur hæreticam pravitatem; quarum tenorem de verbo ad verbum vobis sub bulla nostra remittimus interclusum. Unde cum dictus Episcopus eundem G. suspectum de hæresi habuisset, coëgit eundem cautionem tam juratoriam quam fideiussoriam exhibere quod terminis quos sibi præfigeret ejus se conspectui præsentaret, prout deceret super his omnibus responsurus. Sed cum dictus Episcopus apud Barrum super Secanam die quo terminum assignarat sibi cum multis viris religiosis & prudentibus, quos ad hoc convocaverat, convenisset, idem G. juramenti religione contempta, nec comparuit, nec suam absentiam excusavit. Quare sæpedictus Episcopus, pensatis omnibus quæ tam prima die quam secunda servato juris ordine, ac præ oculis habito Dei timore, acta fuerant coram eo, & toto processu diligenti deliberatione pensato, de consilio & consensu tam religiosorum quam jurisperitorum omnium qui assistebant eidem, sæpedictum G. super his de quibus fuerat accusatus pro convicto decrevit habendum, ipsum sententia diffinitiva pronuntians tamquam hæreticum condemnandum, & sententiam in scriptis redigi faciens, & multorum sigillis, Episcoporum videlicet, Abbatum, & Archidiaconorum, reservari munitam. Dicitur autem G. in nostra præsentia constitutus proposuit quod præfatus Episcopus eum post appellationem ad nos interpositam ceperat, & præfatam præstare compulerat cautionem, nitens se multipliciter excusare. Nos igitur attendentes quod ea quæ circa ipsum fuerint inquirenda vos plenius poteritis indagare, illum ad vos duximus remittendum, per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatinus nisi usque ad festum Pentecostes comparuerit coram vobis, super his quæ sapiunt hæreticam pravitatem suam sufficienter, si poterit, innocentiam ostensurus, vos sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo exerceatis in ipsum rigorem ecclesiasticæ disciplinæ, quod si se ostenderit inculpabilem, ejus innocentiam opprimi non sinatis, cum sincera diligentia & diligenti sinceritate in negotio fidei processu-

Tom. II.

ri. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani xvi. Kal. Aprilis, anno quartodecimo.

MAGISTRO GILIBERTO
Canonico sanctorum Apostolorum
Constantinopolitano.

Ustis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, præbendam quam in Ecclesia sanctorum Apostolorum Constantinopolitana es canonicè assécutus, sicut eam justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. usque incursum. Datum Laterani xi. Kal. Aprilis, anno quartodecimo.

Epist. 16.
Confirmavit
ei præbendam.

A. CANONICO SANCTÆ
Sophiæ Constantinopolitano.

Solet annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis precibus inclinati, præbendam quam in Constantinopolitana Ecclesia obtines, sicut eam &c. ut in alia usque incursum. Datum ut in alia per totum.

Epist. 17.
De eodem arguimento.

HVGONI ABBATI
monasterij sancti Salvatoris Karroffensis,
ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularè vitam professis in perpetuum.

Venerabilium locorum cura nos admonet de eorum perpetua securitate tractare, & quæ pro ipsorum quiete rectè statuta sunt cooperante Domino stabilire. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum monasterium sancti Salvatoris, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Alexandri secundi, Urbani secundi, Calixti, Lucij secundi, Anastasij, & Alexandri tertij, prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo monasticus &c. usque perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum &c. usque per-

Epist. 18.
De confirmatione privilegiorum.

T r r ij

maneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, burgum videlicet ipsi cœnobio adjacentem cum Ecclesiis & parrochiis suis, Ecclesiam de Aneis, de Plevilia, de Genuliaco, de Suiriaco, de Lubiliaco, sancti Martini Arsi, de Enerciaco, cum terra de Podio calvo, Ecclesias de Meleu, de Maslerant, de Marcelliaco, de Bellomonte, de Argentunio, de Clarea, de Parisiaco, de Goia, de Chel, de Exactiis, de Malopresbytero, de castro Garnerij, de Solmeria cum Brenaco, de Surim, de Benajas, de Loa, de Claramonte, de Bello loco, de Camboira, & de Adaco, Ecclesias sancti Fermerij, sancti Maxentij, sanctæ Mariæ, & sanctæ Sophiæ de Niorto cum parrochia sua, sancti Leodegarij, sancti Cirici, sanctæ Mariæ de Cornu cum Ecclesiis suis & parrochia, sancti Nicolai de Monte Maurilij, sancti Martini de Heremo, de Turfarco, & de Basiano. In Lemovicensi episcopatu monasterium castri de Rupe Cavardi cum cimiterio & pertinentiis suis, monasterium sancti Angeli cum castro & Ecclesiis sibi pertinentibus, Ecclesias de Colongia, de Magnaco, de Monasterio, & de Cella, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Tellicio cum appendiciis suis, de Oratorio, & de Asneriis, Ecclesias sanctæ Eulaliæ & sancti Vincentij de sancto Germano, cum Capella de Insula, castrum de Nuntronio & monasterium cum Ecclesiis suis, oratorium sancti Laurentij de Tilia cum villis de Arbergijs, de Pollac, de Gaschonholas, de Brillac, & de Campellis, cum terris, vineis, decimis, redditibus, nemoribus, & aliis pertinentiis suis, oratorium sancti Nicolai de Aubis, cum vineis, terris, pratis, molendinis, & aliis pertinentiis suis. In Xantonensi diocesi Ecclesiam de Iarniaco cum villa & aliis pertinentiis suis, Ecclesias de Marviaco, de Claun, de Cadenaco, de Fornes, de Solumianes, de Cressiaco, de Colunes, & de Avia, cum pertinentiis suis, Ecclesias sanctæ Columbæ & sanctæ Leverinæ, cum decimis, redditibus & aliis pertinentiis suis, Ecclesias de Macovilla, de Ribamaco, cum terris & aliis pertinentiis suis, Ecclesias sancti Florentij & sancti Bibiani, cum omnibus pertinentiis suis. In episcopatu Petragoricensi monasterium sancti Petri de Sorziaco, cum villa, terris, vineis, decimis, molendinis, & aliis pertinentiis suis, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Mofcignano cum decimis & aliis pertinentiis suis,

Ecclesiam sancti Medardi cum villa & aliis pertinentiis suis, Ecclesiam sanctæ Columbæ cum pertinentiis suis, Ecclesiam novam de Fracto joco, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Capella Fulcherij cum pertinentiis suis, Ecclesias de Ladas & sancti Præjecti de Faugas & de Paracollo cum villa & aliis pertinentiis suis, Ecclesiam de Cofa cum altaribus & aliis pertinentiis suis. In diocesi Caturcensi monasterium de Monte Pefato cum decimis & aliis pertinentiis suis, Ecclesias de Bonoloco & de Misericordia Dei cum pertinentiis suis. In episcopatu Agnenensi Ecclesiam de Vitracum cum appendiciis suis, Ecclesias de Artaldo, de Margarola, & de Bertinio, cum pertinentiis suis. In Engolismensi diocesi Ecclesiam de Voerta cum villis, decimis, & aliis pertinentiis suis, Ecclesias de Fontaniliis, de Canumer, de Sargucoco, de Donazaco, de Surniaco monasterio, & de Caleias, cum pertinentiis suis. In Burdegalensi diocesi Ecclesias de Tella & de Ribaniaco cum pertinentiis suis. In Andegavensi diocesi Ecclesiam sancti Saturnini cum appendiciis suis. In Belvacensi diocesi Ecclesiam de Fraxinetum cum villa, terris, decimis, redditibus, & altari suo de Oddonis curte, & aliis pertinentiis suis, domum de Audecuria cum villa, vineis, & aliis pertinentiis suis. In Remensi diocesi Ecclesiam de villa dominica cum altari & aliis pertinentiis suis. In Morinensi diocesi abbatiam quæ dicitur Ham, statuentes ut Abbatis qui in eodem loco successerit electio in Karroffensi Abbatis provisione consistat: quia ab ipso penè foundationis exordio Hamensis Ecclesia Karroffensi monasterio oblata, Karroffensium fratrum studio & expensis excrevisse cognoscitur. Abbatiam de Andria, Ecclesiam de Beureria, cum terris, pratis, & aliis pertinentiis suis, Ecclesiam de Aloannia, cum villa, terris, & aliis pertinentiis suis. In Anglia, in episcopatu Lincolnensi, monasterium de Dardunaco cum pertinentiis suis, Ecclesias de Tantonaco, de Cantunaco, de Cauffo, & de Canturbeio. In Bituricensi diocesi Ecclesiam sancti Vincentij de Monz, cum villa, terris, molendinis, & omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam de Monterolo cum villa, pratis, molendinis, & omnibus pertinentiis suis. In Claromontensi diocesi castellum sancti Ivonij, abbatiam Vvodorensis, Ecclesias de Cadilogio, de Morengia, de Nobiliaco, de Grossogilo, de Perussia, de Gadiniaco, & de Plevis, cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam sancti Dionysij

de Lafceſas, Eccleſiam ſancti Petri de Noallac, Eccleſias de Ambernac, unam beate Mariæ, alteram beati Petri, Eccleſiam ſancti Martini de Ambazac ſuper fluvium Dronæ, Eccleſiam de Macovilla, & Eccleſiam de Cella, cum omnibus pertinentiis ſuis. In Rothomagenſi dioceſi Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Alneto cum decimis & aliis pertinentiis ſuis. In Ambianenſi dioceſi Eccleſiam de Boareſſia cum villa, terris, decimis, nemoribus, & Eccleſia ſanctæ Mariæ de Formariis cum tertia parte decimarum totius parrochiæ. Ad hæc, ſupradictorum patrum veſtigis inſiſtentes interdici-mus ne dioceſis ipſius Epiſcopus, niſi ab Abbate invitatus fuerit, in eodem monaſterio Miſſas publicas aut conſecrationes vel ordinationes quaſlibet agat, neque ſanctiones indicat, neque paratas vel manſonaticos exinde requirat, ſalva hoſpitalitatis gratia competenti. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere & eos in veſtro monaſterio abſque contradic-tione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtro-rum poſt factam in loco veſtro profeſſionem ſas ſit abſque licentia Abbatis ſui, niſi obtentu arctioris religionis, diſcedere. Diſcedentem verò abſque comunium litterarum veſtrarum cautione nullus au-deat retinere. In parrochialibus verò Ec-cleſiis quas tenetis liceat vobis ſacerdotes eligere & Epiſcopis præſentare: quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopi curam anima-rum committant; ita ut de plebis quidem cura ipſis, vobis verò pro temporalibus debeant reſpondere. Interdici-mus etiam ne in altare Eccleſiæ veſtræ, quod prædi-cti antecęſſoris noſtri Vr bani manibus con-ſecratum eſt, ſecundum conſtitutionem ejuſ quiſquam præter apoſtolicæ ſedis Pon-tificem vel ejuſ Legatos excommunicatio-nis vel interdictionis audeat proferre ſen-tentiam. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate, &c. uſque providerint eligen-dum: qui à dioceſano Epiſcopo benedica-tur, ſiquidem gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ſi benedic-tionem gratis ac ſine pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis pro bene-dictione eadem catholicum quem malueri-tis adire antiſtitem. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præſatum monaſterium temerè perturbare aut ejuſ poſſeſſiones &c. uſque profutura, ſalva ſe-dis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona

&c. uſque ultioni. Cunctis autem eidem lo-co ſua jura ſervantibus &c. uſque inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij x i r. Kal. Aprilis, Indictione x i v. incarnationis dominicæ anno m c c x. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ I I I. anno x i v.

HVGONI ABBATI ET
Conventui Karroſenſi.

I nter Eccleſiam veſtram & Andrenſe cœnobium ſuper jure eligendi Abbatem Andrenſem dudum quaſtione ſuborta, poſtquam ſuper ea fuit in noſtra præſentia diutiſ diſceptatum, dilectis filiis Decano Sareſberienſi & Archidiacono & magiſtro P. Pulverel Canonico Pariſienſi dedimus in mandatis ut auditis hinc inde propoſitis, ſi ex parte veſtra talis foret conſuetudo pro-bata quæ juri communi præjudicaret, me-ritò in hac parte ipſi ſecundum conſuetu-dinem eandem decernerent electionem Andrenſis Abbatis ulterius faciendam; quòd ſi talis conſuetudo, per quam in hoc caſu præjudicaretur juri communi, mini-mè probaretur, ipſi Andrenſibus mona-chis jus eligendi Abbatem, ſublato appel-lationis obſtaculo, adjudicare curarent, ut ſic poſtmodum obtinerent liberam fac-ultatem vel de Eccleſiæ ſuæ gremio vel etiam aliunde per electionem canonicam eligendi perſonam idoneam in Abbatem, præſentandam Capitulo Karroſenſi, ut ſi eſſet canonica, confirmaretur ab ipſis, quòd ſi forſitan partes mallent ut nobis ſententia ſervaretur, ipſi cauſam inſtru-ctam ad noſtrum examen remittere pro-curarent, præſigentes partibus terminum competentem quo in noſtra compare-rent præſentia recepturæ judicium æqui-tatis; quòd ſi omnes his exequendis in-tereſte non poſſent, duo eorum ea nihil-ominus exequi procurarent. Qui poſt-modum teſtibus utriuſque partis receptis, & tam inſtrumentis & rationibus quam confeſſionibus & allegationibus etiam dili-genter inſpectis, cum iudices ſuper ſenten-tia proferenda tractarent, & unus eorum, videlicet Decanus, aſtrueret ſibi de cauſæ meritis non liquere, quam ad noſtrum cu-piebat examen remitti, reliqui duo iudices, ſicut ex litteris intelleximus eorundem, cu-pientes negotium expedire, prout partes pluries inſtanter petierant, poſtquam in cauſa renuntiatum fuerat & concluſum, auditis ſpecialiter poſtea quæ fuerunt à par-tibus propoſita eorum eis, cum jam ſen-

Epist. 19.
De electione
Abbatis An-
drenſis.
V. de lib. 12.
epist. 205.

rentiam quam de consilio peritorum conscripserant intenderent promulgare, Andrensis monasterij procurator quasdam suspensionis causas proposuit contra eos, de quibus antè nullam fecerat mentionem, & ad cognoscendum de ipsis, arbitris non petitis, recessit ab eis. Sed dicti iudices nihilominus sententialiter decreverunt ut cum in Andrensi cœnobio immineret Abbatis electio faciendâ, Andrenses monachi ab Abbate & Capitulo Karroffensi eligendi Abbatem licentiam peterent, & eligerent postmodum personam idoneam de gremio & professis Ecclesiæ Karroffensis, ita quod in Capitulo Karroffensi eligere minimè tenerentur. Cum autem nuper dilecti filij Gaufridus Daubis monachus vester & Willelmus Andrensis Ecclesiæ procurator propter hoc ad sedem apostolicam accessissent, & super antedicta sententia litigassent aliquandiu coram nobis, nos, qui ex officij nostri debito his quæ pacis sunt tenemur insistere, compositionem amicabilem & utrique monasterio utilem fecimus inter eos, quam ipsi demum pariter acceptarunt, ut videlicet Andrenses monachi qui nunc sunt, & qui pro tempore fuerint, Karroffensi Abbati professionem faciant apud Andrense cœnobium, promittendo eidem obedientiam & reverentiam regularem. Cum autem in Andrensi Ecclesia occurreret electio faciendâ, Andrenses monachi de professis monasterij Karroffensis, sive de suo, sive de monasterij Karroffensis collegio, personam idoneam liberè sibi eligant in Abbatem. Electus verò Karroffensi presentetur Abbati, qui electionem de illo factam confirmare vel infirmare procuret, sicut de jure fuerit faciendum. Confirmatus autem à diocesano benedicatur Episcopo, & singulis trienniis monasterium visitet Karroffense, ac census nomine viginti solidos sterlingorum annuatim persolvat eidem. Præterea Karroffensis Abbas annis singulis, si voluerit, per se ipsum vel per duos ex suis monachis Andrense monasterium visitet, cui Andrensis Abbas in choro, Capitulo, refectorio, & aliis locis, utpote Patri Abbati, cedat. Qui cum consilio Andrensis Abbatis corrigat si quid in membris Andrensis cœnobij fuerit corrigendum. Quod si quicquam corrigendum fuerit in Abbate, id cum seniorum & saniorum fratrum ipsius loci consilio Abbas corrigat Karroffensis. Nos igitur compositionem eandem à præfatis procuratoribus approbatam de communi fratrum nostrorum consilio auc-

toritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes eandem perpetuis temporibus inviolabiliter observandam. Nulli ergo &c. confirmationis & constitutionis &c. usque incursum. Datum Laterani x. Kal. April. pontificatus nostri anno quartodecimo.

*FRATRIBVS MILITIE
Templi sancti Philippi de Plano
Auximansis diocesis.*

INter vos ac venerabilem fratrem nostrum Auximanum Episcopum super quibusdam mortuariis, decimis, synodalibus, & aliis episcopalibus juribus, ac super eo quod excommunicatos & interdictos recipiebatis, ut idem Episcopus assererat, ad divina officia & ecclesiasticam sepulturam, venerabilibus fratribus nostris, Esino, Anconitano, & Fanensi Episcopis dedisse recolimus in mandatis ut auditis utrinque propositis, causam ipsam ad nos remitterent sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem quo nostro se conspectui præsentarent sententiam recepturam. Cum autem partes comparuissent postmodum coram eis, prædictus Episcopus per procuratorem suum in sancti Philippi, sanctæ Mariæ, ac sanctæ Marinæ Ecclesiis episcopale sibi jus vendicando, tam sextam partem Ecclesiæ sancti Philippi, quam ex donatione Ecclesiæ sancti Coronati assererat ad se de jure spectare, quam tertiam mortuorum quæ vobis obveniunt in diocesi Auximana, necnon fructuum quarundam terrarum decimam, quas vos obtinetis ab ipso, ratione terrarum sibi debitam postulavit, & ut tam decimas sanctæ Mariæ ac sanctæ Marinæ Ecclesiarum sibi huc usque subtractas quam etiam cathedraticum, quod integrè sibi hæcenus solutum non fuerat, vos restituere cogere mini & compelli ad præstandum de cetero integraliter supradicta. Institutionem præterea & destitutionem etiam Clericorum in præfata sancti Philippi Ecclesia vendicavit, petens vobis nihilominus inhiberi ut excommunicatos & interdictos ab eo non reciperetis ad divina officia vel ecclesiasticam sepulturam. Quadringentos quoque perperos pœnæ nomine petit, quam ex eo dicebat esse commissam quod vos contra conventionem inter vos & ipsum initam venientes, circa culturam agrorum, quos in emphyteosim ab Ecclesia tenetis ipsius, non impenderatis operam diligentem, & castellanos atque villanos suos in suum receperatis præjudicium & grava-

men, postulans vos ad illos dimittendum compelli ac compesci, ne illos absque ipsius reciperetis de cetero voluntate. Verum vos tam decimas à rivo montis Marij usque in flumen & pontem Consæ ac usque ad Planum, quam etiam quasdam terras ac pascua quæ vobis concessisse dinoscitur, necnon etiam pratium de Vvalvadrone, & campos Rigibertæ & Aternani, præter quatuor araturas, quibus per ipsum spoliatos vos contra justitiam querebamini, vobis restitui postulastis. Iudices verò, receptis super his testibus ab utraque parte productis, eandem causam ad nos remiserunt sufficienter instructam. Cum autem propter hoc nuper vester & alterius partis procuratores in nostra præsentia constituti super præmissis aliquandiu litigassent, nos utriusque partis inspectis attestationibus diligenter & rationibus intellectis, de communi fratrum nostrorum consilio vos super sexta parte Ecclesiæ sancti Philippi duximus absolvendos: quia etsi per testes ipsius Episcopi fuerit facta fides quòd Ecclesiæ sancti Coronati eandem sibi sextam partem donaverit, ex aliorum tamen testimonio depositionibus constat quòd anteriori tempore vobis donaverat partem illam. Decrevimus etiam ut quarta mortuorum quæ in ipsius diocesi vobis obveniunt debeat manere contentus, armis & equis ex eadem quarta deductis, quæ juxta indulgentias Romanorum Pontificum vobis indultas retineri debent in subsidium terræ sanctæ. Et ut vos pro singulis Ecclesiis supradictis unum quartum grani & unum annonæ pro decimationis quarta, & duos solidos usualis monetæ annis singulis eidem Episcopo pro cathedralico persolvatis. Inhibentes vobis ut excommunicatos & interdictos ad divina non recipiatis officia vel ecclesiasticam sepulturam, salvo indulgentiis super hoc vobis ab apostolica sede concessis. Super institutione verò & destitutione Clericorum in Ecclesiis supradictis vos ab impetitione absolvimus Episcopi memorati, cum in Romanorum Pontificum privilegiis vobis indultis id occurreret manifestè. Ad restitutionem quoque prati & camporum supradictorum, quibus vos probastis contra justitiam spoliatos, supradictum Episcopum sententialiter condemnavimus, super proprietate sibi defensione legitima reservata. Quia verò procurator ipsius Episcopi requisitus à nobis prætaxatam poenam vobis sponte remisit, dummodo vos castellanos & villanos suos sine difficultate dimittere curaretis & illos

absque sua non reciperetis de cetero voluntate, ac procurator vester à petitione subtractarum vobis hæcenus decimarum destiterit, dummodo ipsas de cetero idem Episcopus percipere vos permittat pacificè, nos in hac parte ipsorum desideriis concurrentes, & vos ab impetitione ipsius Episcopi super prædicta poena & eundem Episcopum super decimis vobis subtractis duximus absolvendos; firmiter injungentes ut & vos castellanos & villanos illius absque ipsius recipiatis minimè voluntate, ac ipse vobis prædictorum locorum spirituales percipere decimas sine difficultate permittat, salvo prædicto decimo quod ipsi Episcopo terragij ratione debetur. Nulli ergo &c. usque diffinitionis, constitutionis, & inhibitionis &c. usque incursum. Datum Laterani x. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*CANTORI, MAGISTRO.
E. de Hennin. & Her. Pediargenti
Canonicis Atrebatensibus.*

Dilectus filius magister Vvibertus Presbyter coram dilecto filio nostro Iohanne sanctæ Mariæ in Via lata Diacono Cardinale, quem sibi & I. nuntio Decani & Capituli Ecclesiæ Ariensis Morinensis diocesis auditorem concessimus, proponere procuravit quòd cum ei sacerdotalis præbenda in eadem Ecclesia dudum canonicè collata fuisset, ac Decanus & Capitulum memorati nollent ei postmodum fructus reddere præbendales, ad conquestionem ipsius dilectis filiis magistro scholarum & Vvaltero & Iohanni de Albengi Canonicis Morinensibus commissum causam ipsam. Qui Decano & Capitulo Ariensi, postquam citati sapius & demum edicto peremptorio evocati comparere noluerant coram eis, inhibere curarunt ne quid in apostolici mandati elusionem vel supradicti magistri gravamen quæstione pendente super eisdem fructibus innovarent. Verum in præsentia eorundem iudicum postea partibus constitutis, cum præfatus magister suam edidisset super eisdem fructibus actionem, Vvilelmus de Duaco Capituli procurator respondit quòd quæstio super fructibus coram eisdem iudicibus procedere non debebat donec causa super concessione sex sacerdotalium præbendarum, de quarum numero erat præbenda illa quæ præfato dinoscebatur magistro collata, quæ venerabili fratri nostro Episcopo Atrebatensi & coniudicibus suis auctoritate nostra fuerat commissa, utpote

*Epist. 21. 7.
De quadam
præbenda A-
riensi.
Vide lib. 11.
Epist. 255.*

præjudicialis, finem debitum fortiretur. Cum autem judices de partium voluntate quorundam peritorum consilium, an illa quæstio præjudicialis existeret, requirere studuissent, nondum ab eisdem recepto responso Præpositus Arienſis B. Clerico primam tantummodo tonsuram habenti præbendam supradictam concessit, cujus fructus magister petierat memoratus, ejusdem præbendæ fructibus post inhibitionem judicum assignatis eidem, contra Ecclesiæ privilegia temerè veniendo. Post hæc verò judices memorati causam Atrebatensibus judicibus delegatam quæstioni sibi commissæ nequaquam præjudicalem existerere, prout in consilio receperant à peritis, per interlocutoriam sententiam declarant: à qua non fuit pro parte Capituli provocatum, sed lite super quæstione fructuum contestata, utraque pars præstitit calumniæ juramentum. Cumque privilegiorum transcripta magister obtulerit supradictus, per quæ fidem facere intendebat quòd præbendam illam canonicè fuerat assecutus, procurator Capituli ea esse vera privilegiorum transcripta coram judicibus recognovit. Quibus procuratori mandantibus ut authentica privilegia exhiberet, ipse certum ad hoc diem sibi petiit assignari, quem obtinuit, & recessit. Et licèt procurator ipse postea sæpefato magistro præscriptionem objecerit decennem, & ad illam probandam dies sibi fuerit assignatus, illam tamen seu aliam exceptionem legitimam ille vel alius procurator Capituli non probavit. Quinimmo magister Ingebertus ultimus Capituli procurator, constanter affirmans illa vera transcripta privilegiorum existerere, ac ea rata grataque haberi à Capitulo Arienſi, ut secundum ea procederent judices ad sententiam postulavit. Vnde ipsi habito consilio sapientum, sæpedicto magistro per diffinitivam sententiam fructus adjudicavere prædictos, quam idem magister petiit auctoritate apostolica confirmari, relationem judicum exhibendo supradicta & alia plenius continentem. Ad hoc nuntius proposuit memoratus quòd processus illorum debebat non immeritò retractari, tum quia in litteris obtentis ad eos de prioribus litteris ad Atrebatenses judices impetratis super sex præbendarum collatione, de quarum numero fuerat dicta præbenda cujus fructus idem magister petiit, mentio non fiebat, tum quia illa quæstio, videlicet de præbendarum concessione, utpote præjudicialis alterius, fuerat primitus dirimen-

da, cum & causa fructuum quæstionis super præbenda sit accessoria, & causarum continentia non sit juxta sanctiones legitimas dividenda; tum etiam quia idem magister nunquam ad eandem fuerat præbendam admittus. Verùm ad hoc pars altera respondebat, allegationes hujusmodi ex eo esse supervacuas judicandas, quia judicum prædictorum examen partes spontaneè subjerunt. Proposuit insuper idem nuntius dictos judices minùs rite ob causas alias processisse; quia videlicet in causa spirituali præstari fecerant calumniæ juramentum, & Capitulo memorato mandaverant sua coram eis privilegia exhibere, in Decanum ob hoc excommunicationis & in Capitulo suspensionis sententias proferendo, cum nemo ad fundandam adversæ partis intentionem suas teneatur edere rationes; item, quia nullo pro Capituli parte præsentate, post appellationem ad nos interpositam, non in procuratorem sed in Capitulo sententiam protulerunt, adiciens quòd nequaquam relationi judicum standum erat, quæ cum in publicam non sit redacta scripturam, non in prima persona sed tertia dinoscitur esse concepta, præsertim cum asserant judices se privilegiorum tenore cognito processisse, quæ minimè inspexerunt. Ceterum ad prædicta pars adversa respondit quòd in præfata quæstione fructuum, utpote temporali, non incompetenter præstari potuit calumniæ juramentum, sed & mandari à judicibus potuit privilegia exhiberi, quorum transcripta per magistrum memoratum oblata vera esse procurator Capituli fatebatur, cum & ultimus procurator ipsius petierit secundum ea negotium terminari. His igitur & aliis quæ coram eodem Cardinale utrinque proposita fuerant per eundem relationem plenius intellectis, cetera hinc inde proposita frivola reputantes, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus supradicto Clerico convocato, seu aliis qui fuerint evocandi, inquisita plenius & cognita veritate, si vobis constiterit quòd præfato B. lite pendente præbenda concessa fuerit memorata, vel quòd præbenda ipsa, quæ sacerdotibus duntaxat consueverat assignari, eidem collata fuerit in sacris nondum ordinibus constituto, vel aliud canonicum obviet propter quod præbendam ipsam nequeat obtinere, vos supradictam sententiam pro eodem magistro super fructibus latam à judicibus sæpedictis faciatis appellatione remota firmiter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam

Romani Pontificis Lib. XIV. 521

fiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 111. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno quarto decimo.

ABBATI ET CONVENTUI Fossanovæ.

I Vltis potentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter &c. usque assensu, compositionem seu transactionem inter vos ex parte una & Consules ac populum Pipernensem ex altera super possessionibus constitutis in loco qui Laurentij vulgariter appellatur amicabilem initam, sicut providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, & in instrumento publico exinde confecto plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem evidentiam tenorem ipsius instrumenti de verbo ad verbum huic nostræ paginæ duximus inferendum. **IN NOMINE** Domini. Amen. Anno ejus millesimo centesimo nonagesimo tertio, anno tertio Domini Celestini Patris III. Indictione 11. mense Augusto, die tertia. Quoniam ea quæ refutationibus sive transactionibus vel aliis conventionibus inter homines fiunt, plerunque memorie commendari non possunt, idcirco ego Guido sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scrianius transactionem sive refutationem vel etiam conventionem inter fratres Fossanovæ & populum Pipernensem habitam rogatus in hoc publicum scriptum reduco, ut si de ea dubitatum fuerit, per hoc scriptum veritas rei ostendatur. Conventio itaque sive transactio vel refutatio talis est. Fratres Fossanovæ dant Pipernensibus centum tres libras bonorum Provesinorum pro molendinis communibus recolligendis, quæ pignori tenebantur. Et Consules Piperni, scilicet Petrus Domini Leonis, Belbellus, Transmundus Donnæ Nuæ, Philippus Domini Gregorij Milites, Rosemannus, Staldo, Iordanus, Roffridus, Guastapane, Massarij nomine universitatis refutant monachis omnem litem & querimoniam & omnem actionem quam habebant vel habere possent in Laurentiis, scilicet inter hos fines sicut vadit in directum à Gorga Palumbi in Mazoclam, & inde pergit per Mazoclam usque ad aquam quæ descendit de fontana de Ficu, sine omni conditione, & inde ascendit usque in lacum. Con-

cedit etiam populus quicquid juris habet commune inter fontanam de Ficu, & Li-recaduti, salvo unicuique jure proprietatis, si quis ibi aliquid habet. Concedunt etiam à Gorga Palumbi inferius ut sandalariam faciant sine contradictione aliqua usque flumen majus, sicut melius viderint expedire: quæ tamen sandalaria communis erit & fratribus & civibus. Silva quæ est à fontana Gricilli usque ad Recaduti est monachorum absolute, sicut hætenus fuit; præter consuetudinem quam habet in ea populus in venando, pascendo, ligna cædendo, & salva consuetudine tabulandi. Silvam quæ est à fontana de Ficu usque ad Recaduti non incidant monachi ad cæsas faciendas studiosè, sed remanebit ad communes usus & civium & monachorum ad ligna cædenda, & ad venandum, & pascendum. Si tamen aliquo modo pervenerit quòd sit apta ad agriculturam, monachorum erit. Piscaria lacus libera est monachorum, sicut hætenus fuit. Per sandalariam totam liberum erit omnibus Pipernensibus sine apparatus aliqua piscari, non in illis locis ubi & monachi & certæ personæ civitatis habent suas proprietates. Et quidem non licebit alicui nisi monachis aliquod ædificium facere ad piscandum à Gorga Palumbi usque ad lacum; pœna trecentarum librarum Provesinorum ab utraque parte promissa, si aliqua pars contra hanc conventionem vel refutationem seu etiam transactionem amicabili pace firmatam venire voluerit vel etiam observare noluerit, & pœna soluta, hæc charta conventionis sive transactionis in sua stabilitate perpetuò perseveret. Vnde rogati sunt testes, Gregorius Paganus, Rainone sancti Laurentij, Joel de Sirio, Bertraymus Laudini, Berardus Romane, Guido de Arnaria. Ego Guido sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Piperni Scrianius interfui & subscripsi.] Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis, anno quartodecimo.

PRIORI ET CONVENTUI Andrensi.

C Vm à nobis petitur quod justum est, & honestum &c. usque effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate apostolica prohibemus ne aliquis monachus sive conversus sub professione vestræ domus astrictus sine consensu & licentia Abbatis & majoris partis vestri Capituli pro aliquo fidejubeat,

Epist. 21. De fidejussione vetita monachis.

V u u

vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat ultra pretium Capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestrae utilitatem. Quòd si facere fortè præsumpserit, non teneatur conventus pro his aliquatenus respondere. Nulli ergo &c. nostræ prohibitionis &c. *usque* incursum. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno decimoquarto.

E I S D E M.

Epist. 24.
Ut eis liceat divina officia celebrare tempore interdicti.

Solet annuere &c. *usque* impertiri. Ea propter &c. *ut in alia usque* assensu, ut quotiescunque terram nobilis viri Comitis Gisenensis patroni monasterij vestri pro suis excessibus, debitis, aut aliquibus causis aliis subici contigerit ecclesiastico interdicto, juxta quod vobis est à felici recordationis Alexandro Papa prædecessore nostro indultum, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina vobis liceat officia celebrare, devotioni vestrae auctoritate præsentium indulgemus. Decernimus ergo &c. nostræ concessionis &c. *usque* incursum. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Auberti Cameracensis.

Epist. 25.
Confirmat eorum possessiones.

Cvm à nobis petitur &c. *ut in alia usque* assensu, altare sanctæ Bovæ vobis à bonæ memoriæ Vu. Rotomagensi Archiepiscopo de assensu Capituli sui collatum, altaria de Wildebroc & de Vrimele, quæ bonæ memoriæ R. Cameracensis Episcopus, & altare de Herentoth, quod venerabilis frater noster I. successor ipsius in elemosynam consentiente Cameracensi Capitulo vestro monasterio canonicè contulerunt, decimas de Crievecier, Barastro, & de Hapelaincort ad ipsum monasterium de manu laica rationabiliter consensu ipsius Cameracensis Episcopi revocatas, & partem decimæ de Kion, & omnia alia bona vestra, sicut ea omnia justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos eidem monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *usque* incursum. Datum Laterani Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno decimoquarto.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Quintini Belvacensis.

Epist. 26.
Ne beneficia non vacantia promittantur.

Cvm ex injuncto nobis apostolatus officio Ecclesiarum omnium curam & sollicitudinem gerere teneamur, ea in ipsis

corrige nos oportet quæ in gravamen earum noscuntur plurimum redundare. Sanè ad nostram audientiam vobis referentibus est delatum quòd tam vos quàm vestri prædecessores ad multorum instantiam importunam quibusdam promissiones de non vacantibus Ecclesiis facientes, pensiones eisdem quasdam interim contulistis. Quia igitur id contra statuta &c. *ut supra lib. xi. epist. c. cv. usque* auctoritate vobis apostolica districtius inhibemus ne contra &c. inhibitionis &c. *usque* incursum. Datum Laterani 11. Idus Aprilis, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Eligij Noviomensis.

Cvm ex concessa nobis à Domino potestate ad omnium Ecclesiarum curam aciem nostræ considerationis extendere teneamur, ea corrige nos oportet quæ interdum in ipsarum gravamen temerè attentantur. Sanè ad nostram audientiam vobis referentibus est delatum quòd &c. *ut in alia per totum usque in finem.* Datum &c.

PETRO ILLVSTRI REGI
Aragonum.

Cvm donationes nonnullas infra ætatis tuæ legitimæ tempora te fecisse proponas in enorme tui dispendium redundantes, majorem partem tuorum reddituum sic donando, nec expedire te nimis egere, quem oportet graves & grandes expensas subire in expugnando Christiani nominis inimicos, præsentium tibi auctoritate concedimus ut omnes donationes prædictis temporibus illicitè à te factas legitimè valeas revocare. Hoc expressio speculariter ad cautelam, ut donationes factæ Ecclesiis vel aliis piis locis, si quæ fuerint revocandæ, per ecclesiasticum judicem revocentur. Datum Laterani 11. Idus Aprilis, anno quartodecimo.

EPISCOPO LINGONENSI,
& nobili viro Duci Burgundiæ.

Sicut ex litteris dilectorum filiorum Abbatibus & conventus sancti Benigni Divionensis diocesis Lingonensis accepimus, cum tu, frater Episcope, in tuæ promotionis initio ad monasterium eorundem, de cujus miserabili lapsu multa didiceras, accessisses gratia visitandi, memoratus conventus in te ac eundem Abbatem & Prorem ejusdem loci necnon & duos alios Clericos super reformatione domus tam in

capite quam in membris compromittere curaverunt, promittentes interposito juramento se ordinationi vestrae humiliter parituros. Vos autem compromissioni hujusmodi a festo sancti Remigij tunc proximo affuturo usque ad annum terminum praesigentes, communiter statuistis ut quod super debitorum solutione a vobis ordinaretur, interim servaretur; & Capitulo inter cetera injungentes ut ordo monasticus, qui relaxatus ibidem aliquatenus fuerat, districtius servaretur, duo milia librarum & eo amplius infra annum pro debitis monasterij persolvistis. Appropinquante vero termino compromissioni praefixo, cum fuisset a vobis primitus constitutum ut omnes obedientiarum proventus insimul adunati ad solutionem cederent debitorum, quodque obedientiarum, ne statutum hujusmodi praepedirent, ad suas obedientias mitterentur earundem proventus fideliter servaturi, ipsi proventus illius anni in usus proprios vel potius in abusus nequiter converterunt. Vnde cum adhuc multa debita superessent, pro quibus nondum fuerat satisfactum, quae non nisi cum multarum possessionum distractione ac maximo Ecclesiae detrimento poterant expediri, & malitia creditorum non nisi per te, fili Dux, cujus jurisdictionis existunt, posset ulterius refranari, vobis pariter extitit ab eisdem Abbate ac fratribus cum instantia supplicatum ut ascito vobis tertio viro provido & potente, in manu vestra tamdiu possessiones Ecclesiae teneretis donec absque rerum Ecclesiae venditione seu obligatione aliqua ipsius debita solverentur, & quinquaginta monachis faceretis honeste in eadem Ecclesia juxta loci consuetudinem provideri, ipsique ad praedicta servanda se juramento praestito astrinxerunt, tibi, frater Episcopo, patentes super hoc litteras concedentes. quod vos demum eorum devicti precibus acceptastis. Cum igitur idem Abbas & fratres devotè nobis duxerint supplicandum ut quod praemissum est auctoritate dignaremur apostolica confirmare, cum ad praesens alio modo nequeat monasterio consuli memorato, nos, qui super ejusdem loci sumus reformatione solliciti, provisionem hujusmodi ratam habentes & gratam, cum credamus eandem ad ipsius monasterij commodum redundare, devotionem vestram rogandam duximus & monendam, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandantes quatinus suprascripta taliter ad honorem Dei & utilitatem monasterij supradicti ad debitum perducatis effectum,

Tom. II.

quae ad reformationem loci statuta sunt facientes in suo robore perdurare, ut diligentiae vestrae studium clareat in effectu, ac divinam & apostolicam gratiam propter hoc vobis uberius comparetis; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles tu, frater Episcopo, censura ecclesiastica, & tu, fili Dux, si necesse fuerit, potestate tibi tradita, sublato appellationis obstaculo compescentes. Datum Laterani xvi. Kal. Maij, anno quartodecimo.

LINGONENSI EPISCOPO.

Cum, sicut nostris est auribus intimatum, Willemus de Bregdum monachus, qui seditiosus & dilapidator existit, a multis retro diebus cum quibusdam suis fautoribus, qui ab aliis monasteriis ad sancti Benigni cenobium convolarunt, irregulariter vixerit, contra juramentum proprium, quod super servanda provisione ipsius Ecclesiae praestiterat, veniendo, nec eisdem praesentibus pax possit in eodem monasterio reformari, fraternitati tuae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus, si est ita, supradictum Vv. & ejus complices ab eodem monasterio & membris ejus sublato appellationis obstaculo penitus amovendo, ipsos in aliis monasteriis ejusdem observantiae collocare procures, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescens. Datum ut in alia per totum.

Epist. 30. Super eodem.

MAGISTRO NICOLAO Miseni & Arnaldo de Stendal. Halberstadenfis diocesis Canonici.

Causam quae inter dilectos filios Ottonem Subdiaconum nostrum & Walterum, qui pro Praeposito Magdeburgensi se gerit, super Magdeburgensi praepositura dinoscitur agitari, tibi dudum, fili magister Nicolae, & bonae memoriae Broccardo Vvrcinensi Canonico de partium voluntate sub certa forma meminimus commississe, vobis inter cetera injungentes quod si quicquam humanitus alterutri vestrum contingeret, ut mandato nostro fideliter exequendo, sicut uterque vestrum juramento praestito tenebatur, usque ad Kalendas Octobris proximo praeteritas interesse non posset, ex tunc dilectus filius Florentius Abbas de Sichen, omni contradictione vel appellatione cessante, quae vobis injuncta fuerant cum reliquo vestrum earundem litterarum auctoritate exequi procuraret. Interim vero praedicto Broccardo

Epist. 31. Ejusdem argumenti cum epistola 49. libri 23.

V u u ij

subtracto de medio, Subdiaconus memoratus nobis exposuit se habere præfatum Abbatem certa ratione suspectum, nobis humiliter supplicans ut loco præfati B. subrogare alium dignaremur. Nos igitur attendentes nullum ex hoc præjudicium parti alteri generari, ut iudicium sine suspitione procedat, te, fili magister Arnalde, obtentu prædicti O. loco præfati B. duximus subrogandum, per apostolica vobis scripta districtè præcipiendo mandantes quatinus in ipso negotio juxta priorum continentiam litterarum, appellatione remota, ratione prævia procedatis. Quòd si alteruter vestrum his exequendis noverit vel nequiverit interesse, loco ejus à parte sua infra triduum alius eligatur, & si pars illa noluerit eligere, vel electus ab ea procedere non curaverit, residuus nihilominus in causa procedat. Nisi verò tu, fili Arnalde, simile præstiteris juramentum, tu, fili magister Nicolae, à juramento quòd præstitisti te noveris absolutum. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno quartodecimo.

AUXITANO ARCHIEPISCOPO.

Sicut is qui sufficiens est ad curam sollicitudinis pastoralis, si forsan episcopatum affectet, desiderat bonum opus, sic is qui non sufficit ad hujusmodi oneris sarcinam supportandam, utiliter sibi consulit, si eandem priùs cautè deponat quàm sub ea in suum & aliorum dispendium comprimat. Cum igitur ad pontificalis curam regiminis cognoscere te debeas minùs aptum, fraternitatem tuam rogamus attentius & monemus, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus salutem tuam & aliorum lucris temporalibus anteponens, & compatiens nihilominus contritioni Ecclesie Auxitanæ, quæ sub tuæ provisionis umbra in temporalibus & spiritualibus graviter est collapsa, pontificalem curam spontaneus resignare procures, ut ex hoc divinam & apostolicam gratiam tibi valeas comparare. Alioquin, cum tam tuæ salutis quàm Ecclesie memoratæ utilitati ex apostolica teneamur servitutis officio providere, super hoc, prout expedire viderimus, disponemus. Datum Laterani xvii. Kal. Maij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

In eundem modum scriptum est Episcopo Valentiniensi. Scriptum est etiam in eundem serè modum venerabili fratri Vicensi Episcopo & dilecto filio Abbati Cisterciensi apostolicæ sedis Legatis, ut dictum Archiepiscopum ad id mo-

neant efficaciter & inducant. Datum ut in alia.

IN eundem modum scriptum est sicut in prima Episcopo Ruthenensi usque procores, cum jam dudum ad tuam instantiam cecidisti tibi licentiam per nostras duxerimus litteras concedendam. Alioquin, ne videaris nobis forsitan illuisse, venerabili fratri nostro Vicensi Episcopo & dilecto filio Abbati Cisterciensi apostolicæ sedis Legatis litteris nostris injungimus ut te ad id per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum ut in alia.

Scriptum est ipsis Legatis in eundem serè modum super hoc. Quòd si non ambo &c. aliter &c. Datum ut in alia.

**VTICENSI EPISCOPO
apostolicæ sedis Legato.**

Cum venerabilis frater noster Carcassonensis Episcopus, supportare nequens sarcinam sollicitudinis pastoralis multis incommodis & defectibus præditus, officij sui curam resignare disponat, sicut per tuas litteras nobis intimasti, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus cessionem ipsius accipiens vice nostra, ipsum à cura Ecclesie Carcassonensis absolvas, ejusdem Ecclesie Capitulo injungendo ut infra octo dies post commotionem tuam cum tuo consilio talem sibi personam eligant in pastorem per quam hoc tempore maximè Carcassonensis Ecclesie utiliter consulatur, alioquin ex tunc personam idoneam appellatione remota præficias Ecclesie memoratæ, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum ut in alia.

Scriptum est super hoc Carcassonensis Capitulo in eundem serè modum usque compescendo. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus talem vobis personam juxta præscriptam formam eligatis canonicè in pastorem quæ tanto congruat oneri & honori. Datum ut in alia.

**VTICENSI EPISCOPO
& Abbati Cisterciensi apostolicæ
sedis Legatis.**

Præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus comitatum Melgoriensem, qui beati Petri jura existit, in vestris recipiatis manibus, & tamdiu faciatis fideliter custodiri donec super eo nostræ rescripserimus beneplacitum voluntatis. Datum ut in alia.

*Epist. 32.
Ut cedat oneri
episcopali.
Vide lib. 5.
epist. 96. & lib.
16. epist. 5.*

ARELATENSI ARCHIEPISCOPO
& suffraganeis eius.

Cvm expectaverimus hactenus ut nobilis vir Raymundus Tolosanus Comes, tamquam arbor fructifera comunionum nostrarum rivulis irrigata, fructus ederet opportunos, & tamquam princeps catholicus honoraret sanctam Ecclesiam sponsam Christi, ipse pravo circumventus consilio, non solum damna sterilitatis incurrit, ad honorem Dei & utilitatem Ecclesiae expectatos fructus nullatenus producendo, verum etiam dispositionibus ecclesiasticis nequiter se opponit, contra promissa & iuramenta sua veniens impudenter. Vnde cum in ipsum a venerabili fratre nostro Episcopo Vticensi & dilecto filio Cisterciensi Abbate apostolicae sedis Legatis de multorum Praelatorum consilio sententia promulgata fuerit ob eisdem contumaciam manifestam, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus eandem sententiam rationabiliter promulgatam publicari per vestras dioceses faciatis, & appellatione remota per censuram ecclesiasticam usque ad satisfactionem condignam firmiter observari. Datum ut in alia.

E I S D E M.

Cvm expectaverimus &c. usque manifestam, & nos mandemus eandem sententiam usque ad satisfactionem condignam appellatione remota firmiter observari, fraternitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus ad recuperanda castra & alias possessiones & terras quae ab Ecclesiis vestris tenet insistatis viriliter & prudenter.

VIVARIENSI EPISCOPO.

Cvm expectaverimus hactenus ut nobilis vir R. Tolosanus Comes, tamquam arbor fructifera &c. in eundem ferè modum ut in alia usque in finem. Datum ut in alia per totum.

VTICENSI EPISCOPO
& Abbati Cisterciensi apostolicae
sedis Legatis.

Cvm in nobiles viros Comitem Folcalcariensem, G. Ademari, Lambertum de Montilio, Dominos & Dominas Castri novi & Dozaræ, Silvium de Crista, Alasiam de Roca, Praepositum Valentiniensem, Artaldum de Ruffillon, ... fratrem ipsius, & quosdam alios, propter pedagia, exactiones indebitas, & alias ini-

quitates quas in stratis publicis & fluminibus committere non verentur, a te, fili Abbas, de multorum Praelatorum consilio sententia fuerit promulgata, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus eandem sententiam rationabiliter latam faciatis appellatione remota per censuram ecclesiasticam usque ad satisfactionem condignam firmiter observari. Datum ut in alia.

E I S D E M.

Cvm in Roncelinum apostatam & perjurum & cives Massilienses, pro eo quod ei obediunt & favent in suis abominationibus manifestè, a vobis de multorum Praelatorum consilio &c. ut in alia usque in finem. Datum Laterani xviij. Kal. Maij, anno quartodecimo.

CAPITULO ECCLESIAE
Romanensis.

Ivlis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, & vota quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus inclinati, regalia vobis ab Imperatoribus & aliis Principibus secularibus, in foro videlicet & in nudinis, necnon & transitu fluminis Isarae, pia vobis devotione concessa, sicut ea iuste ac pacifice possidetis, vobis & per vos Ecclesiae vestrae auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani xiiii. Kal. Maij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

E I S D E M.

Solet annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus inclinati, laudabiles & honestas consuetudines ac statuta quae ad Ecclesiae vestrae utilitatem providè facta esse noscuntur, sicut hactenus pacifice sunt obtenta, & in authenticis super his confectis plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. usque incursum. Datum ut in alia per totum.

Epist. 36. De sententia lata contra Comitem Tolosani.

Epist. 36. De sententia lata contra Comitem Tolosani.

Epist. 36. De sententia lata contra Comitem Tolosani.

Epist. 37. Super eodem.

Epist. 38. Super eodem.

Epist. 39. Ne indicantur pedagia exactionum indebitarum.

Epist. 40. De sententia lata contra Roncelinum.

Epist. 41. Confirmantur eis regalia dona.

Epist. 42. Confirmantur eorum statuta.

GNEZNE NSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 43.
De confirma-
tione privile-
giorum.

Cum illius locum, licet immeriti, te-
neamus in terris qui sanctam Ecce-
lesiam sponsam suam absque macula & ruga
conservat, his nos convenit ex officij no-
stri debito robur apostolicum impertiri
quæ ad statum ipsius pertinent & quietem
& ad conservationem ecclesiasticæ liber-
tatis. Cum igitur dilecti filij nobiles viri
Lefco, Conradus, & Vvadislaus Oddo-
nis, Duces Poloniæ, tibi & suffraganeis
Ecclesiæ tuæ necnon & successoribus ves-
tris privilegium super ecclesiastica libertate
pia devotione ad statum debitum revocan-
do concesserint, nos tuis precibus inclina-
ti, concessionem ipsorum, sicut pie ac
providè facta est, ac in authenticis conti-
netur, auctoritate apostolica confirma-
mus & præsentis scripti patrocinio commu-
nimus. Quia verò in eodem privilegio est
expressum ut si aurum vel argentum sive
pretiosas vestes aut palafridos deceden-
tium Episcoporum supradicti Duces inve-
nerint, & Episcopus deceaserit intestatus,
in usus suos omnia convertantur, dum ta-
men hoc ipsum eis à nobis fuerit vel à Le-
gato nostro concessum, dictis Ducibus
consulimus & mandamus ut nequaquam in
usus suos supradicta convertant, cum id in
suæ salutis cederet detrimentum, sed Ec-
clesiæ cui defunctus Episcopus præfuit illa
faciant integraliter assignari. Nulli ergo
&c. confirmationis & jussionis &c. usque
Datum Laterani 11. Kalend.
Maij, pontificatus nostri anno quartode-
cimo.

E P I S C O P O Q V O N D A M
Halberstatiensi, & Abbati de Sichern.

Epist. 44.
Scribitur ei
pro Archiepis-
copo Gneznen-
si.

IS qui paci ecclesiasticæ invidet & que-
riti quam in cælis non potuit sua præpe-
diente malitia retinere, non solum adver-
sarios manifestos sæpe concitat contra ip-
sam, verum etiam proprios filios ad mole-
stationem ipsius nonnunquam infligat, à
quibus defensionis præsidia expectabat, ut
eo dispendiosior sit illius infestationis of-
fensa, quò minus de ipsius molestia time-
batur. Sanè, sicut venerabilis frater noster
Gneznensis Archiepiscopus gravi nobis
conquestione monstravit, nobilis vir Vvadi-
slavus Dux Poloniæ, qui diuturnis eum
injuris & molestiis laceravit, dudum the-
saurum Gneznensis Ecclesiæ occupavit,
ex hoc damna ipsi gravia inferendo, quas-
dam insuper villas Ecclesiæ memoratæ
combussit, & quibusdam aliis nequiter

devastatis, multa Canonicis & hominibus
Gneznensis Ecclesiæ damna & injurias ir-
rogare præsumpsit, homines quoque de
Gnezna ad eandem Ecclesiæ pertinentes
bonis suis per violentiam spoliavit post-
quam idem Archiepiscopus iter arripuit ad
sedem apostolicam veniendi. Cum igitur
disimulare tot ejusdem Ecclesiæ gravami-
na nequeamus, per apostolica vobis scrip-
ta præcipiendo mandamus quatinus eol-
dem Archiepiscopum atque Ducem perso-
naliter, secundum quòd in prioribus lit-
teris nostris vobis injunximus, adeuntes,
dictum Ducem ut eidem Archiepiscopo &
suis hominibus super datis damnis & inju-
riis irrogatis satisfaciat competenter, abla-
tis omnibus restitutis, monere prudenter
& inducere procuretis, ipsum ad hoc, si
necessè fuerit, per censuram ecclesiasti-
cam appellatione postposita ratione præ-
via compellentes. Testes autem &c. usque
perhibere. Datum ut in alia per totum.

ABBATISSÆ AVREGNIACENSIS.

EX assuetæ benignitatis officio sedes
apostolica consuevit eas quæ montana
religionis ascendunt, ut cum Maria secus
pedes Domini sedeant, confovere, ac illis
ne cujusquam temeritatis incurfu quies vel
profectus impediatur earum, apostolicum
præsidium impertiri. Eapropter, dilecta
in Christo filia, tuæ ac monasterij tibi com-
missi tranquillitati paterna volentes sollici-
tudine præcavere, auctoritate præsentium
inhibemus ne dioecesanus Episcopus vel Ar-
chidiaconus loci seu quilibet alius ordina-
rius iudex sine manifesta & rationabili cau-
sa in te vel monasterium tibi commissum
excommunicationis vel interdicti senten-
tiam promulgare præsumat, statuentes ut
si te in aliquo gravari persenseris, liberè
tibi liceat sedem apostolicam appellare. Si
quis verò post appellationem ad nos legiti-
mè interpositam in te vel Ecclesiæ tuam
excommunicationis vel interdicti senten-
tias contra præscriptam formam præsump-
serit promulgare, ipsas decernimus non
servandas. Nulli ergo &c. inhibitionis &
constitutionis &c. usque incursum. Da-
tum Laterani v. Kal. Maij, anno quarto-
decimo.

ABBATISSÆ AC CONVENTV
Auregniacensi.

Istis petentium desideriis &c. Eapro-
pter, dilectæ in Domino filiæ, vestris
justis postulationibus grato concurrentes
assensu, auctoritate præsentium inhibemus

ne pro consequenda benedictione vel installatione Abbatis monasterij vestri, qua benedicenda pro tempore fuerit, consecrationibus altarum vel Ecclesiarum, sive pro oleo sancto, vel quolibet alio ecclesiastico sacramento diocesanus Episcopus vel Archidiaconus loci sub obtentu consuetudinis vel quolibet modo alio quicquam exigere vel extorquere praesumant; sed haec omnia gratis & sine pravitate qualibet vobis impendant. Nulli ergo &c. usque incursum. Datum ut in alia per totum.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Quinctini Belvacensis.

<sup>Epist. 47.
De electione
Abbatum.</sup> **I** Vltis petentium &c. Cum igitur, sicut ex parte vestra nostro est apostolatui referatum, a felicis recordationis Alexandro & Clemente Romanis Pontificibus vestro monasterio sit indultum ut obeunte ipsius loci Abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundum Deum & beati Augustini regulam provideant eligendum, & inter vos ac venerabilem fratrem nostrum Belvacensem Episcopum super possessione electionis Abbatis in monasterio vestro dudum quaestione suborta, & per dilectos filios Abbatem de Briouel Cisterciensis ordinis, M. Praepositum Remensem, R. Meldensem Decanum ex delegatione dilecti filij nostri Guala tituli sancti Martini Presbyteri Cardinalis tunc apostolicae sedis Legati de voluntate ipsius Episcopi taliter extiterit causa ipsa sopita, ut eligendi Abbatem plenam habeatis & liberam facultatem, petita tamen prius a Belvacensi Episcopo licentia eligendi, nos vestris precibus inclinati, quod per eosdem iudices super hoc est cum Episcopi memorati assensu deliberatione provida diffinitum, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti pagina communimus; inhibentes ne quis contra diffinitionem huiusmodi super Abbatis electione vos audeat molestare. Nulli ergo &c. confirmationis & inhibitionis &c. usque incursum. Datum Laterani 14. Kal. Maij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

EPISCOPO BRIXINENSI,
& Aquilegenſi Decano, & magistro
Hug. Canonico Ratisponenſi.

<sup>Epist. 48.
De causa Capituli
Gurcensis.
Pala. lib. 10.
cap. 54. & lib.
11. cap. 99.</sup> **D**iligenter auditis & perspicaciter intellectis quae a dilecto filio procuratore venerabilis fratris nostri Salzburgenſis Archiepiscopi ex parte una & procura-

toe Gurcensis Capituli ex parte altera super excommunicationis sententia quam idem Archiepiscopus in ipsum Capitulum promulgavit fuere proposita coram nobis, sic duximus providendum, ut cum a tribus ex majoribus ipsius Ecclesiae Canonice fuerit requisitus, infra quindecim dies ipsum Capitulum absolvi faciat ad cautelam, mitens aliquem ad Gurcensem Ecclesiam qui recepta secundum formam Ecclesiae iuratoria cautione quod nostro vel vestro mandato parebit, eidem Capitulo beneficium absolutionis impendat; exceptis Praeposito & V. & F. Canonice, qui de mandato nostro fuerunt apud sedem apostolicam absolvi; ac deinde coram vobis, quibus hoc negotium duximus committendum, tam de principali causa quam de ipsa sententia necnon & de Ecclesia sancti Laurentij, qua post commissionem factam a nobis & post appellationem ad nos interpositam spoliati fuerunt per nuntios ipsius Archiepiscopi, cognoscatur, & si de partium voluntate processerit, sine canonico terminetur; alioquin negotium ipsum sufficienter instructum ad nostrum remittatur examen, praefixo partibus termino competenti quo nostro se conspectui repraesentent iustam auctore Deo sententiam recepturam; quod si infra praescriptum tempus Archiepiscopus ipse non fecerit illos absolvi, per dilectum filium Iunenſem Praepositum Aquilegenſis diocesis eos absolvi jubemus. Ceterum interrogatus in iudicio coram nobis procurator Gurcensis Episcopi utrum idem Episcopus pro excommunicato se haberet, respondit quod revera Salzburgenſis Archiepiscopus excommunicavit Episcopum & Capitulum quarta feria, & post tertiam vel quartam diem dedit ipsi licentiam audiendi divina & ut divinis officijs interesset, quia ipse propter debilitatem manus celebrare non potest, & ex tunc divina sibi fecit officia celebrari, & exercuit ea quae consueverat exercere. Nos autem interloquendo respondimus quod si res taliter se haberet, Episcopus idem pro absoluto esset habendus, nisi postea excommunicationis sententiam excepisset. Testes autem qui fuerint nominati &c. usque perhibere, nullis literis obstantibus praeter assensum partium a sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcope, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani 11. Non. Maij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
monasterij Cantuariensis.

Epist. 49.
Recipiuntur
sub protectione
apostolicæ
sedis.

Cum à nobis petitur quod iustum est & honestum &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, monasterium & personas vestras cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quam mundanis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum dante Domino iustis modis poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem villas sancti Tirsi, sanctæ Mariæ de villa Cibran, sancti Salvatoris de Cinvio, sancti Michaëlis de Varzen, sancti Salvatoris de Bergundio, sancti Michaëlis de Canneru, sancti Antonini de Villanova, sanctæ Mariæ de Miudes, & sancti Salvatoris de Mari mortuo, cum omnibus pertinentiis earundem, & universas possessiones vestras, sicut eas iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad iudicium autem hujus à sede apostolica protectionis & confirmationis perceptæ duos obolos aureos gratis oblatos persolveretis nobis nostrisq; successoribus annuatim. Decernimus ergo ut nulli omnino &c. confirmationis & protectionis &c. usque incursum. Datum Laterani Nonis Maij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

* Cod. Colbert.
Murdeco.
Epist. 50.
Confirmatur
quoddam sta-
tutum.

SORORIBVS DE *MVRCEO.

Iustis petentium desideriis &c. Cum igitur dilectus filius Albanensis electus ad locum vestrum, in quo relictis seculi vanitatibus Domino militatis, de mandato nostro dudum accedens, quoddam fecerit institutum, secundum quod vivere debeatis, nos vestris supplicationibus inclinati, institutum ipsum, sicut pie ac providè factum est, approbantes, illud statuimus robur debitum obtinere, inhibentes ne quis contra illud vos audeat molestare. Nulli ergo &c. constitutionis & inhibitionis &c. usque incursum. Datum Laterani v 11. Idus Maij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

NOBILI VIRO WLADISLAO
nato quondam nobilis viri Oddonis
Ducis Poloniæ.

Epist. 51.
Recipitur sub
protectione
beati Petri.

Cum à nobis petitur &c. Eapropter, dilecte in Domino fili, devotionis tuæ sinceritatem quam circa libertatem ecclesiasticam geris, & quam Ecclesiis & personis ecclesiasticis in tuo ducatu recognovisse dinosceris, attendentes, ut ab Eccle-

sia protectionis gratiam sentias quam satagis honorare, personam tuam cum universis bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad iudicium autem hujus à sede apostolica protectionis perceptæ quatuor marcas gratis oblatas singulis trienniis nobis nostrisque successoribus ad Polonia pondus persolves. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Idus Maij, anno quartodecimo.

ARCHIEPISCOPO SENONENSIS
& suffraganeis eius.

Ille sinceræ dilectionis affectus quam carissimi in Christo filij nostri Philippi Regis Francorum illustris zelamur salutem nos vehementer inducit ut si quando contra rationes & libertates ecclesiasticas, quas in regno suo illæfas hæctenus custodivit, aliquid dicitur commississe, apud ipsum opportunè importunè monitis & precibus insistamus, quatinus illius intuitu in cujus oculis nuda sunt omnia & aperta, qui propter progenitorum suorum devotionem & suam Ecclesiæ suæ reverenter exhibitam regnum suum custodivit illæsum, quin etiam magnificè augmentavit, contritis graviter regnis illis quorum Reges rationes & libertates ecclesiasticas infringere præsumpserunt, illud corrigat & emendet, vincens salubriter semetipsum pro Deo & propter Deum; cum sic vinci sibi non cedat ad dedecus, sed potiùs ad honorem, sitque nihilominus sibi apud homines magis quam vincere gloriosum. Sanè cum dudum nostris fuisset auribus intimatum quòd ipse contra venerabiles fratres nostros Antiodorenses & Aurelianenses Episcopos indignatus, rem agi præceperit non utique sui moris, sed nec etiam sui juris, eorum faciens saisiri regalia, necnon etiam quædam alia præter illa, licèt nondum essent confessi de forisfacto aliquo vel convicti, nec ad satisfaciendum commoniti vel inducti, pro eo quòd quidam Milites eorundem in suo exercitu constituti ad locum quem eos adire præceperat cum aliis accedere recusarunt, absentibus ipsis Episcopis per licentiam ab ipso liberaliter impetratam, ac super his ipsorum & vestris supplicationibus minimè acquiescens coegerit eos miserabiliter exulare, nos serenitatem suam rogandam duximus & monendam, & in remissionem sibi suorum injunximus peccatorum, ut pro divini nominis gloria &

Epist. 51.
De senonensibus
relatum &
Antiodorensibus
fr. 11. 11. 11.
11. 11. 11.

& apostolicæ sedis honore faceret præfatis Episcopis subtracta restitui universa, & eos secundum consuetudinem approbatam justè ac modestè tractari, donando nobis intercedentibus pro Deo & propter Deum si quam præfati Pontifices adversus eam commississent offensam, ne hac occasione contingeret inter regnum & sacerdotium scandalum suboriri, quia nos in majoribus curarem gratia eidem faciente Domino vicissitudine respondere. Ipse verò inter cetera per suas litteras se excusavit quòd alia quam regalia saisiri non fecerat, nec ipsos coegerat exulare, cum libere possent in suis diocesisbus commorari, & si super his curiæ suæ vellent subire iudicium, quod quandoque acceptarent audire, ob reverentiam nostram condonare paratus erat emendam, si forsitan tenerentur sibi aliquam exhibere. Licet autem iidem Episcopi in regno suo libere commorentur, ex eo tamen exules possunt dici quòd à propriis domibus sunt ejeti & rebus aliis spoliati. Alia etiam quam regalia saisisse videtur, cum domos episcopales, quæ eadem immunitate qua Ecclesiæ gaudent, & eorum utensilia & mobilia undecunque deducta fecerit occupari. Iudicium autem spoliati subire non debent, cum ex generali, sicut accepimus, consuetudine regni sui fidelis à domino sine iudicio spoliatus nec diem ab ipso super spoliatione sua vel alio teneatur recipere, nec in ipsius curia experiri, nec etiam vinculum fidelitatis servare. Cum igitur super prædictis se duxerit excusandum, & illud silendo transierit quòd eorum fecit saisiri regalia, cum necdum de aliquo forisfacto confessi fuerint vel convicti, nec etiam ad satisfaciendum commoniti vel induci, tacitè id concessisse videtur. Quòd etiam ex tenore litterarum suarum, quas præfatis Episcopis direxit, evidenter apparet, in quibus continetur expressè quòd militibus eorum præceperat ut irent cum Baronibus illis quos ad quandam locum duxerat destinandos, & quia illi ad præceptum ipsius illuc accedere noluerunt, dixit ipsos Episcopos erga se de exercitu defecisse, & propterea illorum saisivit regalia & illa quæ in eis pertinent ad iurisdictionem terrenam. Vnde præsumitur quòd in causa & modo minus ordinatè processerit contra eos, cum pro aliena culpa, videlicet militum, si qua fuit, spoliasset eosdem non convictos nec monitos vel citatos. Verùm quia suæ salutis magis expedit & honori ut intuitu pretiosi sanguinis Iesu Christi, quo sibi sponsam

Tom. II.

suam, Ecclesiam videlicet, desponsavit, eidem condonet si ab ipsius ministris in ipsum aliquid sit commissum quam illi molestiam inferat indebitam vel gravamen, apud eum iterata partium instantia duximus insistendum, excellentiam regiam rogantes attentius & monentes, hoc à sua magnificentia petentes in donum, ut pro reverentia nostra iudicio super sedeat, salvo jure tam illorum quam suo, illosque restituat, donata nobis emenda, sicut per litteras suas promisit, si quam sibi exhibere tenentur, ut ex quo intendit facere nobis gratiam, faciat eam plenam, prout eum facere ac nos recipere decet, ita quòd propter hoc magnificentia suæ grata teneamur vicissitudine respondere. Credentes igitur prudentiam & sollicitudinem vestram apud eundem Regem posse proficere in hac parte, fraternitati vestrae per iterata scripta præcipiendo mandamus quatinus dictum Regem ad ea quæ pacis sunt sollicitè ac prudenter rogantes, ipsum sedulis exhortationibus & monitionibus inducatis ut nostris precibus acquiescens exequatur promissa liberaliter ac libenter, ut ex hoc divinam consequatur gratiam in præsentem & gloriam in futuro, exhibentes auctoritate nostra suffulti prædictis Episcopis auxilium & consilium necessarium ad libertatem ecclesiasticam conservandam, ita ut non debeatis de timiditate vel remissione redargui, sed de rigore ac sollicitudine commendari. Datum Laterani 11. Idus Maij, pontificatus nostri anno xiv.

Scriptum est in eundem serè modum super hoc Regi usque grata teneamur vicissitudine respondere. In eundem serè modum ut supra scriptum est Carnotensi & Trecenti Episcopis & dilecto filio Willelmo Archidiacono Parisiensi usque gloriam in futuro, ac sollicitudo & diligentia vestra clareat in effectu, cumulusque vobis ex hoc æternæ retributionis accrescat, & nos devotionem vestram possimus non immeritò commendare. Datum ut in alia.

TVRRITANO ARCHIEPISCOPO.

Supplicavit nobis venerabilis frater noster Sorranus Episcopus ut ei cedendi licentiam concedere dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus si videris expedire, cum etiam dilectus filius nobilis vir Turritanus iudex sapius hoc per suas litteras nos rogarit, eidem auctoritate nostra licentiam cedendi concedas, injungens eidem ut ad claustrum suum redeat & ibi-

X x x

Episc. 33.
Datur Episcopo Sorrano facultas cedendi.

dem suum impendat Domino famulatum.
Datum Laterani v 111. Kal. Iunij, ponti-
ficatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Reomenfi.

Epist. 54.
Adversus exa-
ctiones Epil-
coporum.
Vide infra epist.
56.

CUm à nobis petitur quod justum est
&c. Eapropter, dilecti in Domino
filij, vestris justis postulationibus grato
concurrentes assensu, presentium aucto-
ritate districtius inhibemus ne venerabiles
fratres nostri Lugdunensis Archiepiscopus
& Episcopus Lingonensis vel aliquis vester
Prælatus procuraciones aut exactiones in-
debitas à vobis extorquere præsumat, sed
his quæ juxta Lateranensis statuta Concilij
debentur eisdem contenti existant, sta-
tuentes ne aliquis in vos vel villas vestras
sine manifesta & rationabili causa excom-
municationis, suspensionis, vel interdicti
sententiam audeat promulgare. Decerni-
mus ergo ut nulli omnino hominum &c.
inhibitionis & constitutionis &c. usque in-
cursum. Datum Laterani v 111. kalen.
Iunij, anno quartodecimo.

ABBATI THEOLOGO,
& Priori Cisterciensi.

Epist. 55.
De reforma-
tione monaste-
rij Reomenfis
Vide infra epist.
61.

QVotiens per suggestionem falsitatis
& veritatis suppressionem circum-
venimus nos aliqui satagunt, circumveniunt
potius semetipfos: quia cognita veritate,
quicquid taliter impetrant, nullius decer-
nitur esse valoris, cum mendax precator
carere debeat impetratis. Sanè cum olim
ad nostram audientiam pervenisset quod
Reomense monasterium tam in spiritualibus
quàm in temporalibus non modicum
foret collapsum venerabili fratri nostro
Eduensi Episcopo & dilecto filio Abbati de
Buxeria dedimus in mandatis ut ad idem
monasterium accedentes, quæ ibidem cor-
rigenda essent corrigerent tam in capite
quàm in membris. Ipsi verò, sicut ex li-
teris eorum accepimus, mandatum aposto-
licum exequentes, ad locum personaliter
acceserunt, & inquisitione prahabita di-
ligenti, præfatum monasterium tam in spi-
ritualibus quam in temporalibus invenerunt
multò melius se habere quàm se lon-
gè retroactis temporibus habuisset. Quos-
dam etiam de fratribus, qui cum dilecto
filio ejusdem cœnobij Abbate discordes
erant, ad veram pacem & firmam concor-
diam revocarunt. Nuper autem nuntius
venerabilis fratris nostri Episcopi Lingonensis
ad præsentiam nostram accedens, à
nobis inquisitionem contra dictum Abba-

tem ad vos, prædictorum mentione non
habita, impetravit. Cum igitur, sicut ex
multorum religiosorum virorum testimo-
nio necnon & Capituli Reomenfis accepti-
mus, idem Abbas monasterium ipsum, si-
cut vir providus & discretus, tam in spiri-
tualibus quàm in temporalibus per Dei
gratiam non modicum augmentavit, dis-
cretionem vestram per apostolica scripta præ-
cipiendo mandamus quatinus superseden-
tes negotio memorato, in facienda in-
quisitione auctoritate litterarum nostrarum
nullatenus procedatis, ne innocentia con-
fundatur aut veritas conculcetur. Datum
ut in alia per totum.

SANCTÆ COLVMBÆ
Senonensis & sancti Germani Antisiodorensis
Abbatibus, & Decano Antisiodorensi.

CUm dilectis filiis Abbati & monachis
Reomenfis duxerimus indulgen-
dum ne venerabiles fratres nostri Lugdu-
nensis Archiepiscopus & Episcopus Lin-
gonensis vel aliquis eorum Prælatus pro-
curaciones aut exactiones indebitas ab ip-
sis extorquere præsumat, & districtius in-
hibuerimus auctoritate apostolica statuen-
do ne aliquis in eos vel villas ipsorum sine
manifesta & rationabili causa excommuni-
cationis, suspensionis, & interdicti senten-
tiam audeat promulgare, discretionem vest-
ræ per apostolica scripta mandamus qua-
tinus illos qui contra inhibitionem & con-
stitutionem nostram duxerint temerè ve-
niendum, ut ab hujusmodi præsumptione
desistant, censura canonica sublato appella-
tionis obstaculo compescatis. Quòd si
non omnes &c. duo vestrum ea &c. Da-
tum Laterani xvi. Kal. Iunij, anno xiv.

TOLETANO ARCHIEPISCOPO.

QVòd petitiones quas obtulisti nobis
per M. Clericum tuum super nego-
tio primatiæ nondum admisimus, non ex-
duntia, sed ex providentia noveris proces-
sisse, cum & in his & in aliis opportuno
tempore te velimus, quantum cum Deo
possumus, exaudire. Sed cum ex Sarra-
corum incursum grave nunc timeatur His-
paniæ dispendum imminere, non oportet
occasione hujusmodi primatiæ aliud in
Hispania modò scandalum suscitari; præ-
sertim cum tibi jus tuum minimè negli-
genti providentiam ipsam nolimus esse
damnosam. Ejus igitur exemplo qui ait,
Cum accipero tempus, ego justitiam judicabo,
cum opportunum tempus advenerit, tibi
judicium & justitiam faciemus. Datum La-

Romani Pontificis Lib. XIV. 531

terani Kal. Iunij, pontificatus nostri anno
quartodecimo.

ILLVSTRÏ REGI Portugaliæ.

IS qui tangit montes & fumigant cor-
tuum tetigisse videtur ad pœnitentiam
salutarem, dum corporali ægritudine te
affligens, ad sanandas spirituales ægritudi-
nes te induxit, quatinus recogitando an-
nos tuos, in amaritudine animæ tuæ pro ex-
cessibus tuis, quibus creatorem tuum mul-
tipliciter offendisti, offerres ei sacrificium
vesperinum. Vnde licet infirmus corpore,
animo tamen sanus, legitimum condidisti,
sicut accepimus, testamentum, in quo,
pro tuorum remedio peccatorum, piis lo-
cis & viris religiosis necnon infirmis & indi-
gentibus multa legasti, de filiis & filiabus,
nepotibus & neptibus tuis, necnon & aliis
quibusdam personis, ac etiam ipso regno
provida deliberatione disponens. Quæ om-
nia suppliciter postulasti per sedem apos-
tolicam confirmari, sicut in scriptis authen-
ticis continentur expressa. Nos autem ip-
sius seriem testamenti coram nobis perlegi
fecimus diligenter, & intelleximus omnia
rite disposita, illis duntaxat exceptis quæ
de quibusdam monasteriis disponere præ-
sumpsisti, nisi forsan de jure intellexeris
patronatus, cum juxta canonicas sanctio-
nes nulla sit laicis de rebus ecclesiasticis at-
tributa facultas disponendi. Quare tuis sup-
plicationibus inclinati, testamentum ipsum
in ceteris omnibus approbantes, illud jux-
ta finale tuæ dispositionis arbitrium statu-
mus & præcipimus inviolabiliter observa-
ndum. Nulli ergo &c. approbationis, con-
stitutionis, & præceptionis &c. usque incur-
surum. Datum Laterani v. i. Kalen. Iunij,
anno quartodecimo.

SANCIO ILLVSTRÏ REGI Portugaliensi.

EX tenore litterarum tuarum accipi-
mus evidenter quoddam apostolica
sedes inclitæ recordationis Adelfonsum
progenitorem tuum nomine regio ac rega-
libus insigniis decorarit, & ipsum ac suc-
cessores tuos adoptans in beati Petri filios
speciales, eos & regnum Portugaliense spe-
cialibus privilegiis suaque protectione cu-
raverit communire, tu in regno Domino
disponente succedens eidem, ad clemen-
tiam ejus recurris sub confidentia speciali,
non hasitans ullo modo te ab ipsa in justis
petitionibus exaudiri. Inde est quod volens
animæ tuæ salutem & regni tibi commissi
Tom. II.

tranquillitati consulere, necnon in poste-
rum tuo generi providere, ne intellatus
decederes, de rebus tuis mobilibus & im-
mobilibus testamentum, Episcoporum &
Baronum terræ tuæ consilio, ac assensu
etiam primogeniti filij tui, qui tibi debet in
regno succedere, condidisti, postulans il-
lud per sedem apostolicam confirmari, ne
ipsum cujusquam temeritas violare præsu-
mat. Et quoniam ex humana fragilitate
pro violenta Clericorum & religiosorum
virorum captione in canonem sæpius inci-
disti sententiæ promulgatæ, in gravi adeo
ægritudine constitutus quoddam de proprij
corporis salute desperas, à venerabili fra-
tre nostro Bracarensi electo absolutionem
humiliter postulasti, qui tibi eandem im-
pendit juxta formam Ecclesiæ consuetam.
Verum quia nullatenus dubitas quin quod
in excessibus hujusmodi & aliis quamplu-
ribus, quæ instigante humani generis inimi-
co te commisisses vehementissimè doles, di-
vinam gravissimè offenderis majestatem,
nobis humiliter supplicasti ut pœnitentiam
tibi à præfato electo injunctam & absolu-
tionem impensam ratam dignaremur ha-
bere, teque absolvere à debito quo teneris
pro excessibus memoratis apostolicam se-
dem adire. Nos igitur existimantes præfa-
tum electum, utpote virum providum &
honestum, circa te in prædictis providè
processisse ac maturitatem debitam obser-
vasse, processum ejus ratum habentes, se-
renitati tuæ duximus injungendum ut in-
junctam tibi ab eo pœnitentiam salutarem
humiliter exequaris. Et quoniam salutem tuam
credimus expedire ut ea quæ pro tuorum
peccatorum remedio in testamento legasti,
te vivente facias erogari, excellentiæ tuæ
consulimus bona fide ut id adimpleri faci-
as cum præsens vita vegetat tuos artus,
non expectans ut post mortem tuam ea alij
exequantur quæ potes facere per te ipsum.
Datum Laterani v. i. Kalen. Iunij, anno
quartodecimo.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO, & Bracarensi electo, & Zamorensi Episcopo.

IS qui tangit montes & fumigant cor-
carissimi in Christo filij nostri illustris
Regis Portugaliæ tetigisse viderur ad pœ-
nitentiam salutarem, dum ipsum affligens
ægritudine corporali, eundem ad sanandas
ægritudines spirituales induxit, quatinus
&c. in eundem ferè modum ut in prima usque
illis duntaxat exceptis quæ de quibusdam
monasteriis ordinare præsumpsit, nisi for-
Xxx ij

Epist. 60.
ut faciant ob-
servari testa-
mentum Re-
gis.
**Suprà ep. 58.*

san de jure intellexerit patronatus, cum juxta canonicas sanctiones &c. in eundem fere modum ut in eadem usque inviolabiliter observandum. Quocirca fraternitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus testamentum ipsius faciatis auctoritate nostra firmiter observari, contradictores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescendo. Quod si non omnes &c. singuli vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani v. Kal. Junij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

VIDONI ABBATI MONASTERII sancti Iohannis Reomensis, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Epist. 61.
De confirmatione privilegiorum
Vide supra epist. 54. & 597.

Desiderium quod ad religionis propositum & animarum salutem pertinere monstratur, actore Deo sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & praefatum beati Iohannis monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, gloriosorum virorum Clodouei & Karoli & aliorum Regum Francorum praecipis munitum, & fratrum nostrorum Segualdi, Brunonis, Ioceranni, Guillelmi, & aliorum Lingonensium Episcoporum scriptis roboratum, ad exemplar patrum & praedecessorum nostrorum sanctae recordationis Alexandri, Innocentij, & Eugenij Romanorum Pontificum, cum possessionibus & bonis suis sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & praesentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quaecunque possessiones, quaecunque bona idem monasterium in praesentiarum iuste & canonicè possidet, aut in futurum &c. usque illibata permanent, in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam videlicet de villa quae dicitur Corpus sancti, Ecclesiam Atteiensensem, Ecclesiam sancti Georgij de Simiriaco, Ecclesiam de Biriaco, Ecclesiam de Vineis, Ecclesiam de Trultriaci, Ecclesiam de Asiaco, Ecclesiam de Niudis, Ecclesiam de Asinariis, Ecclesiam de Cortemmiaco, Capellam Montis Barri, Ecclesiam de Buciaci, Ecclesiam de Riciaco, Ecclesiam de Villiaco, Capellam sancti Medardi, Ecclesiam de Scolis, Ecclesiam Estivei, Ecclesiam Camedonensem, Ecclesiam de Stez, Ecclesiam de Beleun cum Capella de Reu, Ecclesiam de Barro cum Capella de Torceio, quicquid juris habetis in villis sancti Remigij,

* Iuliaci

* Estet

videlicet Bertontis, Vifarnei, Telesiaci, quicquid etiam frater noster Godefridus Lingonensis Episcopus vobis iuste concessit & scripto suo firmavit. In Eduensi episcopatu Ecclesiam de Ioniao, Ecclesiam de Suinciaco, Ecclesiam de sancto Germano de Mondavit, Ecclesiam de Tifiaco, Ecclesiam sanctae Magnentiae, Capellam de Rouredo, Ecclesiam de Cadriaco cum Capella ejusdem villae, Ecclesiam sancti Medardi, Ecclesiam sanctae Mariae in villa Iovis. In episcopatu Matisconensi, in Saturniaco Ecclesiam sancti Andreae cum Capella sancti Leodegarij, Ecclesiam sancti Martini de Cereis cum Capellis ad eam pertinentibus, Capellam de Bucheris cum appendiciis suis. In episcopatu Nivernensi monasterium sancti Petri de Glanno. In Tullensi episcopatu Ecclesiam sancti Stephani. Concordiam praeterea inter vos & sorores Ecclesiae sanctae Mariae de Rubemonte de parrochia Asiaca a fratre nostro Gottefrido Lingonensi Episcopo utriusque partis assensu rationabili providentia factam favoris nostri munimine roboramus. Ex donatione Galteri quondam Lingonensis Episcopi Ecclesiam de villa Morien cum appendiciis suis. Ex donatione Manasserij quondam Lingonensis Episcopi Ecclesiam de Marmajus, Ecclesiam de Santingne, Ecclesiam de Pise cum appendiciis suis, Capellam sancti Thomae apud Montem Barrum, Ecclesiam de Columble. Ex donatione Hilduini quondam Lingonensis Episcopi domum Dei de Espessia. Ex donatione Hugonis quondam Ducis Burgundiae gestium quod habebat in villa monasterij sancti Iohannis, & domum beati Thomae juxta Capellam apud Montem Barrum, furnagium hominum ultra pontem manentium, jus quod nullus ibi furnum aedificet praeter vos, pressoria Montis Barri, & proventus ipsorum. Ex donatione Oddonis Ducis Burgundiae filij praedicti Hugonis gestia quae habebat in villis, scilicet Vineis, Barro, & Atheis, tam in hominibus vestris quam in hominibus quorumlibet aliorum. Ex donatione Galteri quondam Lingonensis Episcopi, in Ecclesia de Espesse quatuor libras, in Ecclesia de Pise quatuor libras, in Ecclesia de Columble quadraginta solidos monetae Dionovionensis. Compositionem quoque inter vos & Canonicos de Espissia super decem libris censualibus usualis monetae per terram nobilis viri Ducis Burgundiae & aliis rebus, sicut in authentico Hilduini quondam Lingonensis Episcopi continetur, ra-

tionabili providentia factam, necnon & compositionem inter vos & nobilem virum Guidonem de Capis super Capella quam idem nobilis construxit apud * Iuleium, sicut providè factæ sunt & ab utraque parte sponte receptæ. Ad hoc etiam prohibemus ne aliquis monachus vel conversus sub professione &c. ut supra epist. XXI II. usque respondere. In parrochialibus verò Ecclesiis quas habetis liceat vobis sacerdotes eligere & diocesano Episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat; ut ei de spiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant respondere. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate &c. usque providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, &c. usque profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesanorum Episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futuram ecclesiastica usque æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij II. Kal. Junij, Indictione XI V. incarnationis dominicæ anno M C C X I. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimoquarto.

GVIDONI ABBATI
monasterij sancti Michaelis de Tornodoro,
ejusque fratribus tam presentibus quam
futuris regularem vitam professis in per-
petuum.

Quoniam à nobis petitur quod religioni & honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter &c. usque clementer annuimus, & prædecessorum nostrorum felicitis recordationis Innocentij, Lucij, & Clementis Romanorum Pontificum vestigiis inherentes, præfatum monasterium sancti Michaelis de Tornodoro, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona &c. ut in alio privilegio usque illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum terris, hominibus in eodem burgo manentibus, & aliis omnibus suis pertinentiis. Quicquid Guillelmus filius Guidonis quondam Comitissæ & Mathildis Comitissæ Nivernenfis in eodem burgo

liberè vobis concessit, scilicet totum territorium quod infra metas continetur. Decem libras censuales, & ventas illius terræ, de qua census colligitur in villa Tornodori. Ecclesiam sancti Ambrosij de Atheis, cum terris, decimis, & pertinentiis suis. Ecclesiam de Laniaco villa cum pertinentiis suis, & tertiam partem decimæ de Laniaco castro, Capellam & villam de Scisciaco cum pertinentiis suis, Capellam de Melleniaco cum pertinentiis suis, Ecclesiam de Valle Pelletana cum terris & molendino, Capellam de Floigniac, & villam & molendinum, cum iustitia, terris, & appendiciis suis. Villam quæ Carriacus dicitur, cum molendinis, terris, & iustitia. Ecclesias & villas de Castiaco, cum iustitia & appendiciis suis. Ecclesiam de Spineolo cum duabus partibus decimæ, & decimam molendini Camelli, Ecclesiam sanctæ Columbe cum decimis & appendiciis suis. Capellam sancti Winemari, cum decimis & redditibus suis. Ecclesiam de Anziaco servili, cum tertia parte decimæ & tertia parte molendinorum, & molendinum quod juxta castrum situm est, cum terris & possessionibus suis. Ecclesiam de Pinella, & villam, cum iustitia & omnibus appendiciis suis. Decimam finagij de Passum, & tertiam partem ejusdem nemoris, cum terris & iustitia. Ecclesiam de Crusiaco, cum decimis & redditibus suis. Ecclesiam de Puteis, cum domo. Ecclesiam & villam de Curtegradu, cum iustitia & omnibus appendiciis suis. Ecclesiam de Ebroillo, & medietatem decimæ, tertias & redditus, cum pertinentiis suis. Ecclesiam de Turgeio, cum tertia parte decimæ, cum terris, pratis, & silvis. Ecclesiam sancti Laurentij de Corz, & tertiam partem decimæ. Visuarium silvarum de Wanlai & de Turceio & de Ebroiolo ad omnes usus & officinarum Ecclesiæ sancti Michaelis, & molendinorum de burgo Tornodori, & ad omnes usus domus & furni de Curtegradu, & pasturam animalium ejusdem villæ, & pastati-cum sexaginta porcorum, duas partes decimæ de villa quæ dicitur Viros. Quicquid juris habetis in Ecclesia de Lentagio tam in redditibus quam in decimis. Ecclesiam de Prataleno, cum tertia parte decimæ, terris & possessionibus suis. Decimam finagij quod Stet dicitur. Ecclesiam sanctæ Trinitatis de Barro supra Secanam, cum terris & molendinis ad eandem Ecclesiam pertinentibus, & nundinis festivitatis sanctæ Trinitatis, id est, Dominica, secunda & tertia feria, & tertiam partem molendino.

rum de Villa Morini, cum terris & pratis. Terras & redditus de Valeris & de Chaale & de Estorviaco. Terras cum pratis & redditibus de sanctis Virtutibus. Capellam de Monasteriolo, cum terris, pratis, silvis, cum tertia parte iustitiæ. Capellam & medietatem villæ Campaniaci, cum iustitia, terris, aquis, silvis ad eandem villam pertinentibus. In episcopatu Trecensi Ecclesiam sancti Petri in villa quæ dicitur Iasanz, cum decimis, terris, molendinis, pratis, & omnibus appendiciis suis. Et in eadem parochia, in villa quæ Trena dicitur, Capellam sancti Michaelis. Molendina de burgo Beraldi & de burgo Tornodori, & molendina Bernerij. Duas partes fedis molendini quod Chamelli dicitur. Capellam de Capa, & totum sinagium, cum iustitia & vineis. Et terram quæ dicitur Charum, & campum Bamfredi, & tertiam partem communis iustitiæ Vallis Planæ. Sanè novalium vestrorum &c. usque exigere ac extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & absolutos è seculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem &c. usque discedere. Discedentem verò &c. usque retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit &c. usque officia celebrare. In parochialibus verò Ecclesiis quas habetis liceat vobis &c. ut in alio privilegio usque debeant respondere. Statuimus præterea ut quicumque in castro Tornodori & in parochia sancti Aniani moriuntur, sicut antiquitus obtentum est & hætenus pacificè observatum, non alibi quàm ad vestrum monasterium deferantur, nisi sui compotes alibi elegerunt sepulturam. Indulgemus etiam vobis ut in toto castro Tornodori nulli liceat cimiterium benedicere seu Ecclesiam vel oratorium de novo construere. salvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate &c. usque providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino &c. ut in alio usque profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum &c. in eundem modum ut in alio usque præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Kalend. Iunij, Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

ELECTO ET CLERO
Laudunens.

Sic nervo ecclesiasticæ disciplinae cohereri debet insolentia perverforum ut eo non opprimantur infontes, cum censura ecclesiastica non debeat esse innocentium oppressio, sed correctio delinquentium; ut servus amputata sibi auricula dextera, gladio quem Petrus per se ipsum exerit fiat Malchus se gerens & dirigens in Dei semitam mandatorum. Sanè dilectis filiis Majore, Iuratis Scabinis, & universitate communiæ Laudunensis conquerentibus, nostro est apostolatui referatum quòd vos & alij viri ecclesiastici sæpe in eos & in terras ac familias eorum excommunicationis & interdicti sententias sine causa rationabili ac prætermisso juris ordine promulgatis, ipsos per hujusmodi sententias multipliciter contra iustitiam aggravantes; licet super his de quibus impetuntur à quoquam sint exhibere parati quod postulat ordo juris. Nolentes igitur eisdem ecclesiastica districtione indebitè prægravari, cum ex apostolicæ servitutis officio sublevare teneamur injustè depressos, vobis & aliis auctoritate presentium districtius inhibemus ne in ipsos vel eorum quemlibet seu terras aut familias eorundem sine manifesta & rationabili causa excommunicationis vel interdicti sententias proferatis; decernentes hujusmodi sententias, si quæ post appellationem ad nos propter hoc legitime interpositam fuerint promulgatæ, penitus non tenere. Datum Laterani III. Kalend. Iunij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO,
apostolicæ sedis Legato.

Cum inter Armeniæ Regem illustrem & dilectos filios Magistrum & fratres militiæ Templi super castro Gastonis & rebus aliis quæstio verteretur, tibi nostris dedimus litteris in mandatis ut quæstionem ipsam concordia vel iudicio terminares, faciens quod statueres per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Cum igitur quidam ex fratribus ipsis ad hoc à Magistro & aliis fratribus constituti fuissent ut in eisdem causis agendo contra ipsum Regem, ac eidem respondendo, procederent, & parati essent hæc omnia, prout eis injunctum fuerat, adimplere, idem Rex respondere noluit quibusdam petitionibus eorundem; & sic iudicio non recepto, ad quod se Templarij offerebant, bona ipso-

ram quæ habebant in portu Bonelli & aliis Armeniæ locis, ex quibus pro majori parte sustentabantur fratres deputati ad subsidium terræ sanctæ, per violentiam occupavit, ponens in domibus eorum custodes, qui suis rebus illos uti more solito prohiberent. Ceterum quia neque precibus neque monitis idem Rex ab huiusmodi proposito potuit revocari, eidem Regi ex parte nostra & auctoritate qua fungebaris mandasti ut custodibus à domibus & rebus Templariorum amotis, eisdem circa dispositionem rerum suarum consuetæ restitueret libertati. Sed quia nec sic aliquatenus flecti potuit aut induci, diem præfixisti eidem infra quem desisteret ab huiusmodi maleceptis, & res suas dimitteret pacificè possidendas, quia paratus eras, si quid adversus eos vellet proponere quæstionis, exhibere ipsi quod postulat ordo juris; alioquin si duceret in sua iniustitia persistendum, se sciret excommunicationis sententiæ subiacere. Cùmque ipse in sua contumacia perduraret, ac tu eundem excommunicationis vinculo innodasses, auctoritate Dei & nostra omnibus indigenis & peregrinis in Ierosolymitanis partibus commorantibus districtius inhibere curasti ne ipsi Regi ad faciendam aliquam injuriam vel violentiam Templaris vel rebus eorum impenderent auxilium vel favorem; alioquin, postquam ad eorum notitiam perveniret, cum ipso Rege pariter se scirent excommunicationis vinculo innodatos. Propter quod contra Templarios magis ipsius Regis ira defœvit. Nam cunctis possessionibus earumque fructibus, quas in regno habebant Armeniæ, sunt iidem fratres ipso auferente privati; exceptis duabus illorum munitionibus, quas dictus Rex non potuit obtinere. Ut autem ipse illos amplius affligeret & gravaret, cùm ad partes Antiochenas jamdicti Templarij accessissent ad arces suas, quas ad huc in illis partibus obtinent, victualibus necessariis munitas, idem Rex, sicut ex litteris tuis accepimus, destruxit penitus casalia eorundem, quæ ad huc integra remanebant, licet ad ipsam omnes eorum redditus devenirent, & sic cultoribus effugatis ipsorum, usque hodie deserta & absque habitatore perdurant. Alia quoque vice cùm ivissent sæpediti Templarij ut unam de suis arcibus victualibus communirent, homines Regis aggressi sunt eos in quibusdam locorum angustiis constitutos, & Magistrum ac plures de fratribus & suis sociis vulnerarunt, unum ex eisdem fratribus

crudeliter occidentes, præter alia damna rerum, quæ tunc ipsis gravia irrogarunt. Nos igitur sustinere nolentes ut læpediti fratres suis possessionibus spoliarentur, quæ ad defensionem terræ sanctæ sunt potissimum deputatæ, præsertim cùm ipsi semper parati fuerint eidem Regi justitiam exhibere, ac ipse contempta justitia possessiones easdem per violentiam occupavit, venerabilibus fratribus nostris Patriarchæ Antiocheno & Archiepiscopo Tyrensi, & Sidoniensi, Tripolitano, Anteradeni, Nimociensi, & Famagustanensi Episcopis nostris damus litteris in præceptis ut auctoritate nostra prædictam excommunicationis sententiam tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ solemniter publicantes, eandem faciant per censuram ecclesiasticam usque ad satisfactionem condignam sublato appellationis obstaculo inviolabiliter observari. Carissimum quoque in Christo filium nostrum Iohannem Regem Ierosolymitanorum illustrem per scripta nostra monendum duximus & hortandum, universis etiam tam indigenis quàm peregrinis in Ierosolymitanis partibus commorantibus dedimus in mandatis ut pro reverentia beati Petri & nostra nec non & intuitu terræ sanctæ fratribus ipsis, quorum subsidium eidem terræ noscitur non modicum profuturum, juxta quod tuo consilio discreto duxeris providendum, ad recuperandum jura sua præstent suum auxilium & favorem. Quocirca fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus quatinus tam prædictum Regem Ierosolymitanum quàm alios ad prædicta efficaciter adimplenda moneas diligentius & inducas. Datum Laterani x. v. Kal. Junij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

P A T R I A R C H Æ
Antiocheno.

Cum inter Armeniæ Regem illustrem &c. ut in alia usque quæstio vertetur, venerabili fratri nostro Ierosolymitano Patriarchæ apostolicæ sedis Legato nostris dedimus litteris in mandatis ut quæstionem ipsam concordia vel iudicio terminaret, faciens quod statueret per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Cùm igitur &c. in eundem serè modum ut in alia usque per violentiam occupavit, fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus prædictam excommunicationis sententiam tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ solemniter publicans, eandem facias auctoritate nostra

*Epist. 64.
De eadem re.*

usque ad satisfactionem condignam per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo inviolabiliter observari. Datum ut in alia per totum.

In eundem ferè modum scriptum est Archiepiscopo Tyrensi & Episcopo Sydoniensi. In eundem modum scriptum est Tripolitano & Anteradensi Episcopis. In eundem modum scriptum est Nimociensi & Famagustano Episcopis.

I O H A N N I R E G I
Ierosolymitano illustri.

Epist. 66.
Super eodem.

Cum inter Armeniae Regem illustrem &c. in eundem ferè modum ut in littera Patriarchae Antiocheni usque occupavit, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Tyrensi & Sidoniensi Episcopo nostris damus litteris in praeceptis ut auctoritate nostra praedictam excommunicationis sententiam tam apud peregrinos quam apud indigenas terrae solemniter publicantes, eandem faciant per censuram ecclesiasticam usque ad satisfactionem condignam sublato appellationis obstaculo inviolabiliter observari. Quocirca serenitatem regiam monemus attentius & hortamur quatinus pro reverentia beati Petri & nostra necnon & intuitu terrae sanctae fratribus ipsis, quorum subsidium eidem terrae noscitur non modicum profuturum, ad recuperandum jura sua regium praestes auxilium & favorem, juxta quod supradictus Patriarcha suo discreto consilio duxerit providendum. Datum Laterani xlv. Kal. Iunij, anno quartodecimo.

In eundem ferè modum scriptum est ipsis super hoc. In eundem modum ut in littera Regis Ierosolymitani scriptum est universis tam indigenis quam peregrinis in Ierosolymitanis partibus commorantibus usque observari. Quocirca universitatem vestram rogamus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta mandantes quatinus &c. ut in eadem Regis Ierosolymitani usque jura sua vestrum praestetis auxilium & favorem, juxta quod supradictus Patriarcha suo discreto consilio duxerit providendum. Datum ut in alia per totum.

DECANO ET CONVENTUI
Casinensi.

Epist. 67.
De electione
Abbatis Casinensis.

Cum electionis confirmatio postulat, is qui praesidet examinare debet & processum eligentium & personam electi; ut si canonicum processum invenerit & personam idoneam, electionem ritè celebratam confirmet, quandoquidem unum

sine altero non sufficiat, sed necessarium sit utrumque. Licet ergo dilectum filium Adinulphum Casertanensem omnes pariter elegeritis, in Abbatem, quia tamen in ejus electione praeter formam quam vobis praefiximus processistis, & ipse, quamvis de industria plurimum commendetur, nobis tamen ad plenum cognitus non existit, volentes & traditionem canonicam & consuetudinem apostolicam observare, tam processum eligentium quam personam electi examinare disposuimus diligenter. Verum cum temporis instantis necessitas hoc exposcat ut ipse, qui de nostro consilio & mandato rector est vestri monasterij constitutus, ad ipsius regimen diligenter intendat, ne absente pastore vicinus lupus gregem invadat, volumus & mandamus ut urgente hujus necessitatis articulo, se a provisione monasterij Casinensis personaliter non absentet, sed eò prudentius ad ejus gubernationem intendat quò propensius propter electionem de ipso factam ad ejus obsequium obligatur. Nos enim, cum viderimus opportunum, ex causa quam vobis magis subintelligendam quam exprimendam relinquimus, tam ipsum quam quosdam & vobis ad nostram praesentiam curabimus evocare, ut diligenti examinatione praemissa, in hoc negotio procedamus sicut Domino inspirante noverimus procedendum; id vobis ex speciali gratia intimantes, quòd quantum cum Deo poterimus, vestris desideriis concurremus. Quocirca devotioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus in vestro laudabili proposito persistentes, & contra electionem ipsam nihil penitus attentantes, taliter illi adesse curetis, reverentiam & obedientiam ei debitam impendendo, quòd ipse vestro suffultus auxilio commissum sibi officium utiliter exequatur, & nos interim prudentiam & honestatem ipsius valeamus plenius experiri. Datum Laterani i. Nonas Iunij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ILLUSTRI REGI * AVOGVIAE.

Rex noster potentissimus Iesus Christus, qui dominatur à mari usque ad mare & à flumine usque ad terminos orbis terrae, postquam pro redemptione humani generis semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, & mortis demum angustias spontanea voluntate subivit, in cruce positus sacratissimi sui corporis brachia expansa tenuit, ad signandum quòd non solum postquam assumptus esset, omnia, prout

prout promiserat, traheret ad seipsum, verum etiam suae fidei sectatores in hereditatis suae subsidium, in qua salutem fuerat operatus, assidua imitatione vocaret, ut ad ipsius patrimonium defendendum anxia devotione concurrerent, pro quorum redemptione pretiosissimi sui sanguinis pretium ineffabili pietate persolvit. Propter quod universos Principes Christianos, qui sub ipsius tuitionis umbraculo salubri dispositione proficiunt, tanto sollicitius ad terrae Ierosolymitanæ subsidium intendere convenit quanto ex eo quod inimici Christianæ fidei conculcantur, non tam apud homines tituli eis laudis accrescunt quam apud caelestem dominum, cui militant, aeternae retributionis praemia cumulantur. Cum igitur, progenitorum tuorum vestigiis inhærendo, ad patrimonium Iesu Christi contra perfidos detentores ipsius tam devotè quam potenter insistas, propter quod devotionis tuae propositum dignis in Domino laudibus commendamus, celsitudinem tuam rogamus attentius & monemus, in remissionem tibi & tuis peccaminum injungentes quatinus inspiratum tibi divinitus tuae salutis propositum per amplius & perfectius prosequaris ad paganorum perfidiam comprimendam; ut per inquietudinem sollicitudinis temporalis, aeternae felicitatis quietem tibi valeas comparare, ac is pro cuius obsequio laboras in terris, in participium sui regni te admittat in caelis. Datum Laterani VII. Idus Iunii, anno quartodecimo.

NOBILI VIRO SOLDANO
de Alapia, ad veritatis pervenire notitiam,
& in ea salubriter permanere.

Epist. 49.
Commendat ei
Patriarcham
Antiochenum.

Sicut veridica multorum relatione dicimus, etsi nondum Christianæ religionis susceperis sacramenta, fidem tamen catholicam veneraris, in multis Christi fidelibus deferendo. Vnde de illius immensa pietate confidimus quod te suae visitationis radiis illustrabit, ut gratia divinae cognitionis accepta, ad cultum aeterni & veri Dei, qui pro salute hominum factus est temporaliter verus homo, devotus aspices. Quapropter in nomine Iesu Christi te attentius exhortamur quatinus iustitiam excolas & diligas veritatem, quae in salutis semitam dirigent gressus tuos, & venerabilem fratrem nostrum Antiochenum Patriarcham, quem suae probitatis intuitu inter ceteros fratres & coepiscopos nostros sincera diligimus in Domino caritate, habens ob reverentiam nostram propensius

Tom. II.

commendatum, ipsum & Ecclesiam ejus non permittas, quantum in te fuerit, ab aliquibus indebitè molestari, quin immo eidem exhibeas auxilium & consilium opportunum; ut per hoc divinae majestatis gratiam & apostolicæ sedis favorem tibi valeas comparare. Datum Laterani VII. Idus Iunii, pontificatus nostri anno quartodecimo.

PETRO PATRIARCHÆ
Antiocheno.

CVm præter decem & octo præbendas, quæ in Ecclesia tua esse noscuntur, duas de novo de redditibus mensæ tuæ creare disponas & de tuorum Canonicorum assensu statuere, ut vicesimo Canonico numero eadem Ecclesia sit contenta, fraternitati tuæ, de cujus discretione plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta mandamus quatinus id super his, sublato cujuslibet appellationis & contradictionis obstaculo, de tuorum Canonicorum assensu constituas quod animarum salutis & ejusdem Ecclesiæ utilitati videris expedire. Datum ut in alia.

Epist. 70.
Vt duas præbendas creare possit in sua Ecclesia.

E I D E M.

CVm quædam possessiones Ecclesiæ tuæ deterioratæ sint plurimum propter guerras, & concedendi easdem in emphyteosin vel ad firmam a nobis licentiam duxeris postulandam, fraternitati tuæ, de cujus discretione plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta mandamus quatinus super his ad Ecclesiæ tuæ commodum cum Capituli tui assensu facias quod videris expedire. Datum ut in alia per totum.

Epist. 71.
De possessionibus dandis in emphyteosia.

E I D E M.

SI terra illa, in qua vera pax nostra Dominus Iesus Christus, qui fecit utraque unum, pro salute humani generis nasci dignatus est, illo perturbante qui noviter universa penè orbis terræ fundamenta commovit, pressuris diversis exponitur, perturbationibus conquassatur, & impugnatur etiam ab inimicis nominis Christiani, non sic tuus animus debet pro his deici & interiùs commoveri quin te taliter per spiritus fortitudinem ad tentationes exponas quod idem circa tribulationes hujusmodi potius dilatetur, in infirmitatibus gloriano, quia fidelis Deus, qui non patitur servos suos ultra posse tentari, te ac alios, quorum fidem per instantem tentationem examinat, consolabitur citius quam creda-

Epist. 72.
Horatur eum ad constantiam.

Yyy

tur, & sustinentium se timoribus in abundantia votivæ securitatis occurret. Vasa namque figuli probat fornax, & iusti opera tribulationibus enitefcunt, & unde iustitia interdum extingui creditur, roboratur. Monemus igitur fraternitatem tuam & in Domino propensius exhortamur, per apostolica tibi scripta mandantes quatinus in illo sperans qui servos suos edocuit, cum audirent seditiones & prælia, non terreri, & altissimum refugium tuum ponens, in tribulationibus, quæ tibi cedent ad gloriam, non deficias, sed conforteris in eo qui bella conterit, & cui nomen est Dominus, quique multorum superbiam paucorum humilitate prostravit; sicut vir strenuus & robustus dans studium diligens & operam adhibens cum aliis fidelibus efficacem ad eliminandam à terra sancta, divina præeunte potentia, spurcitiis paganorum, de gratiæ nostræ favore securus quòd apostolicum tam tibi quàm illi terræ non deerit auxilium in his quæ viderimus expedire ac nobis divina misericordia ministrabit. Quia verò dilectus filius S. Thesaurarius Antiochenus se multis pressuris exposuit pro tuis negotiis apud sedem apostolicam laborando, & ea tamquam vir prudens exequutus est diligenter, ipsum tibi apostolicis litteris duximus commendandum, rogantes quatinus ob reverentiam beati Petri & nostram taliter habeas commendatum eundem quòd idem apostolicas preces apud te sibi sentiat profuisse, ac alij exemplo ipsius ad tua & Ecclesiæ Antiochenæ obsequia fortius animentur. Ad hæc, de cruce aurea & diaspro nobis ex parte tua per eundem liberaliter præsentatis gratiarum tibi referimus actiones. Datum Laterani v. i. Idus Iunij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*NIDROSIENSI ARCHIEPISCOPO
& suffraganeis ejus.*

*Epist. 73.
Super dissen-
sione de regno
Norvagiæ.*

A nostram noveritis audientiam pervenisse quòd obeunte Svvero, qui Norvagiæ regno præfederat, fautores ejus, qui Birkibani dicuntur, quendam ipsius nepotem Ingonem nomine sublimare nitentur in Regem. Quorum conatibus viri prudentes & nobiles, qui genus regium Norvagiæ plenè noverant, resistentes, juvenem quendam Philippum nomine, à claræ memoriæ Magno & Ingone antiquis & catholicis Norvagiæ Regibus trahentem originem, insignem genere, ac morum honestate præclarum, in Regem concorditer elegerunt. Iphis itaque pro regno

certantibus & destruentibus malè terram, tandem divina ex alto prospiciente clementia per tuam, frater Archiepiscopo, ac venerabilis fratris nostri Aloensis Episcopi sollicitudinem & operam diligentem sic sunt inter eos pacis fœdera reformata ut utroque dignitatem & nomen regium retinente, si hoc tamen ex dispensatione noster approbaret assensus, Ingo in quadam, Philippus verò in altera Norvagiæ parte regnet. His igitur ita dispositis contigit quòd idem Philippus, ad quem regnum, sicut accepimus, hereditario jure spectat, cum adversariis suis colloquium habiturus accessit; quem idem adversarij sui cum innumera multitudine circumdantes, licet prius fuerit datis obsequiis diffinitum cum quantis deberent utrique copiis convenire, asserebant firmiter se cum ipso Philippo pacis fœdus nullatenus circumdantes, licet prius fuerit datis obsequiis diffinitum cum quantis deberent utrique copiis convenire, asserebant firmiter se cum ipso Philippo pacis fœdus nullatenus circumdantes, nisi à se nomen regium abdicaret. Qui constitutus in arcto, ne nobilitatem sui generis macularet infamia & fœdus pacis iniitè violaret, ad appellationis remedium convolvit, committens causam suam nostro arbitrio terminandam; ut videlicet quem magis idoneum judicarem, ille regio sublimaretur nomine ac honore. Quod principes Birkibanorum penitus renuentes, se nostro nunquam stare velle iudicio proponebant. Licet autem super his quorundam testimoniales litteræ nobis fuerint destinatæ, quia tamen per eas non est facta nobis sub tali & tanto negotio plena fides, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus quatinus Deum habentes præ oculis, inquiratis super his plenissimè veritatem, & eam nobis per litteras vestras fideliter intimetis, ut per vestram relationem instructi, securius in ipso negotio procedere valeamus. Datum Laterani v. i. Idibus Iunij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*NEAPOLITANO
Archiepiscopo.*

EX parte tua fuit nobis humiliter supplicatum ut cum civitatem Neapolitanam supposueris interdicto, & credatur à pluribus quòd secundum tenorem litterarum nostrarum, quæ continent excommunicationem Ottonis dicti Imperatoris & ejus sequacium, civitas ipsa non debuerit interdici, tibi exponere dignaremur utrum illud debeat observari. Ad quod tibi breviter respondemus quòd cum Neapolitani, jurando & præstando favorem eidem, sententiam excommunicationis incur-

rint, & excommunicatis sint absque dubio interdicha divina officia & ecclesiastica sacramenta, illud est usquequaque ad satisfactionem idoneam observandum, nec morientes sunt ad poenitentiam admittendi, nisi jurent se mandatis Ecclesie parituros, & abjurent dicto Imperatori prestita juramenta; nec, etiamsi juraverint, tradi debent ecclesiastica sepultura, si absque excommunicatorum & interdictorum obsequio nequeunt tumulari. Ad hoc autem, utrum pueri, cum patrum excommunicationi sint & interdicto suppositi, debeant baptisari, fraternitati tue taliter duximus respondendum quod cum baptisimus sacramentum necessitatis exilat, propter patrum delictum illud non debet talibus denegari. Datum Laterani xvi. Kal. Iulij, anno quartodecimo.

CYRINO SCRINIARIO
Vrbis

Epist. 75.
Ne graventur
de aliquo ob
sistat iuris
in Papa.
S Vper commissis nobis Ecclesiarum cura, & earum specialiter quae in urbe consistunt, quarum debemus potissimum indemnitatibus praecavere, gerentes sollicitudinem, prout convenit, diligentem, tibi dedimus in praecipis ut dicta quae super locatione ab Abbatisa monasterij sancti Cyriaci de urbe de bonis ipsius monasterij consanguineis suis facta confeceris, destrueres & deleres. Ne igitur tibi propter hoc, vel ab illis quibus locatio facta fuit, aut etiam a senatu, sive a quolibet alio, aliquo tempore gravamen aliquod inferatur, praesentium auctoritate statuimus, sub excommunicationis poena districtius inhibentes, ne quis te super hoc praesumat aliquo tempore molestare. Nulli ergo &c. institutionis &c. usque incursum. Datum Laterani i. Idus Iulij, anno quartodecimo.

CREMONENSI EPISCOPO,
& Albanensi electo apostolicae sedis Legato,
necnon & Abbati de Columba.

Epist. 76.
De Ferrarienti
Dilectis idem
nem pastoris
pasciant.
P Er litteras quas nobis olim vos, frater Cremonensis & filii Abbas, transmittere procurastis, intelleximus evidenter vos gratum & acceptum pariter habuisse quod de eligendo in Ecclesia Ferrariensi pastore, nominando sancti Iohannis Priorem, Archidiaconum Parmensem & magistrum Iordanum Rheginum Doctorem, aut quemlibet alium secundum quod vobis melius videretur, benigna vos instructione curavimus erudire. Vos autem cupientes mandatum nostrum executioni mandare,
Tom. II.

quia Priorem & Archidiaconum praeficere nimis grave propter consanguineos uni parti contrarios videbatur, ad promovendum illorum aliquem cautius evitastis, Iordanum vero apud Rheginum Doctorem neminem invenire valentes, fratrem Iordanum Paduanum, quem sciebatis opere ac sermone potentem, elegistis concorditer in pastorem. Verum cum hoc idem penitus recusavit, & Estensis Marchio capta Ferraria instanter peteret dilationem hujus electionis propter novitatem eventus nostris auribus intimandam, cumque praeterea quidam assererentur parati obicere vos vestro esse functos officio, quia vobis magis congruum videbatur ut cautionem reciperetis de rebus episcopi gubernandis ac disponendis, eidem electioni superfedere curastis, & quid superesset agendum, nostrae reliquistis beneplacito voluntatis. Nolentes igitur ut dicta Ferrariensis Ecclesia diutius pastoris solatio defraudetur, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus ante omnia Deum praeculis habentes, eidem Ecclesiae provideatis personam idoneam in pastorem, ut ex hoc apud Deum & homines debeatis merito commendari. Quod si non omnes &c. tu, fili electe, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani vii. Idus Iunij, anno quartodecimo.

ARCHIEPISCOPO
Ravennati.

F Raternitati tuae praesentium auctoritate mandamus quatinus castrum Argente taliter custodire studeas & munire quod ex eo non possis incurere aliquod detrimentum. Si vero id non poteris efficere per te ipsum, a dilecto filio nobili viro Marchione Estensi sufficienti cautione recepta quod ipsum fideliter custodiat ad opus Ecclesiae Ravennatis, illud eidem committere non postponas. Datum Laterani ii. Non. Iunij, anno quartodecimo.

Epist. 77.
Ve castrum
Argente custodia
diat.

ALBANENSI ELECTO
apostolicae sedis Legato.

C Vm Otto dictus Imperator, maledictus & excommunicatus, non cesset Romanam Ecclesiam impugnare, venerabilibus fratribus nostris Aquilegeni & Gradeni Patriarchis, Ravennati & Ianenensi Archiepiscopis, eorumque ac Mediolanensis Ecclesiae suffraganeis, nostris damus litteras in mandatis & in virtute obedientiae districtè praecipimus ut excommunicationem in ipsum & fautores ejus pro-

Epist. 78.
De excommuni-
catione Ottonis Imperator.

latam postposita omni occasione solemniter innovent & à suis faciant subditis innovari. Quocirca discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus si aliquis eorum, quod non credimus, mandati nostri extiterit negligens executor, tu eum, appellatione remota, canonica pœna percellas. Datum Laterani v 11. Idus Iunij, anno quartodecimo.

In eundem ferè modum scriptum est ipsis super hoc.

POTESTATI ET POPULO
Bononiensi, spiritum consilij sanioris.

*Epist. 79.
Vt relinquunt
partes Ottonis.*

MIrari cogimur & moveri quòd cum Otto dictus Imperator, excommunicatus & maledictus, non cesset Romanam Ecclesiam impugnare, vos non tantum ei sed & fautoribus ejus, qui sunt excommunicati cum ipso, vestrum impenditis auxilium & favorem. Quocirca universitatem vestram monemus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatinus ab hujusmodi proposito desistentes, nullum sibi vel suis auxilium aut consilium impendatis. Alioquin noveritis nos dilecto filio Albanensi electo apostolicæ sedis Legato nostris dedisse litteras in mandatis ut personas excommunicationi & terram subiciat interdicto; quòd si nec sic duxeritis resistendum, scholas de ipsa faciat civitate transferri. Datum ut in alia.

Scriptum est ipsis super hoc in eundem modum.

ALBANENSI ELECTO,
apostolicæ sedis Legato.

*Epist. 80.
De edificatione
castri Ferrarise.*

Dilectus filius nobilis vir Marchio Estensis nobis humiliter supplicavit ut in Ferrariensi civitate construendi casttrum, per quod ipsam melius defendere valeat & ad fidelitatem Romanæ Ecclesiæ conservare, licentiam concedere dignamur. Nos igitur id tuæ prudentiæ committentes, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus super hoc statuas ad honorem & profectum Ecclesiæ quod videris expedire. Datum Laterani v 11. Idus Iunij.

EPISCOPO CAPDAQVENSIS,
& Abbati Cavensi Salernitanæ diocesis.

*Epist. 81.
De electione
Episcopi Policastrensis.*

Policastrensi Ecclesia dudum proprio viduata pastore, cum ipsius Capitulum, sicut pro ejus parte fuit propositum coram nobis, obtenta licentia eligendi dilectum filium Archipresbyterum de Sapo-

naria in Episcopum unanimiter elegerent, quosdam ex Canonicis in Siciliam transmisserunt ad assensum regium obtinendum. Vnde cum Rex nec super hoc nec super quibusdam personis aliis postea, quod non licuit, nominatis ad eorum potuisset desideria inclinari, & ex parte ipsius Regis suggestum fuisset eidem, comminationibus intentatis, ut Iacobum ejus Medicum nominarent, ipsi Regis metuentes indignationem incurere, dolentes pariter & inviti, dictum Iacobum elegerunt, qui cum dilecti filij nostri Gregorij tituli sancti Theodori Diaconi Cardinalis apostolicæ sedis Legati & Regis litteris ad venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Salernitanum accessit pro confirmationis & consecrationis gratia obtinenda. Sed Archiepiscopus prius quam in negotio ipso procederet, nostræ responsionis oraculum requisivit. Cui dedisse recolimus in mandatis ut super electionibus in Policastrensi & Sarnensi Ecclesiis celebratis procedere retardaret, cum disponeremus ad Regis presentiam nostros nuntios destinare, per quos super his & quibusdam aliis nostram plenius intelligeret voluntatem. Vnde cum Archiepiscopus memorato Iacobo responsum apostolicum rescripsisset, propriis litteris nostrarum tenore litterarum inserto, idem commotus dicitur respondisse: *Revertar ad Regis curiam, & ab his qui eligi me fecerunt, super consecratione mea favore & auxilium obtinebo.* Verum eodem postmodum apud Regis curiam multipliciter laborante pro consecrationis munere obtinendo, supradicti Capituli nuntij Cardinali præfato mandatum nostrum ad Archiepiscopum memoratum directum exponere curaverunt; & supplicantes eidem ne dicto Iacobo ad consecrationis gratiam obtinendam auxilium vel favorem impenderet, ad sedem apostolicam appellarunt. Cum autem Cardinalis nostras ab eis litteras quæsivisset, & ipsi earum penes se authenticum non haberent, ipse inducias eidem indulset, infra quas dictas ei litteras vel earum tenorem sub sigillo supradicti Archiepiscopi præsentarent. Quorum recessu propter turbationem temporis retardato, ad Cardinalis presentiam redeuntes, cum peterent inducias prorogari, Cardinalis ipse respondit se nullum eis terminum assignare, sed ipsi bona fide quam citò possent ad ipsius presentiam cum nostris litteris vel earum transcripto redire curarent. Cumque maris turbatione pacata se ad iter accingerent redeundi, in ejusdem Cardinalis presentia

provocationem primitus interpositam innovarunt. Dicitur verò Iacobus apud Messanensem remanens civitatem, per venerabiles fratres nostros Tarentinum & sanctę Severinę Archiepiscopos & Episcopum Gerontinum de mandato Cardinalis ipsius obtinuit consecrari, & prædictis Canonice reversis ad propria, è vestigio subsecutus, ad Policastrensem Ecclesiam consecratus accessit; quamquam eum Policastrenses Canonici tamquam Episcopum recipere renuissent. Porro cum iidem nobis postmodum supplicassent ut quod de dicto Iacobo tam perperam factum fuerat auctoritate dignaremur apostolica retractare, venerabili fratri nostro Cusentino Archiepiscopo & dilecto filio Abbati Floris dedimus in mandatis ut tam sæpedito Iacobo & Policastrensi Capitulo quam etiam Salernitano Archiepiscopo evocatis, ut comparerent per se vel responsales idoneos coram eis, inquirerent super præmissis plenius veritatem, & quod invenirent per suas nobis litteras fideliter intimarent, ut per ipsos certiores effecti, prout expediret in eodem negotio procedere curaremus. Unde Archiepiscopus, conjudice non valente propter guerrarum pericula interesse, de ipso tamen consensu in negotio jam dicto procedens, admissis testibus super ipso productis, indagavit diligentius veritatem, quam sub suo sigillo ad nostram præsentiam destinavit. Cum autem propter hoc nuper procuratores partium ad sedem apostolicam accessissent, per dilectum filium nostrum Benedictum tituli sanctę Sufannę Presbyterum Cardinalem ipsius auditorem concessum acta inspici fecimus diligenter. Qui cum nobis quæ invenerat explicasset, intelleximus per depositiones testium & litteras Cardinalis prædicti coram Archiepiscopo Cusentino exhibitas manifestè probatum quòd Ecclesia Policastrensi vacante, de præfato Archipresbytero concurs fuerat electio celebrata, & quòd nuntij destinati ad assensum regium obtinendum, illum cum instantia requisitum obtinere minimè potuerunt, quòdque per Regis familiares ipsius cognita voluntate quòd prædictum Iacobum eligi cupiebat, eum postmodum nominarunt; item quòd postquam innotuit dicto Iacobo per apostolici rescripti tenorem eidem ab Archiepiscopo Salernitano transmissum quòd Archiepiscopo memorato à nobis inhibuitum fuerat ne super electionibus Policastrensis & Sarnensis Ecclesiarum procederet, ipse ad Regis curiam rediit

pro consecrationis munere obtinendo; rursum quòd postquam Cardinali præfato hujusmodi prohibitio extitit per Policastrensis Ecclesię nuntios referata, & dilatio ad nostras super hoc litteras vel earum tenorem sub sigillo Salernitani Archiepiscopi exhibendas ab eodem nuntiis ipsis indulta, necnon post appellationem ad nos interpositam, dictus Iacobus fuerat in Episcopum consecratus. Cum ergo nobis constiterit electionem ipsius Iacobi non solum contra statuta canonica, verum etiam contra constitutionis tenorem inter Romanam Ecclesiam & illustri memorię Imperatricem Constantiam super Episcoporum electionibus inita; quæ procul dubio dicto innotuit Cardinali, cum & nos illam sibi miserimus, & ipse in litteris quas Cusentino Archiepiscopo destinavit, de illa fecerit mentionem, minus canonicè celebratam, alia non cassata, de consilio fratrum nostrorum, inquisitione super gravibus quæ in personam ipsius Iacobi publicè dicebantur omissa, cum factum in se ipso existeret vitiosum, electionem ipsam irritam decrevimus & inanem, interdicentes eidem executionem pontificalis officij non rite suscepti; Policastrensi Capitulo nostris litteris injungendo ut in electionis negotio de præfato Archipresbytero celebratæ concorditer procedentes, eandem Metropolitana suo præsentare procurent confirmandam vel infirmandam ab ipso prout de jure fuerit faciendum. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus quod à nobis est sententialiter diffinitum, faciatis appellatione remota firmiter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo. Datum Laterani xv. Kal. Julij, anno quarto-decimo.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum Policastrensi Capitulo. Ecclesia vestra dudum &c. usque de jure fuerit faciendum. Datum Laterani &c.

In eundem ferè modum scriptum est super hoc Salernitano Archiepiscopo. Datum &c.

EPISCOPO VTICENSI
apostolicę sedis Legato, & P. de Monte-Lauro Aquensi Archidiacono, & magistro Thedifio nuntio nostro Canonico Tannenfi.

Cum super reformatione monasterij Massiliensis, de cujus lapsu multa nobis fuerant intimata, venerabilibus fratribus nostris Tolofano & Aurasicensi Episco-

Vide lib. 7.
epist. 410. 411.
412. & lib. 11.
epist. 108. &
gesta Innoc.
111. cap. 21.

Epist. 81.
De reformatione monasterij Massiliensis.

pis & dilectis filiis Priori sancti Honorati Arelatensis dudum direxerimus scripta nostra, priusquam fuisset illorum auctoritate in negotio memorato processum, D. monachus Massiliensis ad sedem apostolicam veniens, pro se ac magna parte conventus nobis denuntiando monstravit quòd cum in eodem loco videret per Abbatis incuriam enormia quamplurima committi, utpote furta, perjurya, simonias, & dissolutionem ordinis miserabilem, bonaque ipsius loci multiplici nihilominus dilapidatione vastari, & alia plurima fieri contra monasticam honestatem, & apud Abbatem, quem super his caritative monuerat, nullatenus profecisset, ad sedem apostolicam appellavit. Vnde venerabilibus fratribus nostris Regensi, Massiliensi, & Aurascensibus Episcopis dedimus in mandatis ut ad monasterium ipsum personaliter accedentes, inquirerent super praemissis & aliis plenius veritatem, & appellatione remota corrigerent tam in capite quam in membris quae corrigenda viderent. Interim autem priores iudices ad monasterium accedentes, cum multorum discretorum virorum consilio inter Abbatem & monachos ejusdem loci amicabiliter componere curaverunt, interposito à monachis juramento ut contra compositionem hujusmodi non venirent, & si quas litteras dictus D. reportaret, qui ad sedem apostolicam venerat, essent cassae. Cum autem postea iidem Massiliensis & Aurascensibus Episcopi, cum interesse tertius nequississet, litteris nostris acceptis, quas praefatus monachus reportavit, procedere vellent super articulis in eisdem expressis, ejusdem loci monachi ad nostram audientiam appellarunt. Abbas quoque post citationes multiplices in eorum comparens praesentia, vocem ad nos appellationis emisit, allegans quòd illae litterae nullius prorsus erant momenti, in quibus de prioribus, quarum auctoritate compositio inter Abbatem & monachos facta fuerat, mentio non fiebat. Sed cum iudices, exceptionem hujusmodi ac quasdam alias frivolas reputantes, intenderent in inquisitione procedere ac recipere à fratribus juramenta, major Prior & quidam alij responderunt se super hoc nullum posse juramentum praestare, utpote qui se juramento atrixerant compositionem interpositam observare ac non uti litteris à praefato monacho impetratis. Vnde iudices, propter exceptiones propositas & intricacionem negotij dubitantes procedere in eodem, nos super ipso consulere curave-

runt; nosque dilecto filio Arelatensi Praeposito, qui ob hoc nostram praesentiam adiit, dicimur respondisse quòd propter causas hujusmodi iudices supersedere negotio non debebant. Qui amissis in via litteris quas super hoc à nobis recepisse proponitur, tam viva voce quam suis litteris dictis iudicibus nuntiavit ut non obstantibus exceptionibus supradictis, in negotio procederent memorato. Vnde iudices in negotio procedentes, receptis testibus super articulis praenotatis, Abbatem ipsum tandem ab abbatiæ regimine removerunt. Porro dilectis filiis P. Camerario Arcellae & S. Priore Muræ ejusdem Arcellae & B. Priore de Tritis ac D. monacho partis adversae procuratoribus propter hoc nupè in nostra praesentia constitutis, petierunt procuratores Abbatis praedictorum, qui contra eum sententiam tulerant, irritum judicari; tum quia post appellationem ad nos interpositam per antedictas litteras, in quibus de prioribus mentio non fiebat, tum quia consultatione ad nos directa, priusquam apostolicae responsionis oraculum per nostras litteras recepissent in eodem negotio processerunt, cum assertioni dicti Praepositi iudices minime stare debuerint in hoc casu, super quo nostrae responsionis litteras expectabant; tum etiam quia conspiratores, excommunicatos, perjuros, & capitales etiam inimicos, in testimonium adversus Abbatem admiserant memoratum. Sed ad haec procuratores partis responderunt adversae quòd cum priores litterae super lapsu monasterij generales fuerint, & posteriores extiterint super certis excessibus speciales, in subsequenti mentionem non oportuit fieri de praecedentibus mentionem, cum speciale mandatum derogeret generali; adiciens quòd etsi consultatione ad nos delata, non fuerit super responsione nostra supradicti Praepositi verbo standum, quia tamen juramento quod monachi super servanda compositione praestiterant juramentum quod super illis excessibus praestabatur nullatenus occurrebat, nec promissio quam de non utendo litteris à dicto D. monacho impetratis mandatum nostrum potuit impedire quod super inquisitione dictorum excessuum feceramus, iidem iudices de consilio peritorum non immerito procedere in negotio potuerunt; & asserens nihilominus falsum esse quòd conspiratores, excommunicati, perjuri & capitales inimici adversus Abbatem admissi fuerint memoratum. His igitur & aliis quae fuerunt coram nobis

utrinque proposita intellectis, quia cognovimus dictam cœnobium in spiritualibus & temporalibus graviter collapsum existere, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus cùm providendum sit non tam personis in Ecclesiis quàm Ecclesiis in personis, si per hanc viam facilius & utiliùs ad restorationem ipsius monasterij poterit perveniri, ut videlicet de alia persona idonea jam probata eidem monasterio consulatur, vos auctoritate nostra suffulti, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, id exequi procuretis. Alioquin præfatum restituatis Abbatem; & in utroque casu exclusis de ipso cœnobio personis indignis, quas meritò videritis excludendas, inducatis in illud ex aliis monasteriis personas idoneas, per quas idem monasterium debeat reformari, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles appellatione remota censura ecclesiastica compescendo. Taliter autem mandatum apostolicum exequamini ut in novissimo districti examinis die super hoc dignam Deo possitis reddere rationem. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani VII. Idus Iunij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*PRIORI SANCTI HILARII
de Cella, & B. sancti Petri & magistro
Stephano Gaschet sancte Mariæ Majoris
Canonici Pictavensibus.*

Accedentibus ad apostolicam sedem dilectis filiis R. Rozelini dilecti filij P. Xantonensis Decani procuratori & magistro R. Bovi pro se dilectum filium nostrum Benedictum tituli sancte Sufannæ Presbyterum Cardinalem concessimus auditorem. Coram quo dicti Decani proposuit procurator quòd eum idem magister obtentu mandati nostri præbendale beneficium obtinuerit olim in Ecclesia Xantonensi, & in receptione ipsius juramento firmavit se nihil unquam ulterius in eadem Ecclesia petituram, processu temporis ingratus gratiæ sibi factæ, ac præstiti juramenti oblitus, à dilecto filio nostro Guala tituli sancti Martini Presbytero, tunc sancte Mariæ in Porticu Diacono Cardinali & apostolicæ sedis Legato, litteras impetravit, nulla in eis de juramento præstito habita mentione; per quas importuna molestabat instantia Ecclesiam memoratam, ut ex eo quòd præbendæ integræ commodum adeptus fuerat, in eadem jus obtineret Canonici & honorem; sumens inde materiam jurgij unde devotior erga ipsam

Ecclesiam effici debuisset. Ceterum cùm dictus magister per litteras Cardinalis ipsius in hac parte nequivisset consequi suæ voluntatis effectum, sub venerabilis fratris nostri Episcopi & quorundam Canoniorum Xantonensium nomine super canonatu præmissis litteras apostolicas, tacita de juramento præstito veritate, ad Decanum Burdegalensem & suos conjudices postmodum impetravit; quas procurator jamdictus asserbat ratione multiplici non valere; tum quia in ipsis talis extiterat veritas occultata qua expressa obtentum rescriptum apostolicum non fuisset, tum etiam quia quorundam Canoniorum litterarum, quas prænominatus magister se nostro apostolatu exhibuisse asseruit, per falsi suggestionem & circumventionem quandam obtentæ fuerant ab eodem mendaciter asserente quòd ad ipsum canonicandum dictorum Canoniorum vota convenerant singulorum. Sed falsum id esse procurator jamdictus se proposuit probaturum. Præterea prætaxatus magister præmissis aliquatenus non contentus, infra decem dies à prioris impetratione rescripti ad B. Canonicum Pictavensem & suos collegas super eodem canonatu apostolicas litteras obtinuit delegari, quæ nullam faciebant de prioribus mentionem. Propter quod asserbat ipsas procurator prædictus pluribus de causis nullius esse valoris quoad antefatum Decanum, magistrum scholarum, & contradictores ceteros Xantonensis Ecclesiæ compellendos; tum quia priorum jurisdictio judicum minimè fuerat per secundas litteras revocata; tum etiam quia per illam generalem clausulam I. Canonici & quædam personæ majores aliæ Xantonenses vocari ad judicium non debebant, necnon & dictus Decanus ad sedem super hoc apostolicam provocarat. Vnde ipsorum factum erat meritò irritandum, & sæpeditus magister carere debebat utriusque rescripti commodo, in quorum altero de alio mentio non fiebat, postulans ob hæc & alia Decanum, magistrum scholarum, & contradictores prædictos ab ipsius magistri super hoc impetitione prorsus absolvi. Ad hæc præfatus magister ex adverso respondit quòd cùm ad Xantonenses Canonicos nostrarum precum & mandati primitias de conferenda eidem præbenda integræ reportasset, ipsi Canonici medietatem tantum ipsius, in elusionem mandati apostolici potius quàm ex devotione quam haberent ad illud, eidem magistro, sicut rei effectus indicat, contulerunt. Et licet idem

nullum tunc beneficium obtineret, praefati tamen Canonici eundem sic jurare fecerunt quod nihil ulterius ab ipsis absque communi totius voluntate Capituli postularer, quemadmodum nominatus Decanus ad mandatum venerabilis fratris nostri Bituricensis Archiepiscopi & suorum à nobis delegatorum conjudicium coram dilectis filiis Cantore ac Priore sancti Viviani Xantonensis firmavit proprio juramento. Sanè quia ipsius praebendae medietatem reliquam ad interventum praedicti Xantonensis Episcopi, post praestationem juramenti jamdicti, eidem magistro praenominati Canonici unanimiter contulerunt, cum ipsi temporali spirituale beneficium sit annexum, licitè illud memoratus magister se posse petere proponebat, praesertim cum nec etiam postulet, sed petatur potius ab univèrsis ferè Canonici antedictis, sicut per viginti trium ipsorum, Episcopi, Archidiaconorum, & Cantoris litteras, & relationes praenotatorum judicium evidentissimè ostendebat, subjungens quod cum plures vacent in Xantonensi Ecclesia canonicae, ac nullus sit de tanto numero qui possit in perceptione spiritualium, si receptus fuerit, praegravari, nec alius appareat in hujusmodi contradicitor, praenominatus Decanus, qui aliquando consenserat in eundem, prout coram iudicibus Pictavensibus confessione propria propalarat, solus in hac parte non debebat audiri, maxime cum ad exceptiones probandas, si quas vellet contra ipsum proponere, fuisset pluries evocatus, nec ex ipsis aliquas, sicut promiserat, probavisset, nec etiam usus fuerit apostolicis litteris quas super hoc impetraverat contra eum. Verum cum idem magister ad canoniam ipsam vocetur per Capitulum saepesatum, sicut ipsorum litterae clariùs manifestant, nullusque per nos canonicatus fuerit in Ecclesia supradicta de novem Clericis pro quibus nostras litteras jam recepit nisi magister C. Natalis, qui per Episcopum & Archidiaconum specialiter obtinuit canoniam, & ad id obtinendum apud sedem apostolicam per annorum quatuordecim spatium undecies accesserit personaliter laborando, nobis humiliter supplicabat ut suis laboribus providere misericorditer dignemur. Nos igitur intellectis per Cardinalem praedictum quae proposita fuerant coram eo, de consensu partium discretionem vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus si vobis infra tres menses post harum susceptionem legitime constiterit ipsum

magistrum simpliciter & absolute jurasse quod nihil amplius peteret in Ecclesia Xantonensi, eidem super petitione sua silentium imponatis. Alioquin, cum major & sanior pars Capituli suum ipsi praestet assensum, non obstante contradictione paucorum, eundem recipi faciatis in Canonico & in fratrem, ipsi stallum in Choro & locum in Capitulo, sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo, assignantes; & Decanum in expensis factis pro negotio isto condemnetis eidem, ipsumque ut eas praefato magistro restituat per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis; contradictores, si quos inveneritis, vel rebelles, remoto appellationis obstaculo, censura simili compescendo; nullis litteris obstantibus à sede apostolica praeter assensum partium impetratis. Quod si non omnes &c. duo veltrum ea &c. Datum Laterani xii. Kalen. Julij, anno quartodecimo.

ANDREAE ILLVSTRI REGI
Vngariae.

Receptis & intellectis litteris regis, hoc tibi, fili carissime, duximus respondendum, quod si forsan inter Strigoniensem & Colocensem Ecclesias super dignitatibus suis aliqua pullulat dissensionis materia, gratum nobis existeret ut tu cum Praelatis ac suffraganeis & Capitulis eandem ad amicabilem secundum Deum compositionem intendas sine praedicio utriusque; in qua si ex privilegiis quae alterutri sunt Ecclesiae ab apostolica sede concessa quicquam difficultatis occurrerit, quia de ipsis nobis est solummodo iudicium referatum, illud ad nostrum referatur examen. Nos enim, qui pacem eorum & tranquillitatem tuam & regni tui ferventi desiderio affectamus, ad eam, quantum cum ratione poterimus, impedemus operam efficacem. Datum Laterani Idibus Julij, anno quartodecimo.

VLTASILVANO EPISCOPO.

Significatum est nobis quod Scibiniensi praepositura vacante, quae ad Romanam Ecclesiam nullo pertinet mediante, dilectus filius magister R. cui honesta memoria suffragantur, ad eam canonicè electus. Unde supplicatum est nobis ut electionem ipsius auctoritate dignemur apostolica confirmare. Quocirca fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus quatinus veritate diligentius inquisita, si rem invenieris ita esse, ipsam auctoritate nostra

nostra confirmes, eique concedas ut in spiritualibus administret. Datum ut in alia.

NOBILI VIRO PETRO
Anibaldi Senescalco nostro.

Epist. 84.
Concedit ei dominium & regnum castri Casani.

Cum dilecti filij Consules populique Corani per litteras suas & nobiles viros Rainaldum Consulem & Albericum Militem instantissime nos rogassent ut pro ipsorum defensione, qua plurimum indigebant, te illis in dominum & rectorem concedere dignaremur, nos devotionem & fidem quam erga nos & Romanam Ecclesiam habere dinosceris attendentes, eique volentes nihilominus providere, de communi fratrum nostrorum consilio justitias & rationes quas habemus in castro Corano tibi pro illorum regimine duximus concedendas, quandiu Romano Pontifici complacebit. Tu igitur ita semper proficere studeas circa obsequium apostolicæ sedis ut apud eam te non solum hoc sed majori beneficio dignum reddas. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. usque incursum. Datum Laterani xi. Kalend. Augusti, pontificatus nostri anno quarto-decimo.

HYGONI ABBATI ET
conventui majoris monasterij Turonensis.

Epist. 87.
Confirmat eis monasterium sancti Giardi.

Cum causam quæ inter dilectos filios heremitas Fontis Giardi ex parte una & vos & Iuellum de Meduana patronum Fontis Giardi Cenomanensis diocesis super eodem loco ex altera vertebatur dilectis filiis Abbati de Chalochio, G. Archidiacono & B. magistro scholarum Andegavensibus olim duxerimus committendam, partibus in ipsorum præsentia constitutis, ipsius Fontis Giardi fratres ejusdem diocesis coram eis exponere curarunt quod cum ab institutione ipsius domus secundum beati Augustini regulam conversantes vixissent ibidem vita & habitu in ordine regulari, venerabilis frater noster Hamelinus Cenomanensis Episcopus vos introduxit pro suæ voluntatis arbitrio in eandem, quibusdam ex ipsis fratribus per violentiam consentire compulsis, aliis per simoniacas & illicitas passionibus à vobis inductis ut ordinem susciperent monachalem, nonnullis de ipso collegio reclamantibus & invitis, propter quod petebant se ac domum suam in statum pristinum auctoritate apostolica reformari. Ad quæ à parte vestra fuit è converso responsum quod cum olim præmissa domus tam in temporalibus quam in spiritualibus ob vitam &

conversationem in eadem habitantium inhonestam ferè ad nihilum devenisset, jamdictus Episcopus, ejusdem domus consentientibus fratribus, vos ibidem statuit in humilitatis spiritu Domino servituros, domum ipsam assignans vobis cum suis pertinentiis universis. Sed his postmodum coram ipsis iudicibus propositis, seriatim de causa mutationis illius, & an fratres Fontis Giardi consensissent spontanei vel inviti, necnon & de aliis circumstantiis, ex parte ipsorum fratrum extiterunt producti testes in præsentia eorundem. Quorum tandem attestacionibus publicatis, quia eisdem iudicibus arduum negotium & ad expedendum per ipsos difficillimum quodam modo videbatur, sicut eorum transmissis nobis litteræ continebant, causam ipsam cum attestacionibus, actis, & instrumentis ad nos dicti iudices transmiserunt. Cumque demum dilecti filij Gaufridus & Galterus monachi vestri & I. fratrum de Linceio procuratores propter hoc se nostro conspectui præsentassent, dilectum filium L. Capellanum nostrum eis concessimus auditorem. Coram quo prædicti procuratores vestri proponere curarunt quod is qui ex parte dictorum heremitarum una cum Priore de Linceio se sibi contrarium opposebat, non erat idoneus procurator, cum esset à fratribus de Linceio tantum constitutus in lite quæ à prædictis fratribus Fontis Giardi fuerat contestata, licet illorum nullum posset exhibere mandatum. Nam quamquam locus ille, Linceus videlicet, Fontis Giardi tamquam capiti sit subiectus, & de ipso commissionis litteræ faciant mentionem, quia tamen actum extitit super capite atque membris, procurator membri non poterat agere pro capite ubi his per caput extiterat contestata, nihilominus hac salva exceptione iidem procuratores adicientes nihil horum fuisse probatum de his quæ fuerant in litteris commissionis expressa: quia cum super hoc essent litteræ impetratæ quod præfati fratres Fontis Giardi fuerant, ut dicebant, violenter ejecti, his extitit super aliis prorsus coram ipsis iudicibus quam super ejectione ac violentia contestata, & testes etiam omnino de aliis deponebant, procurator verò à vobis concessus ad causam eorum sæpeditis iudicibus peragendam in his videbatur tantummodo institutus quæ in litteris fuerant commissionis expressa, unde si super aliis lis extitit contestata, non potuit illorum iudicum iurisdicção prorogari. Et propter id firmiter asserunt iudices

ipſos minùs ordinate in eodem negotio ac perperam proceſſiſſe. Quare vos ab ipſis iudicibus ad noſtram audientiam poſtmodum appellatiſtis; licet teſtes qui fuerant ab adverſa parte producti, tam ſuper metu quàm illicita pactione deponere videbantur, eſſent in ſuo teſtimonio ſingulares. Proinde cùm nihil eſſet de alterius intentione probatum, & ex litteris bonæ memoriæ Willelmi Cenomanenſis Epifcopi manifeſtè conſtare, confirmationibus quoque felicis recordationis Eugenij & Alexandri prædeceſſorum noſtrorum Pontificum Romanorum poſtmodum ſubſecutiſtis, ſæpeſatum locum cum pertinentiſ ſuis de conſenſu fratrum habitantium in eodem monaſterio veſtro fuiſſe collatum, & præmiſſus Hamelinus Cenomanenſis Epifcopus modernis temporibus, pro eo quòd loci ejuſdem fratres vitæ ac converſationis extiterant diſſolutæ, duorum confirmationibus Metropolitanorum obtentis, eundem locum de conſenſu fratrum veſtro monaſterio conceſſiſſet, prædicti procuratores veſtri à nobis poſtulabant inſtanter ut ſæpeſatis Fontis Giardi fratribus perpetuum ſilentium imponere dignaremur. Ad hæc autem pars adverſa reſpondit quòd prædictus procurator fratrum de Linceo ſatis erat idoneus ad agendum, cùm reſcriptum illud tam nomine ipſorum de Linceo quàm Fontis Giardi fratrum fuiſſet communiter impetratum; præſertim cùm aſſereretur domus eadem unum corpus, & cauſa inter eos proponeretur communis; allegans illud firmiter non obſtare quòd à parte veſtra extitit tunc obiectum, procuratorem dictum, à vobis videlicet conſtitutum, non potuiſſe litem ſuper aliis conſteſtari quæ non fuerant in litteris commiſſionis annexa, nec iudices etiam partes ſuas interponere potuiſſe, cùm ad ipſos nequiverit iuriſdictio prorogari. Nam cùm lis per principales perſonas conſteſtata fuiſſet, ſicut in relatione iudicum conſpicitur contineri, nec in litiſ conſteſtatione nec poſt publicationem teſtium id extiſſet obiectum, nec quòd per procuratorem eundem factum fuerat, à vobis protinus contradicatum, huiusmodi obiectio debebat frivola reputari. Demum autem ex parte dictorum fratrum Fontis Giardi in modum exceptionis extitit allegatum quòd litteræ præmiſſi Willelmi Cenomanenſis Epifcopi erant falſæ, pro eo ſcilicet quòd ſigillum ejus erat poſitum ex tranſverſo, petens ad id probandum iudices ſibi dari, quam exceptionem, quia fruſtratoria vi-

debat, nullatenus duximus admittendam. Nos igitur intellectis hiſ & aliis per prædictum Capellanum quæ à partibus propoſita fuerant coram eo, & habito cum fratribus noſtris diligenti tractatu, vos & monaſterium veſtrum ab impetitione præmiſſorum fratrum Fontis Giardi proſuſus abſolvimus, perpetuum ipſis ſuper hoc ſilentium imponentes. Donationem verò bonæ memoriæ Guillelmi Cenomanenſis Epifcopi à felicis recordationis Eugenio & Alexandro noſtris prædeceſſoribus confirmatam, necnon & conſeſſionem quam prædictus Hamelinus Cenomanenſis Epifcopus cum aſſenſu fratrum & I. parroci Fontis Giardi fecit, confirmatam poſtmodum à Gaufrido quondam Turonenſi Archiepiſcopo & Iohanne ſucceſſore ipſius, ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communitus. Decernimus ergo &c. diſſinitionis &c. *uſque incurſurum.* Datum Laterani 11. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO ET DECANO
E Cantorii Andegavenſibus.

Cum cauſam quæ inter dilectos filios heremitas Fontis Giardi ex parte una & Abbatem & conventum majoris monaſterij Turonenſis & Iuhellum de Meduana patronum Fontis Giardi Cenomanenſis dioceſis ſuper eodem loco ex altera vertebatur &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque confirmamus.* Volentes igitur ut quòd à nobis eſt ratione prævia diſſinitum debitam obtineat firmitatem, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quantum id faciatis auctoritate noſtra firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epifcope, cum eorum altero ea &c. Datum ut in alia per totum.

HENRICO GNEZNENSI
Archiepiſcopo.

Cum Poſnaniennes Canonici electionem quam de dilecto filio magiſtro Paulo celebraſſe noſcuntur auctoritate peterent apoſtolica confirmari, dilectus filius S. Cantor Poſnaniensis Eccleſiæ pro ſe ac procuratorio nomine pro G. ejuſdem loci Præpoſito petitioni huiusmodi ſe oppoſuit, proponendo electionem ipſam fuiſſe poſt appellationem ad nos legitime interpoſitam celebraſſam. Cum enim ad nos fuerit appellatum ut nonniſi de Eccleſiæ gremio

& in loco tuto electio fieret, supradicti Canonici non solum de persona extranea, verum etiam in loco non tuto, electionem celebrarunt eandem: quia dum dominus terrae, persecutor & impugnator ecclesiasticae libertatis, in civitate tunc temporis esset praesens, libera ibidem non poterat electio celebrari. Proposuit insuper idem Cantor quod se ac Praeposito memorato contemptis, in eadem fuerat electione processum, & electores tunc temporis excommunicationis erant vinculo innodati. Cum enim tu, [Philippo] quondam Episcopo & Decano Posnaniensibus necnon & suffraganeis plerisque praesentibus, V. Cancellarium Posnaniensem in plena synodo vinculo excommunicationis astrinxeris, iidem Canonici diutius communicaverunt eidem, quamquam ipsis non licuerit ignorare sententiam in provinciali Concilio solemniter promulgatam. Sed ad haec fuit ex adverso responsum quod contra provocationem praedictam nihil fuerat attentatum, cum & de Canonico ipsius Ecclesiae, & in loco consueto & tuto, videlicet in Ecclesia cathedrali, electio celebrata fuisset. Licet enim Dux in civitate praesens extiterit, nullam tamen vim sive impressionem Canonici intulit, sed pro quibusdam tantummodo preces fudit. Unde tanta in electione usi sunt Canonici libertate quod omisissis his pro quibus Dux preces porrexerat, supradictum magistrum liberè elegerunt. Duo quoque Canonici, qui electioni contradixere praefatae, liberè recesserunt sine quibuslibet injuriis & jacturis. Dicitur autem Cantor contemptus non fuerat, ut dicebat, cum, sicut ipsemet proposuit coram nobis, tribus hebdomadibus ante electionem de provincia exiens, iter arripuisset ad sedem apostolicam veniendi, maximè cum juxta confessionem suam, etiamsi praesens in provincia tunc fuisset, propter metum Principis ad praefatam nullatenus accessisset Ecclesiam, etiam evocatus. Sed nec Praepositus dicendus erat fuisse contemptus, quem ad electionem Canonici vocaverunt. Sicut enim Lambertus & Matthias Posnanienses Canonici apud sedem apostolicam interposito juramento dixerunt, Geras eorum concanonicus per tres dies ante electionem extitit ad vocandum Praepositum destinatus: qui rediens, in Capitulo constanter asseruit quod Praepositus venire volebat, eò quod ibat in Calis, ubi Capellam & fratrum regimen obtinet, sed consensum & verba sua in ore Decani ponebat, & lo-

Tom. II.

co Praepositi postmodum Decanus elegit. Unde cum Decanus vice ipsius elegerit, ipse per illum praesens intelligitur elegisse. Insuper ad Canonicorum notitiam non pervenerat haecenus excommunicatio Cancellarii supradicti, de qua nuper iidem Lambertus & Matthias mentionem apud sedem apostolicam audierunt, cum etiam praefatus Episcopus usque ad mortem suam & Decanus usque nunc in ipsius Cancellarii communione permanerent, qui dicuntur in praefata synodo fuisse praesentes. Sed etsi dictos Canonicos excommunicato communicasse constaret, cum per hoc non nisi minori essent excommunicatione ligati, non ideo esset eis actus legitimus interdictus. In personam quoque praedicti magistri objectum extitit quod excommunicatus erat pariter & perjurus, quia praefato Duci, non solum in verbo, sed & in crimine communicaverat contra ecclesiasticam libertatem, & quia cum excommunicatis se non communicaturum juraverit, contra proprium veniens juramentum, eidem Duci excommunicato communicare praesumpsit. Fuit insuper propositum contra eum quod ante confirmationem obtentam receperat anulum & baculum pastorem. Pro eo verò fuit responsum ad primum quod praefato Duci nequaquam communicaverat, nisi tantum in his quae ad correctionem spectabant ipsius, ut videlicet ab Ecclesiae persecutione desistens, ad tua mandata rediret. Sed etsi communicasset eidem in aliis, ex eo tamen esset non immerito excusandus quod idem Dux per omnes Ecclesias cathedrales Poloniae fecerat nuntiari, priusquam in eum excommunicationis sententia promulgata fuisset, se ad sedem apostolicam appellasse. Unde merito potuit opinari quod non fuerit sententia supradicta ligatus, cum & adhuc super hoc controversia ventiletur. Sed nec illud poterat magistro suspecto nocere quod ante confirmationem receperat anulum & baculum pastorem, cum non hoc ex ambitione factum fuerit, sed cautela. Cum enim Dux episcopatum consueverit pro sua voluntate conferre, insignis hujusmodi assignatis, ad hujusmodi consuetudinem immo corruptelam potius abolendam super altare posita fuerunt insignia supradicta, ne ad illa Dux manus extendens, electionem ipsam, quae ibidem tunc primò celebrata regulariter fuerat, impediret: quae postmodum magister exinde Decano porrigente recepit, ne Dux illa praecipiens secundum consuetudinem sibi tradere nite-

Zzz ij

retur ab usum. Proposuit insuper dictus Cantor quod cum electionis decretum nobis minimè offerretur, petitioni huiusmodi annuere nullatenus debebamus. Ad quod altera pars respondit ex eisdem S. confessione constare quod decretum confectum fuerat & oblatum tibi apud Bononiam constituto, à quo ad nostrum examen fuerat idem negotium per appellationem delatum. Supradicti quoque Lambertus & Matthias jurati dixerunt quod viginti unus ex Canonicis Posnaniensibus qui presentes electioni consenserant, subscripserant in decreto, uno tantum excepto, qui recedens proposuit se nolle propter tuam offensam in Capitulo remanere. Contra quod pars altera replicavit quod decretum huiusmodi nullius momenti extitit, cum illo non fuerit sigillo munitum quod Capitulum consuevit habere. Sed ad hoc pars adversa respondit quod etsi sigillo absque litteris uti consuevit Capitulum memoratum, quod non Canonicorum sigillum sed potius iumentorum cauterium videbatur, habito tamen ab ipsis ante electionem de illo innovando tractatu, post electionem extitit innovatum, & sic electionis decretum novo sigillo postea munierunt. His igitur & aliis intellectis quæ utrinque fuere proposita coram nobis, licet electio supradicta suspecta nobis quodam modo prima facie videretur ex eo quod tuum ei favorem impendere noluit, præsertim cum eò amplius in his & aliis disponamus favorem tibi apostolicum exhibere quò promptius, propria quiete postposita, multis laboribus & periculis te exponis ob defensionem ecclesiasticæ libertatis, quia tamen cum Posnaniensi Ecclesia, quæ in electione prædicta nova cepit libertate gaudere, benignè agere nos oportet, postquam probationibus & allegationibus fuit renuntiatum hinc inde, admonitione multiplici immo districta iussione præmissa, ut idem electus ad libertatem ecclesiasticam conservandam assistere tibi studeat fideliter & devotè, de fratrum nostrorum consilio electionem ipsam sententialiter duximus confirmandam. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus eundem electum devotè tibi obsequi cupientem habens ob nostram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad tuum officium pertinent exequaris. Nos enim tam Posnaniensi Capitulo quam clero & populo civitatis & diocesis Posnaniensis nostris damus litteris in mandatis ut eidem tamquam

electo suo reverentiam & obedientiam exhibentes, ejus intendant salubribus monitis & mandatis. Datum Laterani xvi. Kal. Augusti, anno quartodecimo.

In eundem serè modum scriptum est super hoc Capitulo Posnaniensi. Cum electionem quam de dilecto filio magistro Paulo noscimini celebrasse &c. usque novo sigillo postea communistis. His igitur &c. in eundem serè modum usque confirmandam. Quocirca devotioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eidem tamquam electo vestro reverentiam & obedientiam exhibentes, ejus intendatis salubribus monitis & mandatis. Nos enim præfato Archiepiscopo litteris nostris injungimus ut eundem electum devotè sibi obsequi cupientem habens ob nostram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad suum officium pertinent exequatur. Datum ut in alia per totum.

In eundem serè modum scriptum est clero & populo civitatis & diocesis Posnaniensis. Cum Posnanienses Canonici electionem &c. in eundem serè modum ut in prima usque confirmandam. Quocirca universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eidem tamquam electo vestro &c. sicut in secunda usque in finem. Datum &c.

EPISCOPO SALIMBRIENSI,
& Variensi electo, & Theoderico
Canonico Constantinopolitano.

TAm ex litteris dilectorum filiorum Capituli Nicomedienfis Ecclesiæ quam carissimi in Christo filij nostri illustris Constantinopolitani Imperatoris accepimus quod . . . ejusdem loci electo viam universæ carnis ingresso, iidem Capitulum convenientes in unum, dilectum filium S. ejusdem Ecclesiæ Thesaurarium, sancti Spiritus gratia invocata, elegerunt unanimiter in pastorem; sed cum electionem ipsam à bonæ memoriæ Patriarcha Constantinopolitano petierint confirmari, ipse nihil obiciens quare id fieri non deberet, eandem confirmare penitus recusavit. Vnde cum tam à prædicto Imperatore quam aliis exoratus ipsam huiusmodi adjecta conditione voluerit postmodum confirmare ut sibi partem possessionum ejusdem Ecclesiæ retineret, ipsi deliberatione præhabita id facere penitus recusantes, dictum S. ad sedem apostolicam destinantes apostolica confirmari. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus si electionem eandem de

persona idonea repereritis canonicè celebratam, vos eam auctoritate nostra sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo confirmetis. Quòd si non omnes &c. tu ea, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum Laterani VII. Kalen. Augusti, pontificatus nostri anno quartodecimo.

FRATRIBVS MILITIÆ
Templi de Aventino.

Examinata causa quæ inter vos ex una parte ac dilectos filios Abbatem & monachos Criptæ ferratæ ex altera super Ecclesia sanctæ Mariæ de Sorresco cum pertinentiis suis in nostra præsentia vertebatur, testibus & instrumentis utrinque productis, tandem inter vos & eos compositio nobis mediantibus intervenit, ut vos Ecclesiam memoratam cum omnibus ad ipsam spectantibus perpetuò habeatis liberè ac quietè, quibus Abbas & monachi supradicti omni liti & petitioni cedentes remiserunt quodlibet jus quin etiam concesserunt quod habere videbantur in eis, ita quòd vos triginta solidos Proveniensium Senatus, census nomine, annuatim eidem in festo Assumptionis beatæ Mariæ persolvatis in urbe. Nos igitur compositionem ipsam ab utraque parte sponte receptam auctoritate apostolica confirmantes, eandem decernimus inviolabiliter observari. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis & diffinitionis &c. usque incursum. Datum Laterani IV. Non. Augusti, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET MONACHIS
Criptæ ferratæ.

Examinata causa quæ inter vos ex una parte ac dilectos filios fratres militiæ Templi de Aventino ex altera &c. *per totum ut in alia usque* intervenit, ut iidem fratres Ecclesiam memoratam cum omnibus ad ipsam spectantibus perpetuò habeant liberè ac quietè, quibus vos omni liti & petitioni cedentes remissistis quodlibet jus quin etiam concessistis quod habere videbamini in eidem; ita quòd dicti fratres triginta solidos Proveniensium Senatus, census nomine, annuatim vobis in festo Assumptionis beatæ Mariæ persolvant in urbe. Nos igitur &c. *per totum ut in alia usque in finem.* Datum ut in alia per totum.

PATRIARCHÆ GRADENSI,
& Episcopo Castellano.

EX litteris dilectorum filiorum Capituli Durachienfis accepimus quòd bonæ memoriæ M. ipsorum Archiepiscopo viam universæ carnis ingresso, iidem, ne dicta Ecclesia, quæ jamdudum per tempora ex defectu pastoris lapsum gravem senserat & ruinam, patris absentiam diutiùs deploraret, convenientes in unum, & spiritus sancti gratia invocata, dilectum filium A. Constantinopolitanum Præpositum Venetiis existentem sibi elegerunt concorditer in pastorem, nobis humiliter supplicantes ut quia Constantinopolitana Ecclesia noscitur nunc vacare, à qua fuerat confirmationis gratia expectanda, & ipsam electionem confirmare auctoritate apostolica dignemur, & electo faceremus munus consecrationis impendi. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus inquiretis de ipsa electione diligentius veritatem, & si eam inveneritis canonicè de persona idonea celebratam, ipsam auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo confirmetis, electo consecrationis munus postmodum impendentes. Datum Laterani IV. Non. Augusti, anno quartodecimo.

*Epist. 93.
De electione
Episcopi Durachienfis.*

ARCHIEPISCOPO HERACLIENSI,
& Decano sanctorum quadraginta Constantinopolitano.

Dilecti filij Capitulum sanctæ Sophiæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ nostris auribus intimarunt quòd nobilis vir Comes Bertoldus ac nobilis mulier relicta Marchionis Montis ferrati & quidam alij Constantinopolitanæ ac Thessalonicensis diocesum quasdam possessiones Ecclesiæ suæ, de quibus ipsis debent necessaria ministrari, in ipsorum detinent præjudicium occupatas. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus detentores prædictos ad restitutionem debitam detentorum, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Testes autem qui fuerint nominati, &c. usque testimonium perhibere. Datum Laterani II. Non. Augusti, anno quartodecimo.

*Epist. 94.
De ablatis Ecclesiæ S. Sophiæ restitutionibus.*

EBREDVNENSI ARCHIEPISCOPO,
& Vticensi apostolicæ sedis Legato & Regensi Episcopo.

Cvm Roncelinus, qui habitu monachali rejecto Massiliensis civitatis do-

*Epist. 95.
De absolutio-
ne Roncelini.*

Vide lib. 12.
epist. 106 & 107.

minium sibi temerè usurparat, propter apostasiam, perjurium, & incestum, necnon rapinas, & quædam alia dudum à nobis & postmodum à te, frater Regensis, & bonæ memoriæ magistro Milone Notario nostro tunc apostolicæ sedis Legatis excommunicatus extiterit, tam civitate Massiliensi quàm universa terra ipsius ecclesiastico supposita interdicto, sano consilio tandem ductus, . . . nobili muliere dimissa, reiectum habitum reassumpserit humiliter & devotè, ac à te, frater Vticensis, excommunicationis & interdicti sententias petierit relaxari, tu sufficienti ab ipso cautione recepta, in civitate Massiliensi relaxasti sententiam interdicti, eidem R. firmiter injungendo ut per se ipsum vel per fidelem nuntium, si forsitan infirmitate vel alia justa causa personaliter ad nos accedere non valeret, nostro se curaret conspectui præsentare, apostolicæ benignitatis misericordiam petiturus. Qui humiliter tuis mandatis obtemperans, laborem subiiit ad sedem apostolicam veniendi; sed tam propter viarum pericula quàm propter invaliditatem corporis præpeditus, procedere non potuit ultra Pisas. Propter quod exinde dilectos filios P. de Montelauro Aquensem Archidiaconum & Cellarium monasterij sancti Victoris & V. Canonicum Massiliensem procuratores suos ad nostram præsentiam destinavit; per quos fuit nobis humiliter supplicatum ut & absolutionis beneficium dicto R. faceremus impendi, & patrimonij sui curam habere permitteremus eundem, tam tuis, frater Vticensis, & Metropolitanis ac Abbatis sui quàm venerabilis fratris nostri Episcopi, Capituli, ac Militum, & universi populi Massiliensis, necnon & aliorum quamplurium prælatorum nobis super hoc litteris præsentatis, qui nos ad id triplici præcipuè ratione inducere satagebant. Cùm enim nullus præter ipsum in domo sua masculus sit superstes, si terræ suæ hominibus, qui eundem sincerissimè diligunt, non præsserit, Ecclesiis, piis locis, & aliis gravia possent dispendia provenire. Cùm etiam multas violentias commiserit & rapinas, & magna subierit hætenus onera debitorum, si prohiberetur eidem provisio terræ suæ, vix quisquam inveniretur qui satisfaceret de prædictis, & multi multipliciter, non absque gravi scandalo, suis justitiis fraudarentur. Quoniam igitur sacrosancta Romana Ecclesia nulli humiliter redeunti gremium suum claudit, nos illius exemplo qui non vult

mortem peccatoris, sed potiùs ut convertatur & vivat, cùm majus gaudium sit angelis Dei super unum peccatorem penitentiam agente quàm super nonaginta novem justis qui se credunt penitentia non egerere, de jamdicti R. penitentia exultantes, qui diù fuerat in vanitatibus sæculi evagatus, venerabili fratri nostro Pisano Archiepiscopo dedimus in mandatis ut ipsi juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendat, & jungat eidem ut mandatis vestris humiliter pareat quæ super prædictis ipsi duxeritis facienda. Porrò super patrimonij sui cura ita duximus ex benignitate apostolica providendum, ut idem R. cum participibus suis priùs dividat totam terram infra civitatem & extra, & de portione quæ ipsum de jure contingeret, cum Abbatis sui connivente & assensu eidem cænobio alia congrua portio designetur, de residuo verò cum vestro & ejusdem Abbatis consilio pro prædictorum omnium satisfactione disponat prout melius videbitur expedire. Portionis verò monasterio designandæ provisio, propter necessitatem urgentem & evidentem utilitatem, eidem R. à suo committatur Abbate; ita quòd ipse ob gratiam sibi factam novæ conversationis studio se reddere studeat omnibus gratiosum, tam in habitu quàm in aliis nihil prorsus attentans contra monasticam honestatem. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus juxta formam præscriptam in ipso negotio sublato appellationis obstaculo procedatis, contradicentes censura ecclesiastica compescendo. Datum Laterani 11. Non. Augusti, pontificatus nostri anno quartodecimo.

PISANO ARCHIEPISCOPO.

Cum Roncelinus &c. ut in alia usque ^{fol. 14} fratre nostro Regensi Episcopo & bonæ memoriæ magistro Milone Notario nostro &c. usque humiliter & devotè, ac à venerabili fratre nostro Vticensi Episcopo apostolicæ sedis Legato excommunicationis & interdicti sententias petierit relaxari, memoratus Legatus sufficienti ab ipso cautione recepta in civitate Massiliensi relaxavit sententiam interdicti, eidem R. firmiter injungendo &c. usque petiturus. Qui humiliter Legati mandatis obtemperans &c. per totum ut in alia usque permittimus eundem tam supradicti Legati & Metropolitanis ac Abbatis sui &c. per totum ut in alia usque in vanitatibus sæculi evagatus,

fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus ipsi juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendas, & injungas eidem ut mandatis venerabilis fratris nostri Ebredunensis Archiepiscopi ac dictorum Vticensis & Regensis Episcoporum, quibus super hoc dirigimus scripta nostra, humiliter pareat quæ super prædictis ei duxerint facienda. Datum ut in alia per totum.

*CAPITULO SANCTÆ SOPHIÆ,
ac universis Prelatis conventualium Ecclesiarum Constantinopolitanarum.*

Epist. 97.
De electione
Patriarchæ &
Constantinopolitani.

Per litteras vestras, filij Prælati, nostro nuper apostolatu referastis quòd bonæ memoriæ Thoma Patriarcha Constantinopolitano apud Thessalonicam extrema ægritudine laborante, vos, ne circa Patriarchæ substituendi electionem vobis præjudicium fieret metuentes, in Ecclesia sanctæ Sophiæ, Decano & Canonicis ejusdem præsentibus, nostræ constitutionis authenticum, quod super forma electionis in Constantinopolitana Ecclesia celebrandæ à nobis dudum obtentum fuerat, perlegistis, sed cum propter quorundam Canonicorum absentiam certum recipere nequiveritis tunc responsum, auctoritate studuistis apostolica prohibere ne super electione in vestrum præjudicium sive contra mandati nostri tenorem aliquid fieret; ad sedem apostolicam appellantes, cumque die tertia pro recipiendo responso, prout conductum fuerat, venissetis, multitudinem Venetorum in eandem Ecclesia invenistis tam in stallis quam circa altare irreverenter armatam, & eis qui electioni se Venetorum opponerent, membrorum truncationem ac mortem non absque multis clamoribus intentantem. Vobis autem expectantibus deforis, quædam Venetorum Canonicorum pars profiliens subitò de conclavi, ubi fuerant obserati, nonnullis ex Canonicis aliis recedentibus à consilio eorundem, Decanum ejusdem Ecclesiæ nominavit. Quod vos extrinsecus positi sentientes, electioni hujusmodi studuistis contradicere juxta posse, in crastino appellationem prius ad nos interpositam coram Constantinopolitani cleri multitudine innovando. Postmodum verò tres personas, videlicet venerabilem fratrem nostrum Cremonensem Episcopum & dilectos filios Petrum tituli sancti Marcelli Presbyterum Cardinalem & magistrum Robertum de Corzon Canonicum Parisiensem, unanimiter nominantes, eisdem

à sede apostolica postulastis ut earum aliqua juxta nostræ voluntatis arbitrium præficeretur Ecclesiæ memorata. Cum autem nuper utriusque partis procuratoribus propter hoc ad sedem apostolicam constitutis super electione ac postulationibus memoratis inquisissemus plenius veritatem, licet ex parte vestra, filij Capitulum, propositum fuerit quòd prius quam statutum apostolicum vobis ostensum aut aliqua prohibitio facta fuerit, tractatus habitus fuerat super prædicti electione Decani, quæ nondum extiterat publicata, quia nobis constitit evidenter electionem ipsam à vobis, filij Capitulum, post statutum apostolicum vobis ostensum & appellationem ad nos legitimè interpositam, quibusdam exclusis atque contemptis qui volebant & debebant pariter interesse, minus canonicè celebratam, ut de ceteris quæ tam contra electionis processum quam contra personam electi fuere proposita taceatur, & ad postulationes præfatas à vobis, filij Prælati, inconsultè processum, tam illam quam istas de fratrum nostrorum consilio duximus reprobandas, devotioni vestræ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes quatinus omni vitio similitatis expulso, tam loco quam voto convenientes in unum, & sancti Spiritus gratia invocata, talem vobis personam eligatis canonicè in pastorem quæ scientia, vita, & fama præpollens, tanto congruat oneri & honori, ut vestris parcatis laboribus & expensis, & apostolicum vobis favorem ex hoc valeatis plenius comparare; pro certo scientes quia si vel persona non esset idonea vel forma canonica, nos defectum vestrum auctoritate apostolica suppleremus. Datum Laterani Non. Augusti, anno quatuordecimo.

*EPISCOPO ZARATONIENSI,
& Decano Thebano, & Cantori
Davalienti.*

Dilecti filij Decanus & Capitulum Neopatreensis Ecclesiæ nobis denuntiando monstrarunt quòd venerabilis frater noster . . . eorum Archiepiscopus antequam ad dignitatis apicem ascendisset, licet esset in sacerdotali officio constitutus, comam tamen nutriens, contra Latinos in Græcorum auxilium cum Arguro quondam Corinthi Domino tanquam laicus pariter arma sumpsit, & circa eundem in Militis officio per annum & amplius serviens, nonnullos Latinos dicitur occidisse, Verum cum postmodum per electionem quo-

Epist. 98.
Delegat inquisitionem contra Episcopum Neopatreensem.

rundam Canonicorum, qui ejusdem flagitia penitus ignorabant, adeptus fuit regimen Ecclesie memoratae, abjecta penè penitus modestia pastorali, neglexit prorsus consulere famam suam; sed ipsam potius evacuans vivendo perversè, contemnit tamquam hæreticus celebrare ac audire divina, nec, ut tenetur, per seipsum horas canonicas Deo reddit, nec coram eo ipsas facit per ministros Ecclesie decantari, bona ipsius Ecclesie dilapidans enormiter pro sua voluntatis arbitrio & devastans. Præter hæc autem, cum in præsentia bonæ memoriæ Thomæ Constantinopolitani Patriarchæ præstitisset astantibus pluribus corporaliter juramentum quod tam possessionum quam proventuum ipsius Ecclesie portionem, per eundem Patriarcham sententialiter adjudicatam eidem, ipsos permitteret pacificè possidere, nec super ea eisdem aliquatenus molestarer, ipse suis perverfitatibus volens iniquitatum cumulum aggregare, dicto Patriarcha carnis debitum exolvente, præfatos Canonicos eadem portione auctoritate propria spoliavit, contra juramentum proprium temerè veniendo. Insuper etiam idem Archiepiscopus quendam monachum in habitu monachali & quendam alium sacerdotem, quem ad presbyteratus officium fecerat promoveri, & tres alios laicos homines Ecclesie supradictæ per quosdam servientes suos suspendio iussit tradi, funem qua iidem exiterunt suspensi eidem servientibus manu propria tribuendo, & ipsos compellendo ad hoc flagitium in salutis suæ dampnum & scandalum plurimorum. Vnde nobis dicti Canonici humiliter supplicarunt ut ad excessus hujusmodi corrigendos manus nostras apponere dignemur. Nolentes igitur hæc, si vera sunt, conniventibus oculis pertransire, qui nedum arbores extirpare inutiles, verum etiam plantare fructiferas in dominico agro tenemur, discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatinus inquiratis super præmissis diligentissimè veritatem, & quæ inveneritis fideliter redigentes in scriptis, ea nobis sub sigillis vestris transmittatis inclusa; ut per vestram relationem instructi, securius in his procedere valeamus. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum apud Cripam ferratam xii. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
de Flore.

Inter vos & monachos Curacenses super Ecclesia Calabromaria, quam ipsi cum suis pertinentiis ad suum monasterium de jure spectare dicebant & à vobis minuscè detineri, diu est quæstio agitata, sed tandem venerabilibus fratribus Squillacensis & Marturano Episcopis & dilecto filio Abbati Sambucinae de consensu partium à nobis sub hac forma commissa, ut partibus convocatis audirent hinc inde proposita, & usque ad calculum diffinitivæ sententiæ appellatione postposita procedentes, si de partium voluntate existeret, causam ipsam sine debito terminarent, alioquin eandem sufficienter instructam sub sigillis suis nobis transmittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem quo se nostro conspectui præsentarent sententiam recepturam. Partibus igitur in ipsorum præsentia constitutis, proposuerunt Curacenses monachi coram ipsis quod cum ipsi pro notitia mutua & caritate fraterna quam cum Abbate ac monachis Calabromariæ habuerant, eidem Abbati & monachis penuria laborantibus opportuna frequenter subsidia ministrassent, demum eodem Abbate defuncto, yconomus ejusdem & monachi, tum quia eorum monasterium colapsum erat in rebus temporalibus, tum quia ob paucitatem eorum illud per ipsos regi non poterat opportunè, dictum monasterium, quantum eidem licuit, obtulerunt Cellario Curacensi, recipientes ab ipsis postmodum per eorum yconomum tam indumenta, calciamenta, corrigas, quam etiam alia necessaria, præter victum, qui suppetebat eidem monachis competentem. Sed quia id sibi absque Regis consensu, quem asserbant patronum ipsius Ecclesie principalem, ad vendicandum prorsus ipsam Ecclesiam sufficere non credebant, carissimi in Christo filij nostri Frederici Siciliae Regis illustris privilegium per manus venerationis fratris nostri Gualteri de Palearia regni Siciliae Cancellarij super eadem Ecclesia impetrarunt, confirmationem Capituli sanctæ Severinæ, in cujus diocesi dictum monasterium est constructum, super eodem per litteras post obtemperata. Insuper etiam adjecerunt ipsi monachi Curacenses quod Metropolitanus eorum, videlicet Archiepiscopus sanctæ Severinæ, secundo die post consecrationem suam factum præfati Capituli & dictam eidem Ecclesiam confirmavit, ipsis exinde privilegio

Epist. 11
Confirmat
in Ecclesia
Calabromaria

In
Ecclesia
Severina

privilegio assignato. Et cum hæc omnia per testes ab eis sint sufficienter probata, super proprietate Ecclesie memorata proponerent suam his plenius intentionem esse fundatam. Præter hæc autem Curacenses ipsi adversus vos etiam intenterunt quod cum vobis in his omnibus suum consilium propalarint, & vos super narratis fraternum eisdem auxilium & consilium promiseritis impenfuros, vestra postmodum promissionis obliti, ad nobilem virum Petrum Guiscardi, qui erat illius terræ dominus, accedentes, monasterium illud ab eo concedi vobis cum instantia postulastis. Sed cum idem id vobis primitus denegasset, interventu conjugis suæ tandem benivolè annuit votis vestris. Eo itaque sic obtento, jamdictæ sanctæ Severinæ Canonicos pro ipsa vobis Ecclesia conferenda precibus propulsastis. Super quo licet emissæ preces, pro eo quod electus eorum erat apud sedem apostolicam constitutus, à principio frustrarentur, comminationibus tamen ejusdem nobilis de propriis eis auferendis uxoribus, cum sint Græci, sibi acriter intentatis, ipsam vobis Ecclesiam iidem postremum confirmaverunt inviti. Post hæc verò prænominato electo à sede apostolica redeunti extra sedem propriam occurristis, prædictam ab eo Ecclesiam petituri. Sed cum repulsam pateretur vestra petitio in hac parte, pro eo quod idem electus nondum sedem propriam vistarat, per impressionem tandem & violentiam nobilis memorati prædictam vobis Ecclesiam compulsus est confirmare. Ad hæc autem vos in nostra præsentia respondistis è contra quod licet Ecclesia ipsa per yconomum & monachos supradictos concessa fuisset monasterio Curacensi, prout ipsius monachi astruebant, concessionem talem his rationibus dicebatis penitus non tenere; tum quia per illos eadem facta fuerat qui personæ non extiterant principales, Ecclesia tunc vacante; tum etiam quoniam longè antè per Kiroolum quondam dicti loci Calabromariæ Abbatem, de consensu & voluntate suorum fratrum, tempore bonæ memoriæ * Ioachim primi Abbatis vestri, dicta Ecclesia vobis concessa fuerat, & post ipsius Kiroli obitum per ejusdem monachos ipsius concessio extiterat pluries innovata, processu temporis, primò quidem Capituli, & secundò electi confirmationibus accedentibus, non per impressionem vel violentiam nobilis antedicti, sed potius mera eorum & libera voluntate; assignando nihilominus rationes

quod privilegium antedictum Curacensibus non suffragaretur in aliquo, quia prædicta concessio, quæ facta fuerat minus iuste, per illud non intelligitur rationabiliter confirmata; maximè cum notam expressæ edicteat falsitatis, cum legatur in ipso quod Panormi per manus jamdicti Cancellarij eo tempore datum fuerit quod idem utique non Panormi sed alibi longè à Panormo manebat, & Rex, cujus auctoritate fieri videbatur, tunc temporis non custodiretur ab ipso, sed à Guillelmo Capparone temerè teneretur, qui etiam verum sigillum detinebat ipsius. Ad excusandum nempe privilegium supradictum præmissis pars monachorum Curacensium replicando respondit quod cum dictus Cancellarius à claræ memoriæ Constancia Imperatrice ordinarius totius regni & Regis administrator extiterit constitutus, id potuit facere ipsius Regis auctoritate licenter, utpote qui vices gerebat regias in hac parte. Insuper etiam Curacenses monachi addiderunt quod etsi dictum privilegium per manus Cancellarij ob præmissa obtinere non posset robur debitæ firmitatis, ceteri debebat validum pro eo quod dictus Rex illud ex certa scientia postmodum confirmavit, cum ratihabitio retrotrahatur & mandato comparetur juxta legitimas sanctiones; nihilominus proponentes quod etsi neutrum privilegiorum deberet legitimum judicari, ultimum debebat eis sufficere, quod idem Rex, postquam uxorem reduxit, super eadem Ecclesia concessit monasterio Curacensi. Ceterum pars vestra ex adverso respondit quod si confirmationem aliquam obtinuerat de privilegio supradicto monachi Curacenses, ipsa nullius erat roboris vel vigoris, quia cum ipsum privilegium à principio irritum extitisset, rata esse non poterat obtenta taliter confirmatio; super eo assignantes talem de privilegio ultimo rationem quod de ipso non emolumentum sed penam deberent ipsi monachi potius reportare: quia cum jam quaestio ipsius Ecclesie ad nostrum fuerit examen deducta, petierunt sibi rem litigiosam per potestatem secularem concedi seu etiam confirmari. Contra confirmationem autem seu concessionem Archiepiscopi allegastis quod rem à vobis possessam, & ab eodem etiam confirmatam, ipse illis concedere vel confirmare non debuit; maximè postquam in litem deducta extitit, & ad censuram examinis nostri perlata. Vnde concessio vel confirmatio hujusmodi nullus debebat ceteri valoris. Propter quæ

Vide gesta Innoc. III. cap. 23. 36.

Joachim
Abbas
supradictus
monachus
celebris

super Ecclesia supradicta silentium imponi Curacensibus monachis & ab ipsorum impetitione absolvi penitus petebatis. Cum verò dicti iudices super causâ meritis adinvicem discordarent, & partes causam ipsam nostro potius quam eorum optarent iudicio terminari, tam ipsam causam quam partes cum rationibus quæ pertinebant ad eam juxta mandati nostri tenorem ad nostram presentiam remiserunt. Demum itaque dilectis filiis Nicolao Curacensi & Hugone Priore sancti Georgij & Ioseph vestris monachis nostro conspectui presentatis, & quæ acta fuerant coram iudicibus supradictis & rationes alias nobis exponere procurantibus, nos illis diligenter auditis & perspicaciter intellectis, vos ab impetitione Curacensium super eadem Ecclesia per diffinitivam sententiam prorsus absolvimus, eisdem super ipsa perpetuum silentium imponentes, præsertim cum illis regulam & institutionem Cisterciensis ordinis ab ipsa monasterij fundatione professis, absque superioris dispensatione non extiterit ad obtinendum sic Ecclesiam laborare. Nulli ergo &c. diffinitionis infringere &c. usque incursum. Datum apud Criptam ferratam 11. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno decimoquarto.

ARCHIEPISCOPO ET
Decano & Cantori Cusentinis.

Epist. 100.
Super eodem.

Inter dilectos filios Abbatem & conventum de Flore ac monachos Curacenses super Ecclesia Calabromaria, quam ipsi cum suis pertinentiis &c. in eundem ferè modum ut in alia usque laborare. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus quod à nobis est sententialiter diffinitum, vos per censuram ecclesiasticam sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo faciatis inviolabiliter observari. Quòd si non omnes &c. tu ea, frater Archiepiscopo, cum eorum altero &c. Datum ut in alia per totum.

NOBILI VIRO C. IVDICI
Turritano.

Epist. 101.
Adversus Ottonem Imper.
Siciliæ inhiantem.

Cum Pisani contra prohibitionem & excommunicationem nostram Ottoni dicto Imperatori ad impugandum regnum Siciliæ, quod Ecclesiæ patrimonium esse dinoscitur, navalem exercitum destinarint, & sit tibi & aliis Sardinie Principibus sollicitè præcavendum ne si forsan contra vos vel aliquem vestrum, paci quorum invident & quieti, vellent aliquid ma-

chinari, vos inveniatis imparatos, nobilitatem tuam monemus & exhortamur attentius, per apostolica scripta precipiendo mandantes quatinus si dicti Pisani Sardiniam ingredi attentarint, tu ipsi unâ cum aliis magnatibus Sardinie totis viribus resistere non omittas. De terra verò Galuari quam tenes, nullum cum Pisanis vel aliis sine nostro speciali mandato contractum inire præsumas. Datum apud Criptam ferratam 11. Non. Septembris, pontificatus nostri anno decimoquarto.

In eundem ferè modum scriptam est nobili viro Hugoni de Basso usque non omittas. Datum ut in alia per totum.

TURRITANO ET ARBORENSI
Archiepiscopis.

Fraternitati vestræ presentium auctoritate mandamus quatinus auditis his quæ dilectus filius nobilis vir W. Iudex Calaritanus super negotio Arborensi vobis duxerit proponenda, & pensatis prudenter circumstantiis rerum & personarum, temporum & locorum, salutare sibi consilium auctoritate apostolica tribuatis. Datum ut in alia.

TURRITANO ARCHIEPISCOPO.

Dilectus filius nobilis vir W. Calaritanus iudex petitorio nobis oblato suggestit quòd inter ipsum & nobilem mulierem G. filiam Comitis Guidonis, quam duxerat in uxorem, illa consistit linea parentelæ quæ inter eos legitimum existere conjugium non permittit. Vnde nobis humiliter supplicavit ut super hoc apostolico dignaremur ei suffragio providere. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus assumptis venerabili fratre nostro Arborensi Archiepiscopo & alio viro prudente quem dicta mulier duxerit eligendum, audias causam cum illis vel eorum altero, si ambo nequiverint vel noluerint interesse, & eam appellatione remota canonico fine decidas, faciens quod decreveris per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Quòd si præfata nobilis infra terminum quem duxeris præfigendum tibi neglexerit conjudicem assignare, tu nihilominus secundum formam præscriptam in causa procedas, præsertim si carnalis commixtio, sicut accepimus, inter eos non fuerit subsecuta. Datum ut in alia.

IEROSOLYMITANO
Patriarchæ apostolicæ sedis Legato.

Epist. 104.
De causâ Comestabuli regni Cypri.

GRavi nobis dilectus filius nobilis vir G. Montis-Beliardi regni Ierosolymitani Comestabulus conquestione monstravit quòd cum ipse carissimum in Christo filium nostrum Hugonem Cypri Regem illustrem & regnum ejus sicut bajulus fideliter custodierit, idem Rex, postquam ad legitimam pervenit ætatem, ipsi pro bonis mala retribuens, eundem & suos, licet in ipsum defectum aliquem non invenerit, sine judicio curiæ à regno ejus eiecit, & sibi abstulit terram suam. Licet autem dictus nobilis viribus, sicut asserit, jus suum recuperare potens existat, ob reverentiam tamen apostolicæ sedis & terræ sanctæ necessitatem, cui ex hoc posset periculum imminere, viribus adhuc uti noluit contra eum, sed potius ratione. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus dictum Regem efficaciter moneas & prudenter inducas ut pro reverentia apostolicæ sedis & nostra necnon terræ sanctæ subsidio, in quo idem nobilis strenuè proponitur laborare, ipsum in gratiam suam recipiens, sine difficultate sibi restituat jura sua, injungendo nihilominus nobili memorato ut eidem Regi servitium exhibeat & honorem. Licet autem non intelligamus ad præsens super hoc aliud expressius injungendum, tibi tamen, de quo plenè confidimus, vices nostras duximus committendas ut prævia ratione procedas sicut providentia dictaverit procedendum. Datum Laterani v. 111. Kal. Octobris.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Epist. 107.
De revocanda matris O. de Imperia.
in C. Col. in Imperia.

QVerelam dilecti filij nobilis viri O. de Dempera recepimus continentem quòd licet ipse nobilem mulierem E. sororem carissimi in Christo filij nostri Hugonis Cypri Regis illustris legitime duxerit in uxorem, & inter eos matrimonium consummatum extiterit commixtione carnali, nobilis tamen vir R. nepos illustris Regis Armeniæ sibi eandem illicitè copulans, in animæ suæ periculum ipsam detinere præsumit. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus partibus convocatis audias causam, & si de partium fuerit voluntate, ipsam canonico sine decidas; alioquin inquisita super his plenius veritate, nobis eam fideliter nuntiare procures, ut de vultu nostro judicium prodeat æquitatis. Datum Laterani v. 111. Kalend. Octobris.

Tom. II.

PRIORI ET FRATRIBVS

sancti Bartholomæi de Trifulto Carinsensis ordinis tam presentibus quam futuris heremiticam vitam professis in perpetuum.

Epist. 106.
De confirmatione privilegiorum.

VIn ea cultura cælestis, in qua manu divina Cartusienfis est ordo plantatus, ita jam palmites suos longè latèque diffudit flores producentes & fructus uberes ac suaves ut eorum delectati fragrantia decreverimus juxta nos ipsius desiderabile germen habere, non solum ut ejus intercessionibus apud Dominum efficacius adjuvemur, verùm etiam ut ipse ordo ex apostolicæ sedis vicinitate familiaris sibi jungatur in visceribus caritatis. Vnde nos Ecclesiam sancti Bartholomæi de Trifulto jamdudum ordini vestro concessimus, facientes ibidem construi monasterium secundum ipsius ordinis instituta. Vestris igitur justis precibus annuentes, præfatum sancti Bartholomæi monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communitimus. In primis siquidem statuente ut heremiticus ordo, qui secundum Deum & institutionem Cartusienfium fratrum in eodem loco per nos institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quascunque bona idem monasterium in præsentiarum rationabiliter obtinet, aut in futurum &c. usque consistant. Terminos autem qui domui vestræ providè sunt statuti, auctoritate apostolica confirmamus. Qui præfati sunt hi; videlicet Rivus veniens de Guarmino usque dum jungitur flumini Colopardi apud sanctum Calixtum de Antonna, inde tenditur circumeundo per sanctum Gregorium de Obscurano, per Lavacellum, per sanctum Egidium de colle, per collem de Arella, inde descenditur ad rivum Vallis ex parte Casemarij, ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Macena. Ibi ex altera parte vallis incipiunt quædam montana usque contra Petramalam pervenientia per hæc loca, videlicet sanctum Iohannem de Pratellis, sanctum Angelum de Mortaria, vallem Fraxinorum. A Petramala itur circumeundo per montana usque dum venit ad Campum vatum supra Guarcium; & inde descenditur per vallem citra Guarcinum usque ad rivum ejusdem castri in principio nominatum. Ad instar quoque felicitis memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri, qui capitula subsequente ordini vestro

AAaa ij

concessit, sicut in ejus privilegio nos ipsi perspeximus contineri, auctoritate apostolica interdiximus & sub interminatione anathematis prohibemus ne quis infra predictos terminos domus vestrae hominem capere, furtum seu rapinam committere, aut ignem apponere, vel homicidium perpetrare audeat, aut homines venientes ad domum vestram vel redeuntes ab ea quomodolibet perturbare, ut ob reverentiam Dei & domus vestrae infra praefatos terminos non solum vos & fratres vestri, sed etiam alij plena pace gaudeant & quiete. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & absolutos e seculo fugientes ad conversionem vestram recipere, & eos absque ullius contradictione in vestro collegio retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem absque licentia sui Prioris fas sit de claustrum vestro discedere. Discedentem verò absque litterarum communium cautione nullus audeat retinere. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis &c. usque praesumat. Adicientes quoque statuimus ut infra dimidiam leugam à terminis possessionum vestrarum nulli religioso liceat quodlibet aedificium de novo construere vel possessiones acquirere sine vestro consensu vel Romani Pontificis licentia speciali. Consecrationes verò altarium seu basilicarum, ordinationes Clericorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à dioecetano suscipiatis Episcopo communionem & gratiam apostolicæ sedis habente, si ea vobis gratis & absque pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, qui nimirum nostra auctoritate vobis quod fuerit postulatum impendat. Insuper auctoritate apostolica inhibemus ne dioecetanus Episcopus vel alia quæcunque persona vos ad synodos vel conventus ire forenses, seu iudicio seculari de vestra propria substantia vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domum vestram non vocatus ratione ordinis celebrandi, causas tractandi, vel aliquos publicos convocandi conventus venire praesumat, nec regularem electionem vestri Prioris impediatur, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra statuta Cartusienis ordinis se aliquatenus inromittat. Porro si dioecetanus Episcopus vel alij Ecclesiarum rectores in monasterium vestrum &c. usque decerni-

mus irritandam; nec litteræ illæ habeant firmitatem quas tacito nomine Cartusienis ordinis contra tenorem apostolicorum privilegiorum constiterit impetrari. Statuimus etiam ut propter interdictum terræ commune monasterium vestrum, excommunicatis & interdictis exclusis, à divinis non cogatur officiis abstinere. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Priore &c. usque profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. Cunctis autem eidem loco &c. usque in finem. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarii 11. Kal. Octobris, Incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno XI.

*PRIORI ET FRATRIBVS
Cartusienfis.*

Sicut ex vestrarum tenore perpensus litterarum, cum quidam Presbyter vestri ordinis, qui prius fuerat niger monachus, quandam mulierem prægnantem, cum qua contraxerat consuetudinem inhonestam, & quæ asserbat se concepisse ab eo, per zonam arripuerit quasi ludens, ipsa postmodum mulier sic ex eo se asserit fore læsam quòd occasione hujusmodi abortivit. Propter quod idem Presbyter proborum virorum usus consilio, se ipsum duxit ab altaris ministerio sequestrandum. Quare nobis humiliter supplicastis ut cum eo misericorditer agere dignemur. Nos verò devotioni vestrae insinuatione presentium respondemus quòd si nondum erat vivificatus conceptus, poterit ministrare; alioquin ab altaris officio debet abstinere. Datum Laterani 1 v. Non. Octob. pontificatus nostri anno quartodecimo.

*UNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS
& Episcopis ad quos litteræ istæ pervenerint.*

Cum inter omnes religiosos nostri temporis viros Cisterciensis & Cartusienis ordinum fratres magna per Dei gratiam polleant honestate, si quam forsitan inter eos, humani generis inimico disseminante zizania, materia litis exortur, per quam apud eos sanctæ quietis otium perturbetur, nos, qui puritatem religionis ipsorum ferventi caritate zelamus, non possumus non moveri, scientes quòd contentiones hujusmodi, à suo proposito alienæ, religionis maculant puritatem, cum secundum Apostolum servum Dei non oporteat litigare. Vt igitur diabolicæ frau-

dis astutia, quæ ut in eis religionem commaculet, lites suscitatur inter ipsos, per apostolicæ sollicitudinis studium celeriter elidatur, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus cum in diocesis vestris aliqua fuerit inter eos materia litis exorta, vos sine mora partes vestras interponatis ad pacem inter eos amicabiliter reformandam. Quod si forsitan hoc modo provenire non poterit, sine sumptu & strepitu causam inter eos mediante justitia terminetis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo firmiter observari. Datum Laterani 11. Non. Octobr. pontificatus nostri anno quartodecimo.

*CARISSIMO IN CHRISTO
filio nostro Henrico illustri Constantinopolitano Imperatori.*

Grave gerimus & molestum quod cum tu & alij cruce signati ad hoc debuertis circa captivum & detentionem imperij Romanæ intendere principaliter ut per illud subveniretis commodius terræ sanctæ, tu non solum eidem nullum curasti adhuc subsidium ministrare, verum etiam fratribus militiæ Templi, qui pro ipsius terræ defensione totis viribus elaborant, inferis molestias & jacturas, castrum de Sicutum super Ravenica cum pertinentiis suis ipsis auferens pro tua arbitrio voluntatis. Et licet jam sepe pro restitutione ipsius tibi direxerimus scripta nostra, tu tamen preces nostras pertransisti hactenus aure surda, prout debueras non attendens quam benignè ac efficaciter tuas preces curaverimus exaudire, quantumve nostrum auxilium tibi fuerit hactenus opportunum: quod si tibi forsitan, tua promerente duritia, duxerimus subtrahendum, experimento cognosces quantum tibi utile fuerit, quantumve subtrahendum afferat detrimentum. Quocirca serenitatem tuam rogamus atque monemus & exhortamur in Domino quatinus castrum præfatum cum pertinentiis ejus sine difficultate restituas fratribus antedictis, & nullam super eo de cetero ipsis molestiam inferas vel gravamen. Alioquin, cum eis ulterius nolimus, sicuti nec debemus, in suo jure deesse, qui sumus omnibus in justitia debitores, pro certo cognoveris quod super hoc officij nostri debitum exequemur. Datum Laterani 11. Non. Octobr. pontificatus nostri anno quartodecimo.

THEBANO CAPITULO.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis quod cum vos nobilibus vris Oddoni de Roca Domino Atheniensi & G. nepoti ejus trecenta viginti hyperpera & amplius teneremini nomine cruce redere annuatim, dictus Oddo medietatem ipsius cruce pertinentem ad ipsum vobis pia liberalitate remisit, pro remissione vero medietatis alterius præfato G. quingenta hyperpera solvere certo termino promissis. Vnde cum nobilis vir Gaufridus Princeps Achaïæ, ad quem ratione feudi dicta cruce pertinebat, remissionem hujusmodi liberaliter acceptavit, nobis humiliter supplicastis ut remissionem eandem dignemur vobis auctoritate apostolica confirmare. Nos igitur vestris precibus inclinati, remissionem cruce memoratæ, sicut pie ac providè facta est, & in authenticis inde confectis plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani Kal. Octobr. pontificatus nostri anno quartodecimo.

*Epist. 170.
Confirmat remissionem cruce.*

*ARCHIEPISCOPO ET DILECTIS
filiis Decano & T. Canonico Thebanis.*

Venerabiles fratres nostri Davaliensis & Cardicensis Episcopi per suas nobis litteras intimarunt quod cum causam quæ super domo de Iberacomite ac rebus aliis valentibus duo millia sexcenta & decem & octo hyperpera inter dilectos filios fratres militiæ Templi ex parte una & venerabilem fratrem nostrum Patracensem Archiepiscopum ex altera vertebatur, eis & dilecto filio* Nazarocensi electo duxerimus committendam, ipsi cum idem electus eis commiserit vices suas, & eisdem confiterentur plenius prædictos fratres rebus præfatis fuisse contra justitiam spoliatos, possessionem earum, salva questione proprietatis, de prudentum virorum consilio sententialiter adjudicarunt eisdem, & condemnantes præfatum Archiepiscopum in moderatis expensis, in eos qui præsumerent eorum sententiæ contraire excommunicationis sententiam promulgarunt. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus prædictas sententias, diffinitivam videlicet, sicut est justa, per censuram ecclesiasticam, & excommunicationis, sicut rationabiliter est prolata, usque ad satisfactionem idoneam faciatis auctoritate nostra sublato appella-

*Epist. 113.
Ejundem argumenti cum epistola 155. libri 13.*

** supra lib. 11. epist. 155. Zaratou.*

A A a a iij

tionis obstaculo firmiter observari. Quod si non omnes & c. tu, frater Archiepiscopo, cum eorum altero ea & c. Datum Laterani 11. Kal. Octob. pontificatus nostri anno quartodecimo.

*AVELONENSI EPISCOPO,
& dilecto filio Thesaurario & T. Canonico
Thebanis.*

*Epist. 111.
Confirmatur
compositio fa-
cta inter Ar-
chiepiscopum
& Capitulum
Atheniense.*

Dilecti filij Atheniense Capitulum nobis humiliter supplicarunt ut compositionem inter eos ex parte una & venerabilem fratrem nostrum eorundem Archiepiscopum ex altera super ipsius Ecclesie redditibus ac facultatibus amicabiliter imitans auctoritate dignaremur apostolica confirmare. Quocirca discretionis vestre per apostolica scripta mandamus quatinus compositionem ipsam, sicut ad utilitatem Ecclesie sine pravitate providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, ac in authentico inde confecto plenius continetur, faciatis per censuram ecclesiasticam appellatione remota firmiter observari. Quod si non omnes & c. tu ea, frater Episcopo, cum eorum altero ea & c. Datum Laterani 11. Kalend. Octobris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*ARCHIPRESBYTERO SANCTI
Laurentij, Abbati sancti Gemini & sancte
Marie Novae & sancti Angeli de Spata,
sancti Stephani de Platea Fraianorum.*

*Epist. 111.
Confirmatur
eis relaxatio
procuratorum*

Cum à nobis petitur & c. usque effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, relaxationem procuratorum quam venerabilis frater noster Raynerius Viterbiensis Episcopus sponte ac providè vobis indulxit, sicut piè ac providè facta est, & in instrumentis publicis noscitur contineri, auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo & c. usque nostrae confirmationis & c. usque incursum. Datum Laterani v 111. Idus Octobris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*ABBATI SANCTI STEPHANI
Bononiensi, & magistro Gregorio decreto-
rum Doctore Bononiae commoranti.*

*Epist. 114.
Vt suspendant
Episcopum A-
lexandrinum.*

Ilius testimonium invocamus qui testis est in caelo fidelis quod quantum ipse nobis donare dignatur, à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, negotia quae ad sedem apostolicam perferuntur cum puritate ac honestate tra-

ctare ac expedire curamus, venalitate vitium, quod ex cupiditate procedit, quae radix est omnium vitiorum, omnimodis detestantes; sicut etiam illi possunt perhibere testimonium veritati qui pro diversis negotiis exequendis ad Romanam Ecclesiam frequenter accedunt, quam per divini muneris gratiam ab hujusmodi labis contagio servare satagimus expiatam; ut quod gratis accepimus, gratis demus, nullatenus sustinentes quod in causis ecclesiasticis aliqua pactio vel conventio seu etiam promissio intercedat: quatinus si quid interdum post finem negotij fuerit exhibitum, non per necessitatem extortum, sed per devotionem appareat esse collatum. Verum mirari cogimur & moveri super eo quod ab Alexandrino Episcopo didicimus attentatum, ex juramento quod ipsemet praestitit in causa quae inter ipsum & quosdam mercatores Romanos coram vobis ex delegatione nostra extitit ventilata; qui cum ab eo quandam repeterent pecuniae quantitatem, quam Romae suis procuratoribus mutuaverant litteras ejus habentibus de mutuo contrahendo, ipse suum recognoscens esse sigillum, quod littererat impressum, sed negans eas de sua conscientia processisse, constanter asseruit quod centum libras eis solverat pro expensis, & potestatem illis concesserat ut si possent forsitan obtinere quod Ecclesiae quae ad Alexandrinam Ecclesiam, sicut olim statutum fuerat accedebant, ire ad eam minime tenerentur, & quod idem Episcopus octo locorum Ecclesias pacifice possideret, usque ad centum quinquaginta libras mutuum contrahere liceret eisdem; si vero impetrare possent ut omnes possessiones Ecclesiae sancti Martini de Foris ad Alexandrinam Ecclesiam pertinerent, usque ad trecentarum librarum summam possent liberè à mercatoribus mutuare. Ex his quidem evidenter apparet quid de nobis idem Episcopus senserit, quos ad bona ecclesiastica concedenda per interventum pecuniae induci posse putabat, quidve dari mandaverit pro bonis ecclesiasticis obtinendis, cum expressè taxaverit quantum pro illis & quantum pro illis possent pecuniam mutuare. Quia verò non solum à malo sed ab omni specie mali praecipit Apostolus abstinere, nos zelo ecclesiasticae honestatis accensi, tantae praesumptionis ac turpitudinis malum corrigere cupientes, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandamus quatinus auctoritate nostra suffulti praetatum Episcopum ab executione pontificalis

& sacerdotalis officij, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, publicè suspendatis, ut ejus exemplo similia ceteri agere pertimescant, facientes sententiam suspensionis hujusmodi per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Laterani i v. Idus Octobris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

NOBILI MULIERI M. filie Sancij quondam Regis Portugalensis.

O Lim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij patris tui Regis Portugalensis testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus duximus confirmandum. Verùm quia dubitas ne super his quæ tibi eodem testamento legavit ab aliquibus tibi molestia inferatur, nobis humiliter supplicasti ut eadem tibi auctoritate dignaremur apostolica confirmare. Nos igitur tuis precibus inclinati, personam tuam cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum justis modis præstante Domino poteris adipisci, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus, & tam Baucias, Tuias, & Aoruca cum pertinentiis suis, quæ jamdictus pater & mater tua cum omnibus filiis & filiabus suis tibi donavit, quàm hereditates quas tibi nobilis mulier V. Egeen nomine, quæ te nutritivè & adoptavit in filiam, hereditario tibi jure concessit, sicut justè ac pacificè possides, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani i i i. Idus Octobris, pontificatus nostri anno x i v.

ARCHIEPISCOPO Compostellano, & Vlixbonensi & Egitanensi Episcopis.

O Lim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij Regis Portugalensis testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus duximus confirmandum. Verùm quia nobilis mulier M. filia Regis ipsius dubitat ne super his quæ sibi eodem testamento legavit ab aliquibus ei molestia inferatur, nobis humiliter supplicavit ut eadem sibi confirmare auctoritate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius precibus inclinati, personam suam cum omnibus bonis &c. ut in confirmatione in eundem ferè modum usque sicut ea justè ac pacificè possidet, eidem curavimus auctoritate apostolica confirmare. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus

quatinus si quis prædictam nobilem super bonis prædictis præsumpserit temerè molestare, vos illum à præsumptione sua per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo ratione prævia compefcatis. Quòd si non omnes his exequendis, &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani Nonis Octobris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

NOBILIBVS MULIERIBVS Tarasie Reginae & S. filiabus S. quondam Regis Portugalensis.

O Lim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij patris vestri Regis Portugalensis testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus duximus confirmandum. Verùm quia dubitatis ne super his quæ vobis eodem testamento legavit ab aliquibus vobis molestia inferatur, nobis humiliter supplicastis ut eadem vobis confirmare auctoritate apostolica dignaremur. Nos igitur vestris precibus inclinati, personas vestras cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino poteris adipisci, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus, & castrum Montis majoris & villam Hisguerra, quod tibi Regina Tarasie, & castrum de Alanquer, quod tibi S. cum pertinentiis eorundem dictus pater cum omnibus filiis & filiabus suis donavit, sicut ea justè ac pacificè possidetis, devotioni vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani i i i. Nonas Octobris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

COMPOSTELLANO Archiepiscopo, & Zamorensi & Asturicensi Episcopis.

O Lim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij Regis Portugalensis testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus duximus confirmandum. Verùm quia nobiles mulieres Tarasie Regina & S. filia Regis ipsius dubitant ne super his quæ sibi dictus Rex eodem testamento legavit ab aliquibus eis molestia inferatur, nobis humiliter supplicarunt ut eadem eis confirmare auctoritate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsarum precibus inclinati, personas suas cum omnibus bonis &c. ut in confirmatione in eundem ferè modum usque sicut ea justè ac pacificè possident, ipsis

Epist. 117. Super eodem.

Epist. 118. De eodem.

Epist. 115. Super eodem.

Epist. 116. Super eodem.

curavimus auctoritate apostolica confirmare. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatinus si quis predictas nobiles super bonis predictis presumperit temere molestare, vos illum a presumptione sua per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo ratione pravia compescatis. Quod si non omnes &c. nihilominus exequantur. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus nostri anno quartodecimo.

PRIORI ET CONVENTUI
sancti Vincentij Vlixbonensis.

*Epist. 119.
Confirmatur
compositio facta cum Episcopo Vlixbonensi.*

Cum a nobis petitur quod iustum est, & honestum &c. usque effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, &c. usque assensu, compositionem quam dilecti filij F. Prior & P. Cantor Alcobatie iudices a sede apostolica delegati super libertate, exemptione, ac aliis rebus monasterij vestri inter vos & venerabilem fratrem nostrum Episcopum Vlixbonensem fecerunt, sicut sine pravitate providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, & in eorum authentico continetur, auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI, SUPERIORI, ET
Sacriste Alcobatie Vlixbonensis diocesis.

*Epist. 120.
Super eodem.*

Dilecti filij Prior & conventus monasterij sancti Vincentij Vlixbonensis a nobis humiliter postularunt ut compositionem quam dilecti filij F. Prior & P. Cantor Alcobatie iudices a sede apostolica delegati super libertate, exemptione, ac rebus aliis ejusdem monasterij inter ipsos & venerabilem fratrem nostrum Episcopum Vlixbonensem fecerunt, prout in eorum authentico continetur, apostolico dignemur munimine roborare. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatinus compositionem ipsam, sicut sine pravitate providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, faciatis per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo inviolabiliter observari. Quod si non omnes &c. usque exequantur. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus nostri anno quartodecimo.

LUNDENSI ARCHIEPISCOPO,
& Episcopo Rigenfi.

Ad nostram noveritis audientiam pervenisse quod Strango civis Lundensis per suggestionem falsitatis & veritatis suppressionem in quarto affinitatis gradu, quo suam contigit uxorem, a nobis dispensationis litteras impetravit. Afferunt namque quod ante contractum matrimonium gradum affinitatis ejusdem ignoravit omnino, ac sibi vitæ periculum imminere nisi cohabitaret eidem. quod utique a veritate, sicut accepimus, est penitus alienum. Quin potius, si hujusmodi copula permitatur, quamplures exemplo ipsius ad contractus illicitos aspirabunt, nec ab eis poterunt cohiberi. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, si premissis veritas suffragatur, cum intentionis nostræ non fuerit hujusmodi precatori mendaci dispensationis beneficium indulgere, litteris illis nequaquam obstantibus, quod canonicum fuerit sublato appellationis obstaculo statuatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Laterani vii. Idus Novemb. pontificatus nostri anno quartodecimo.

CESARAVGVSTANO ET
Tyrasonensi Episcopo, & R. Laim Archidiacono Taccensi Oscensis diocesis.

Ne vinea Domini Sabaoth redigatur in solitudinem ex neglectu, & uvæ non valens producere, tribulos germinet atque spinas, oportet nos in eam mittere operarios, cum ipsam personaliter excollere non valeamus, qui extirpatis nocivis & amputatis superfluis, ac propaginibus subrogatis, ad fructus producendum optatos habilem eam reddant. Sanè ex litteris Pampilonensis conventus nostris est aures intimatum quod cum venerabilis frater noster Episcopus & dilecti filij de Aociis Archidiaconus Oscensis & Decanus Tyrasonensis iudices delegati a nobis, Iohannem quondam eorum Episcopum a Pampilonensi Ecclesia removissent, ac sub pena excommunicationis injunxissent eisdem ut electionem de persona idonea celebrarent, ipsique carissimo in Christo filio illustri Regi Navarrae mandatum hujusmodi ostendissent, idem id non sustinens patienter, ad sedem apostolicam appellavit, & inhibuit eis ne aliquatenus eligerent sine ipso, graves minas intentans tam illis qui

qui eligerent quam ei qui electionem reciperet de se factam. Propter quod ipsi ultra terminum ad eligendum sibi præfixum eligere differentes, excommunicationis sententiam incurrerunt. Postmodum vero redeuntes ad cor, & Deum homini præferentes, absolutionis beneficium impetrarunt, juratoria juxta formam Ecclesiæ præstita cautione, ex qua sumpta occasione Rex idem totum ferè conventum, præter septem qui favebant eidem, & divina officia celebrant excommunicationis sententia parvipensâ, à regno suo profusus eiecit, personatus eorum, beneficia, ac qualibet bona Ecclesiæ, quæ ad dispositionem pertinebant illorum, pro sua occupans arbitrio voluntatis. Præterea idem Episcopus, defuncto bonæ memoriæ P. Eximinij mensæ ipsorum Archidiacono archidiaconatum illius fretus Regis potentia eisdem contradicentibus occupavit, ipsum M. Petri post interpositam ad nos appellationem assignans, licet de antiqua & approbata consuetudine Pampilonensis Ecclesiæ assignatio archidiaconatus ejusdem simul ad Episcopum & Capitulum pertineret. Propter quod non modicum scandalum est exortum; quia, sicut fama publica protestatur, dictus M. pro collatione archidiaconatus illius quatuor millia præfato Episcopo præstitit obolorum, & conventus nihil de sua mensa recepit à tempore quo dictus archidiaconatus fuit collatus eidem. Vnde non immeritò metuunt quòd bona mensæ ad nihilum redigi debeant, si dictus M. non removeatur ab illo. Ipse namque elemosinæ ac infirmariæ bona destruxit dissolutè vivendo, & archidiaconatum sanctæ Gemmæ, cui tunc temporis præsidebat, ignorante Capitulo pro magna pecuniæ quantitate pignori cuidam Militi obligavit, quem jam per octo annos detinuit & adhuc detinet idem Miles. Idem quoque Episcopus ad alienationes illicitas manus extendens, castra de Huarch & Montejardin, quæ inter bona Pampilonensis Ecclesiæ pretiosissima reputantur, irrequisito Capitulo prædicto Regi concessit, qui ea detinet violenter in enorme ipsius Ecclesiæ detrimentum. In cujus præjudicium præfatus Episcopus, ante latam in eum remotionis sententiam, multa de bonis ejus illicitè alienare præsumpsit, non solum Capituli verum etiam illorum irrequisito assensu quos ei coadjutores duximus deputandos. Porrò præfatus M. quia idem conventus mandato prædictorum judicum paruerunt, in eorum Ecclesia seculares Clericos intro-

Tom. II.

duxit, qui sprete sententia judicum eorundem, in ipsa cum excommunicatis præfatis diuina non metuunt celebrare. Cum igitur sæpèdicta Ecclesia sit adeo, sicut asseritur, desolata quòd nisi ei per nostræ sollicitudinis studium succurratur, vix adicere valeat ut resurgat, & excommunicatorum illorum malitia faciente quasi redacta in solitudinem, spinas & tribulos jam ceperit germinare, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districte præcipimus quatinus ad præfatum Ecclesiam personaliter accedentes, & habentes præ oculis solum Deum, ac super statu ipsius inquisita plenius & cognita veritate, auctoritate nostra, gratia, odio, & mundano timore postpositis, ex ea evellatis nociva, & plantetis utilia, ac revocatis ejectionis, detis Capitulo eligendi sibi Pontificem liberam facultatem, injungentes eisdem ut vobis præsentibus electionem de persona idonea canonicè satagant celebrare, ea vero quæ de bonis ipsius Ecclesiæ tam ab ipso Episcopo quam ab aliis alienata inveneritis illicitè vel distracta, ad jus & proprietatem ipsius legitime revocantes, & illa quæ sunt per violentiam occupata cum fructibus perceptis ex eis, sicut justum fuerit, Capitulo restitui facientes, super mensæ archidiaconatu prædicto quòd canonicum fuerit statuatis, in his omnibus appellatione postposita processuri. contradicentes, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam compescendo. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Non. Novemb. pontificatus nostri anno quartodecimo.

EPISCOPO, ET DILECTIS
filiis Abbati sancti Victoris &
Cancellario Parisiensi.

Dilecti filij Abbas & conventus Virziliacensis sua nobis in sinuatione monstrarunt quòd cum nobilis vir Comes Njvernensis ab eorum monasterio pro ipsius custodia duas procuraciones, in Pascha videlicet & festo beate Mariæ Magdalene, exigeret annuatim, & in receptione ipsarum ipsum monasterium enormiter aggravaret maxima Militum & servientum multitudine constipatus, iidem mille quingentas marcas argenti super procuracionibus illis ei tali conditione mutuo concesserunt ut in unaquaque prædictarum solemnitatam, si Virziliacum accederet, quinquaginta libris Altisiodorensis monete pro

B B b b

Epist. 123.
Scribitur pro
monachis Ve-
zeliacensibus.
Vide infra quib.
126.

moderata esset procuracione contentus, nec plus pro illa posset exigere donec ipsi monasterio redderet prætaxatam pecuniæ quantitatem. Verùm nunc, sicut dicitur, ut dictum possit monasterium in præfatis procuracionibus aggravare, terræ suæ quietam indixit pro eadem pecunia persolvenda. Cùm igitur jus suum in injuriam convertere non debeat idem Comes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatinus si forsitan sæpeditum monasterium per immoderatam procuracionem gravare voluerit, vos ipsius immoderantiam, gratia, odio, & timore postpositis, redigatis ad justum sublato appellationis obstaculo moderamen, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum Laterani 11. Idus Novembris, pontificatus nostri anno decimoquarto.

*EPISCOPO, ET DILECTIS
filiis Abbati sancti Lupi, & Decano
Trecensi.*

*Epist. 124.
Pro hisdem.*

CUm, sicut dilectis filiis Abbate & conventu Virziliacensibus intimantibus nostro est apostolatui referatum, nobilis vir Dux Burgundiæ gravia eis damna & injurias inferens, ter vel quater in anno villas eorum faciat deprædari occasione cujusdam consuetudinis quam in eisdem villis falso asserit se habere, & nimis dispendiosum esset & grave fratribus antedictis pro singulis querelis totiens apostolicam sedem adire, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus cùm ab eis fueritis requisiti, dictum Ducem, ut eis de damnis & injuriis irrogatis coram vobis exhibeat justitiæ complementum, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis, jurisdictione hujusmodi usque ad biennij tempus usuri. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum Laterani 11. Idus Novembris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*GEBENNENSI EPISCOPO,
& dilectis filiis Abbati de Abundantia &
Priori de Condamina Gebennensis diocesis.*

*Epist. 125.
Committitur
eis inquisitio
contra Archie-
piscopum Bi-
suntinum.*

Dilectis filiis Humberto, Stephano, & Petro Presbyteris Bisuntinæ diocesis denuntiantibus nos accepisse noscatis quòd venerabilis frater noster Bisuntinus Archiepiscopus, qui deberet esse in digni-

tate pontificali ex susceptæ administrationis officio suis subditis ad exemplum, ipsam non tantùm negligens famam suam evacuavit vivendo perversè, verùm etiam profusis & diversis excessibus factus multorum laqueus animarum, turpiter ac publicè sic coinquinare præsumit quòd de candido delabro in quo sedet fumum quibus præest emitit in salutis suæ dispendium potius quàm splendorem. Nam usque adeo est deditus simoniacæ pravitati quòd penes eum sine ipsa vix Ecclesiæ aliqua consecratur vel alicui aliquid spirituale confertur, compellens Clericos in apostolicæ sedis contemptum ad sacros ordines promovendos jurare quòd per litteras aliquas à sede apostolica impetratas aliquod ab eo beneficium petere non præsumant, & illos sustinens qui religionem exeunt, & alios in sacris ordinibus constitutos ac etiam moniales contrahere matrimonium & in seculo seculariter conversari, cujus frater uxorem legitimam, eo sciente, relinquens, cum quadam moniali contraxit, eam in domo publicè detinens ut uxorem, & ut patratum scelus ab alio fratre suo difficiliter revocari valeret, relictam ab eo, licet in litteratam, in cujusdam consecravimus monasterij Abbatissam, ipso fratre manente in seculo & continentiam non servante; Presbyteros & Clericos suos exactionibus jugibus adeo defatigatos quòd ipsi onere paupertatis depressi, tamquam rustici viliter in ignominiam honestatis ecclesiasticæ incedere compelluntur. Præter hæc autem cuidam Presbytero conferens interveniente pecunia decanatum, quendam Presbyterum qui manus in alium injecerat violentas, & eum custodiæ tradiderat carcerali, sustinet celebrare, scienter communicans & participans capientibus & vendentibus sacerdotes, & legalium matrimoniorum divortium, si pecunia interveniat, celebrari permittens. Et cùm quidam Bisuntini ac ferè omnes Presbyteri civitatis & diocesis suæ publicè detineant concubinas, ipse corrigere illorum aliquem non attentat, graviore contagio maculatus, quia cum Abbatissa Romanici-Montis consanguinitatis eum linea contingente incestum perpetrat impudenter, sicut fama publica ipsum vexat, & prolem à quadam moniali suscepit, cum cujusdam sacerdotis filia quasi publicè fornicando. Et cùm in ejus domo interfectus fuerit quidam Presbyter, nullam suscepit de ipsius interfecto-ribus, quos bene noverat, ultionem, & excommunicatos in mensa sua recipiens,

ac possessiones laicorum titulo pignoris detinens obligatas, quas recepta forte reddere contradicit. Incendiarios autem omnes, qui ei pecuniam pollicentur, absolvit, se de absolvendis illis potestatem asserens obtinere; ac nullam vel modicam residentiam faciens in Ecclesia Bisuntina, sæpissime in diebus solemnibus, quibus eandem Ecclesiam sua deberet honorare præsentia, se absentat, sic lubricæ vitæ patenter deserviens & intendens carnis luxui manifestè quòd laici scandalisati ex eo fornicationem non esse peccatum astruant criminale. Quia verò super his clamor ad nos frequenter ascendit, volentes exemplo Domini descendere ac videre, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & inquisita super his & aliis diligentius veritate, quòd canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, causam ipsam sufficienter instructam ad nostrum remittentes examen, præfigentes partibus terminum competentem quo se nostro conspectui repræsentent æquitatis iudicium recepturæ. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum Laterani xvi. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*EPISCOPO, ET DILECTIS
filiis Abbati sancti Vitoris, & magistro
Roberto de Corzon Canonico Parisiensi.*

Non solum zelus domus Domini, qui nos comedit quotiens ab illis opprimitur per quos deberet ab opprimentibus extento brachio defensari, nos vehementer inducit, verum etiam ille sinceræ dilectionis affectus quo dilecti filij nobilis viri Comitis Nivernensis zelamur salutem & honorem diligimus, exhortatur ut si quando nobis aliqua de ipsius actibus referuntur quæ famam suam obnubilant apud homines & conscientiam maculant apud Deum contra libertatem ecclesiasticam attentando, apud eum monitis & exhortationibus insilamus, quatinus prædecessorum suorum sequens vestigia, qui Ecclesiam Dei studuerunt honore congruo venerari, ea pro Deo & propter Deum per se ipsum corrigat & emendet, diligenti meditatione considerans quòd Dominus justus iudex principes illos qui se in conspectu ejus humiliant, & Ecclesie suæ exhibent se devotos, non solum glorificat in futuro, verum etiam magnificat in præsentia, & illorum posteritas est præcisâ de terra qui libertatem ecclesiasticam infregerunt. Ad nos-

Tom. II.

tram sanè audientiam dilecto filio Gualterio Abbate Virziliacensi significante pervenit quòd cum Comes præfatus monasterij Virziliacensis defensor esse deberet & pro eodem se murum defensionis opponere ascendentibus ex adverso, ipse non solum opprimentibus non obstitit, verum etiam de defensore factus est, quod non sine amaritudine cordis referimus, persecutor, non minus compatientes eidem quam monasterio memorato; quia etsi monasterio intulerit damna rerum, sibi tamen damnum innocentie, quod est gravius, irrogavit. A quadriennio namque quo ad regimen monasterij assumptus exitit idem Abbas, eundem favorabilem non potuit invenire: quin potius ipsum monasterium in rebus interioribus & exterioribus graviter molestavit, licet per partes de bonorum virorum consilio in quingentis libris Proveniensium & amplius servierit sibi gratis, cum ad nullum servitium ex debito teneretur, nec novus Abbas, sicut Comes eidem objecerat, aliquid sibi deberet servitium exhibere. His igitur non contentus, cuidam civi Bituricensi nongentas libras, in quibus ei monasterium minimè tenebatur, Abbatem eundem solvere compulit idem Comes, asserens se fidejussorem illi fuisse de prædicta pecunie quantitate. Cuidam quoque Iudæo, qui baptismi suscipiens sacramentum præfato monasterio dimiserat centum libras, reverso ad Iudaismum quasi canis ad vomitum, Abbatem ipsum coegit persolvere præfatam quantitatem pecunie pro suæ libito voluntatis, & servientes ipsius prædas, somarios, quadrigas, & res alias ejusdem monasterij & suorum hominum de terra monasterij sæpenumero acceperunt; in quibus etsi per eum illa fuerint restituta, monasterium tamen damnum non modicum noscitur incurrisse. Idem etiam servientes nemora monasterij pro libito destruunt, & quadrigas ejusdem pro castrorum ipsius Comitis munitionibus capientes, ipsas interdum per tres hebdomadas, & quandoque per mensem detinere præsumunt. Præterea ejusdem monasterij malefactores sæpedictus Comes receptans, ipsius homines contra illud agentes manutenere ac defendere contendit, qui sæpedicti cœnobij jura deberet ubique illibata servare. Et licet nec ad ejusdem Comitis nec ad alterius curiam idem Abbas & monachi super aliquibus trahi debeant secularem, sicut patet per privilegia Pontificum Romanorum, ipse tamen eosdem ad forum suum super multis

B B b b ij

multotiens evocavit, moliens ejusdem infringere monasterij libertatem. Pluries quoque vias & semitas circa Virziliacum fecit arctè adeo custodiri quòd nec ligna nec aqua illuc afferri neque alia necessaria potuerunt, anno præterito locum eundem vindemiarum tempore sic constringens quòd monasterij homines nec ad vindemiam egredi poterant, nec somarij ad mustum vel ad aliud deferendum, impediendo mercatum, & capiendo somarios victualia & quælibet alia necessaria deferentes. Et cum ad mandatum carissimi in Christo filij nostri Philippi Francorum Regis illustris à molestatione hujusmodi destitisset, quamplures ipsis & eorum hominibus multas & enormes injurias manifestè ac clanculo intulerunt. Quidam namque prædones per terram ejusdem Comitis ingressum & egressum habentes, qui comedentes in quadam villa ipsius cum præda monasterij sunt inventi, Virziliacum per aliquantulum temporis sic vallarunt quòd nec monachis nec aliquibus hominum monasterij tutus patebat egressus. Porro cum Iocelinus Miles, homo ejusdem Comitis, equitaturis & rebus alijs quosdam de monachis spoliavit, eidem opprobria inferendo, quendam prioratum ad ipsum monasterium pertinentem invaserit violenter & subripuerit bona ejus, idem ab eodem Abbate & ipsius fratribus humiliter requisitus, nec illius nec aliorum malefactorum malitiam voluit refrænare, licèt id solo verbo facere potuisset. Quin potiùs afflictionem superaddens afflictis, prioratum de Dornetiaco salvavit ad idem monasterium pertinentem; & bona ipsius per dimidium annum detinens occupata, ipsos decimis ejusdem villæ, quas per annos plurimos possederant, spoliavit, & extendens ad hæcenus inaudita postmodum manus suas, molendinorum eorundem ferros per servientes suos fecit exinde asportari. Propter quod cœnobij supradicti conventus adeo fuit arctatus quòd nisi ad preces quorundam virorum bonorum restituisset eosdem, necessitate cogente claustrum fuisset egressus. Ceterùm Iohanni nato quondam Præpositi Afcenij, qui hereditario jure in ipsius loci præpositura succedere nititur, qui potiùs deberet obfistere, se favorabilem exhibens idem Comes, Abbatem & conventum prædictos compellere nititur ut eidem in foro civili respondeant super illa, licèt coram civili vel ecclesiastico iudice super ipsa cuiquam respondere non debeant nisi de mandato sedis apostolicæ spe-

ciali. Verùm cum ab eis ipse fuerit sæpius requisitus ut super his & alijs injurijs ipsis multipliciter irrogatis satisfieri faceret competenter ab ipso in debita molestatione quiescens, preces eorum surdis auribus pertransivit: quin immo Priorem monasterij & quasdam personas alias in stagnum suum est projicere comminatus. Et licèt ferè conventus medietas Nivernum accedens, & coram eo humi prostrata, eidem super hoc humiliter supplicavit, eorum tamen precibus nequivit aliquatenus inclinari. Deum ejus consiliarijs præfati monachi supplicarunt ut cum eo tractarent de pace inter se & sæpeditum monasterium reformanda: qui eis, post multos tractatus habitos cum eodem, taliter responderunt, quòd ejus non possent benivolentiam obtinere nisi ab eis sibi & à burgenfibus Virziliaci mille libræ Proveniensium solverentur, quod iidem exequi utique nequivissent sine gravi & enormi monasterij detrimento. Ex hoc siquidem prædicti burgenfes perterriti adeo extiterant quòd nisi Abbas præfatus arripuisset propter hoc iter ad sedem apostolicam veniendi, se deserto Virziliaco in urbibus & oppidis regijs recepissent; præsertim cum per Archiepiscopos & Episcopos, Abbates, & alios viros religiosos, & per nobilem virum Ducem Burgundia ac Barones alios, ac tandem per Regem præfatum moneri eum fecerint & rogari ut ab ipso molestatione desistens & satisfaciens eis de damnis & injurijs irrogatis, monasterium ipsum cum villa & suis hominibus manuteneret & defenderet, ut teneretur, nec sic potuerit ad hæc ejus animus inclinari. His etiam non contentus, hoc anno, postquam idem Abbas iter arripuit ad sedem apostolicam veniendi, per ministros suos Comes ipse vindemias Virziliaci fecit adeo impediri quòd ejusdem loci burgenfes vindemiare tempore congruo nequiverunt, ipsis ministris mercenarijs de vineis expellentibus, & uvas spargentibus per plateas, quampluribus de hominibus monasterij vulneratis, captis somarijs & ex eis pluribus interfectis. Unde idem monasterium damnum ad valentiam quingentarum librarum, & burgenfes trium milium marcarum & amplius incurrisse dicuntur. Illud autem quod monasterium & burgenfes de vindemijs habuerunt, Regis prædicti beneficio est obtentum, qui hujusmodi prohibuit malefactum. Præterea iidem ministri molendinum Præpositi ejusdem monasterij confringentes, molas & ferrum ipsius per violentiam asportarunt.

De quibus omnibus tanto gravius sumus moti quanto magis sapiedictum monasterium majori amplectimur in Domino caritate. Cum igitur hæc noscantur in salutis ejusdem Comitum dispendium redundare, & ejus honori non congruat hoc tempore tam nobile membrum sedis apostolicæ, videlicet ipsum monasterium, persequi quoniam & alij catholici Principes in persecutione quam Dei Ecclesia patitur à tyranno, ipsi viriliter adesse deberent, sicut devoti filij piæ matris, nobilitatem ejus per nostras litteras rogamus attentius & monemus & exhortamur in Domino, in remissionem sibi peccaminum injungentes ut ob ejus reverentiam & honorem qui dat humilibus gratiam & superbis resistit, se in conspectu ejus humilians, præfatis Abbati & conventui se per se ipsum satisfaciat de prædictis, ab ipsorum & monasterij sui indebita molestatione quiescens, quod eis de ipso nulla remaneat justa materia conquerendi, & divinam, quam in his offendit graviter, majestatem valeat complacere, ac per hoc apostolicæ sedis mereatur propensius gratiam & favorem. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatinus nisi Rex præfatus, cui super hoc dirigimus scripta nostra, infra duos menses pacificare & terminare sine firmatione duelli ortas inter eundem Comitem & Abbatem & monachos memoratos poterit quaestiones, vos ex tunc, cognita veritate, ipsum Comitem ad satisfaciendum eidem de datis damnis & irrogatis injuriis, & ab ipsorum molestatione indebita desistendum, per excommunicationis sententiam in personam & si necesse fuerit, interdicti in terram suam, sublato appellationis obstaculo, compellere absque moræ dispendio non tardetis, commissione ista, quotiens opus fuerit, usque ad triennij tempus usuri, jurisdictionem vestram ad alia maleficia, si qua interim contraidem monasterium commiserit, extendendo, ita quod ea quæ sibi à sede apostolica sunt indulta faciatis per distinctionem ecclesiasticam firmiter observari. Non obstantibus litteris, si quæ appa-ruerint, harum tenore tacito, à sede apostolica impetratæ. Quod si non omnes & c. duo vestrum ea sublato cujlibet contradictionis & appellationis obstaculo nihilominus exequantur. Datum Laterani Idibus Novemb. pontificatus nostri anno quartodecimo.

Scriptum est super hoc nobili viro Comiti Nivernensi. Scriptum est super hoc Regi Francorum illustri.

SENONENSI ARCHIEPISCOPO,
& suffraganeis ejus.

Cum quieti Virziliacensis monasterij, quod sedem apostolicam nullo respicit mediante, paterna volentibus sollicitudine providere, inter cetera quæ nos, prædecessorum nostrorum sequentes vestigia, eidem monasterio duximus indulgenda, auctoritate apostolica interdiceretur curaverimus, sub excommunicationis vinculo inhibentes, ut infra ejusdem monasterij pertinentias crucibus terminatas nullus hominem capere, invadere, seu bona sua auferre, sive assultum facere, vel quamlibet offensionem irrogare præsumat, & nonnulli filij Belial, Dei timore posthabito, tempore hoc, quo superabundat iniquitas, refrigerente caritate multorum, apostolica inhibitione contempta, contravenire præsumant immunitatem hujusmodi sæpius infringendo, sicut dilectorum filiorum Abbatis & conventus ejusdem loci nobis conquestio patefecit, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatinus cum ab ejusdem monasterij Abbate ac fratribus fueritis requisiti, quilibet vestrum parrochianos suos, quos constitit immunitatem prædictam temere infregisse, tamdiu faciat, nisi congruè satisfecerint, excommunicationis sententiæ subjacere & tamquam excommunicatos ab omnibus arctius vitari donec satisfactione de perpetratis excessibus exhibita competenti, per eum beneficium absolute obtineant, vel si fortè delicti quantitas id exegerit, ad sedem accesserint apostolicam absolventi. Datum Laterani xiv. Kal. Decembr. pontificatus nostri anno quartodecimo.

Epist. 127. Super eodem.

In eundem modum scriptum est Lugdunensi Archiepiscopo & suffraganeis ejus.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI,
& Episcopo & dilecto filio Decano Trecenti.

Sicut dilectus filius nobilis vir Vrsio Camerarius carissimi in Christo filij nostri Philippi Francorum Regis illustris transmissis nobis suis litteris indicavit, cum à venerabili fratre nostro Aurelianensi Episcopo super duobus feodis quæ dicebat ad se dictus Episcopus pertinere coram dilecto filio Decano Carnotensi & conjudicibus suis auctoritate nostra traheretur in causam, memoratus Episcopus proposuit in ipsorum judicium præsentia contra ipsum quod domum quandam eorum feodorum alteri pertinentem idem Camerarius de-

Epist. 128. De negotio Episcopi Aurelianensis & Camerarii Regis.

vastarat, deportans ibidem inventa pro libito violenter, & alterum feodum occupans minus iuste, licet dictus Episcopus de suis hominibus nunquam sibi debitam iustitiam denegasset. Propter quod & domum reedificari destructam cum ablato- rum restitutione ac feodum taliter occupa- rum sibi ab eodem restitui cum instantia postulabat. Sed ad hæc ex parte ipsius responsum fuit taliter ex adverso, quod non debebat super his coram ipsis iudicibus liti- gare, pro eo quod si quid in ipsis vel de ipsis feodis fecerat, prætextu castellanæ de Merevilla potuit fecisse licenter, & id tanto tempore obtinuerat quod non extra- bat memoria aliter esse factum. Proposuit insuper quod ipsam castellaniam de feodo regio possidebat, & tale jus erat castella- niæ ipsius quod si quis infra ejusdem metas homicidium perpetraret, Dominus Mere- villa in homicidam exercens publicam ul- tionem, non tantum bona ipsius capere, verum etiam suas potest possessiones posi- tas infra metas dictæ castellanæ diripere, sive in feodum sive modo alio illas a quo- cunque teneat homicida, & id sibi etiam licet illi facere vel inferre qui dicto Domi- no castri Merevilla debitam custodiam de- negaret. Propter quæ si domum vastave- rat memoratam, sibi vendicatis bonis, in homicidam, cujus erat ipsa, vindictam pu- blicam exequendo, & de feodo alio, pro eo quod ipsi debita dicti castri custodia negabatur, se posuit in saisinam, nullam ob hoc dicto Episcopo injuriam irrogabat, immo in his utebatur potius jure suo, præ- fertim cum in præsentia dicti Regis de feo- do ipso dicto Episcopo justitiæ plenitudi- nem obtulerit se facturum, & ipsum Re- gem asseruerit inhibuisse sibi ratione domi- nij viva voce ne de præmissis feodo spe- ctante ad ipsum non nisi coram eo alicui responderet, exhibens litteras ejusdem Re- gis monitorias iudicibus memoratis ut præ- fato superfederent negotio, quia paratus erat eidem Episcopo super feodo justitiam exhibere, sed causam ipsam ad eundem Regem remitterent audiendam. Sed ipsi iudices, non contestata lite, ipsius Came- rarij exceptiones hujusmodi minimè admit- tentes, terram suam sub interdicti senten- tia posuerunt. propter quod gravamen idem Camerarius verebatur ne adversus eum præsumerent graviora. Quocirca dis- cretioni vestræ per apostolica scripta man- damus quatinus si vobis constiterit cog- nitionem & decisionem ipsius negotij, non ad ecclesiasticum, sed ad secularem judi-

cem pertinere, ipsumque Camerarium pa- ratum fuisse hoc in delegatorum præsentia comprobare, vos interdicti sententiam prolatam ab eis in terram ipsius faciatis sublato appellationis obstaculo non serva- ri. Nullis litteris veritati & justitiæ præju- dicantibus à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes his exequendis potue- ritis interesse, duo vestrum ea &c. Datum Laterani xvi. Kal. Decembris, pontifica- tus nostri anno quartodecimo.

EPISCOPO ESCVLANO.

Sicut te accepimus referente, cum ve- nerabilis frater noster Episcopus Hof- tiensis olim per tuam transiens civitatem tibi dederit in mandatis ut Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, quos ibidem invenit passim tabellionatus officium exer- centes, excommunicationis vinculo inno- dares & eos qui ab illis publica reciperent instrumenta, tu licet id feceris, ex manda- to tamen Episcopi dicti dissimulasti post- modum de Subdiaconis donec qualiter contra ipsos & alios in sacris ordinibus con- stitutos deberes procedere sedem duceres apostolicam consulendam. Quocirca frater- nitati tuæ per apostolica scripta man- damus quatinus Clericis in sacris ordini- bus constitutis tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem appel- latione postposita interdicas. Datum Late- rani vi. Kalend. Decembris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*ALBANENSI ELECTO
apostolicæ sedis Legato.*

Ad audientiam nostram te significan- te pervenit quod licet quamplures Ecclesiæ Lombardiæ certum numerum ha- beant præbendarum, illarum tamen Ca- nonici dictum numerum excedentes, pie- runque ad unam præbendam plures de suis eligunt consanguineis & amicis: qui cum sint juvenes & insufficientes ad obsequium earundem, & nolint vel forte non debeant ad superiores ordines promoveri, contingit ibidem propter eorum schismata ido- nearum personarum interesse defectum, & maxime sacerdotum. Quare in spiritualibus & temporalibus non modicum sustinent detrimentum. Vnde nobis humiliter supplicasti ut certo numero non obstante, dictas Ecclesias de personis idoneis, quæ velint & possint onus hujusmodi sustinere, tibi liceat ordinare. Quocirca discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus qua- tinus si quos inveneris in ipsis idoneos ad

gradum sacerdotij assumendum, tu illos, ut se ad superiores ordines faciant promoveri, per subtractionem beneficiorum appellatione cessante compellas. Alioquin in præfatis Ecclesiis personas idoneas, per quas hujusmodi possint suppleri defectus, juxta quod videris expedire, appellatione postposita ordines, removendo prorsus ab illis eos qui ad unam eandemque præbendam contra statuta canonica insimul sunt assumpti, non obstante contradictione insufficientium vel eorum qui tales eligere vel assumere præsumperunt. Datum Laterani 11. Non. Decembris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ILLVSTRI REGI
Francorum.

Super hoc scriptum est dilectis filiis Abbati sancti Victoris, W. Archidiacono, & Cancellario Parisiensi ut dictum Regem ad hoc efficaciter monerent & prudenter inducant.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Germani de Pratis Parisiensi.

Cum olim ex parte vestra nobis fuisset querimonia præsentata quod nobilis mulier H. de Nongento & filij ejus ac quidam alij Sueffionensis diocesis homines monasterij vestri sua potentia deprimentes carceri manciparent, & eis imponentes exactiones indebitas, prata, vineas, & alias possessiones vestras invaderent violenter, venerabili fratri nostro Episcopo & dilectis filiis Decano sancti Frambaldi & magistro I. Canonico Silvanectensi nostris dedimus litteras in mandatis ut præfatam nobilem & alios monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellerent ab hujusmodi præsumptione desistere &, ut tenebantur, restituere occupata. Cum igitur iidem prædictam nobilem legitime citavissent, & ipsa per magistrum H. procuratorem suum ipsorum se conspectui præsentasset, super diversis capitalis & querelis quæ in eorundem judicium sententia continentur expressæ hinc inde propositis lis exitit contestata, & legitimis induciis assignatis, testes quos pars utraque prduxit iidem iudices receperunt. Quorum depositionibus postmodum de consensu partium publicatis, & competentibus terminis disputatione pluries habita super eis, tandem partibus injunxerunt ut suas redigerent allegationes in scriptis, & eas sibi termino quem eis assignaverant præsentarent. Verùm procurator nobilis antedictæ statuto termino comparuit coram eis, & temporis præscriptionem allegans, ad probandum eandem inducias postulavit. Iudices verò, quia jam erant depositiones testium publicatæ, interloquendo dixerunt quòd super hoc testes non erant aliqui admittendi, sed si haberet aliqua instrumenta, illa exhibere curaret. At procurator prædictus ab interlocutoria ipsa vocem ad nos appellationis emittens, appellationi suæ certum terminum assignavit. Verùm quia in nostris litteris remotus erat appellationis objectus, dicti iudices, habito super hoc juris peritorum consilio, appellationem ipsam frivolam reputantes, & ad proferendam sententiam certum terminum præfigentes, præfatam nobilem peremptoriè citaverunt, in quo vobis comparentibus, ipsa

Epist. 112.
Confirmatur
quardam sen-
tentia Jara pro-
cia.

Epist. 111.
De libertate
sententiæ in fa-
vorem Eccle-
siarum.
Fidei scripta 1791.
110. & 1791.
lib. 17. 1791. 76

Sinceræ caritatis affectio quam erga personam tuam gerimus nos inducit ut quanto propensius regium zelamur honorem, tanto sollicitius tibi suadere curemus ne quid unquam per te vel tuos erga sanctam Ecclesiam Christi sponsam aut ipsius jura improvidè attentetur per quod ei valeat derogari, præsertim cum illius intuitu à quo ad ipsius defensionem Ecclesiæ gladium suscepisti, eandem tenearis potius defensare. Sanè ad nostram noveris audientiam referente venerabili fratre nostro Rothomagensi Archiepiscopo pervenisse quòd justitiarum tui per Normaniam constituti & quidam alij regis ditioni subjecti, postponentes penitus zelum Dei, præpediunt laicos ægritudine laborantes ne de terris suis vel hereditatibus aliquid in elemosynam alicui largiantur sive pro suarum animarum salute secundum ecclesiasticam sanctionem, vel condant testamentum exinde in ultima voluntate, imponentes illis post obitum crimen, sicut asserit, usurarum qui poenitentes iudicio Ecclesiæ satisfactione præmissa, viam sunt universæ carnis ingressi, ut prætexto criminis usurarum decedentium bona fisco regio in detrimentum juris ecclesiastici applicentur. Quia igitur te non decet hujusmodi sustinere, cum hoc vergat in derogationem ecclesiasticæ libertatis, serenitatem regiam rogamus & monemus quatinus executores præfatos taliter ab hujusmodi temeritate tradita tibi potestate compescas quòd moderamine regio hæc detestanda extorsio extirpetur, & præter æternam gloriam, quam ex hoc promereberis in futuro, gratiam tibi Dominus auceat in præsentem. Datum Laterani 11. Non. Decembris, pontificatus nostri anno quartodecimo.

nec per se nec per aliquem responfalem ipforum fe confpectui præfentavit. Propter quod iteratò illam peremptoriè citaverunt, fed quia tunc comparere contempfit, tertio peremptoriè evocarunt eandem ad fententiam audiendam. Cùm ergo tunc etiam eorum contempfit adire præfentiam per fe vel idoneum responfalem, ipfi habito prudentum virorum confilio, vifis & auditis attestationibus, & utriusque partis rationibus diligenter infpectis, diffinitivam in fcriptis fententiam protulerunt. Postmodum verò cùm B. procurator monafterij veftri à nobis postulaffet eandem fententiam confirmari, & H. ejuſdem nobilis procurator fe oppofuiſſet eidem, dilectum filium I. Subdiaconum & Capellannum noſtrum eis conceſſimus auditorem. In cujus præfentia licet procurator præfata nobilis nihil rationabile objeciffet, ficut ab eodem didicimus auditore, occultè tamen, ut dicitur, ſuper ipfo negotio contra inhibitionem auditoris ejuſdem litteras impetravit, & inlicitiatus abceſſit. Nos igitur, ne idem ex fraude ſua videretur commodum reportaffe, dilectis filiis ſancti Dionyſij & de Strata & ſancti Dionyſij Prioribus Pariſienſis dioceſis dedimus in mandatis ut huiusmodi litteris non obſtantibus inquirerent de prædicta fententia diligentius veritatem, & ſi juſtam reperirent eandem, ipſam auctoritate apoſtolica confirmarent, & facerent per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtponita firmiter obſervari. Partibus igitur in eorum præfentia conſtitutis, pars veſtra poſtulavit inſtanter ut juxta mandatum apoſtolicum inquirerent de fententia memorata, & confirmarent eandem, ſi juſtè ac rite cognofcerent promulgatam, ipſam fententiam producens in medium ſigillis prædictorum judicum communitam. Ceterùm procurator nobilis ſæpèdictæ fententiam ipſam ſibi petiit exhiberi & terminum aſſignari infra quem plenius ſuper tranſcripto ipſius deliberare valeret. Quibus ipſi conceſſis, cùm tandem poſt altercationes multiplices adinvicem habitas, pluribus terminis partibus aſſignatis, eadem eſſent in ipſorum præfentia conſtituta, ac pars veſtra in poſtulatione confirmationis fententiæ perſeverans, ſuper ea veritatem petiiffet inquire, iudices ipſi à procuratore ipſius nobilis quæſierunt utrum aliquid fententiæ vellet obicere propter quod ad ipſius confirmationem procedere non deberent. Qui ſe nihil contra fententiam coram eis proponere velle

reſpondens, nec aliquid agere in ipſorum præfentia, in vocem appellationis prorupit, & receſſit contumaciter ab eisdem. Ipſi verò eandem nobilem peremptoriè citaverunt. Coram quibus procurator ipſius comparens, appellationem quam prius emiſerat innovavit, recedens ab eorum præfentia contumaciter iteratò. Porro iudices ipſi atredentes quòd huiusmodi fruſtratorie appellationis obtentu non eſſet negotium differendū, cùm in noſtris litteris appellationis eſſet diffugium intercluſum, inquisiverunt de præfata fententia, diligenter inſpicientes dicta teſtium coram prioribus iudicibus productorum, & cùm nihil rationabile inveniffet propter quod deberet ipſius confirmatio retardari, de prudentum confilio juſtè ac rite prolatam pronuntiaverunt eandem & auctoritate apoſtolica confirmarunt, juxta quod in eorum authentico plenius continetur. Postmodum autem vos gravem in auditorio noſtro feciſtis querimoniam recitari quòd cùm ſuper præfatis querelis ad dictum Episcopum & conjudices ſuos noſtras litteras impetraveritis, & ipſi teſtibus hinc inde receptis, ſicut ſuperius eſt expreſſum, & rationibus utriusque partis plenius intellectis, in quibusdam prædicta nobili & in quibusdam pro monaſterio veſtro fententiam promulgarint, & præfatus Abbas ſancti Dionyſij & college ipſius de mandato ſedis apoſtolice fententiam confirmarint eandem, præfata nobilis, conſiſa potiùs de ſua potentia quàm de jure, utrique fententiæ ſe contumaciter oppoſuerat, nec monaſterium veſtrum ſuper rebus adjudicatis eidem deſiderat moleſtare. Propter quod ex parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatum ut finem litibus imponentes, quod à prædictis iudicibus noſtra fuerat auctoritate ſtatutum apoſtolico dignaremur munimine roborare. E contra verò R. dictæ nobilis procurator tunc propoſuit coram nobis quòd cùm eadem nobilis à primis iudicibus manifeſtè ſentiens ſe gravari, noſtram audientiam appellaffet, ipſi appellationi ejus minime deſerentes, tam diffinitivam quàm excommunicationis tulerunt fententiam contra eam: quam cùm poſtmodum per iudices poſteriores confirmari peteretis inſtanter, ac ipſa coram eis legitimas exceptiones proponeret, quas offerrebat ſe coram arbitris continuo probaturam, quia ipſi iudices huiusmodi noluerunt exceptiones admittere, ab eis, tamquam ſibi certa ratione ſuſpectis, noſtram iterum audientiam appellavit. Sed ipſi appellatione con-

tempra

repta nihilominus in negotio processerunt. Nos igitur finem litibus volentes imponi, dilectis filiis Decano & magistris Gualtero Cornuto & Roberto de Corzon Canonicis Parisiensibus nostris dedimus litteras in mandatis ut si constaret eisdem posteriores iudices perperam processisse, revocato in statum debitum quicquid factum esset per eos, sententiam à prioribus iudicibus promulgatam, prout justum foret, appellatione remota confirmare vel infirmare curarent, alioquin quod à posterioribus iudicibus auctoritate nostra providè factum esset per censuram ecclesiasticam facerent sublato appellationis obstaculo inviolabiliter observari. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium à sede apostolica impetratis. Sanè duo illorum, Decanus videlicet, & magister Gualterus, tertio collega ipsorum se legitime excusante, partibus convocatis, examinatis testibus, & publicatis attestationibus eorundem, ac allegationibus diligenter auditis, iurisque ordine in omnibus observato, de prudentum virorum consilio processum posteriorum iudicum per diffinitivam sententiam confirmarunt, auctoritate quaungebantur firmius inhibentes ne quisquam in præjudicium confirmationis ipsius temerè aliquid præsumeret attentare. Tunc verò dicta nobilis per suas est patentes litteras protestata quòd præfata sententia parebat atque pareret. Demum nos sæpeditam sententiam à secundis & tertiis iudicibus approbatam auctoritate apostolica confirmantes, dilectis filiis Abbati sanctæ Genovefæ ac Priori sancti Martini de Campis per scripta nostra mandavimus ut eandem, sicut est iusta, auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, facerent firmiter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescerent. Qui Willelmum Militem filium ejusdem nobilis legitime citaverunt, & eo in ipsorum præsentia constituto, ex parte vestra propositum extitit contra eum quòd ipse contra sæpeditam sententiam temerè veniens, non servabat eandem, sed ipsam potius per violentiam infringebat. Unde pars vestra postulavit ut juxta mandatum apostolicum ipsum compellerent ad observationem ejusdem. At ipse contra sententiam rationabile nihil obiciens, quasdã opposuit exceptiones frivolas ad negotium differendum, asserens dictum Priorem sancti Martini sibi esse suspectum, pro eo quòd tu, fili Abbas, in causa sancti Martini executor tunc eras, quod tamen

Tom. II.

verum non fuerat, sicut ex parte vestra extiterat negatum omnino. Adjecit etiam quòd cum monachi sancti Martini accedunt ad monasterium vestrum, tamquam fratres recipiuntur in eo, & è converso monasterij vestri monachi recipiuntur ab illis, propter quod super his arbitros postulavit. Ad hoc autem ultimum pars vestra respondit quòd non alio fraternitatis vinculo monachis sancti Martini quam aliorum monasteriorum monachis nigri ordinis eratis astricci. Prædicti verò iudices, licet hujusmodi causæ frivole viderentur, & primam scirent penitus esse falsam, ad malitiam tamen ipsius Militis convincendam quæsiverunt ab eo utrum se vellent pœnæ alicui obligare si forsitan in probatione deficeret prædictorum, si probandi sibi hæc concederent facultatem. quod idem facere recusavit omnino. Unde iudices ipsius evidens subterfugium attendentes, auctoritate sibi apostolica præceperunt ut sæpeditam diffinitivam sententiam firmiter observaret, nec venire præsumeret contra eam; alioquin ipsum & omnes contradictores excommunicationis vinculo innodabant. Sed idem non solum contra ipsam sententiam venire præsumpsit, verum etiam vobis & hominibus vestris graves injurias irrogavit. Propter quod iidem iudices in ipsum, tamquam in rebellem & contumacem, excommunicationis sententiam proferentes, fecerunt eundem excommunicatum publicè nuntiari, id ipsum suis litteris nuntiantes. Ipse verò iniquitatem iniquitati & contemptui contemptum apponens, monachos vestros qui apud Nongentum manebant crudeliter pertractavit, & in domibus suis detinuit sic inclusos quòd ipsi nec exire poterant nec ad eos aliqui introire, quos postmodum violenter eiciens, rebus suis nequiter spoliavit, alias eis damna & injurias inferendo. Et ut monasterium vestrum fatigaret laboribus & expensis, quasdam à nobis veritate suppressa & suggesta nihilominus falsitate ad dilectos filios sancti Lupi & sancti Martini Abbates & R. de sancto Quintino Canonicum Trecentem fecit literas impetrari, in quibus continebatur quòd cum vos eum super quibusdam possessionibus & rebus aliis coram præfatis Abbate sanctæ Genovefæ ac Priore sancti Martini de Campis auctoritate nostra traxissetis in causam, iidem legitimas exceptiones admittere recusantes, in ipsum & quosdam homines suos excommunicationis & in terram ejus interdicti sententias post appellationem ad nos legitime

CCC

interpositam promulgarant. Propter quod nos præfatis Abbatibus & Canonico nostris dedimus iteris in mandatis ut si sententias ipsas invenirent post appellationem ad nos legitimè interpositam esse latas, denuntiantes eas auctoritate nostra penitus nullas esse, in causa ipsa procederent juxta priorum continentiam litterarum; alioquin partes remitterent ad iudicium priorum examen. Cùm igitur dicti posteriores iudices vos ad suam præsentiam citavissent, procurator vestri monasterij in ipsorum præsentia constitutus ne occasione hujusmodi litterarum procederent inhibuit appellando, eò quòd falsa suggestione ac veritate suppressa fuerant impetratæ, cùm de his omnibus quæ superius sint expressa nullam facerent mentionem. Quia igitur mendax precator carere debet penitus impetratis, dilectis filiis A. Archidiacono, Succentori, & Decano sancti Germani Antiodorensis Parisiensis nostris dedimus litteris in præceptis quatinus prædictis litteris, quas constat veritate tacita impetratas, nequaquam obstantibus, & revocato in irritum si quid occasione ipsarum invenerint attentatum, latam in eum & alios contradictores excommunicationis sententiam tandiu faciant auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo firmiter observari donec de damnis & injuriis irrogatis monasterio vestro satis faciat competentem, & sufficientem exhibeat cautionem quòd nec ipse nec ejus heredes contra sæpèdictam diffinitivam sententiam venient, sed eam de cetero firmiter observabunt. Ne igitur super sententia totiens confirmata possitis ulterius molestari, nos eandem sententiam, veritate perspicaciter intellecta, inviolabili confirmationis munimine roboramus, perpetuum alteri parti silentium imponentes, ac decernentes irritum & inane si quid de cetero apparuerit impetratum. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis & constitutionis infringere &c. usque incursum. Datum Laterani Idibus Decembris, pontificatus nostri anno xiv.

MAGISTRO ROBERTO
de Corzon Canonico Parisiensi &
conjudicibus suis.

Epist. 133.
Dantur indu-
cie ad execu-
tionem voti.

Dilectus filius nobilis vir Walterus Dominus de Avesnis transmissa nobis petitione monstravit quòd cùm affixo suis humeris signo crucis ad subsidium terræ sanctæ voverit proficisci, & se ad iter peregrinationis accinxerit exequendum, B. Subdiaconus frater suus Cantor quon-

* Bocharius.
Vide Meyer. lib.

dam Ecclesiæ Laudunensis, qui devastaverat, Dei timore postposito, & abjecto habitu clericali, hostiliter terram suam incendio multiplici & rapinis, accinctus balteo militari, ab ipso Waltero monitus assidue curare noluit usque ad ejus reditum dictam terram, sed ab eo recedens animo indignanti, eidem fratri ac ejus terræ graviter adversatur. Vnde cùm ex discessu suo irreparabile damnum per ipsum B. sibi ac ejus terræ timeat proventurum, nobis humiliter supplicavit ut propter necessitatem hujusmodi ad exequendum votum emissum sibi & familiæ suæ concedere dignemur inducias competentes. Vnde nos venerabilibus fratribus nostris Suesionensi & Meldensi Episcopis & dilecto filio Abbati Longipontis Suesionensis diocesis nostris dedimus litteris in mandatis ut auctoritate nostra dilationem exequendi votum peregrinationis prædictæ, quoad eis consisterit durare hujusmodi absque dolo & fraude necessitatis articulum, concedant eidem, ipsum & familiam suam non permittentes super hoc ab aliquo molestari, ita quòd, eo cessante, ad nostrum consilium & mandatum reddat Domino quod promissit, in terræ sanctæ subsidium properando, & interim ad subventionem ipsius juxta possibilitatem suam, quemadmodum cum fratre Aimaro Thesaurario domus militiæ Templi Parisiensis, cui super hoc scribimus, poterit convenire, competens mittat subsidium; cùm, sicut pro certo didicimus, eo plus solito indigeat ipsa terra. Ne igitur occasione cautionis quam recepistis ab ipso cùm relaxatis excommunicationis sententiam, quam pro eo quòd votum non exequatur emissum tulistis in eum, mandatum nostrum valeat impediri, præsentium vobis auctoritate mandamus quatinus permittatis ut juxta præscriptam formam in ipso negotio procedatur. Datum Laterani 11. Idus Decembris, anno quart odecimo.

I E R O S O L Y M I T A N O
Patriarchæ apostolicæ sedis Legato.

Præsentata nobis electione quam dilecti filij Capitulum Nicosiensis Ecclesiæ de dilecto filio magistro Durando ejusdem Ecclesiæ Thesaurario celebrarunt, licet ejusdem Capituli & suffraganeorum ac carissimi in Christo filij nostri Cypri Regis illustris & plurium aliorum litteras recepimus super ea, quia tamen non nisi unus de electoribus se nostro conspectui præsentavit, electionem eandem sufficienter exa-

8. 1111. 1.
an. 1111. 1.
appellatio
per litteras

7.
8.
9.
10.
11.
12.

Epist. 133.
De electione
Archiepiscopi
Nicosiensis

minare nequimus secundum apostolica sedis morem. Vnde nec ipsam valuimus confirmare, cum & nobilis vir Gualterus de Monte-Beliardo, qui dicitur parochianus ipsius, de persona eiusdem electi per litteras suas quadam nobis suggererit quæ idem electus asseruit esse malitiosè conficta propter odium quo idem nobilis Regem persequitur memoratum. Verum quia onerosum esset & grave, propter maris & viarum pericula, ob hoc iteratò ad sedem apostolicam laborare, palleum, insigne pontificalis officij, ad te, tradendum eidem, duximus destinandum; fraternitati tuæ per apostolica scripta mandantes quatinus si post denuntiationem super hoc à te factam infra mensem apparuerit persona quæ legitimè velit & possit aliquod impedimentum canonicum obicere contra ipsum, tu causam audias, & eam appellatione remota canonico sine decidas; & si vel impetitus non fuerit, vel extiterit absolutus, tu ipsum precipias consecrari, ac deinde conferas ei palleum sub forma quam tibi transmittimus nostris litteris interclusam. Datum Laterani 11. Kal. Ianuarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
sancti Vedasti Arebatensis.

CVM à nobis petitur quod iustum est & honestum &c. usque effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus &c. usque assensu, compositionem quæ inter bonæ memoriæ Martinum Abbatem vestrum ex parte una & I. quondam & ejus heredes Bethunienses Advocatos ex altera super quibusdam transactionibus talliarum, rogationum, violentarum exactionum, & aliarum rerum, in præsentia bonæ memoriæ Samsonis Remensis Archiepiscopi de assensu partium amicabiliter intervenit, sicut sine pravitate providè facta est & ab utraque parte sponte recepta, necnon & in ipsius Archiepiscopi super hoc confecto authentico declaratur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. usque incursum. Datum Laterani 1x. Kal. Ianuarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

PRÆPOSITO ECCLESIAE
sancti Evasij de Casali, ejusque fratribus
tam presentibus quam futuris regularem
vitam professis in perpetuum.

PLAE postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri; quatinus & devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filij, petitionibus vestris benignitate debita gratum impertientes assensum, præfatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & ad exemplar prædecessorum nostrorum bonæ memoriæ Calixti, Paschalis, Innocentij, Lucij, & Urbani Romanorum Pontificum præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia vestra in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, &c. usque illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In eodem loco Casalis, Ecclesiam sanctæ Mariæ, & Ecclesiam sancti Stephani, cum hospitali ibidem ædificato & omnibus suis pertinentiis. Omnes Ecclesias sitas in curia Casalis, cum omnibus suis pertinentiis. Ecclesiam sancti Hilarij, & domum laboris ecclesiastici. In Paciliano, Ecclesiam sancti Germani, Ecclesiam sancti Michaelis de Casteneto. In loco sancti Georgij, Ecclesiam sancti Martini, sanctæ Mariæ, sancti Hilarij, sancti Vitalis, & sancti Petri. In Cinaglo, Ecclesiam sanctorum Cosmæ & Damiani, cum quatuor mansis & omni decima totius loci. In Rodolasco, Ecclesiam sancti Michaelis, cum pertinentiis suis. In Torcello, Ecclesiam sancti Clementis & sancti Nicolai. In loco Casalis, tres mansos terræ quos propriis bubus excolitis, sex jugera vinearum ad proprios labores, mansum Brisce, mansum Gramine, mansum Officiani, mansum Ambrosij Tifinasci, mansum filiorum Gisi, mansum Hilarij, mansum Adæ Duamani, mansum Spatecaldarij, mansum Henrici Fine, mansum Setacharij, mansum Cavatorte, mansum Oberti Prisliliani, mansum Quirici Balde, mansum Radulphi Keke, cum pertinentiis & tertia parte decimarum totius loci

Epist. 136.
De confirmatione privilegiorum.

Casalis, & tota decima terrarum familiae sancti Evasij, & tota decima Braydarum Episcopi, & quicquid Ecclesia de Paciliano de jure vel longa consuetudine vestrae Ecclesiae facere consuevit. Villam Liuentini, cum decimis & omnibus pertinentiis suis. In sancto Georgio, quatuordecim mansos, sextam decimam partem Torcelli, & tenimentum quondam Petri Crassi, cum omnibus pertinentiis suis. In Monteclo, tres mansos. In Marabello, quinque mansos. In pertinentia Cellae, septem mansos. In Sermacia, quinque mansos. In Paciliano, quatuor mansos. In vico Borroni, mansum unum. In Luco, mansum unum. In Ageldo, mansum unum. In Ozano, mansum unum. In Rubiano, mansum unum. In Otimiano, mansum unum. In Fraxeneto, mansum unum & dimidium. Sanè novalium vestrorum quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sine de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas praesumat auferre. Liceat quoque vobis &c. usque in Ecclesia vestra sine contradictione qualibet retinere. Prohibemus insuper &c. usque in loco vestro professionem fas sit absque Praepositi sui licentia de claustris vestris discedere. Discedentem verò sine communiliterarum cautione nullus audeat retinere. Chrisma verò, oleum sanctum &c. usque gratiam atque communionem apostolicae sedis habuerit, & ea gratis & absque prauitate aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicam quemcumque malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate quod postulat indulgeat. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Praeposito vel tuorum &c. usque providerint eligendum. Decernimus ergo &c. usque integra & illibata seruentur, eorum pro quorum gubernatione &c. usque profutura. Salua sedis apostolicae auctoritate & dioecesanis Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum &c. usque subiaceat. Cunctis autem eidem loco &c. usque praemia aeternae pacis inueniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Mariae in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij 11. Kal. Ianuarij, Indictione xv. incarnationis dominicae anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papae III. anno quartodecimo.

CAPITVLO SANCTI EVASII
de Casali.

Epist. 117.
De subiectione
Ecclesiae
Pacilianensis.

Cum dilecti filij V. Ecclesiae vestrae ac Guaz & A. sancti Germani & com-

munis de Paciliano procuratores ad sedem apostolicam accessissent, nosque illis benignam audientiam dedissemus, praedictus procurator Ecclesiae vestrae proposuit coram nobis quòd cum olim inter Ecclesiam vestram ex parte una & Ecclesiam sancti Germani de Paciliano ex altera coram venerabili fratre nostro Patriarcha Ierosolymitano, tunc Episcopo Vercellensi, super subiectione quam vestra Ecclesia petebat ab illa quaestio verteretur, syndicus Ecclesiae vestrae proposuit coram eo quòd eadem Ecclesia Ecclesiae vestrae in omnibus debebat esse subiecta, utpote suae plebi, & tempore solemnibus baptismi, videlicet vigilia Paschae ac Pentecostes, expensis Pacilianensis Ecclesiae vestrae fontes debebant repleri, ac Presbyter Pacilianensis pro scrupulis faciendis tempore praedictis ad Ecclesiam vestram accedere tenebatur, & indifferenter praesentatos sibi pueros baptizare, chrisma sibi suo scholari vel Clerico ministrante, Clerici autem ejusdem Ecclesiae, qui velent ad ordines promoveri, ad eos debebant per vestram Ecclesiam praesentari ac vobis omnem reverentiam exhibere; cum autem Casalensis Praepositus in synodo steterit, Clerici Pacilianensis Ecclesiae cum eo surgere tenentur & stare quoad Casalensis Praepositus steterit in eadem. Praepositus verò Pacilianensis proposuit ex aduerso quòd Ecclesia sua nullo tempore fuit titulus Ecclesiae Casalensis, nec unquam tamquam plebi subiecta; sed etsi aliquo tempore rei veritas se aliter habuit, huiusmodi tamen quaestio per bonae memoriae Gisulphum Vercellensem Episcopum concorditer extitit terminata: qui statuit ut in tribus solummodo Ecclesia sua esset obnoxia Casalensi, videlicet quòd baptismi tempore unus sacerdos Pacilianensis Ecclesiae ad fontes intersit cum Clericis Casalensis Ecclesiae, baptizaturus pueros tantummodo suae villae, & qui ordinandi fuerint de Pacilianensi Ecclesia, per Casalensem ad ordines praesententur, nisi forsitan Praepositus aut Canonici Casalenses à praesentatione callidè se subtraxerint eorundem; ac in synodo, ubicunque sedeant, surgant surgente Praeposito Casalensi, adiciens quòd idem Praepositus chrisma debebat facere ministrari Pacilianensi Presbytero baptizanti. In his ergo tantum Ecclesia sua Ecclesiae vestrae & non in aliis tenebatur. Syndicus verò praedictus super huiusmodi profrus inficians intervenisse concordiam, instrumentum quod super

hoc Ecclesia Pacilianensis exhibuit, suspectum asseruit falsitatis, adiciens quod post tempus illud Pacilianenses impleri fecerant fontes Ecclesie Pacilianensis. Porro ex parte fuit Pacilianensis Ecclesie replicatum quod instrumentum predictum fide dignum & authenticum erat, ac etiam a Vercellensi Capitulo approbatum, & transactionem quae continebatur in eo bonae memoriae Lucius Papa praedecessor noster auctoritate apostolica confirmarat, sicut per ipsius authenticum apparebat. Quod autem post tempus transactionis aliquando fuerint fontes impleti, ex ignorantia facti processit; cum postmodum in thesauraria beati Eusebii instrumentum fuerit transactionis inventum, cuius tenorem primitus ignorarant. Et quia istud specialiter in illa controversia fuit antiqua petitem, & omnia remissa fuerant a Casalensibus praeter tria praedicta, repletio fontium postmodum indebitè facta non debebat Pacilianensem Ecclesiam ad id praestandum in posterum obligare. Cum igitur coram Patriarcha praedicto super his fuisset ab utraque parte diutius litigatum, idem visis & auditis allegationibus & instrumentis ac depositionibus testium quos pars utraque produxit, habito fratrum suorum & aliorum juris peritorum consilio, sic decrevit, ut Pacilianensis sacerdos tempore solemnium baptismi cum baptisandis pueris terrae suae ad Ecclesiam Casalensem accederet & indifferentem quoscunque pueros baptisaret oblatos; ordinandi verò de saepedicta Pacilianensi Ecclesia per vestram praesententur ad ordines; nisi fortè Praepositus qui pro tempore fuerit, aut Capitulum, à praesentatione ipsorum callidè se duxerint subtrahendos; ita tamen quod Clericus Pacilianensis qui esset ad ordines praesentandus, praesentatorem procurare minimè teneretur, & si Clericus Casalensis sine dilatione vellet accedere ad praesentandum eundem, praesentandus cum eo accederet sine mora; quod si praesentator ire differret, ordinandus accederet sine ipso, & usque ad tempus repraesentationis expectaret eundem. Statuit etiam ut Pacilianenses Clerici in synodo surgerent cum Casalensi Praeposito, starent cum eo quando ipse steret, sicut Clerici Casalenses. Chrisma quoque idem Praepositus Pacilianensi Presbytero baptisanti sicut aliis sacerdotibus faceret ministrari, & celebrato baptisate, chrisma & oleum sanctum Pacilianenses Clerici de manu Praepositi reciperent saepedicti. A repletionem verò fon-

tium & aliis quae à vestra Ecclesia fuerant postulata Ecclesiam Pacilianensem prorsus absolvit. Propter quod ab Ecclesia vestra fuit ad sedem apostolicam appellatum; & eadem prosequente appellationem emissam, bonae memoriae Clemens praedecessor noster appellationis causam Mortariensi Praeposito & magistro Iacobo Papiensi Canonico delegavit. In quorum praesentia partibus constitutis, magister Garganus syndicus Pacilianensis Ecclesiae proposuit coram illis quod à praefata sententia ab Ecclesia vestra nec prima die qua lata fuit coram praefato iudice viva voce, nec postmodum infra decem dies in scriptis in eius praesentia extitit appellatum, & appellationem ipsam Ecclesia vestra non fuerat infra tempus legitimum profecuta. Unde ab impetitione ipsius Pacilianensis Ecclesiae debebat absolvi. Iudices verò praedicti, visis & intellectis rationibus utriusque partis, & depositionibus testium praedictorum diligenter inspectis, praefato magistro praestante corporaliter iuramentum quod à praefata sententia nec prima die nec infra decem dies, sicut superius est expressum, ab Ecclesia vestra fuerat provocatum, eundem magistrum nomine Pacilianensis Ecclesiae ab impetitione Casalensis Ecclesiae sententialiter absolverunt, praefatam diffinitivam sententiam confirman-tes. Cum igitur saepedicti Pacilianenses per decennium & amplius praefatae sententiae paruisent, & postmodum ipsam servare temeritate propria recusassent, nos Ecclesiae vestrae querela super hoc proposita coram nobis, venerabili fratri nostro Lothario Pisano Archiepiscopo, tunc Vercellensi electo, nostris dedimus litteris in mandatis ut eos ad observationem ipsius sententiae per censuram ecclesiasticam, sicut iustum esset, compelleret, appellationis diffugio nonobstante. In cuius praesentia partibus constitutis, G. syndicus Ecclesiae vestrae petiit ut praefatam sententiam à praedicto Episcopo promulgatam & confirmatam per iudices à sede apostolica delegatos, sicut per instrumenta publica exinde confecta plenius apparebat, faceret executioni mandari. Sed pars altera proposuit ex adverso quod cum tam diffinitiva sententia quam ea quae lata extiterat pro confirmatione ipsius, sicut nisi est probare per testes, fuerit per appellationem suspensa, praefata diffinitiva non erat executioni mandanda, sed potius de causa ex integro cognoscendum. Ceterum Ecclesiae vestrae syndicus objectum appellationis in-

ficians, asseruit quòd si fuisset etiam provocatum, nihilominus tamen ipsa sententia in rem transferat judicatum, cum non solum biennium, sed decennium etiam fuerit à tempore prolationis elapsum. Nec illud debebat obstare quòd allegaverat pars adversa, videlicet quòd lis quæ speratur in consistorio Principis absque damno moræ manet intacta, eo quòd id locum habet, si postquam ad Principis venit notitiam, causæ tractatum distulerit variis occupationibus præpeditus. Præterea syndicus asseruit memoratus quòd de prædictæ sententiæ viribus non erat amplius inquirendum, cum Clerici Pacilianensis Ecclesiæ proprio motu in omnibus capitulis paruerint sententiæ memoratæ. quod nisi est testium asseritione probare. At Pacilianensis Præpositus id penitus negans, proposuit quòd hoc verisimile minimè videbatur, cum semper à longis retro temporibus in sabbatho vigilia Paschæ ac Pentecostes solemne baptismum Pacilianensis Ecclesiæ celebravit. quod & voluit probare per testes. adiciens quòd etsi omnia vera essent quæ pro vestra Ecclesiâ fuerant allegata, parti suæ tamen non debebant obesse, cum Præpositus vester, vobis assentientibus, super his quæ præfata sententia vel ratione alia vestræ competebant Ecclesiæ transegerit cum eodem, & bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster transactionem super his habitam confirmavit, quasdam litteras nomine ipsius prædecessoris nostri confectas producens in medium ad suam intentionem fundandam. Ad hoc præfatus syndicus Ecclesiæ vestræ respondit quòd hoc nec verum erat nec verisimile videbatur, cum tempore quo Patriarcha prædictus præfuerat Ecclesiæ Vercellensi plures de Clericis Pacilianensis Ecclesiæ suspensi fuerint pro eo quòd dictam sententiam non servarant, & ab eis usque tunc id non extiterit allegatum, firmiter asseverans instrumentum super transactione confectum & præfatas confirmationis litteras esse falsas. Verùm præfatus Archiepiscopus de litterarum illarum dubitans falsitate, ipsas examinandas ad nostram præsentiam destinavit cum suarum testimonio litterarum. Nos igitur litteris ipsis diligenter inspectis, ipsi rescriptimus quòd eas tam ex dictamine, quod à stilo cancellariæ nostræ discrepabat omnino, quam ex bulla quæ fuerat extracta ex litteris aliis, & illis fraudulentur inserta, falsas esse comperimus manifestè. Porrò Archiepiscopus memoratus, visis & intel-

Vide lib. 1.
epist. 349. &
lib. 2. epist. 37.
& gesta Innoc.
III. cap. 42.

lectis his & aliis quæ hinc inde fuere proposita coram eo, & habito prudentum virorum consilio, super præmissis pronuntiavit quemadmodum dictus pronuntiaverat Patriarcha, Ecclesiæ vestræ syndicum sententialiter ab impetitione syndici communis Pacilianensis absolvens super eo quod proposuerat quòd vestra perturbatione Ecclesiæ quasi possessionem Pacilianensis communis super suorum baptismate parvulorum. Licet autem præfati Pacilianenses à prædicta sententia postmodum appellarent, iidem tamen appellationem emissam infra biennium prosequi non curarunt, & eis non deferentibus pueros suos ad vestram Ecclesiâ baptisandos, juxta quòd à Patriarcha & Archiepiscopo memoratis fuerat sententialiter diffinitum, nos super hoc Ecclesiæ vestræ querela recepta, venerabili fratri nostro Papiensi Episcopo dedimus in mandatis ut partibus convocatis, causam audiret & appellatione remota sine debito terminaret. A quo, libello sibi oblato, Ecclesiæ vestræ syndicus postulavit ut cum commune Pacilianense pueros suos ad Casalensem Ecclesiâ baptisandos contemnerent destinare, ipsos ecclesiastica censura compelleret ut tempore solemnibus baptismi pueros suos ad eandem Ecclesiâ baptisandos transmitterent, ut tenerent. Lite igitur coram eo solemniter contestata, & productis testibus, & exhibitis instrumentis, præfatus Episcopus, visis & intellectis rationibus utriusque partis, & habito prudentum virorum consilio, non obstantibus litteris quas venerabiles fratres nostri Terdonensis & Alexandrinus Episcopi miserunt eidem, quasque sibi Præpositus Pacilianensis Ecclesiæ in die tertio præsentavit, cum post impetrationem ipsarum pars Pacilianensis testium depositiones receperit à vestra Ecclesiâ productorum, & postulatis induciis & obtentis ad faciendos extractus & super depositionibus testium disputandum sibi sua tradiderit instrumenta, depositiones testium & extractus, de præfatis litteris non faciens mentionem, syndicum Pacilianensem communis eorum nomine sententialiter condemnavit ut de cetero singulis annis tempore solemnibus baptismi, videlicet vigilia Paschæ ac Pentecostes, parvulos suos ad Ecclesiâ vestram mitterent baptisandos. Postmodum autem Pacilianensis Præpositus suam nobis querimoniam destinavit quòd Casalensis Præpositus injuriabatur eidem super quadam pecunie quantitate. Verùm nos dilecto filio Ray-

nerio Subdiacono nostro Astensi Canonico nostris dedimus litteris in mandatis ut causam audiret, & appellatione remota, usuris cessantibus, sine debito terminaret. Quibus in ejus praesentia constitutis, B. syndicus Pacilianensis Ecclesiae oblato libello proposuit coram eo quod cum transactionem habitam inter magistrum Stephanum Ecclesiae vestrae nomine & magistrum Gar. tunc syndicum Pacilianensis Ecclesiae super baptismate parvulorum & capitulis aliis minimè servaretis, incidertis in poenam trecentarum librarum Papiensis monetae, quae fuerat in compromisso expressa. Vnde postulavit instanter ut vos compelleret ad solutionem ejusdem, repetens nihilominus centum quinquaginta libras Papienses quas praefatus magister G. nomine Pacilianensis Ecclesiae dederat Ecclesiae vestrae pro bono pacis & expensis quas fecerat super praefatis capitulis litigando; & quod Ecclesia vestra teneretur ad haec nisi est probare per testes & per publicum instrumentum. Syndicus verò Ecclesiae vestrae proposuit ex adverso quod instrumentum quod idem exhibuerat, erat falsum, & contractus, qui continebatur in illo, nunquam habitus fuerat inter partes, & si habitus esset, non debebat tenere de jure, eò quod super spiritualibus, quae remitti non poterant, factus esset, nec praefatus magister ad poenam Ecclesiam vestram quiverat obligare, nec etiam licitum fuerat super re transigere iudicata. Index verò praedictus, auditis his & aliis quae fuerunt proposita coram eo, & utriusque partis rationibus diligenter inspectis, praefatum Ecclesiae vestrae syndicum, ipsius Ecclesiae nomine, ab impetitione partis alterius super praedicta pecuniae quantitate per sententiam diffinitivam absolvit. Verum procurator praedictus postulavit à nobis ut praefatas sententias auctoritate dignaremur apostolica confirmare, ac super praemissis parti adversae perpetuum silentium imponentes, ipsos nihilominus puniremus pro eo quod instrumentis & litteris pluries in iudicio fuerant usi falsis, eosque vobis condemnarem nihilominus in expensis, revocando in irritum quod per Petrarium & Morandum occasione litterarum falsarum contra Ecclesiam vestram extiterat attentatum. Ad haec praefati procuratores Pacilianenses responderunt quod licet praefatae sententiae latae fuerint contra eos, ipsi tamen appellarent ab illis, & eadem iniquitatem nihilominus continebant, & de dolo praesumi poterat manifestè, eò

quod contra transactionem extiterant promulgata. Vnde petebant easdem auctoritate apostolica irritari, cum instrumentum transactionis ipsius ut falsum non fuerit in iudicio reprobatum; nihilominus postulantes ut, praedictis sententiis non obstantibus, transactionem eandem; quae fuerat poena pecuniaria & sacramenti religione firmata, faceremus servari, per quam Pacilianenses & eorum Ecclesia ab Ecclesia vestrae subiectione reddebantur immunes. Procurator verò vester proposuit ex adverso quod de iuribus sententiarum illarum non erat de cetero inquirendum, cum in rem jam transferint iudicatam, & licet pars adversa, sicut asserit, à sententia Mortariensis Praepositi & ejus conjudicis appellaret, nihilominus tamen per decennium & amplius ipsi Pacilianenses praefatae sententiae paruerunt, propter quod & appellationi suae ac transactioni, si qua facta extitit, renuntiasse videntur. Praeterea cum de instrumento transactionis Archiepiscopus cognoverit memoratus, & eo non obstante pronuntiaverit contra ipsos, illud merito praesumitur reprobasse; & si ab ipsis, ut asserunt, sententia provocant, appellationem tamen infra biennium non fuerunt postmodum prosecuti. Sed à sententia praefati Papiensis Episcopi eis non licuit appellare: quia cum jam secundo appellaverint, sicut dicunt, in eadem causa ipsis provocare tertio non licebat: contra quos etiam Subdiaconus memoratus, ad quem ipsi nostras litteras impetrarant, super transactione praedicta sententiam promulgavit, ab impetitione ipsorum vestram Ecclesiam absolvendo. Procuratores verò Pacilianenses replicarunt quod appellationem quam emisserant à sententia quam praefatus Archiepiscopus tulerat contra eos infra tempus legitimum fuerant prosecuti, sed eodem impediente Archiepiscopo, qui tunc temporis apud sedem apostolicam morabatur, non potuerunt aliquid impetrare. Vnde quia lis inferri sperabatur in consistorium Principis, sine damno morae morabatur intacta. Praeterea cum praesentiam iudicis formidarent pro falsitate in iudicio deprehensa, & timor talis existeret qui cadere poterat in constantem, à prosecutione appellationis ipsius merito poterant excusari. Ad haec autem procurator vester respondit non esse verisimile quod infra biennium appellationem prosequi nequivissent: quia licet aliquando Princeps extiterit occupatus, non tamen consuevit instantibus

justitiam denegare; nec metum quem ob vitium falsitatis incurrerant allegare valebant, cum iidem hujusmodi incusserant sibi metum, nec ex eo erant aliquatenus excusandi unde debebant potius condemnari. Nos igitur his & aliis diligenter auditis quæ partes coram nobis proponere voluerunt, de consilio fratrum nostrorum prædictas sententias, quas manifestè cognovimus esse justas, decrevimus confirmandas. Nulli ergo &c. *usque* incursum. Datum Laterani 14. Non Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

EPISCOPO ET CUSTODI
Argentinesi.

Epist. 138.
Ne vulgaria
judicia exer-
cantur à Pres-
byteris.

Licet apud iudices seculares vulgaria exerceantur judicia, ut aquæ frigida, vel ferri candentis, sive duelli, hujusmodi tamen judicia Ecclesia non admittit; cum scriptum sit in lege divina: *Non tentabis Dominum Deum tuum*. Hoc igitur observato, circa purgationem Reiboldi laetoris præsentium, qui super hæretica pravitate asseritur infamatus, taliter procedatis quod morbus iste, qui serpit ut cancer, per vestram sollicitudinem circumspectam perfectè curetur, ita quod cum nec iniquum gravet iudicium, nec misericordia dissoluta confundat. Datum Laterani 5. Idus Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

P. PRÆPOSITO EBREDUNENSI
Subdiacono nostro.

Epist. 139.
Recipitur sub
protectione
B. Petri.

Cum à nobis petitur quod justum est & honestum &c. Eapropter, dilecte in Domino filii, &c. *usque* inclinati, personam tuam cum omnibus bonis tam ecclesiasticis quam mundanis quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum justis modis dante Domino poteris adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem præposituram & canonicam Ebredunensis Ecclesie cum pertinentiis suis, sicut eas justè possides & quietè, auctoritate tibi apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *usque* incursum. Datum Laterani 14. Idus Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

P. SUBDIACONO NOSTRO
Præposito, & Capitulo Ebredunensi.

Epist. 140.
De supplenda
negligentia

Postulastis per sedem apostolicam edoceri ut cum ad vos simul & Archie-

piscopum vestrum donatio præbendarum Ecclesie vestre pertineat, utrum præbendæ vacantis donatio penes Archiepiscopum ipsum remaneat, si eam infra semestrem tempus neglexeritis pariter ordinare. Ad quod vobis breviter respondemus quod cum vos & idem Archiepiscopus infra tempus præscriptum negligentibus exitis circa collationem vacantium præbendarum, sicut nec ab illo ad vos, ita nec à vobis ad illum potestas devolvitur conferendi, sed secundum statuta Lateranensis Concilij ad superiorem transit donatio eorumdem; nisi fortè Archiepiscopus, non ut Prælatus, sed ut Canonicus, vobiscum jus habeat conferendi; & in hoc casu, si dolosè forsitan impenderit, dolus ei suffragari non debet. Datum Laterani 14. Idus Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI
Corbeienfi.

Cum à nobis petitur quod justum est & honestum &c. *usque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus &c. *usque* assensu, sententiam diffinitivam quam pro vobis contra nobilem virum W. Advocatum Bethuniæ super quibusdam tallis & exactionibus quas dictus Advocatus indebitè vestris hominibus imponebat, dilecti filij sancti Martini de Gemellis & sancti Acheloi Abbates & Præcentor Ambianensis, à nobis iudices delegati, exigente justitia protulerunt, sicut est justa, nec legitima provocatione suspensa, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *usque* incursum. Datum Laterani 11. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

UNIVERSIS EPISCOPIS IN
quorum episcopatibus malefactores Corbeien-
sis monasterij commorantur.

Qvanto amplius Corbeienfe monasterium ad jus & proprietatem sacrosanctæ Romanæ Ecclesie noscitur pertinere, & specialius ad ejus curam respicit & tutelam, tanto ad defensionem & conservationem ipsius propensiori cura nos oportet intendere, & ejus jura illibata & integra conservare. Inde est quod universitati vestre per apostolica scripta mandamus quatinus illos parrochianos vestros qui possessiones & bona præfati monasterij auferre præsumpserint & ea temerariè molestare, cum omni

omni studeatis diligentia convenire ut & ablata restituant & ab eorum molestia & infestatione desistant. Quod si juxta commotionem vestram facere fortè contempserint, eos usque ad condignam satisfactionem censura ecclesiastica arceatis. Datum Laterani 111. Non. Decemb. pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI sancti Maglorij Parisiensis.

Epist. 144. Ne quid existeret pro installatione abbatis.

Cum ex injuncto nobis apostolatus officio Ecclesiarum omnium sollicitudinem gerere teneamur, ea corrigere nos oportet quæ interdum contra sacrorum canonum sanctiones in eis per ipsarum ministros improvidè attètantur. Sanè ad audientiam nostram vobis referentibus est delatum quòd cum Abbatem vestrum contingit de novo in sede, prout moris est, collocari, Archidiaconus Parisiensis pro installatione ipsius centum solidos Parisiensis monetæ à vobis nititur extorquere, hujusmodi exactiorem in jus annuum convertendo. Quia igitur talis exactio est rationi contraria & sanctorum patrum institutionibus inimica, ne id de cetero attentetur, auctoritate præsentium districtius inhibemus. Nulli ergo &c. inhibitionis &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Non. Octob. pontificatus nostri anno quartodecimo.

PRIORI GRANDIMONTENSI.

Epist. 144. Confirmantur quædam statuta.

Cum quædam capitula in authentico nostro contenta per litteras tuas, quæ coram nobis recitata fuerunt, ad majorem duxeris evidentiam exponenda, nos attendentes te illa & intellexisse fideliter & salubriter explanasse, devotioni tuæ præsentium auctoritate mandamus quatinus ipsa secundum expositionem hujusmodi facias observari. Ad majorem verò cautelam expositiones illas de verbo ad verbum præsentis scripto jussimus annotari, quarum tenor est talis. Quia de pulsatione ad collationem prima fiebat quæstio, taliter videtur determinare privilegium, quòd procurator domus secundum tenorem mandati apostolici debet propria manu pulsare, cum in domo prælens fuerit, hora statuta à Priore, nisi infirmitas corporis manifesta vel necessitas inevitabilis ipsum detinuerit, ne collationi valeat interesse. Si verò interesse nequiverit, alius conversus, quem Prior statuerit, pulset hora statuta. Ita siquidem ut de negligentia jure non valeat reprehendi, Prior autem Tom. II.

tem Clericum instituet qui procuratori vel alteri converso hora statuta præcipiat ut pulsetur; vel si Clericus negligens fuerit, hoc idem injungat alius Clericus loco ejus. Per quod manifestè datur intelligi quòd Clericus auctoritatem habet injungendi converso ut pulset hora statuta, vel si fortè hora transierit, conversus tenetur pulsare ad denuntiationem Clerici sine dilatione qualibet vel quæstione; & si quilibet horum negligens fuerit vel contemptor, de mandato summi Pontificis tamquam transgressor puniatur. Visitatores computationes audiant de receptis pariter & expensis, eò modo quo Prior computationes consuevit audire, quem modum, quamvis satis notus sit universis, planè coram omnibus in Capitulo generali exposuimus. Si Clericis placuerit ut exeant ad laborem, cum conversis exeant, & cum eis pariter revertantur: sed semper hebdomadarius in cella remaneat, cujus nomine intelligimus interiorem ambitum vel clausuram, vel, si clausura non fuerit, loca adjacentia officinis. Si verò Clerici vel conversi exceßerint exeundo, quòd intelligimus si nimis frequenter & sine causa honesta, in Capitulo proclamantur à Clerico vel converso, & per hebdomadarium regulariter & rationabiliter judicentur. Cetera verò expositione aliqua indigere non videntur, cum mutationes Clericorum de voluntate Prioris cum consilio Clericorum discretorum fieri debeant, & cum mutati fuerint, nihil prorsus secum ferre debeant nisi pannos simplices, nec scripturam, nec quodlibet aliud, nec conversi pariter sine speciali permissione vel mandato Prioris, cum, sicut apertè sonat privilegium, nihil sibi proprium debeant vendicare. Quia verò computationis Capitulum, filii Prior, minimè fuit in tuis litteris explanatum, illud nos in aliis litteris nostris plenius duximus explanandum. Datum Laterani 1 v. Idus Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

PRIORI ET CONVENTUI Grandimontensi.

Epist. 145. Super reformatione ejusdem monasterij.

Venientes ad apostolicam sedem aliqui Clerici de quibusdam cellis ordinis vestri nobis proponere curaverunt quòd in multis statuta vestri ordinis violantur; propter quòd scandalum oritur inter fratres, & rixæ ac contentiones exinde oriuntur. Nos autem, quia ipsos tu, filii Prior, sicut per tuas litteras intimasti, excommunicationis vinculo innodaras, ut

D D d

super his quæ proponerent melius instrui valeremus, eidem beneficium fecimus absolutionis impendi, mandantes ut eos in locis suis recipi facias salva ordinis disciplina. Volentes igitur ut si qua in Ecclesia vestra corrigenda sunt, in melius corrigantur, venerabili fratri nostro Archiepiscopo Bituricensi & dilectis filiis de Pratea & de Varenis Abbatibus Cisterciensis ordinis Bituricensis diocesis dirigimus scripta nostra, ut ad vestram Ecclesiam accedentes, quæ ibidem invenerint contra regulam deformata, nostra freti auctoritate sublato appellationis obstaculo studeant reformare, contradictores censura ecclesiastica compescendo. Tales itaque vos in his exhibere curetis quod zelari merito videamini vestri ordinis honestatem, & huiusmodi contentiones & rixæ penitus sopiantur: quia servus Dei non oportet, secundum Apostolum, litigare. Illud autem quod in rescripto nostro de computatione annis singulis facienda conditionaliter dicitur, intelligi volumus absolute; nihilominus injungentes ut clericus sive laicus de ordine vestro, quem constiterit in canonem lætæ sententiæ incidisse, tamquam excommunicatus ab omnibus evitetur donec per hebdomadarium sacerdotem vel per te, filii Prior, fuerit absolutus. Datum Laterani 1x. Kal. Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

P A T R I A R C H Æ
Alexandrino.

GRatum gerimus & acceptum, & fraternitatem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quod, sicut ex litteris tuis nobis directis accepimus, circa illos qui Alexandria ac Babylonia sunt captivi diligentiam adhibes pijs patris, & ad liberationem ipsorum impendis operam diligentem; & ne periculum negationis incurrant, nobis humiliter supplicasti ut calamitates eorum & angustias quas sustinent attendentes, pro liberatione ipsorum fratribus militiae Templi & Hospitalis necnon Regibus & Principibus orientalis provincie scribere dignaremur. Nos autem, qui cum Apostolo dicere possumus, *Quis infirmatur, & ego non infirmor, quis scandalisatur, & ego non uror*, etsi in tribulationibus eorundem paterno compatiamur affectu, in eo tamen consolationem recipimus qui secundum Apostolum pater misericordiarum & totius consolationis est Deus, qui nos in omni tribulatione nostra misericorditer consolatur, illud in eis spe-

rantes implendum quod veritas, quæ mentiri non novit, in evangelio protestatur: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum, Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*. Sanè habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, petitionem tuam quam captivorum ipsorum favore perpendimus apostolice prosequendam, venerabili fratri nostro Patriarchæ Ierolymitano apostolicæ sedis Legato nostris dantes litteris in mandatis quatinus ex parte tam nostra quam sua præscriptos fratres ac Reges & Principes in nomine Domini exhortetur, consulendo fideliter & efficaciter inducendo ut ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant, & contra persecutores fidei Christianæ his pro fide Christi potentibus armis utantur quibus utique Dominus vim suæ virtutis creditur facilis impensurus, cumque hoc acceptabile opus populus intellexerit Christianus, ad subventionem eorum liberaliter suas manus extendat, & nos, si devotè fuerimus exaudire, debemus eos in petitionibus suis plenius exaudire; quicquid autem super hoc actum fuerit idem Patriarcha nobis non differat intimare; ut per suam relationem instructi, juxta quod nobis divina suggererit inspiratio, procedamus. Cum igitur tamquam aurum in fornace Dominus suos probet electos, fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apostolica scripta mandantes quatinus captivos ipsos efficaciter exhorteris ut non deficiant in tribulationibus suis: quia non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quam in nobis Apostolus asserit revelandam; & fidelis est Deus, qui eisdem supra id quod possunt tentari minimè patietur, sed faciet cum tentatione proventum, ut valeant sustinere. Id enim quod in præsentem sustinent, est utique momentaneum, sed in eis pondus æternæ gloriæ operatur, si tamen usque in finem viriliter in incepto certamine duxerint persistendum: quia si legitime consummaverint bonum certamen quod hactenus certaverunt, de reliquo ipsis corona justitiæ reponetur. Quædam autem de ipsis audimus quæ cum dolore referimus & pudore: quia ipsi nonnulla committunt impia & nefanda, per quæ non solum divinam majestatem offendunt, verum etiam apud incredulos Christianam religionem infamant, propter quod maximè circa liberationem ipsorum supernæ miserationis retardatur

*Epist. 146.
Consolatur
captivos Christianos.*

effectus, à quibus tu eos salubribus monitis & consiliis studeas revocare, talem te ipsum in servitute divina fatagens exhibere ut ab his qui sunt intus & ab his qui sunt foris bonum habere testimonium merearis. Ceterum, sicut nobis scripsisti, præfati captivi non habent nisi quandam vetulum sacerdotem qui eis possit ministrare divina. Vnde fraternitatem tuam humiliter rogaverunt ut unum ex ipsis in ecclesiasticis ministeriis eruditum in Diaconum promoveres, quod tu sine nostra licentia facere noluisti. Nos autem ut in hoc eorum adimpleas desiderium suademus, ordinandi eum tibi liberam concedentes auctoritate apostolica facultatem. Datum Laterani x. v. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

P A T R I A R C H Æ
Hierosolymitano apostolicæ sedis
Legato.

Recepimus litteras doloribus plenas & miseris cumulatam quas apostolatu nostro miserunt venerabilis frater noster Patriarcha Alexandrinus & qui Alexandria sunt captivi, ærumnas & pressuras quas sustinent exponentes, & postulantes suppliciter cum gemitu & mœrore quatinus ad liberationem eorum misericorditer intendamus, inducendo fratres Templi & Hospitalis ac Reges & Principes orientalis provincie ut per commutationem captivorum ad liberandum illos inclinent animos cum effectu; ne propter acerbiteriam pecuniarum quas longo tempore sunt perpeffi apostatate cogantur, cum prompto sint spiritu parati tantum illis exhibere servitij quantum solet eisdem ab infidelibus captivis impendi; nihil amplius postulantes ab eis quam quod ipsi sunt soliti hujusmodi exhibere captivis, ut saltem hoc modo periculum negationis evadant. Nos autem super hoc habito cum fratribus nostris diligenti tractatu, petitionem eorum favore perpendimus apostolico prosequendam, cum ipsi pro defensione fidei Christianæ captivitatem incurrerint & teneantur quasi pro Christo captivi, qui fidelibus suis dicturus est in iudicio: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi; quia in carcere eram, & venistis ad me. quandiu enim fecistis hoc uni de fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Et è contrâ dicturus est reprobis: *Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis ejus.* Quasi diceret manifestus: Qui quempiam

Tom. II.

meorum fidelium à carcere liberaverit, & ego illum eripiam ab inferno, ne cum diabolo & angelis ejus perpetuò crucietur in igne gehennæ, sed cum angelis sanctis in regno Dei perenniter gloriatur. Cum ergo captivis hoc humanitatis solatium & ex officio caritatis & ex præcepto Domini debeat, transgressores profectò videntur qui nolunt, cum possint, ad redemptionem intendere captivorum, pro qua secundum constitutiones canonicas & legitimas diltrahi debent ecclesiastica bona, quæ in aliis casibus alienari non licet. Verendum est enim ne secundum Apostolum non sint justitiæ divinæ subjecti, si qua forsitan contra hoc suam justitiam statuerunt, legem Dei propter traditiones hominum dimittentes, volendo plus rebus consulere quam personis, pecunias magis quam animas diligentes, quod irrefragabili videtur argumento convinci, si certè quos liberant pro pecuniis acquirendis, nolint pro redimendis fratribus liberare. Cupientes igitur utrorumque providere salutem, fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apostolica scripta mandantes quatinus ex parte tam nostra quam tua præscriptos fratres ac Reges & Principes in nomine Domini exhorteris, consulendo fideliter & efficaciter inducendo ut ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant & contra persecutores fidei Christianæ his pro fide Christi potentibus armis utantur quibus utique Dominus vim suæ virtutis creditur facilius impensurus; cumque hoc acceptabile opus populus intellexerit Christianus, ad subventionem eorum liberaliùs suas manus extendant, & nos, si devotè fuerimus exauditi, debeamus eos in petitionibus suis plenius exaudire. Quicquid autem super hoc actum fuerit nobis non differas intimare, ut per tuam relationem instructi, juxta quod nobis divina suggererit inspiratio procedamus. Datum Laterani Idibus Januarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

V N I V E R S I S C A P T I V I S
in Alexandria & Babylonia constitutis.

Recepimus litteras doloribus plenas & miseris cumulatam quas tam vos quam venerabilis frater noster Alexandrinus Patriarcha nostro apostolatu direxistis, ærumnas & pressuras &c. in eundem fere modum ut in superiori qua mittitur Patriarchæ Hierosolymitano usque periculum negationis evadant. Nos autem, qui cum Apostolo

DD dd ij

Epist. 147.
De commutatione captivorum.

Epist. 148.
Super eodem.

dicere possumus, Quis infirmatur &c. in eundem serè modum ut in superiori quæ mittitur Patriarchæ Alexandrino usque. Cùm igitur tamquam aurum in fornace Dominus suos probet electos, universitatem vestram monendam duximus & hortandam quatinus non deficiatis in tribulationibus vestris &c. usque supernæ miserationis retardatur effectus, à quibus vos sub obtestatione divini iudicij obsecramus penitèntiam abstinere, ne per vos inter gentes sanctum nomen Domini blasphemetur. Alioquin frustra profectò vel à Deo misericordiam vel à nobis solatium expectatis. Datum Laterani xiv. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS
militiæ Christi in Riga.

Epist. 149.
Differt erec-
tionem episco-
pali sedis.

GRatias eximias bonorum omnium referimus largitori quòd conatus vester contra barbaras nationes inutilis non existit, sed de die in diem in vestris manibus prosperatur; ita ut gressus vestros Domino dirigentes, plures vobis subjeceritis ex eisdem, & ad unum adduxeritis cultum Dei, recepto baptismatis sacramento. Verùm dilectus filius. . confrater vester lator presentium à nobis cum instantia postulavit ut in terris illis quas vobis nuper divina præeunte clementia subjugastis dignaremur Episcopum ordinare. Sed preces ipsius, cùm arduum sit negotium, non duximus protinus admittendas; quin potius usque ad tempus expectandum providimus opportunum; universitatem vestram monentes & exhortantes attentius quatinus in Domino confortemini & in potentia virtutis ipsius, prælia Domini viriliter pugnaturi; scientes quòd nostrum vobis non deerit auxilium in quibus cum Domino viderimus expedire. Datum Laterani viii. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ABBATI SANCTI VICTORIS
Parisiensis.

Epist. 150.
Interpretatur
quoddam pri-
vilegium eiu-
dem Abbati
concessum.

Sicut ex litteris tuis nuper accepimus, cùm olim ex parte dilectorum filiorum scholarium Parisiensium nobis fuerit humiliter supplicatum ut cùm interdum eorum aliqui ex mutua iniectione manuum in canonem incidant sententiæ promulgatæ, pro qua sine gravi dispendio, & præsertim sine scholastici studij detrimento, non possent ad apostolicam sedem accedere, super hoc dignaremur eisdem misericorditer providere, nos tibi dedimus in mandatis ut

cùm esses à talibus requisitus, auctoritate nostra suffultus juxta formam Ecclesiæ absolutionis eis munus impenderes, & injungeres ipsis quòd hujusmodi consuevit injungi, nisi forsàn tam gravis esset & enormis excessus quòd meritò propter eum deberent ad sedem apostolicam laborare. Tu verò quorundam consilio asserentium beneficia Principum latissimè fore interpretanda, scholaribus Parisiensibus qui inciderant in hujusmodi canonem quocunque loco, iniciendo temerè manus in Clericos violentas, juxta formam præscriptam absolutionis beneficium impendisti. Nos igitur his auditis de tua non potuimus prudentia non mirari, quòd ad sic intelligendum litteras nostras tuum animum inclinasti, cùm in eisdem litteris non dicatur incidant, sed incidant in canonem sententiæ promulgatæ; ut de illis solis intelligatur scholaribus qui Parisius existentes hujusmodi committunt excessum. Quocirca presentium tibi auctoritate mandamus quatinus scholares illos absolvere de cetero non præsumas qui alibi quàm Parisius taliter deliquerunt, sciens quòd illi pro absolutis haberi non debent quos alibi delinquentes quàm Parisius absolvesti, cùm de talibus nullam acceperis potestatem. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

DECANO ET CAPITULO
beati Aniani.

Sicut exhibita nobis ex parte vestra petitio declaravit, Ecclesia vestra occasione cujusdam consuetudinis perverſæ ibidem hæcenus observatæ debito Canonorum servitio sæpius defraudatur. Cùm enim Ph. quondam Decanus & Capitulum ipsius Ecclesiæ statuisſent ut illi tantum præbendarum suarum integrè perciperent redditus qui assiduum impenderent eidem Ecclesiæ famulatum, adjungentes insuper quòd tantum ille diceretur & esset assiduus qui eidem soli Ecclesiæ Canonici servitium exhiberet, se servaturos hæc omnia præstito juramento firmantes, nonnulli vestrum exinde occasione fraudulenter assumpta, cùm extra civitatem Aurelianensem frequenter moram faciant longiorem, ita quòd per totum annum continuè vel interpolatim, dierum numero computato, nec etiam per tres menses Ecclesiæ serviunt memoratæ, integrè fructus suarum percipiunt præbendarum, dicentes se juxta statutum præfatum assiduitatem servitij Ecclesiæ impendisse. Verùm postulastis à no-

bis ut nulli Canonorum vestrorum præbendæ suæ fructus nisi per dimidium annum ad minus, dierum numero interpolatim vel continuè computato, residentiam in Ecclesia vestra fecerit, persolvatis; cui etiam, nisi matutinalibus horis vel Missarum solemnibus seu vespertinis laudibus personaliter interfuerit, dies inutiles computentur. Nolentes igitur Ecclesiæ vestræ tantum sustinere gravamen, discretionem vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus id de cetero inter vos firmiter observetur. Salvo in omnibus apostolicæ sedis mandato. Datum Laterani xliii. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

*ABBATI SANCTI SALVATORIS
de Breda Gerundensis diocesis, & magistris
Vitali Subdiacono nostro & Arnaldo Ca-
nonico Ilerdensibus.*

Epil. 172.
Delega. corre-
tionem mo-
nasterij S. Cu-
stiani.

Cum B. monachus monasterij sancti Cucufatis & procurator Abbatis & monachorum ejusdem monasterij ad nostram præsentiam accessissent, eis dilectum filium nostrum Petrum tituli sanctæ Cæciliæ Presbyterum Cardinalem concessimus auditorem. Coram quo monachus proposuit antedictus quòd cum ad venerabiles fratres nostros Gerundensem & Vicensem Episcopos & Sacristam Gerundensem à nobis litteras impetrassent, ut ipsi ad dictum monasterium personaliter accedentes ibidem corrigerent quæ tam in capite quam in membris corrigenda viderent, ipsi accedentes ad locum, & litteris nostris in conventus audientia communi perlectis, præstari sibi juramenta de dicenda veritate super statu monasterij exegerunt. Abbas vero & monachi tria objecerunt mendaciter contra ipsum, videlicet quòd excommunicationis vinculo tenebatur, nec super objectis Abbatem præmonuerat & conventum, & quòd ante præsentiam litterarum suarum contra ipsum nuntios ad nostram præsentiam destinarant, & se ac monasterium sub nostra protectione ponentes, ne contra ipsos procederent, appellarent. Quorum appellationi cum unus eorum, videlicet Vicensis Episcopus, detulisset, duo reliqui attendentes appellationem fuisse in litteris nostris inhibitam, in eos, quia jurare volebant, excommunicationis sententiam protulerunt, ipsos excommunicatos per venerabilem fratrem nostrum Barchinonensem Episcopum diocesanum eorum facientes per Barchinonensem diocesim nuntiari. Deindè sex de

monachis excommunicationis sententiam metuentes, coram prædictis Episcopo & Sacrista Gerundensibus, dicto Vicensi Episcopo appellationi interpositæ deferente, de dicenda veritate super statu monasterij juraverunt: quorum aperiri depositiones instantè idem monachus & puniri Abbatem & monachos, quia excommunicati divina celebraverant, postulabat. Procurator vero Abbatis & conventus proposuit ex adverso quòd idem monachus non erat aliquatenus audiendus, cum propter excessus suos sententiam excommunicationis incurrerit priùs etiam quam inquisitionis litteras impetrasset. quod ipsi Abbas & conventus tunc coram dictis inquisitoribus probavissent, nisi fuisset eis audientia denegata. Ostendebat insuper procurator prædictus carissimi in Christo filij nostri Petri Aragonum Regis illustris & venerabilis fratris nostri Terraconensis Archiepiscopi & aliorum Episcoporum litteras, qui monasterium ipsum de hospitalitate, Abbatem verò de honestate vitæ ac multa providentia tam circa spiritualia quam temporalia plurimum commendabant. Idem quoque B. monachus ab auditore interrogatus eodem, non negavit Abbatem tulisse sententiam excommunicationis in ipsum, licèt eam asseruerit post appellationem ad nos legitimè interpositam esse latam. Propter quæ idem procurator postulabat instantè ut quicquid à prædictis duobus inquisitoribus post appellationem ad nos legitimè interpositam factum fuerat cassaretur. E contra idem B. monachus excommunicationem à procuratore Abbatis sibi non posse obici replicabat, cum idem Abbas triplici esset excommunicationis vinculo innodatus. His igitur omnibus fideliter nobis ab eodem auditore relatis, perlectis quoque attestationibus & inspectis, quia per eas nihil contra Abbatem efficaciter probabatur, attendentes quòd inquisitores præfati post appellationem ad nos legitimè interpositam processissent auctoritate litterarum quas dictus excommunicatus tacita subripuerat veritate, processum cassavimus eorundem, memoratas attestations destrui facientes. Verùm ne curam prædicti monasterij negligere videamur, discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus ad ipsum monasterium personaliter accedentes, corrigatis appellatione remota tam in capite quam in membris quæ secundum Deum & instituta canonica ibidem inveneritis corrigenda, & statuat is quod regulare fuerit & ho-

nestum, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram eandem sublato appellationis obstaculo compescentes. Ad hæc, præfatum monachum, si absque scandalo fieri poterit, faciatis recipi, salva ordinis disciplina, in monasterio antedicto. Alioquin ipsum in alio monasterio ejusdem ordinis collocetis. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. usque exequantur. Datum Laterani Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

**ELECTO ET PRÆPOSITO
Colocensibus.**

*Epist. 133.
Confirmatur
electio Præpo-
siti Cibiniensis.
Vide infra epist.
85. & infra
epist. 136.*

Sicut dilectus filius magister R. nobis exponere procuravit, carissimus in Christo filius noster Vngariæ Rex illustris ipsum ad præposituram Cibiniensem duxit canonicè præsentandum. Verùm quia præpositura eadem ad nos in spiritualibus nullo pertinet mediante, nobis humiliter supplicavit ut sibi eam in his quæ ad nos pertinent conferremus. Nos autem quod per dictum Regem factum canonicè fuerat approbantes, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus dictum R. in eadem præpositura instituire auctoritate apostolica procuretis. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

ILLVSTRI REGI CASTELLÆ.

*Epist. 154.
Consolatur eum
in tribulatione
sua, & dat indulgentias.*

Cum personam tuam inter catholicos Reges speciali diligamus in Domino caritate, in his quæ secundum Deum requiris à nobis favorem tibi apostolicum libenti animo impertimur. De infortuniis ergo quæ nuper serenitati regis acciderunt paterno tibi condolemus affectu. Et ut favorem apostolicum excellentiæ regis sentias non deesse, juxta petitionem tuam & instantiam dilecti filij Segobiensis electi nuntij tui, qui circa promotionem ejusdem negotij extitit sollicitus & attentus, Archiepiscopis & Episcopis per regnum Franciæ ac Provinciam constitutis nostris damus litteras in mandatis ut subditos suos sedulis exhortationibus moneant & inducant, in remissionem omnium peccatorum ex parte Dei & nostra verè penitentibus injungentes, ut cum Sarracenis in octavis Pentecosten proximo affuturis campestre bellum indixeris, in hoc tibi necessitatis articulo succurrentes, necessarium impendant auxi-

*Vide lib. 13.
epist. 183. lib.
14. epist. 3. 4.
lib. 15. epist.
15.*

lium in rebus pariter & personis, ut per hæc & alia quæ fecerint, cœlestis regni gloriam consequantur. Pari quoque remissione gaudere concedimus peregrinos qui propria devotione undecunque processerint ad idem opus fideliter exequendum. Monemus igitur serenitatem regiam & hortamur quatinus totam spem tuam ponens in Domino Deo tuo, te humilis coram ipso, qui gratiam suam dat humilibus, & reddit retributionem superbis, quia potens est ut te faciat de inimicis crucis Christi magnificè triumphare. Ceterum quia nunc ferè totus mundus turbatus est & positus in maligno, consulimus & monemus ut si competentes treugas invenieris, ipsas recipias, donec opportunus tempus adveniat quo ipsos valeas securitus expugnare. Datum Laterani 11. Nonis Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

**SENONENSI ARCHIEPISCOPO
& suffraganeis ejus.**

Recepimus litteras dolore plenas & timore non vacuas quibus carissimus in Christo filius noster Aldephonsus Rex Castellæ illustris significavit quod Sarraceni hoc anno intrantes Hispaniam in multitudine gravi, quoddam castrum Cisterciensis ordinis fratrum, quod Salvaterra vocatur, hostiliter obsederunt, quod bellicis machinis infestantes ad ultimum occuparunt. Attendens ergo præfatus Rex quod nisi eis campestri bello fortiter resistatur, ipsi tum propter innumerabilem multitudinem personarum, tum propter irruptionem machinarum durissimam, universas munitiones suæ possint nefandè subicere ditioni, campestre illis bellum indixit in octavis Pentecosten proximo affuturis, eligens mori potius quam Christianæ gentis mala videre. Vnde nobis humiliter supplicavit quatinus ei necessarium faceremus auxilium impertiri per catholicæ fidei professores. Nos igitur pium ejus propositum in Domino commendantes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus subditos vestros sedulis exhortationibus moneatis, in remissionem omnium peccatorum ex parte Dei & nostra verè penitentibus injungentes, ut ei præscripto termino in hoc necessitatis articulo succurrentes, necessarium impendant auxilium in rebus pariter & personis, ut per hæc & alia bona quæ fecerint, cœlestis regni gloriam consequi mereantur. Pari quoque remissione gaudere concedi-

*Epist. 154.
Epist. 154.
Epist. 154.
Epist. 154.*

mus peregrinos, qui propria devotione, undecunque processerint ad idem opus fideliter exequendum. Taliter autem studeatis exequi quod mandamus ut sollicitudo vestra clareat in effectu, nosque devotionem vestram valeamus merito commendare. Datum Laterani 11. Kalend. Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

Nella istios decretalis mentio exeat in codice Colbertini & puto additam a quodam habelo.

Cum Iacobus & Marcus viduas matres haberent, uterque matrem alterius duxit legitime in uxorem, & prolem suscepit ex ipsa. Queris igitur utrum filius & filia sic suscepti possint adinvicem matrimonialiter copulari. Nos autem breviter respondemus, quod cum inter eos consanguinitas primi & secundi gradus existat, legitime conjungi non possunt.

ILLUSTRI REGI VNGARIÆ.

Ep. 116. De concordia inter Ecclesias Strigoniensem & Colocensem.

ILLA te, fili carissime, caritatis prerogativa diligimus, cum inter alios mundi Principes erga personam nostram & sacrosanctam Romanam Ecclesiam devotissimum te sciamus, quod preces & petitiones ex parte tua nobis oblatas intendimus libenter admittere, quantum cum nostra possumus honestate. Inde siquidem fuit quod venerabilem fratrem nostrum Vesprumensem Episcopum ad sedem apostolicam accedentem paterna benignitate suscepimus, & qua tam per eum quam per tuas nobis litteras intimasti pleno concepimus intellectu. Qui denique inter cetera proposuit coram nobis quod cum de pace perpetuo statuenda inter Strigoniensem & Colocensem Ecclesias diu fuerit te mediante tractatum, tandem venerabilis frater noster Strigoniensis Archiepiscopus de consensu & voluntate suffraganeorum Strigoniensis Ecclesiae, videlicet Agriensis, Georiensis, & praefati Vesprumensis Episcoporum ex parte una, & dilectus filius Colocensis electus de voluntate suffraganeorum Colocensis Ecclesiae, Waradiensis videlicet, Cenadiensis, & Vtrasilvani Episcoporum ex altera, in certam formam concordiae devenerint, quam per praefatos Georiensem & Vesprumensem Episcopos redigi mandaverunt in scriptis, cum illam in scriptis redactam in medium produxissent, & super ea fuisset diutius disputatum, tandem ita correctae extitit & conscripta quod eam pars approbavit utraque, & tam Strigoniensis Archiepiscopus quam Colocensis electus cum Ecclesiarum suarum suffraganeis ad sancta Dei evangelia juraverunt quod formam pacis quae continebatur in illo scripto posito coram

Vide supra tit. 14.

eis firmiter observarent, & laborarent ad hoc nihilominus bona fide ut nos compositionem confirmarem eandem. P. quoque Quinquecelesensis Praepositus, ab Episcopo suo missus pro eo, & Benedictus Praepositus sancti Thomae, necnon & Iacobus Scholasticus Strigoniensis pro Capitulo ejusdem Ecclesiae, a quo sub debito juramenti se asseruerunt habere mandatum, & Hubaldus Pofoniensis Praepositus, juraverunt etiam illud idem. Pro Colocensi vero Ecclesia Iacobus Colocensis & Hofmundus sancti Laurentij Praepositi praestiterunt consimile jamentum. Unde praefatus Episcopus ex parte tua nobis humiliter supplicavit ut compositionem eandem, quam sigillorum praedictorum ecclesi & Varadiensis, Cenadiensis, Vtrasilvani, Agriensis, & ipsius Vesprumensis Episcoporum, necnon Capitulum Colocensis & Bachiensis nobis exhibuit munimine roboratum, auctoritate dignaremur apostolica confirmare, cujus tenor talis est. IN NOMINE patris & filij & spiritus sancti. Amen. Haec est forma pacis inter Strigoniensem & Colocensem Archiepiscopos. Prima coronatio Regum Vngariae specialiter spectat ad solam Strigoniensem Ecclesiam. Veruntamen si Strigoniensis Archiepiscopus non possit vel malitiose nollet Regem coronare, vel Strigoniensis Ecclesia vacaret, coronet Regem Colocensis, nullum ex tali coronatione jus sibi vendicando in prima coronatione. Secunda coronatio ei deinceps aequaliter pertinet ad utramque. De proventu monetae decima pertineat ad Ecclesiam Strigoniensem, ubicunque in regno Vngariae cuditur. Quod si cudi desierit generalis moneta totius Vngariae, quicquid loco generalis monetae successerit, decimam habeat Strigoniensis Ecclesia. Strigoniensis Archiepiscopus renuntiat omni jurisdictioni & juri spirituali quod habebat vel habere videbatur in provincia Colocensi; praeter decimam monetae, si ibi contingeret fabricari. Iudicium officialium domus regiae quilibet Episcopus habeat in sua parrochia. Exhibitio sacramentorum Regibus & Reginis & eorum liberis tam ad ipsos Archiepiscopos quam ad alios Episcopos in suis parrochiis pertineat pro voluntate Regis. In omnibus aliis utriusque Ecclesiae jura sua conserventur illaesa & consuetudines antiquae. Si qua autem privilegia vel rescripta quandocunque prolata fuerint contra hanc formam, vires non habeant. salva in omnibus auctoritate apostolica. Quod si Papa

Vide lib. 14. epist. 42. 43.

„ non approbaverit, res sit in eo statu in quo
 „ nunc est. Juraverunt ambo Archiepiscopi
 „ & eorum suffraganei qui praesentes erant,
 „ necnon & Praepositus Quinqueecclesiensis,
 „ qui vice domini sui Episcopi intererat, nec,
 „ non & procuratores Capitulorum utrius-
 „ que Ecclesiae, quod secundum formam
 „ praescriptam bona fide pacem praescriptam
 „ observabunt, & sine fraude ad confirma-
 „ tionem laborabunt.] Cumque super his
 cum fratribus nostris deliberare vellemus,
 dilecti filij Jacobus Scholasticus & Nico-
 laus Canonicus praefati Archiepiscopi nun-
 tij, & M. Thesaurarius & Io. Archidiaconus
 Strigoniensis procuratores ejusdem loci
 Capituli, petierunt a nobis audientiam
 sibi dari. Qua ipsis de more concessa, nun-
 tij proposuere praedicti quod inter praefatos
 Archiepiscopum & Colocensem electum
 & eorum suffraganeos talis compositio
 intervenit, ut prima coronatio Regum
 Vngariae, ubicunque in ipso regno eos pri-
 mum contingeret coronari, solius Strigoniensis
 Ecclesiae juris esset, & monetæ, vel illius
 quod loco colligeretur monetæ decima ad
 eandem Ecclesiam pertineret, ac tu & cari-
 ssima in Christo filia Vngarorum Regina
 per vestras a nobis litteras peteretis quatinus
 primam sedem primamque vocem cum
 juribus supradictis, quæ tu & dicta Regina
 necnon & pars Colocensis publicè praefata
 Strigoniensi recognovistis Ecclesiae, ipsi
 perpetui dignaremur privilegij munimine
 roborare, super aliis verò de quibus inter
 eos esse videbatur contentio, propter bonum
 pacis sic extitit ordinatum, ut nec
 Colocensis in Strigoniensi provincia, nec
 Strigoniensis in Colocensi praeter praedicta
 sibi juris aliquid vendicaret, auctoritate in
 omnibus apostolicae sedis salva, ita quod
 si hæc non approbarentur a nobis, res in
 eo statu in quo tunc fuerat remaneret.
 Vnde quicquid sit scriptum vel juratum
 esse dicatur, hoc actum & intellectum esse
 a partibus asserebant, & illud ex parte
 Archiepiscopi confirmari a nobis suppliciter
 postulabant, asserentes sic actum &
 intellectum fuisse, idem Archiepiscopus
 & praefati Agriensis & Geuriensis Episcopi
 suis litteris declararant. Procuratores verò
 Strigoniensis Capituli proposuere constanter
 quod tam illa compositio, quam redactam in
 scriptis praefatus Episcopus nobis exhibuit,
 quam illa in quam praefati nuntij dixerunt
 Archiepiscopum consensisse, inita fuerat sine
 assensu Capituli & in enorme dispendium Stri-

goniensis Ecclesiae redundabat. Vnde contradicentes
 utrique, nobis humiliter supplicarunt ut auctoritate
 apostolica cassarem utramque. Nos igitur attendentes
 quod olim nobis multa precum instantia supplicaras
 ut super jure coronandi Reges Vngariae Strigoniensis
 Ecclesiae privilegium concedere dignaremur, nosque
 tuis precibus inclinati, ei super hoc privilegium
 concesserimus fratrum nostrorum subscriptio-
 nibus roboratum, considerantes etiam quod si
 potestas coronandi Regis Vngariae penes
 diversas Ecclesias resideret, toti regno grave
 periculum & hereditibus tuis grande posset
 dispendium generare, cum, sicut plenius ipse
 nosti, frequenter inter Regum Vngariae
 coheredes super obtinenda regni corona
 scandalum sit exortum, quod utique posset
 facilius suboriri si eos diversos coronatores
 contingeret invenire, propter contradictiones
 & rationes praescriptas compositionem hujus-
 modi non potuimus, sicut nec debuimus,
 confirmare. Super episcopatu quoque de novo
 creando apud Cibiniensem Ecclesiam in
 Ultrasilvana diocesi, qui metropoli Colocensi
 subdatur, petitionem regiam nequivimus
 exaudire, quoniam sive apostolicae sedi, sicut
 tu ipse firmiter protestaris, sive Strigoniensi
 metropoli, sicut procuratores ipsius fortiter
 assererant, Cibiniensis praepositura sit in
 spiritualibus immediate subiecta, id absque
 dubio in alterutrius praedicti redundaret.
 Sed & quidam qui se nuntium venerabilis
 fratris nostri Ultrasilvani Episcopi faciebat,
 contradicebat omnino, gravem & enormem
 Ultrasilvani episcopatus diminutionem
 allegans. Serenitatem igitur regiam rogamus,
 monemus, & exhortamur attentius quatinus
 ad duritiam nobis non imputes quod
 compositioni praedictae robor non attribuimus
 firmitatis, sed tam providentiae quam
 iustitiae id ascribas, quibus regni & heredum
 tuorum indemnitatebus duximus praecavendum
 & juris ordinem observandum, cum omnibus
 facti simus in iustitia debitores, sciturus
 pro certo quod in nullo unquam a nobis
 patieris repullam in quo quisquam
 Principum debeat exaudiri. Datum Laterani
 11. Idus Februarij, pontificatus nostri
 anno quartodecimo.

Scriptum est Capitulo Strigoniensi super hoc in eundem seve modum, videlicet. Venerabilis frater noster Vesprumienis Episcopus in nostra proposuit praesentia constitutus quod cum de pace perpetuo statuenda &c. usque non potuimus, sicut nec debuimus, confirmare.

Vide lib. 22.
 epist. 32. 42.
 43.

In eundem ferè modum scriptum est Strigoniensi Archiepiscopo. Venerabilis frater noster Vespumienſis Episcopus in nostra proposuit præſentia constitutus quòd cum de pace &c. usque nec debuimus confirmare.

*SANCTÆ GENOEFÆ
Parisenſis & Boni Radij Cisterciensis ordinis
diocesis Antisiodorensis Abbatibus, &
Decano Aurelianensi.*

Ep. 217.
De qualiam
venditione in-
firmata vel
mandata.

Venientes ad apostolicam sedem I. syndicus & quidam monachi Cluniacensis cenobij nobis exponere curaverunt quòd G. Prior & quidam monachi monasterij de Caritate, Abbatis & conventus Cluniacensis, ad quod idem monasterium nullo pertinet mediante, interveniente consensu, absentibus tamen multis ex fratribus de Caritate, quorum intererat, nec vocatis, ac quibusdam contradicentibus & ad sedem apostolicam appellantis ex eisdem, quosdam possessiones, redditus, & alia bona militiæ Templi fratribus in gravem ipsius monasterij læsionem vendiderunt. Vnde nobis syndicus & monachi memorati humiliter supplicarunt ut vel revocare contractum eundem in dicti monasterij præjudicium temerè attentatum, vel restituere in integrum vice minoris idem monasterium dignaremur, præsertim cum Cluniacensis Abbas Templariis ipsis restituere solutam ab eis pro prædictis bonis & possessionibus pecuniam sit paratus. Dicti verò fratres è contrario responderunt quòd petentibus ipsis olim contractum venditionis inter ipsos ex parte una & monachos de Caritate ex altera legitime ac solemniter celebratum auctoritate apostolica confirmari, tam Abbate ac conventu Cluniacensi, quorum ad hoc auctoritas intervenerat & consensus, quàm Priore ac conventu de Caritate per suas litteras postulantis illud idem, quia nobis ad plenum de ipsius contractus meritis & circumstantiis non liquebat, venerabili fratri nostro Parisiensi Episcopo & suis conjugibus hoc commissimus inquirendum, facientes in inquisitionis litteris mentionem de litteris ad venerabilem fratrem nostrum Senonensem Archiepiscopum & conjugibus suos super lapsu ipsius monasterij destinatis: quorum utrique in executione mandati apostolici processerunt. Demum partibus in nostra præsentia constitutis, pars Templariorum contractum ipsum confirmari petebat, parte altera multipliciter impugnante contractum. Contra quod fuit

Tom. II.

ex adverso responsum quòd communis juris remedium super deceptione malitiosè pars altera implorabat, cum expressè per lationem judicum & depositiones testium probaretur possessiones venditas iudicè & publicè fuisse venales, nec usque tunc temporis emptores occurrerant qui tantum pro ipsis possessionibus largirentur. Ipsos quoque fratres ad emptionem jamdictam sola misericordia & monachorum illorum preces, non cupiditas, induxerunt. Probatum etiam esse asseriebant legitime dicti fratres quòd venditionis tempore monasterium de Caritate tanto debito premebatur quòd de omnibus mobilibus pars vicefima non potuisset exolveri, in debitorum solutionem conversam illam totam pecuniam asserentes, ex cujus accelerata solutione usque ad summam trium milium librarum & ultra monachis de Caritate à creditoribus est remissum. Proponentes insuper quòd venditionis rescissio non expediebat Ecclesiæ memoratæ, cum vix posset tanta pecunia sine majori gravamine ipsius Ecclesiæ inveniri. Adiciebat præterea quòd monachi restitutionis beneficium ex eo implorare non poterant, cum super hoc mandatum non receperint speciale: quia secundum legitimas sanctiones petitio restitutionis in integrum jure minoris mandato non concluditur generali. Nos igitur intellectis quæ partes voluerunt proponere coram nobis, quia de præmissis nobis non potuit fieri plena fides, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus diligenter auditis quæ partes infra quatuor menses à primæ citationis edicto coram vobis duxerint proponenda, si sufficienter fuerit ostensum quòd ex ipsa venditione monasterium de Caritate sit enormiter læsum, vos ipsum restituentes vice minoris, venditionis contractum legitime rescindatis, ita quòd pretium absque Templariorum gravamine restituatur eisdem secundum terminos quibus ipsi pecuniam persolverunt, & de melioratione, si qua forsan apparuerit, facta per illos eis congruè satisfiat, proviso prudenter ne pro invenienda pecunia eadem possessiones vel aliæ distrahantur, ac recipiatur pecunia sub voragine usurarum, ne fortè residuum locustæ comedat brucus, & unde crederetur adhiberi remedium, inde periculum incurratur. Alioquin præscriptum venditionis contractum ratum & firmum faciatis haberi, contradictores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescentes. Testes autem qui fue-

E E e

rint nominati, tam monachi quam Templarij & alij, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per distractionem eandem appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint præter assensum partium à sede apostolica impetrata. Quòd si non omnes his exequendis &c. duo vestrum &c. usque exequantur. Datum Laterani x v. Kalend. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

AVRELIANENSI ET ANTISIODORENSI
Episcopis, & magistro W. de Vienna
Canonico Antisiodorensi.

Epist. 158.
Beneficiorum
superfluitas
damnaia.

* Suprà Can-
cellario

Intellecã ratione quam nobis venerabilis frater noster Remensis Archiepiscopus & ejus condelegati miserunt super controversia quæ de præbenda Trecentis Ecclesie vertitur inter venerabilem fratrem nostrum Trecentem Episcopum & dilectum filium Cancellarium Senonensem non duximus eidem Episcopo aliud rescribendum nisi quòd idem Episcopus diligenter advertat qua ratione sustinere possemus ut ipse aliquod ecclesiasticum beneficium cuiquam de cetero personæ concedat plura beneficia obtinenti, si propterea nolit ad mandatum nostrum præfato * Cancellario in Ecclesia sua conferre præbendam quia plura dinoscitur beneficia obtinere. Licet enim circa eandem personam beneficiorum sit semper superfluitas improbanda, nonnunquam tamen est toleranda pluralitas, statu personæ provida consideratione pensato. Quare idem prudenter attendat utrum magis expediat ut eidem Cancellario ex mandato nostro liberalitatem exhibeat conferendo præbendam quàm ex suo judicio necessitatem incurrat ut ultrà non possit alicui plura beneficia obtinenti ecclesiasticum beneficium largiri, nisi fuerit sufficienter ostensum quòd ipse superflua beneficia secundum suum statum possideat. Quod ex eo forsan non poterit ostendi de facili; quoniam etsi plures præbendas obtineat, ipse tamen penè nullam habere proponitur cujus proventus liberè possit percipere nisi residentiam in ea faciat personalem. Et ex hoc fortassis pendet judicium utrum & pro Trecenti præbenda condignè recompensatum extiterit in præbenda Remensi. Quicquid ergo super his duxerit faciendum, nobis infra tres menses post susceptionem litterarum nostrarum absque dilatione rescribat. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus dictum Episcopum

ad hoc moneatis attentius & efficaciter inducatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. usque exequantur. Datum Laterani x v. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

GEBENNENSI EPISCOPO.

Turum illorum sufficiat consulendos ad matrimonium dirimendum qui consanguinitatis gradus ab avunculo & nepote videlicet fratris filio vel sororis, cum de fratribus vel superioribus nihil noverint vel audierint, inceperint computare. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cum conjugium multum favoris obtineat, testes qui ad divorcium celebrandum producti consanguinitatis computant gradus, à stirpe debent incipere, id est, à parentibus vel germanis, & sic per ordinem distinguere gradus, nominibus propriis vel æquipollentibus indicibus designando personas; præsertim cum sæpius testimonium perhibeat de auditu, quod quia minus est validum, non est in articulo hujuscemodi nimium laxanda facultas; cum qua ratione computationem inciperent à secundo, eadem ab ulterioribus possent gradibus inchoare. Consequenter autem quaesisti, ut cum quidam mulierem quandam aliter inducere nequivisset ut sibi commiseretur carnaliter nisi desponsaret eandem, nulla solemnitate adhibita vel alicujus præsentia dixit illi, *Te Johannes desponsat*, cum ipse Johannes minimè vocaretur, sed finxit se vocari Johannem, non credens esse conjugium, eò quòd ipse non vocaretur hoc nomine, nec haberet propositum contrahendi, sed copulam tantum extorquendi carnalem, utrum inter prædictos sit matrimonium celebratum, cum mulier consenserit & consentiat in eandem, & ille dissenserit & dissentiat, nec aliud quicquam egerit quàm quod superius est expressum, nisi quòd cognovit eandem. Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cum præfatus vir dictam desponsavit mulierem in propria quidem persona, etsi sub nomine alieno, quo tamen vocari se finxit, & inter eos carnalis sit copula subsecuta, videretur fortè pro conjugio præsumendum, nisi tu nobis expressè scripisses quòd ille nec proposuit nec consensit illam ducere in uxorem. quod qualiter tibi constiterit non videmus. Nos tamen quid juris sit rescribentes, hoc dicimus, quòd si res ita se habuerit, videlicet quòd ille nec proposuit eam ducere in uxorem

rem nec unquam consensit, inter prædicas personas non deberet ex illo facto conjugium judicari, cum in eo nec substantia conjugalis contractus nec etiam forma contrahendi conjugij valeat inveniri; quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit omnino consensus, sine quo cetera nequeunt fœdus perficere conjugale. Tertiò quæsisisti * per sedem apostolicam explicari quid sit de quodam monacho sentiendum qui credens se posse mulierem quandam à gutturis tumore curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit, & cum tumor ille aliquantulum refedisset, monachus ipse mulieri præcepit ne se vento exponeret ullo modo, ne fortè ventus gutturis apertionem subintrans sibi causam mortis inferret, sed mulier, ejus mandato contempto, dum menses colligeret, vento se exposuit incautè, & sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, & mulier diem finivit extremum, quæ tamen confessâ est quòd quia vento exposuit semetipsam, ipsa sibi dederat causam mortis, utrum videlicet cum prædictus monachus sit sacerdos, liceat ei sacerdotale officium exercere. Nos ergo tibi taliter respondemus, quòd licet monachus ipse deliquerit alienum officium usurpando quod sibi minimè congruebat, si tamen causa pietatis & non cupiditatis id egit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit diligentiam quam debuit adhibere, non est ex eo quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit adeo reprobandus quin post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit ut divina valeat celebrare. alioquin interdicens est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore. Ad ultimum ex parte tua fuit propositum coram nobis quòd quidam scholaris metuens, ne latrones in hospitio suo essent, parvo assumpto gladio, ut ignem quæreret, de strato surrexit, & cum venisset ad ostium, ignarus reperit ibi furem, qui cum scholari incipiens colluctari, non solum ipsum scholarem prostravit ad terram, verum etiam penè ad mortem vulneravit eundem. Scholaris verò provocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens, extorto latroni gladio, eundem servato juris moderamine percussit, qui perterritus fugam quàm citò potuit maturavit. Mane itaque lucente, conscholares latronem quæsierunt eundem, quem vulneratum inventum Potestati Vicentiæ tradiderunt, coram qua constanter negavit quòd præmissa minimè perpetrarat. Ve-

Tom. II.

rùm præfata Potestas ad eundem scholarem suos nuntios destinavit, ut exponeret si qua sciret de fure prædicto, vel traderet intersignia; qui cultellum quem ipsi latroni abstulerat, & sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat sibi ne pedum strepitus audiretur, nuntius tradidit memoratis, super eodem facto se nihil ampliùs intromittens. Potestas itaque receptis talibus intersigniis, latronem apparitoribus suis tradidit puniendum, qui sibi amputarunt virilia & oculos eruerunt. Latro verò se ad quoddam cœnobium transtulit; & ibi per triduum, ira & dolore commotus, nec potum sumpsit nec cibum, & sic de medio est subtractus. Vnde per nostrum postulas oraculum edoceri utrum præfatus scholaris ad sacros ordines valeat promoveri. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si præfatus scholaris dignis meritis adjuvatur, propter præscriptum eventum à susceptione sacrorum ordinum nullatenus est arcendus. Datum Laterani Idibus Februarij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

Hoc loco, statim post epistolam c. l. x. sequitur epistola dux scripta ad Capitulum Lingonense; sed is qui regestum anni x. l. v. composuit, admonuit illas pertinere ad annum sequentem, in margine eorum adscribens vocem V A C A T. Eas propterea vir illustris Franciscus Bosquetus, qui primus hunc librum edidit, rejecit in sequentem. Sanè verus codex MS. bibliothecæ Colbertinæ, in quo descripti sunt tituli istorum regestorum, dux illæ epistolæ ad Capitulum Lingonense non referuntur in libro x. l. v. sed in initio sequentis. Vnde apparet rectam fuisse mutationem quam hoc loco fecit idem vir illustrissimus.

*EPISCOPO ET DILECTIS
filis & Canonicis Parmensibus.*

GRatum gerimus & acceptum quòd, sicut tu, frater Episcope, per tuas nobis litteras intimasti, bonæ memoriæ Gerardus Albanensis electus apostolicæ sedis Legatus auctoritate legationis quaungebatur, tam suæ quàm nostræ donationi collationem primæ præbendæ in Parmensi Ecclesia vacaturæ, vobis, filij Canonici, consentientibus, reservavit, injungens vobis primitus viva voce, & mandans suis litteris subsequenter, quòd ipsam præbendam, cum eam vacare contingeret, G. Clerico nato G. quondam germani sui, cui mores laudabiles ac scientia suffragantur, duceretis liberè assignandam. Propter quod tu, frater Episcope, nobis supplicasti humiliter per easdem ut præbendam eandem dicto Clerico de benignitate sedis apostolicæ concedere dignemur. Nos igitur vestram diligentiam commendantes, & volentes etiam præfati electi super hoc

Epist. 160.
De præbenda
collationi Pa-
pæ reservata.

E E e ij

statutum firmiter observari, universitati vestrae presentium auctoritate mandamus quatinus primam praebendam in vestra Ecclesia vacaturam donationi nostrae reservare curetis, personae idoneae conferendam. Datum Laterani xvi. Kal. Martij, pontificatus nostri anno quartodecimo.

li ergo &c. confirmationis &c. usque in finem. Datum ut supra.

PHILIPPO ILLUSTRIS REGI
Franciae.

Noverit regalis prudentia quod Tholosanus Comes dudum ad praesentiam nostram accedens, se super haeretica pravitate nisi est multipliciter exculare. Unde nos ad petitionem ipsius Legatis nostris rescripsimus ut denuntiatione solenniter facta, nisi contra eum legitimus accusator infra certum terminum compareret, ipsi congregato Concilio canonicam purgationem indicerent; qua recepta, non permitterent eum super huiusmodi crimine propulsari, alioquin tamquam haereticum ecclesiastica districtione punirent. Scimus autem quod purgationem non praestitit, sed utrum per ipsum steterit ignoramus: quamquam universaliter praedictetur quod ipse in partibus illis pro haeretico habeatur. Unde terram suam penitus tam amisit, nosque Legatis nostris injunximus ut terram ipsam ad eorum quibus pertinet opus diligenter faciant custodiri. Nos igitur ad tuae petitionis instantiam Legatis nostris hoc negotio litteras apostolicas destinamus quales ad tuum commodum & honorem credimus expedire. Super negotio quoque venerabilium fratrum nostrorum Antiodorensis & Aurelianensis Episcoporum hoc tuae regali prudentiae innotescat, quod cum tu sine curiali iudicio nolis remittere poenam quam eisdem Episcopis intulisti, nec nos absque judiciali cognitione valeamus salva iustitia revocare sententiam interdicti quam in terram tuam iidem Episcopi protulerunt; sed sicut dudum rogavimus, ita nunc quoque rogamus, ut postposito utrinque iudicio, quia certe sic expedit, negotium amicabiliter sopiatur. Verumtamen scribimus super hoc venerabili fratri nostro Archiepiscopo Senonensi secundum formam quam providimus opportunam. Datum apud Criptam ferratam viii. Kalend. Septembris, anno quartodecimo.

DECANO ET CAPITULO
Capella Ducis Drivionensis.

Cum a nobis petitur quod iustum est, & honestum &c. usque effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones, redditus, exemptiones, libertates, & immunitates quas bonae memoriae Hugo Dux Burgundiae praedictae

APPENDIX
LIBRI QUARTI DECIMI.

HUGONI PRIORI ET
conventui Andrensi.

Epist. 161.
Vt beneficia non vacantia non promittantur.
Vide lib. 13.
epist. 205.

Cum ex iuncto nobis apostolatus officio ad Ecclesiarum profectum & religiosorum locorum commodum aciem nostrae considerationis extendere teneamur, ea corrigere nos oportet quae interdum in gravamen ipsorum temere seu etiam improvide attentantur. Sanè ad audientiam nostram vobis intimantibus est delatum quod ad multorum instantiam importunam de non vacantibus beneficiis promissiones saepius facere vos contingit. Unde nobis humiliter supplicastis ut vobis super his dignemur misericorditer providere. Volentes igitur vestrae devotioni super huiusmodi gravamine praecavere, ac attendentes quod id contra statuta Lateranensis Concilij attentatur, promissiones huiusmodi decernimus irritas & inanes, auctoritate vobis presentium districtius inhibentes ne contra praefatum Concilium beneficia promittere non vacantia cuiquam de cetero praesumatis. Nulli ergo &c. nostrae inhibitionis &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Kalendas Aprilis, anno quartodecimo.

E I S D E M.

Epist. 162.
Confirmat quandam redemptionem reddituum ecclesiasticorum.

Iustis petentium desideriis dignum est &c. usque complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus inclinati, redditus annuos qui nobili viro Eustachio de Campania & suis praedecessoribus cum quibusdam consuetudinibus onerosis olim a vestro monasterio debebantur, & quos ab ipso nobili & heredibus eius, accedente assensu nobilium virorum Comitum Gisenensis & Willelmi de Fielnes, de quorum feodo ipsi proveniebant redditus, redemistis, & relaxationem ipsarum consuetudinum, sicut ea iuste ac pacifice possidetis, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti privilegio communimus. Nul-

ta Capellæ pia liberalitate concessit, sicut ea iuste ac pacifice obtinetis, & in authentico inde confecto, cuius tenorem præsentibus iussimus litteris annotari, plenius continetur, vobis & per vos eidem Capellæ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem authentici memorati est talis. **IN NOMINE** patris & filij & spiritus sancti. Amen. Ego Hugo Dux Burgundiæ notum esse volo præsentibus & futuris quoniam Ierosolymam proficiscens, præ nimia maris turbatione & imminente periculi acerbitate tam ego quam omnes qui mecum in navigio erant graviter perterriti fuimus. Eapropter votum faciens Deo promisi me constructurum in mea curte apud Divionem Ecclesiam in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ & beati Iohannis Evangelistæ. Vnde factum est ut in reditu meo Romam veniens, quod veram, per manum bonæ memoriæ Alexandri summi Pontificis Deo obruli, & apostolica auctoritate, quemadmodum in authentico scripto quod ab eo impetravi continetur, confirmari feci. Cum autem gratia Dei redirem, convocatis amicis meis & multis honestis viris, decem Clericos pro remedio animæ meæ & prædecessorum successorumque meorum salute Deo in perpetuum servituros apud Divionem institui: quibus, laudante Aalide uxore meâ & Odone primogenito meo, in eadem villa in proprios usus redditus assignavi, videlicet quicquid habebam de ventis, & ostellagium quod mihi debebant panifici & calciamentorum constructores, & placitum generale. Concessi etiam eisdem Clericis ut eandem habeant apud Divionem libertatem quam habent Ecclesiæ principales, scilicet duæ quæ in ea sunt, & milites. Quoniam autem Ecclesia ista specialiter mea est & præcipuum tribulationis meæ refugium & oblatio votiva Deo & libertati meæ, concessi ei plusquam ceteris, ut videlicet Clerici ei deservientes liberum habeant attractum in villa Divionensi eodem modo quo ego habeo, id est, libertatem retinendi homines eandem quam ego habeo in villa Divionensi. Deinde etiam eisdem Clericis tres de hominibus meis ad sufficiens Ecclesiæ suæ thus, oleum, & ceram, quia nullos adhuc habebant homines. Qui videlicet tres homines & servientes Clericorum, qui de domo & mensa eorum erunt, alij quoque eorum homines, quos, Deo largiente, prædicto vel alio iusto modo poterunt requirere, ab

omni exactione & tallia seu quacunque consuetudine omnimodo liberi erunt, plenarium usum fori habentes sicut homines Ducis: quorum videlicet hominum vel servientium Clericorum si quisque in causam trahatur, non respondebit nisi per dominos suos: qui si culpabilis inveniat, lex ejus in manu dominorum suorum erit. Quicquid verò iidem Clerici de meo casamento poterunt acquirere, liberum habebunt. Ut verò iidem Capellani mei de mensa mea & domo esse manifestius cognoscantur, in festis annalibus, id est, in nativitate Domini, in Pascha, in Pentecosten, & in omnium sanctorum, si Dux vel Ducissa Divioni fuerint, accipient de expensa curia, tamquam comensales Ducis, in perpetuum duos solidos pro pane, quatuor textarios vini, quatuor solidos pro coquina, vel æquivalens. Oblationes omnes & beneficia Capellæ Ducis & Ducissæ, ubicunque sint, sicut apud Divionem, ex integro ipsorum erunt; nec Capellanus Ducis vel Ducissæ in eis quicquam habebit nisi jure canonicatus, & non jure capellanæ; siquidem nec Dux nec Ducissa Capellanum habebit nisi Decanum Capellæ vel aliquem de Canonicis ipsis; qui videlicet Decanus vice Domini Papæ curam animæ Ducis & animæ Ducissæ debet habere, sicut in præsentibus habet curam animæ meæ Nicolaus Capellanus meus & Decanus Capellæ; quam curam ipse à Domino Papa Alexandro suscepit. Quoniam igitur Ecclesiam istam ad honorem Dei & tutamen animarum Ducum Burgundiæ & ad illustrationem domus illorum non dubito pertinere, ipsam tamquam ducatus caput & turrim salutis Ducum cupio erigere, potestatem Ducum tantum exinde sperans ampliari quantum ad honorem suum retributor omnium honorum eam ab ipsis Ducibus viderit largiùs exaltari. Vnde providè statuo & posteritati meæ in salutem suam mando ut quam citò quis dominium ducatus suscepit, statim tamquam felix operum suorum munimentum adeat Ecclesiam suam, consortium spirituale Canonicorum suorum recipiat, fidelitatem ei & statuta præsentis scripti se servatorum juret, singulos Canonicos in signum fraternitatis in osculo sancto recipiat, tam illos quam res illorum in speciale tutamen amplectens. Hoc ipsum Ducissa quoque in initio promotionis suæ, quam citò fuerit Divioni, faciat, ut à sancto & pio opere incipientibus, cetera agenda auctore Do-

„mino deinceps prosperè succedant, Ec-
 „clesiamque istam tamquam cubile & reclina-
 „torium animæ suæ custodiant, ut sicut
 „cetera corpori, ita hæc animæ profectura
 „conseruentur. Ut autem hoc in posterum
 „ratum habeatur, præsentem paginam sigilli
 „mei & sigilli Odonis primogeniti mei im-
 „pressione feci muniri. Testes sunt Odo fi-
 „lius meus primogenitus, cujus laude hoc
 „totum factum est, Maria venerabilis quon-
 „dam Ducissa Burgundiæ mater mea, Ay-
 „mo de Divione, Willhelmus de Orgeolo
 „Milites, item Bartholomæus Cambellanus
 „meus, Raynaldus de Edua burgenfis, de
 „Presbyteris, magister Nicolaus Capella-
 „nus meus & Decanus Capellæ, Vibertus,
 „magister Hugo, magister Guido Maluspa-
 „nis, magister Richardus Diaconus. Actum
 „est hoc anno incarnationis dominicæ mil-
 „lesimo centesimo septuagesimo secundo.]
 Nulli ergo &c. confirmationis &c. usque
 incursum. Datum Laterani 11. Nonas
 Decembris, anno decimoquarto.

I O H A N N I A B B A T I
 & conventui sancti Pauli.

*Epist. 264.
 De confirma-
 tione privile-
 giorum.*

Illos Christiana devotio dignissimè ve-
 neratur & honorat in terris quos habe-
 re desiderat patronos & intercessores in
 cælis. Inter quos beatus Paulus Apostolus,
 vas electionis, & doctor gentium, cujus
 nos meritis adjuvari & fulciri intercessionibus
 cupientes, ob ipsius reverentiam & hono-
 rem monasterium sancti Benedicti sub
 Pentoma constructum in territorio Nepe-
 sino, quod ad jus & proprietatem Ecclesiæ
 Romanæ nullo mediante dinoscitur perti-
 nere, sicut in privilegio bonæ memoriæ
 Celestini Papæ prædecessoris nostri conti-
 netur expressè, vobis de apostolica sedis
 munificentia duximus concedendum, ut
 per monachos vestros de cetero idem mo-
 nasterium ordinetur. Vestris ergo preci-
 bus inclinati, prædictum monasterium sub
 beati Petri & nostra protectione suscipi-
 mus & præsentis scripti privilegio commu-
 nimus, statuentes ut quascunque possessiones,
 quæcunque bona idem monasterium
 in præsentiarum justè & canonicè possidet,
 aut in futurum concessione Pontificum &c.
 usque illibata permaneant, in quibus hæc
 propriis duximus exprimenda vocabulis.
 Locum ipsum in quo prædictum monaste-
 rium situm est, cum omnibus suis perti-
 nentibus & omnibus aliis quæ idem monaste-
 rium habere dinoscitur à via Carraria, quæ
 pergit ante monasterium supradictæ Eccle-
 siæ, usque in viam publicam, & via quæ

pergit ad Canale & ad Linarium. Omnem
 competentem portionem in integrum de
 quatuor fundis, id est, Terricano, Mio-
 ne, Anticione, & Romano. Salva pen-
 sione unius denarii Nepefino Episcopo per-
 solvenda. Fundum de Tuniano in inte-
 grum, cum terris, campis, pascuis. Om-
 nem portionem competentem in integrum
 de fundo Puliano & Solaro, cum casis,
 terris cultis & incultis. Omnem portionem
 de fundo Lucrizano. Vnam clausuram vine-
 æ cum omnibus suis pertinentiis in
 loco qui vocatur Pastina juris Nepefinæ
 Ecclesiæ, præstantem vini decimas tres.
 Omnem portionem de fundo Bevicano.
 Omnem portionem in integrum de fundo
 Crasiano, cum suis pertinentiis. Sex in in-
 tegrum uncias de fundo Corliano. Tertiam
 partem in integrum de fundo Monte Vari,
 cum omnibus suis pertinentiis, posito in
 territorio Nepefino & Sutрино, juris sanctæ
 Mariæ in agro, præstantem solidum unum,
 Fundum Pulianum, fundum Minianum,
 & fundum Sulferata in integrum, cum
 suis pertinentiis, in territorio Nepefino,
 juris monasterij sancti Adriani & Laurentij,
 præstantem denarios quinque. Fundum
 Rotujæ in integrum juxta Sulferatam. Fun-
 dum Opplanum in integrum, Casale unum
 in integrum quod vocatur Burdanum, cum
 vineis, terris, pascuis, silvis, & molendi-
 no uno & dimidio in rivo suo, & aliis suis
 pertinentiis. In fundo de Valle juxta Insu-
 lam terram modiorum quatuor ad semen-
 tem. Portionem omnem integram de fun-
 do qui appellatur Insula, & de fundo qui
 appellatur Scrutano & Antico & Tribu-
 niano, cum omnibus suis pertinentiis, &
 cum piscariis in Ianula. Fundum Cispano
 in integrum. Fundum Linianum in inte-
 grum, cum omnibus suis pertinentiis, &
 cum molendino in Treta, seu medietatem
 ipsius aquæ à loco qui dicitur Mezano us-
 que ad portam castelli de Capracora. Ter-
 tiam partem casalis Cispani, cum omnibus
 suis pertinentiis, positi territorio Nepefi-
 no. Fundum Triquizanum in integrum,
 cum appendiciis suis, posito territorio
 Nepefino. De fundo montis Grezani om-
 nem portionem in integrum. Fundum Ser-
 vilianum in integrum, cum cella sanctæ
 Mariæ, cum casis, vineis, & terris sibi
 pertinentibus, posito territorio Colli-
 nense. Omnem portionem de fundo Cris-
 polito in integrum, cum terris & vineis ad
 ipsum pertinentibus. Medietatem fundi
 Formicosi in integrum, & omnem portio-
 nem de fundo Charano & de fundo Mon-

zano & Casanovula & Cesarano, posita territorio Collinense, via Campana veteris, juris ipsius monasterij. Præterea in civitate Roma trans Tyberim cellam sanctæ Agathæ in integrum, ab uno latere via publica, à secundo latere heredes Sergij, sicut est interpositus murus antiquus, à tertio latere fluvius Tyberis, à quarto latere res juris basilicæ majoris sancti Petri Apostoli. In territorio Castellano casale Simpronianum in integrum, sicut supradicto monasterio obtulit eum Gregorius Dux Gratiani filius, & omnes portiones de casalibus & fundis de loco qui vocatur Transpartana. Fundum Flanarellum, fundum Vinianellum, cum suis pertinentiis in integrum, positum in territorio Sutrinum. Cellam sancti Pauli in integrum, cum vineis, terris, & silvis, cum rivo & molendino suo, & omnibus suis pertinentiis, positum territorio Nepefino. Casale unum in integrum in fundo qui vocatur Zinzolia, cum

Ecclesia sancti Secundi, cum terris, silvis, & aliis suis pertinentiis, positum in territorio Nepefino. Medietatem in integrum de casale uno qui vocatur Lucilianum, cum vineis, terris, & aliis suis pertinentiis, positum in territorio Nepefino. In Casamala Ecclesiam sanctæ Mariæ, cum vineis, terris, & aliis suis pertinentiis, positam in fundo Casano & Altello, & Domoras infra castellum ejusdem. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictum monasterium temere perturbare &c. usque profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica &c. usque æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij iv. Nonas Ianuarij, Indictione xv. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

Quoniam supra in epistola cxxxiii. hujus libri agitur de negotio Bochari de Avesnis, cujus matrimonium cum Margareta sorore Iohannæ Comitissæ Flandrensis passum est multam contradictionem, libuit heic addere aliquot epistolas in eadem causa scriptas ab Innocentio nostro & successoribus ejus, quas invenimus in membranarum antiquis & authenticis bibliotheca Colbertina; ex qua etiam habuimus vetera quedam monumenta ad eam historiam pertinentia, quæ illic authentica quoque sunt.

INNOCENTIUS Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Episcopo & dilectis filiis Simoni Archidiacono &c. Præposito Atrebatensibus, salutem & apostolicam benedictionem. Dilecta in Christo filia nobilis mulier Iohanna Comitissa Flandriæ horridi facinoris questione nuper aures nostras pulsavit, quod cum olim Fernandus Comes vir suus B. de Avennis Cameracensis diocesis, ipsius consanguineum Comitissæ, balivum terræ suæ de Hainonia ordinasset, ac eadem Comitissa nobilem mulierem Margaretam sororem suam parvulam in quodam suo castro morantem præfati consanguinei sui custodia judicialiter commendasset, idem B. agitatus diabolica furia & furore puellam eandem de castro prædicto fraudulenter extractam in alienis partibus præsumit illicitè detinere, afferens se cum ipsa matrimonium contraxisse de facto, cum de jure non valeat, eo quod sibi, qui Subdiaconus & Cantor Laudunensis fuisse dinoscitur, proxima consanguinitatis linea est conjuncta. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus inquisita super hoc diligentius veritate, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili appellatione cessante co-

gatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, tu, frater Episcope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Tu denique, frater Episcope, super te ipso & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia & plantando virtutes, ut in novissimo districti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet unicuique secundum opera sua, dignam possis reddere rationem. Datum Laterani x. Kal. Martij, pontificatus nostri anno septimodecimo.

INNOCENTIUS Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Remensi Archiepiscopo & suffraganeis ejus salutem & apostolicam benedictionem. Horrendum & execrabile facinus auribus nostris insonuit quod cum B. de Avesnis quondam Cantor Laudunensis sit in subdiaconatus ordine constitutus, nobilem mulierem Margaretam sororem dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Iohannæ Comitissæ Flandrensis consanguineam suam in quodam castro suæ fidei commendatam non est veritus fraudulenter abducere, & eam detinere non metuit, impudenter mentiens se cum ea matrimonium contraxisse. Cum igitur ex testimonio plurium Prælatorum & aliorum proborum virorum qui ad sacrum generale Concilium accesserunt constiterit nobis plenè dictum

Vide Meierum
& Bucelinum
ad an. 1215.

B. esse Subdiaconum & fuisse Cantorem Ecclesie Laudunensis, nos moti pietatis visceribus circa dictam puellam, & volentes exequi debitum pastoralis officij adversus tam nefandi sceleris præsumptorem, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus quatinus præfatum B. apostatam, in quem tulimus excommunicationis sententiam sua nequitia exigente, singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, cum suis fautoribus faciatis per vestras dioceses tandiu excommunicatum publicè nuntiari, ab omnibus arctibus evitandum, loca in quibus prædictus B. præfatus fuerit & puella præfata detenta, etiam si ad partes alias extra vestram provinciam divertere vel illam abducere fortè præsumpserit, faciendo cessare interim à divinis donec idem B. præfatum M. liberam dicta restituerit Comitissæ congruè satisfaciens de commissis, & humiliter revertatur ad conversationem honestam & observantiam ordinis clericalis. Sic autem universi & singuli hoc exequi efficaciter studeatis quòd diligere justitiam & iniquitatem videamini detestari, nec possitis de inobedientia vel negligentia reprehendi. Datum Laterani xiv. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno octavo decimo.

HONORIUS Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopo Remensi & suffraganeis ejus salutem & apostolicam benedictionem. Vtinam apostata ille B. de Avesnis, perfidus, impudicus vel percussus doleret, vel attritus acciperet disciplinam; ut vexatio sibi pareret intellectum, & repleta ejus facie ignominia, veteretur impius, & non esset, ne vituperaretur per eum ministerium ordinis clericalis, nec operiret confusio vultum cleri, sed à voce exprobrantis & obloquentis esset immunis, cum per illum nomen clericale in gentibus blasphemetur, & vos pro eo de quadam negligentia videamini arguendi. Ille namque dum esset Subdiaconus & Cantor Ecclesie Laudunensis, prout notorium esse constat, totus dicatus vitiis, virtutibus abdicatis, proditorem simul commisit & raptum, dum nobilem mulierem Margaretam germanam nobilis mulieris Johanne Comitissæ Flandrensensis suæ fidei commendatam de quodam castro fraudulenter & violenter abducens, eam matrimonij velamento, quod nequaquam contrahere poterat, illicito sibi commercio copulavit, quam, ut apostasiam proditio- ni & raptui cumularet, spreto divino timore & abjecta reverentia ordinis clericalis, detinet impudicè in animæ suæ periculum & enorme scandalum plurimorum. Vnde cum hoc ad audientiam felicis memorie Innocentij Papæ prædecessoris nostri pervenisset ex relatione multorum, immo ex testimonio quamplurium Prælatorum & aliorum fide dignorum qui ad generale Concilium convenerant plenariè constitisset, in præfatum apostatam ore proprio excommunicationis sententiam promulgavit, dans vobis suis litteris in præceptis ut dictum B. cum suis fautoribus singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, per vestras dioceses excommunicatum faceretis publicè nuntiari ab omnibus arctibus evitandum, & loca in quibus præfatus B. motam faceret & puella foret detenta, etiam si ad partes alias extra vestras dioceses transferretur,

supponentes ecclesiastico interdicto cessare faceretis interim à divinis, utramque sententiam tandiu inviolabiliter observando donec idem prædictam M. liberam ipsi restitueret Comitissæ, & congruè satisfaciens de commissis, reverteretur humiliter ad conversationem honestam & observantiam ordinis clericalis. Sed licet, sicut Comitissæ prædicta nostris auribus intimavit, memoratum B. excommunicatum feceritis nuntiari, quia tamen in aliis non minùs necessariis non estis plenariè præceptum apostolicum executi, ille non est reveras ad percipientem se, nec dominum exercituum requirit; sed cum sit nervus ferreus, cervix ejus & frons sua ænea, nec divino timore nec humano est pudore percussus ut vel signa præterderet penitentis. Propter quod præfata Comitissa dolore ac rubore confusa gemit se sororem suam non potuisse hæcenus rehabere. Vt igitur gravior pena pungat quem penitudo hæcenus non compunxit, fraternitati vestræ per apostolica scripta humiliter præcipiendo mandamus quatinus juxta præcedens prædecessoris nostri præceptum contra sapientium apostatam sublato appellationis oblatio procedatis, ita quòd tot & tanta facinora vos abominari probetis, & Comitissa præfata super hoc non cogatur iterare querelam, nosque rectitudinis vestræ zelum possimus merito commendare. Datum Anagninæ xvi. Kal. Augusti, pontificatus nostri anno primo.

HONORIUS Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Abbati sancti Bartholomæi, Priori sancti Eligij, & Cantori Noviomensi, salutem & apostolicam benedictionem. Si divinæ pietas immensa benignitas sustineret ut B. de Avesnis apostata, vir iniquus, à somno exurgeret & obscuratos oculos aperiret ut suam iniquitatem perpenderet, cerneretque spurcicias quibus à planta pedis usque ad verticem capitis est respersus, infixus in limo profundi, laboraret forsan clamans ad Dominum ut ipsum de lacu miserie & de fœcis hinc educere dignaretur. Veruntamen, quod dolentes referimus, induratum est cor ipsius; quoniam patrescens in stercore sordidus ut jumentum, erecta cervice obturat ad modum sutaæ aspidis aures suas, ne disciplinam exaudiat & increpationes advertat quibus à sua deberet nequitia, si datum esset à Domino, revocari. Propter quod potest miser non immeritò formidare ne Deo & hominibus execrabilis contritione duplici conteratur, temporalis pœna videlicet & æterna. Iam enim pudor est dilectæ in Christo filie nobili mulieris Johanne Flandriæ & Haynoniæ Comitissæ totiens repetere scelera quæ in ejus contumeliam dictus apostata in nobilem mulierem Margaretam sororem ipsius exercuit impudenter, dum idem dudum in subdiaconatus ordine constitutus eandem M. linea sibi consanguinitatis conjunctam, in quodam castro suæ fidei commendatam, fraudulenter abduxit, ipsamque detinet inhonestè, mentiendo se cum ea matrimonium contraxisse. Cum autem ex testimonio plurium Prælatorum & aliorum proborum virorum qui ad sacrum generale Concilium accesserunt felicis recordationis Innocentio Papæ prædecessori nostro plenè confliterit dictum B. fuisse Subdiaconum & Cantorem Ecclesie Laudunensis, idem motus pietatis visceribus circa dictam puellam,

iam, volensque debitum pastoralis officij exequi contra nefandij sceleris præsumptorem; bonæ memoriæ Remensi Archiepiscopo & suffraganeis ejus suis dedit litteris in præceptis ut prædictum apostatam, in quem ore proprio sua exigente nequitia excommunicationis sententiam ipse tulit, singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, per suas dioeceses facerent cum suis fautoribus excommunicatum publicè nuntiari ab omnibus artibus evitandum, loca in quibus prædictus B. moram faceret & puella foret detenta, etiamsi ad partes alias extra ipsas dioeceses diverteret, vel ipsam fortè abduceret, facientes cessare interim à divinis donec idem B. præfatam M. liberam ipsi restitueret Comitissæ, congruè satisfaciens de commissis, & rediret humiliter ad conversationem honestam & observantiam ordinis clericalis. Et licet executores ipsi præceptum præfati prædecessoris & nostrum super eodem negotio postmodum eis directum fuerint executi, quia tamen nobiles viri Vvalerannus, Tierricus de Heufalis, & quidam alij Laudunensis, Cameracensis, & Leodiensis dioecesium eundem apostatam, excommunicatum, claves Ecclesiæ penitus contemnentem, in malitia sua fovent, receptacula in quibus dictam M. detinet aliaque subsidia sibi dando, & nobilis vir Guido germanus ejusdem apostatæ ac quidam alij eorundem dioecesium eum pro viribus manentem, & quidam sacerdotes & clerici eidem & familiæ suæ aliisque ipsius fautoribus in locis in quibus dicta M. detenta extitit, non sunt veriti divina officia temerè celebrare, sed prædictam apostatam, quasi delinquens impune, satisfacere penitus vilipendit, in fax iniquitatis pertinacia obstinatus. Unde nobis Comitissa præfata humiliter supplicavit ut ne ipsi inter multas angustias, quibus dinoscitur esse afflicta, ex detentione ac pudore dictæ sororis suæ ignominiosæ confusionis perpessa opprobrio, in merore deficiat, si non habuerit adiutorem, ad comprimendam apostatæ prædicti malitiam insistere dignemur. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus dictam excommunicationis sententiam per singulas circumadjacentes provincias & dioeceses singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, tamdiu faciatis auctoritate nostra solemniter publicari, loca in quibus ipse B. moram fecerit & dictam M. detineri contigerit supponentes ecclesiastico interdicto, donec idem vir iniquus ab errore suo, si à Deo datum fuerit, respiciens, juxta præscriptam formam dictam M. ipsi restituerit Comitissæ, satisfaciens congruè de commissis, & ad conversationem honestam & observantiam ordinis clericalis revertatur. Dictos autem nobiles & alios fautores apostatæ supradicti, necnon & dictam etiam Margaretam, si tanto flagitio inventa fuerit consentire, nec monita studeat, cum poterit, à suo recedere corruptore, per excommunicationis nominatim in personas, & in terras & familias eorum interdicti sententias, à favore ipsius sublato appellationis obstaculo compescatis, & faciatis utramque sententiam usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari; præfatos sacerdotes & clericos & alios, si qui forsitan similia perpetrare præsumserint, pena canonica sublato cujuscunque contradictionis

Tom. I I.

& appellationis obstaculo percellentes; mandatum nostrum taliter impleturi quòd non possitis de negligentia reprehendi, & nos sollicitudinis vestræ studium dignis possimus in Domino laudibus commendare. Quòd si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud sanctum Petrum octavo Kal. Maij, pontificatus nostri anno tertio.

GREGORIUS Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Tornacensi & Cameracensi Episcopis & dilecto filio magistro Girardo Canonico Tornacensi salutem & apostolicam benedictionem. Matrimonij copula, immo verius contubernij, quòd olim inter Buchardum de Avesnis & sororem dilectæ in Christo filie nobilis mulieris Comitissæ Flandriæ fuit de facto contractum, quondam per bonæ memoriæ Innocentium Papam prædecessorem nostrum exigente justitia reprobata, nos quòd super hoc ab eodem prædecessore nostro factum esse dinoscitur approbamus, & prolem ex copula tali susceptam illegitimam esse censemus. Datum Viterbij secundo Kal. April. pontificatus nostri anno undecimo.

LVDOVICVS Dei gratia Francorum Rex, Noverint universi præsentis pariter & futuri quòd nos litteras dilectæ consanguineæ & fidelis nostræ Iohannæ Comitissæ Flandriæ inspeximus sub hac forma. EGO IOHANNA Flandriæ & Haynoniæ Comitissa notum facio universis præsentis litteras inspecturis quòd cum inter me, carissimam sororem meam M. Dominam de Dampetra & filios & filias quos suscepit de viro nobili Guillelmo quondam Domino de Dampetra ex una parte, & virum nobilem Dominum B. de Avesnis & filios quos habet de prædicta M. ex altera, discordia esset orta, tandem mediantibus bonis viris facta fuit bona pax & concordia in hunc modum. De terra quam præfata M. Domina de Dampetra tenet de propria hereditate sua, accipiet ipsa quingentas libratas ad faciendam voluntatem suam; & residuum debet æstimari per bonos viros, & dividi in septem partes æquales, de quibus duæ partes erunt duorum filiorum quos dicta M. habet de Domino B. post decessum ipsius M. & residua quinque partes erunt filiorum & filiarum quos suscepit de domino Guillelmo de Dampetra post decessum ipsius similiter. Et illas duas partes quas filij domini B. debent habere debebo assignare ad voluntatem meam, ubi magis videro expedire, infra hereditatem prædictæ sororis meæ. Et si fortè contingeret quòd post diem hujus pacis unus vel plures de filiis aut filiabus prædicti Domini Guillelmi de Dampetra obirent, pars illius vel partes illorum qui ita decederent ad superstites fratres germanos & sorores germanas redirent. Similiter si obire contingeret unum de filiis domini B. pars ejus ad alium fratrem suum germanum rediret. Et nonobstante ista pace & divisione retinet dicta domina M. domina de Dampetra potestatem in hereditate prædicta donandi elemosynas suas sicut antè habebat; ita tamen quòd si aliquas faceret elemosynas, irent communiter & æqualiter super septem partes antè nominatas. Pacem istam & concordiam in omnibus firmiter

FFF

& fideliter observare præfatus B. de Avesnis & filij sui, prius sufficienter probata in curia mea aetate filiorum ipsius B. & per iudicium hominum nostrorum legitima iudicata, laudaverunt & iuraverunt coram Dominis suis, videlicet coram me, quæ sum prima & proxima Domina hereditatis prædictæ & feodi, & coram Domino Rege Francia, qui superior est Dominus feodi Flandriæ. Et idem debent laudare & jurare coram Domino Episcopo Leodiensi, qui superior est Dominus feodi Haynoniæ. Tali scilicet modo quod nihil de cetero poterunt reclamare in hereditate jam dicta præter id quod assignatum fuerit eis per pacem & divisionem prædictam, nec guerram movere poterunt contra me vel meos aut contra M. sororem meam, vel contra dictos filios & filias Domini Guillelmi de Dampetra vel suos; sed pacem mihi & meis & dictæ M. dictis filiis & filiabus dicti Guillelmi de Dampetra & suis debent in posterum tenere. Et Dominus B. de Avesnis pro se fecit securitatem eandem. Et de his omnibus firmiter observandis Dominus Rex & ego dedimus ad petitionem Domini B. & filiorum ejus litteras nostras, ita quod si idem B. vel filij sui irent contra pacem prædictam, de cetero non haberent audientiam in curiis nostris de querela de qua pax facta est, sicut est supradictum. Et sub eadem forma dictus B. & filij sui debent querere litteras Domini Episcopi Leodiensis. Et si unus de ipsis filiis vel etiam ambo venirent contra pacem eandem, ego suisrem partem vel partes illorum assignatas illis vel illi qui contra veniret, ad opus filiorum & filiarum Domini Guillelmi de Dampetra. Pacem istam similiter laudaverunt & iuraverunt Dominus B. & filij sui, quantum pertinet ad Christianitatem ipsorum, coram Domino Archiepiscopo Remensi & suffraganeis suis & Domino Episcopo Leodiensi; & eis Christianitates suas taliter obligaverunt quod si irent contra pacem prædictam, & de hoc constaret per bonam veritatem Domino Archiepiscopo Remensi aut Domino Episcopo Cameracensi aut Episcopo Attrebatensi aut Episcopo Morinensi aut Episcopo Tornacensi, Dominus Archiepiscopus vel Episcopus cui sic de hoc constaret, excommunicaret illum vel illos qui contra pacem venirent sine appellatione, & Archiepiscopus Remensis vel quilibet Episcoporum qui supra notati sunt daret litteras suas quod ipsos denunciarent excommunicatos per suas dioceses ad testimonium & denuntiationem illius Episcopi cui sicut dictum est constaret. Præterea idem Archiepiscopus vel Episcopi debent Domino Papæ scribere & testari quod Dominus B. & filij sui pacem istam servare in eorum præsentia iuraverunt. Insuper Dominus B. juravit quod bona fide dabit operam ad hoc quod Dominus Papa confirmet pacem istam, & eidem supplicabit per litteras suas totam pacem continentes ut eam confirmet, & per executores appellatione remota eandem pacem faciat per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Iam pacem tenere similiter iuraverunt Th. de Hufalze & Henricus filius ejus, Th. de Vvalecort & duo filij ejus, Nicolaus de Rumyniaco & duo fratres ejus & duo filij ejus majores nati, A. Domina de Rosco & Rogerius filius ejus, Comitissa de Chygniaco soror Domini B. & filia ejus, Iacobus de Grandiprato Castellanus de sancto Au-

domaro & Guillelmus frater ejus, Hugo de Anthonio, Arnulphus de Moretania, Sygerus de Ayghen & duo filij ejus ante nati, Philippus de Orchi & frater ejus major natus post eum, & Arnulphus de Longovillari. Omnes isti supra nominati iuraverunt, ut dictum est, pacem istam tenere; & etiam iuraverunt quod si dictus B. vel duo filij ejus vel alter eorum venirent contra pacem præfatum, eis vel ei qui contra veniret, ut dictum est, non essent in auxilium nec in consilium; & Christianitates suas obligaverunt prædictis Archiepiscopo & Episcopis tali modo, & etiam litteras suas dederunt patentes quod si forte contingeret quod Dominus B. aut filij ejus vel alter eorum iret contra pacem prædictam, & aliquis prædictorum qui pacem iuraverunt, ut dictum est, esset eos adjuvans vel confortans, & de hoc constaret per bonam veritatem Archiepiscopo Remensi vel uni de subnotatis Episcopis, videlicet Episcopo Cameracensi, aut Episcopo Attrebatensi, aut Episcopo Morinensi, aut Episcopo Tornacensi, ille cui, sicut dictum est, constaret, excommunicaret eos; & dicti ostagij renuntiaverunt & B. & ejus filij omni appellationi, supplicationi, & omni juris adminiculo; & omnes alij ad testimonium & denuntiationem illius denunciarent illos vel illum excommunicatum per suas dioceses usque ad satisfactionem condignam. Similiter Dominus Galterus Comes Blefensis promisit in fide quam mihi debet tamquam Domine suæ pacem istam tenere, hoc modo quod si Dominus B. aut filij ejus aut alter eorum iret contra pacem eandem, ipse nec in auxilium nec in consilium eis esset, immo suisrem feodum quod Dominus B. tenet de ipso, nec permitteret eos perdere eodem feodo vel valorem habere ejusdem quocumque hoc emendassent per me vel per meum heredem; & si forte Comitum Blefensem obire contingeret, heres ejus ad ea facienda quæ dicta sunt teneretur. Petit etiam dictus Comes ab Archiepiscopo Remensi & Episcopo Silvanensi, qui erant præsentibus, ut omnia quæ promiserat, ut dictum est, suis testificarentur litteris & sigillis. Sciendum similiter quod ego & prædicta soror mea & amici filiorum & filiarum Domini Guillelmi de Dampetra, videlicet Dominus Archenbaldus, Guido frater ejus, Guillelmus de Mellotho, & Drocofrater ejus, I. Comes Carnotensis, & Dominus G. de Asperomonte, juravimus pacem istam tenere & firmiter observare; ita quod si dicti pueri vel aliquis eorum iret contra pacem eandem, nos omnes nec in auxilium nec in consilium eis essemus. Dicti quoque filij Domini Guillelmi laudabunt & jurabunt coram Domino Rege & coram me & coram Domino Leodiensi super querela de qua pax facta est, sicut est prænotatum. Et de hoc debent per se vel per amicos suos querere litteras Domini Regis & aliorum Dominorum qui nominati sunt supra. Ut autem memoriter teneatur & firmiter observetur contenta dictæ pacis, ego & carissima soror mea, Dominus B. & filij sui eam sicut facta est coram me fideliter & plenè conscriptam propriis confirmavimus sigillis. Actum apud Afnernas anno Domini M. CCC. tricesimo quarto, mense Januarii, die Veneris proxima post festum beati Hilarii. Hac pace, prout superius continetur, proposita & a parti-

bus recognita coram nobis, ipsæ partes supplicaverunt nobis ut eam sigilli nostri appensione testificaremur. Ad quarum preces & instantiam in huius rei testimonium sigillum nostrum presenti paginæ duximus apponendum. Actum apud Avesnias anno dominicæ incarnationis M. C. C. tricesimo quarto, mense Ianuario.

INNOCENTIUS Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Abbati Clarifontis Præmonstratensis ordinis Laudunensis diocesis salutem & apostolicam benedictionem. Constitutus in præsentia nostra dilectus filius nobilis vir Iohannes de Avesnis Cameracensis diocesis pro se & Balduino fratre suo nobis humiliter supplicavit ut cum status eorum super natalibus diffameretur, ne per hoc posset eis in posterum præiudicium generari, providere ipsis in hac parte paterna sollicitudine curaremus. Quocirca discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus nobilem mulierem Margaritam matrem ipsorum ex parte nostra preceptorè citare procures ut, si voluerit vel sua crediderit interesse, infra mensem post citationem tuam per se vel per procuratores idoneos cum omnibus munimentis & rationibus suis compareant coram nobis, si quid eis super hoc rationabiliter competit ostensuri. Alioquin ex tunc in eodem negotio prout de jure fuerit procedemus. Tu autem infra eundem terminum citationis diem nobis tuis litteris continentibus tenorem præsentium intimare procures. Datum Lugduni xv. Kalend. Ianuarij, pontificatus nostri anno secundo.

LDVICVS Dei gratia Francorum Rex, & Odo eadem gratia Tūculanus Episcopus apostolicæ sedis Legatus, universis præfentes litteras inspecturis salutem in Domino. Notum facimus quòd cum inter liberos nobilis Margareta Comitissæ Flandriæ & Haynoniæ, quos de nobili viro Bucchardo de Avesnis susceperat, ex una parte, & eos quos de nobili viro Guillelmo de Donnapetra eadem Comitissa susceperat, ex altera, mota esset contentio super eo quòd utraque partium prædictarum comitatus Flandriæ & Haynoniæ & totam terram quam tenet dicta Comitissa dicebat ad se post obitum ipsius matris eorum jure hereditario pertinere, tandem de voluntate & assensu præfate Comitissæ & utriusque partis amicorum consilio supradicti liberi in nos duos unanimiter compromiserunt tali modo quòd secundum formam juris vel iudicij non esset in hoc arbitrio procedendum, cum tota dicta terra per viam juris parti alteri debere cedere dinosceretur, sed de terra prædicta debeamus taliter ordinare quòd utriusque partium de dicta hereditate partem assignaremus secundum quòd nobis videretur bonum esse; ita videlicet quòd an bo capita dictorum comitatum uni eorum dare, vel alterum uni, & reliquum alij, vel partem alteri in comitatu altero vel utroque, prout nobis bonum videretur, possemus assignare. Condictum fuit etiam & concessum quòd si comitatu Flandriæ alteri parti per dictum nostrum assignato, alij vellemus in eodem comitatu partem terræ assignare, ille qui partem illam haberet, comitatum habenti de ea hominagium faceret, & partem illam teneret de eodem. Similiter si comitatu Haynoniæ per dictum nostrum alicui eorum assignato, in comitatu illo alij partem assignaremus, ille qui partem illam in comitatu ha-

Tom. II.

beret, comitatum habenti hominagium faceret, & partem suam de illo teneret, nisi terræ consuetudo in contrarium se haberet; quòd si esset, hominagium faceret, & partem suam teneret, secundum quòd terræ requireret consuetudo. Insuper est sciendum quòd partes in hoc unanimiter convenerunt, quòd si sine liberis de uxore sua desponsata procreandis contingeret aliquem prædictorum decedere, frater ejus germanus vel soror ejus germana, si decedens fratrem non haberet germanum, eidem decedenti succederet in tota terra quam haberet. Fuit etiam concorditer concessum quòd si nos O. Legatum iis exequendis contingeret non adesse, vir nobilis Robertus Comes Atrebatensis frater Domini Regis ad hæc exequenda recipere sine contradictione aliqua loco nostri. Voluerunt autem partes & concesserunt quòd illud quòd ordinaretur fieret salvo honore utriusque partis; ita tamen quòd propter hoc non remaneret quin partes & divisiones terrarum & totius hereditatis prædictæ manerent stabiles & firmæ prout à nobis esset ordinatum. Concesserunt etiam partes quòd contentæ essent divisionibus illis & partibus quas eis assignaremus, nec contra ordinationem nostram venirent aliquo modo, nec unus in parte alij assignanda sive in proprietate sive in possessione aliquid per se vel per alium reclamaret, nec moveret quicumque eorum contra alterum super iis in ecclesiastica vel seculari curia quæstionem aliquo modo vel aliqua ratione juris aut facti. Concessimus autem nos Rex quòd nos reciperemus in hominem de comitatu Flandriæ, vivente dicta Comitissa, si ipsa hoc petierit, illum qui per ordinationem nostram dictum comitatum haberet, salva vita Comitissæ, & salvo in omnibus jure nostro. Propter absentiam autem utriusque partis vel alterius non dimitteremus quin, si vellemus, in eodem arbitrio procederemus, & quicquid fieret vel ordinaretur per nos duos, tantum valeret & ita tenerentur partes firmiter observare ac si ipsis partibus præsentibus factum esset. Hæc autem omnia facta fuerunt, & concessa eo salvo quòd Comitissa prædicta, non obstantibus dicta compromissione vel arbitrio nostro aut ordinatione quam super his faceremus, plenam quandiu vixerit habeat potestatem & administrationem prædictorum comitatum & totius terræ suæ, & de ipsis possit pro voluntate sua facere sicut poterat ante compromissionem prædictam. Salvo eo quòd prædicta Comitissa nulli prædictorum liberorum suorum possit terram aliquam seu redditum dare præter partes quæ per nos eis essent assignatæ, nec alicui eorum aliquid dare super partem alteri assignatam. Supradicta autem omnia & singula promiserunt nobis & sibi adinvicem dictæ partes se firmiter servaturas & contra nullo unquam tempore quocunque modo venturas, præstato coram nobis super iis corporaliter juramento. Nos autem in nomine patris & filij & spiritus sancti, amen, in negotio præfato taliter ordinamus, & per dictum nostrum assignamus Iohanni de Avesnis Militi totum comitatum Haynoniæ cum omnibus pertinentiis, ita quòd Balduino fratri suo Militi tenetur de eodem comitatu in portione hereditaria providere. Guillelmo verò de Donnapetra Militi assignamus totum comitatum Flandriæ cum om-

F f f f ij

nibus pertinentiis, ita quod fratribus suis germanis, Guidoni scilicet & Iohanni, teneretur de eodem comitatu in portione hereditaria providere. Hæc autem provisiones sicut secundum consuetudines comitatum prædictorum. Hæc siquidem pronuntiamus, tæta nobis potestate declarandi & exponendi ea quæ in dicto nostro continentur, si forte inter partes super eo aliqua dubietas oriretur. Prænominate autem partes dictum nostrum, sicut prolatum est, approbaverunt & ratum & gratum habuerunt, promittentes se dictum istud fideliter servaturas & nullo unquam tempore contraventuras. Et ad majorem securitatem litteras suas super iis nobis dederunt sigillis suis sigillatas. In cuius rei testimonium præsentibus litteris sigilla nostra duximus apponenda. Actum Parisius anno Domini millesimo c. c. quadragesimo sexto, mense Julio.

INNOCENTIUS Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Episcopo Cameracensi & dilectis filiis Abbati Cisterciensi & Decano Laudunensi salutem & apostolicam benedictionem. Dilecti filij nobiles viri G. Comes Flandriæ & I. dominus de Dampetra fratres nobis significare curarunt quod nobiles viri Iohannes de Avesnis & Balduino germanis, dictorum G. & I. fratribus uterinis, intimantibus olim nobis quod à quibusdam ipsorum æmulis malitiosè, ut à bonis ad eos hereditario jure spectantibus excludi possent, illegitimitatis macula impingebatur eisdem, nos venerabili fratri nostro * Cathalaunensi Episcopo suoque collegæ nostris dedimus litteras in mandatis ut quanto magis possent de plano super causa natalium eorundem nobilium inquirerent veritatem, & quod esset canonicum statuere appellatione remota curarent, non obstante quod super hoc inter prædictos I. & B. ex parte una & fratres eorundem ex altera fuerat coram nobis aliquando litigatum & processum, cum nihil inde terminatum fuisset, sed idem Episcopus & Abbas monasterij de Lessies Cameracensis diocesis, cui dictus collega commiserat, sicut dicitur, super hoc totaliter vires suas, prædictis G. & I. minoribus viginti quinque annis & existentibus in tali loco unde commode citari poterant & de jure debebant, cum eos principaliter hujusmodi negotium contingeret, non citatis, nec se occultantibus, neque per contumaciam absentantibus, quondam Vvilelmo germano ipsorum Flandrensi Comite infra annos hujusmodi existente & tunc in ultramarinis partibus terræ sanctæ subsidio insistente, cum nullus etiam alius legitime citatus fuerit seu comparuerit qui se Iohanni & Balduino fratribus super hoc opponerent supradictis, in eodem negotio procedentes, & eorundem Iohannis & B. natalia legitima declarantes, ipsos fore legitimos ac legitime genitos in dictorum G. & I. magnum præjudicium & gravamen per diffinitivam sententiam, ad quam audiendam minime vocati fuerant, decreverunt, nosque sententiam ipsam auctoritate apostolica dicimus confirmasse, certo super hoc conservatore concessio. Unde nobis iidem G. & I. humiliter supplicarunt ut cum ab hujusmodi sententia, postquam ad eorum pervenit notitiam, quamvis nullam eam esse dicerent & protestaren-

tur, ad sedem apostolicam ad cautelam pro sui juris conservatione duxerint appellandum, providere super hoc ipsis apostolica sollicitudine curaremus. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus ad locum tutum & securum vocatis qui fuerint evocandi, inquiratis super prædicto processu sollicitè veritatem, nobis quod exinde inveneritis vestris litteris fideliter rescripturi, præfigendo partibus terminum competentem quo per se vel procuratores idoneos nostro se conspectui repræsentent facturæ ac recepturæ super iis quod ordo dictaverit rationis, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstantè indulgentia quibuscunque personis ab apostolica sede concessa quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras dictæ sedis non facientes plenam de hujusmodi indulgentia mentionem, seu si tibi, fili Abbas, vel ordini tuo indultum existat quod de causis tibi à sede committendis eadem cognoscere minime tenearis, & constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Quod si non omnes iis exequendis poteritis interessere, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Perusij x. kalendas Septembris, pontificatus nostri anno decimo.

Littera missa Domino Papa Innocentio IV. pro causa Comitum Guidonis, ut Abbas Cisterj possit committere alicui, & duo procedant sine teris.

Sanctissimo Patri ac Domino Innocentio divina providentia sacrosanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ summo Pontifici, Margarita Flandriæ & Haynoniæ Comitissa, pedum oscula beatorum. Cum causam quæ inter carissimos filios nostros G. Comitum Flandriæ & I. dominum de Dampetra ex una parte & I. & B. de Avesnis ex alia, quæ super examinatione cuiusdam sententiæ quam Cathalaunensis Episcopus & ejus collega vel subdelegatus ab eo super declaratione natalium dictorum I. & B. contra naturalem, solitum, & debitum judiciorum ordinem auctoritate apostolica promulgatur, qui quidem G. Comes & I. dominus de Dampetra ad cautelam pro sui juris conservatione sedem apostolicam appellarunt, venerabilibus Episcopo Cameracensi, Abbati Cistercij, & Decano Laudunensi duxeritis committendam, timentes ne propter debilitatem ejusdem Abbatis & locorum distantiam idem Abbas cognitioni ejusdem sæpius nequeat interessere, ac propter hoc in grave periculum partium, dispendium & gravamen contingat negotium retardari, sanctitati vestram duximus attentius deprecandam quatinus eidem Abbati dignemini per speciales litteras indulgere ut quotienscunque nequiverit interessere examinationi ejusdem causæ, personæ idoneæ sui ordinis vel alij vires suas valeat delegare, non obstante quod in vestris litteris contineatur insertum, *Inquiratis sollicitè veritatem*, sanctitati vestræ attentius supplicantes ut eidem Episcopo, Abbati, & Decano dare dignemini in mandatis quatinus in eadem causa secundum juris ordinem procedentes, ipsam sine debito debeant terminare, alioquin eam instructam ad vestræ sanctitatis examen remittere non postponant.

FINIS LIBRI QUARTI DECIMI.

* Extat apud Miræum in codice diplomat. Belgicor cap 82.